

**MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA
I PROMETA BOSNE I HERCEGOVINE**

296

Na temelju članka 205. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 6/06, 75/06 i 44/07), ministar komunikacija i prometa, u suradnji sa Ministarstvom ili tijelom mjerodavnim za poslove energetike i industrije, donosi

PRAVILNIK

**O HOMOLOGACIJI VOZILA, DIJELOVA UREĐAJA I
OPREME VOZILA**

POGLAVLJE I. UVODNE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet Pravilnika)

Ovim pravilnikom se uređuju uvjeti za homologaciju vozila, dijelova uređaja i opreme, i uvjeti za određivanje ustrojstava koja mogu obavljati administrativne i tehničke poslove u oblasti homologacije.

Članak 2.

(Djelokrug primjene)

- (1) Obvezi homologacije podliježu cestovna motorna i priključna vozila (u daljnjem tekstu: "vozila") obuhvaćena kategorizacijom vozila za homologaciju prema UN ECE (*United Nations Economic Commission for Europe*) propisima, datom u Privitku 1. koji je sastavni dio ovoga pravilnika, kao i dijelovi uređaja i opreme za vozila za koje postoje odgovarajući ECE pravilnici.
- (2) Ovaj Pravilnik se ne odnosi na:
 - a) Vozila namijenjena za uporabu na zatvorenim gradilištima, kamenolomima, lukama i zračnim lukama;

- b) Oklopna vozila za potrebe vojske i policije;
 - c) Vozila čija najveća moguća projektovana brzina ne prijelazi 6 km/h;
 - d) Vozila namijenjena za uporabu na trkalištima;
 - e) Vozila namijenjena u rekreacijske svrhe izvan javnih cesta, sa tri simetrično postavljena kotača, a koja ne podliježu registriranju;
 - f) Vozila koja se privremeno uvoze, za razdoblje ne duže od 30 dana, radi njihovog sudjelovanja na utrkama, sajmovima ili drugim skupovima u BiH, a ne podliježu registriranju;
 - g) Radni strojevi, posebno konstruirani za šumarstvo, a koji odgovaraju standardu ISO 6814 - Strojevi za šumarstvo - mobilna i samo-pokretna strojarija - termini, definicije i klasifikacija (*Machinery for forestry - Mobile and self-propelled machinery - Terms, definitions and classification*);
 - h) Radni strojevi namijenjeni za obavljanje radova na obradi zemlje, a koji odgovaraju standardu ISO 6165 Strojevi za zemljane radove - osnovni tipovi - identificiranje i termini i definicije (*Earth-moving machinery - Basic types - Identification and terms and definitions*);
 - i) Izmjenjivu strojarску opremu, koja je odignuta od kolnika kada se vozilo na kojem se ta oprema nalazi kreće javnim cestama.
- (3) Ministarstvo može donijeti posebitu odluku, da za uvoz vozila posebite nakane, koja nisu navedena u stavku 2. ovog članka, ne treba provoditi homologaciju.
 - (4) Homologaciji ne podliježu vozila za koje ne postoje definirani zahtjevi tehničke naravi unutar važećih propisa.
 - (5) U slučajevima posebite vrste uvoza vozila definirane člankom 13. ovog pravilnika ne provodi se homologacija.

Članak 3.
(Definicije)

U smislu ovog pravilnika znači:

- a) **"ustrojstva koja obavljaju poslove iz oblasti homologacije"** su ustrojstva određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, tehnički servisi i laboratorije za specijalistička ispitivanja.
- b) **"Uvoz vozila"** je nabava vozila iz inozemstva sa namjerom njihovog stavljanja na tržište ili registriranje u Bosni i Hercegovini.
- c) **"Tehnička specifikacija"** je dokument kojim se propisuju tehnički zahtjevi koje moraju ispunjavati dijelovi, uređaji i oprema na vozilima, te postupci kojima je moguće provjeriti da li su propisani zahtjevi ispunjeni.
- d) **"Utvrđivanje usklađenosti vozila"** je postupak ocjenjivanja usklađenosti vozila sa zahtjevima UN ECE pravilnika i odgovarajućih EU direktiva.
- e) **"Homologacija"** je postupak utvrđivanja usklađenosti vozila, dijelova, uređaja i opreme vozila sa odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama. Ona može biti homologacija tipa vozila i homologacija pojedinačnog vozila.
- f) **"Homologacija tipa vozila"** je postupak, kojim se utvrđuje da li određeni tip vozila ispunjava tehničke zahtjeve propisane ovim Pravilnikom i odgovarajućim tehničkim specifikacijama, te u slučaju usklađenosti izdaje certifikat o usklađenosti tipa.
- g) **"Homologacija pojedinačnog vozila"** je postupak kojim se utvrđuje da li određeno vozilo ispunjava tehničke zahtjeve propisane ovim Pravilnikom i odgovarajućim tehničkim specifikacijama, te u slučaju usklađenosti izdaje Potvrdu o usklađenosti.
- h) **"Tip vozila"** označava vozila određene kategorije, koji se međusobno suštinski ne razlikuju. Tip vozila može imati varijante i izvedbe.
- i) **"Varijante tipa vozila"** su sva vozila jednog tipa koja se ne razlikuju po obliku karoserije i po motoru - što se tiče radnog ciklusa, broja i rasporeda cilindara, snage (više od 30%) i radne zapremine (više od 20%), po broju i rasporedu pogonskih osovina, kao i po broju i rasporedu upravljanih osovina.
- j) **"Izvedbe varijante tipa vozila"** su vozila jedne varijante s manjim međusobnim razlikama.
- k) **"Rabljeno vozilo"** je vozilo od čije je prve registracije prošlo najmanje tri mjeseca ili koje je prešlo put od najmanje 3000 km, u protivnom vozilo se smatra novim.
- l) **"Dobavljač"** je pravna ili fizička osoba koja podnosi zahtjev za homologaciju. U slučaju homologacije tipa vozila to može biti proizvođač ili njegov ovlaštenu zastupnik-uvoznik, a u slučaju pojedinačne homologacije svaka pravna ili fizička osoba.
- m) **"Ovlaštenu zastupnik proizvođača"** je fizička ili pravna osoba sa sjedištem u Bosni i Hercegovini koju je proizvođač vozila pismenim putem ovlastio da ga zastupa kod Ministarstva i da postupa po njegovom odobrenju unutar poslova definiranih ovim Pravilnikom.
- n) **"Certifikat o usklađenosti"** je dokument koji, u slučaju homologacije tipa vozila, dokazuje da je vozilo pri njegovom pregledu bilo sukladno odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama, te da se bez smetnji može staviti u uporabu bez dodatne provjere usklađenosti.
- o) **"Potvrda o usklađenosti"** je dokument koji u slučaju homologacije pojedinačnog vozila, dokazuje da je vozilo pri njegovom pregledu bilo sukladno odredbama ovog pravilnika, te da se bez smetnji može staviti u uporabu bez dodatne provjere usklađenosti.
- p) **"Opisni list"** je dokument koji sadrži tehničke podatke neophodne za postupak homologacije, sadržane u tehničkim specifikacijama, a koje podnositelj zahtjeva za provedbu homologacije treba da popuni.
- q) **"Tehnički servis"** je pravna osoba koja provodi postupak ispitivanja u procesu homologacije.
- r) **"Opisna mapa"** je cjelokupna zbirka podataka, crteža, fotografija i sl. koju podnositelj zahtjeva za homologaciju predaje ustrojstvu određenom za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ili tehničkom servisu zajedno sa opisnim listom.
- s) **"Opisna dokumentacija"** je opisna mapa u koju su dodata izvješća o ispitivanju i drugi dokumenti, koje su ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, tehnički servisi ili laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije dodalo u opisnu mapu pri obavljanju svog posla.
- t) **"Lista opisne dokumentacije"** je dokument u kojem je posebno nabrojan sadržaj opisne dokumentacije sa uredno numeriranim i označenim stranicama, da je moguće jednoznačno identificirati svaku stranicu.
- u) **"Izjava o usklađenosti vozila"** je dokument s kojim proizvođač, ovlaštenu zastupnik proizvođača vozila ili pravna osoba koja je posjednik Certifikata o usklađenosti vozila na svoje ime, korisniku vozila jamči usklađenost vozila s tipom vozila homologiranim u Bosni i Hercegovini.
- v) **"Homologaciono odobrenje"** je dokument koji izdaje laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije kao dokaz da predmetni dio, uređaj ili oprema vozila ispunjava tehničke zahtjeve propisane odgovarajućim tehničkim specifikacijama (ECE pravilnicima).
- w) **"Homologacioni list"** je dokument koji se izdaje nakon identificiranja i utvrđivanja tehničkog stanja vozila obavljenog na temelju dokumenta o jedinstvenoj europskoj homologaciji tipa vozila propisan za zemlje Europske unije.
- x) **"Laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije"** je laboratorija notificirana od strane Ministarstva za ispitivanja dijelova, uređaja i opreme vozila sukladno zahtjevima ECE pravilnika.
- y) **"UN ECE pravilnik"** je dokument u kojem su približno određeni tehnički zahtjevi koji se odnose na

vozilo, dio, uređaj ili opremu vozila, te postupci kojima je moguće provjeriti da li su propisani zahtjevi ispunjeni, a donešen je unutar WP.29 pri UN.

- z) "**WP.29**" označava *World Forum for Harmonization of Vehicle Regulations*, što je oznaka za radnu skupinu unutar UN ECE zaduženu za prihvatanje jedinstvenih tehničkih zahtjeva za vozila, opremu i dijelove kao i određivanje uvjeta za međusobno priznavanje homologacionih odobrenja.

POGLAVLJE II. HOMOLOGACIJA VOZILA, DIJELOVA UREĐAJA I OPREME

Članak 4. (Homologacija)

Vozila, dijelovi uređaja i oprema vozila koja se uvoze u Bosnu i Hercegovinu (BiH) moraju biti podvrgnuta homologaciji sukladno odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama da bi mogla biti uvozna ocarinjena, a vozila, dijelovi, uređaji i oprema koji su proizvedeni u BiH moraju biti podvrgnuta utvrđivanju usklađenosti sukladno odredbama ovoga pravilnika prije stavljanja na tržište ili njihove prve registracije u BiH.

Članak 5. (Homologacija tipa vozila)

- (1) Homologacija tipa vozila provodi se za nova vozila koja se serijski proizvode i koja uvoze pravne ili fizičke osobe, registrirane za prodaju vozila, s namjerom da prodaju takva vozila na području BiH.
- (2) Homologacija tipa vozila provodi se i za serijski proizvedena vozila u BiH, ako je serija predmetnog tipa veća od 10.

Članak 6. (Homologacija pojedinačnog vozila)

- (1) Homologacija pojedinačnog vozila provodi se za nova vozila koja dobavljač pojedinačno uvozi radi prodaje ili za svoje potrebe.
- (2) Homologacija pojedinačnog vozila provodi se i za rabljena vozila iz uvoza.
- (3) Homologacija pojedinačnog vozila provodi se i za vozila koja su primjenom carinskih ili drugih propisa oduzeta ili su ustupljena u korist države, u slučaju njihovoga stavljanja na tržište ili njihove registracije nakon besplatne dodjele od strane mjerodavnih državnih tijela.

Članak 7. (Postupak homologacije)

- (1) Postupak homologacije se provodi prema odredbama zakonskih propisa kojima se uređuje homologacija, i prema odredbama ovog pravilnika.
- (2) Ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije razrađuje proces homologacije i definira stručne i tehničke poslove kod homologacije tipa vozila i homologacije pojedinačnog vozila.

Članak 8. (Zahtjev za provedbu homologacije)

- (1) Zahtjev za provedbu homologacije tipa vozila podnosi proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača podnosi Ministarstvu, putem ustrojstva određenog za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, te doprema vozilo na pregled tehničkom servisu. Ovaj zahtjev

može podnijeti i inozemni proizvođač. Za svaki tip vozila podnosi se zaseban zahtjev.

- (2) Zahtjev za provedbu homologacije pojedinačnog vozila podnosi dobavljač vozila ustrojstvu određenom za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, putem tehničkog servisa, te doprema vozilo na pregled tehničkom servisu.
- (3) Uz zahtjev za homologaciju vozila, prilažu se ispunjen opisni list i opisna mapa.

Članak 9.

(Provedba homologacije tipa vozila)

- (1) Kod homologacije tipa vozila, ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, na temelju opisne dokumentacije i opisnog lista i liste opisne dokumentacije priprema a Ministarstvo izdaje Certifikat o usklađenosti.
- (2) Na osnovu Certifikata o usklađenosti iz stavka (1) ovog članka proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača izdaje izjavu o usklađenosti vozila.
- (3) Proizvođač i ovlašteni zastupnik proizvođača može izdati izjavu o usklađenosti tipa vozila iz stavka (2) ovog članka samo na temelju Certifikata o usklađenosti izdate na njegovo ime.
- (4) Ako se pregledom opisne dokumentacije, opisnog lista i liste opisne dokumentacije utvrdi da tip vozila ne zadovoljava propisane uvjete, ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, a Ministarstvo donosi odgovarajuće rješenje kojim se uskraćuje izdavanje Certifikata o usklađenosti.

Članak 10.

(Odgovornost za usklađenost tipa vozila)

- (1) Proizvođač vozila ili njegov ovlašteni zastupnik, je odgovoran da svako napravljeno vozilo bude sukladno homologiranom tipu vozila.
- (2) Proizvođač ili njegov ovlašteni zastupnik mora omogućiti ustrojstvu određenom za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije provedbu kontrole usklađenosti vozila sa homologiranim tipom vozila.

Članak 11.

(Neusklađenost sa homologiranim tipom)

- (1) Neusklađenost sa homologiranim tipom nastupa kada postoje odstupanja između podataka navedenih u opisnoj dokumentaciji i na vozilu. Vozilo nije neusklađeno sa homologiranim tipom ukoliko se utvrđena odstupanja nalaze u području graničnih vrijednosti datim sa tehničkim specifikacijama.
- (2) Kada ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ustanovi da vozilo za koje je izdat Certifikat o usklađenosti nije sukladno homologiranom tipu, Ministarstvo nalaže proizvođaču vozila ili ovlaštenom zastupniku proizvođača, usklađivanje proizvodnje sa homologiranim tipom.
- (3) Kada ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ustanovi da vozilo za koje je izdat Certifikat o usklađenosti nije sukladno homologiranom tipu zbog međusobnog odstupanja podataka u opisnoj dokumentaciji, Certifikat o usklađenosti se privremeno povlači, a proizvođaču ili njegovom ovlaštenom predstavniku se daje rok za otklanjanje

nedostataka. Ukoliko se u predviđenom roku ne otklone nedostaci predložit će Ministarstvu da poništi Certifikat o usklađenosti.

Članak 12.

(Provedba homologacije pojedinačnog vozila)

- (1) Kod homologacije pojedinačnog vozila, **ustrojstvo** određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije na temelju pregleda opisne dokumentacije, opisnog lista i liste opisne dokumentacije izdaje potvrdu o usklađenosti.
- (2) Provedba homologacije pojedinačnog vozila ograničava se na 10 vozila u slučajevima kada prilikom uvoza novih vozila radi prodaje:
 - a) Proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača koji je posjednik Certifikata o usklađenosti određenog tipa vozila, uveze prvih 10 primjeraka jedne varijante toga tipa vozila koja nije obuhvaćena tim certifikatom;
 - b) Proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača uveze prvih 10 primjeraka jednog tipa vozila za koji nije provedena homologacija tipa vozila u Bosni i Hercegovini;
- (3) Za provedbu homologacije pojedinačnog vozila u slučajevima iz stavka (2) ovog članka potrebna je prethodna suglasnost Ministarstva.
- (4) Odredba stavka (2) ovog članka ne odnosi se na uvoz novih vozila s nadgradnjom na vozilu za koje je dobavljač posjednik Certifikata o usklađenosti.
- (5) Ako se pregledom opisne dokumentacije, opisnog lista i liste opisne dokumentacije ustanovi da pojedinačno vozilo ne zadovoljava odredbe ovog pravilnika, Ministarstvo donosi rješenje kojim se uskraćuje izdavanje potvrde o usklađenosti.
- (6) Ako vozilo ne zadovoljava odredbe ovog pravilnika, ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije može dati rok od 30 dana da se otklone razlozi zbog kojih pojedinačno vozilo ne zadovoljava odredbe ovog pravilnika. Obavijest o tome dostavlja se carinskoj ispostavi.
- (7) Protiv rješenja iz stavka (6) ovog članka može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku 15 dana od primitka rješenja.

Članak 13.

(Provedba homologacije za posebite vrste uvoza vozila)

- (1) Homologacija vozila za posebite vrste uvoza ne provodi se u slučajevima:
 - a) vozila uvezena za članove diplomatskih i konzularnih predstavništava stranih država u Bosni i Hercegovini, a koja će imati registracijske oznake diplomatskog ili konzularnog predstavništva;
 - b) vozila iz točke a) ovog stavka koja se po prestanku diplomatske i konzularne službe stavljaju u prodaju u Bosni i Hercegovini sukladno recipročnom primjenom privilegije za diplomatsko-konzularna predstavništva i njihovo osoblje;
 - c) vozila muzejske vrijednosti kojima se smatraju vozila starija od 30 godina te iznimno vozila kojima takav status odobri Ministarstvo;
 - d) vozila kategorije M1 (tarifna oznaka 87.03), vozila kategorije N1 (tarifna oznaka 87.04) te vozila kategorije L (tarifna oznaka 87.11) koja radi

preseljenja uvoze fizičke osobe koje su neprekidno boravile u inozemstvu najmanje tri godine i uz uvjet da su ih osobno ili članovi njihovog domaćinstva u inozemstvu posjedovali ili koristili najmanje godinu dana do dana useljenja ili povratka u Bosnu i Hercegovinu i da se ta vozila uvezu u roku od 12 mjeseci od dana useljenja ili povratka;

- e) vozila koja uvoze fizičke osobe s prebivalištem ili boravištem u Bosni i Hercegovini, stječena na temelju pravomoćnog sudskog rješenja o nasljeđivanju;
- (2) Za vozila navedena u stavku (1) ovog članka se vrši njihovo identificiranje i ocjena tehničkog stanja.
- (3) Zahtjev za primjenu odredbe stavka (1) točaka a) i b) ovog članka, podnosi se Ministarstvu, uz potvrdu Ministarstva inozemnih poslova Bosne i Hercegovine da su ispunjeni uvjeti za primjenu olakšica za diplomatsko-konzularna predstavništva i njihovo osoblje iz Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.
- (4) Zahtjev za primjenu odredaba stavka (1) točke c), d), i e) ovog članka podnosi se Ministarstvu.

Članak 14.

(Postupak identifikacije i ocjene tehničkog stanja vozila)

- (1) Identificiranje vozila iz članka 12. stavak (1) i članka 13. stavak (1) se vrši u svrsi utvrđivanja usklađenosti vozila sa opisnom mapom.
- (2) Pri ocjeni tehničkog stanja vozila iz članka 12. stavak (1) i članka 13. stavak (1), provjerava se njegova cjelovitost i sposobnost za sigurno sudjelovanje u javnom prometu. Ukoliko se utvrdi opravdana sumnja na tehničku ispravnost vozila, tehnički servis može predmetno vozilo uputiti na dodatna ispitivanja iz kojih će se moći pouzdano potvrditi ili otkloniti sumnja.
- (3) Za nova vozila neophodno je uz zahtjev priložiti i izvornu potvrdu o usklađenosti, dok se za rabljena vozila prilaže original izvornog dokumenta o registraciji vozila. Moguće je priložiti i druge dokumente iz kojih je moguće ustanoviti potrebite podatke.

Članak 15.

(Homologacijska odobrenja izdata u inozemstvu)

- (1) Pri homologaciji vozila po propisima EU o homologaciji vozila Ministarstvo može prihvatiti pojedinačna homologaciona odobrenja izdata u inozemstvu po osnovu određenih tehničkih specifikacija ako ih je izdala nacionalna ustanova tih država mjerodavna za homologaciju po osnovu UN ECE propisa sukladno Sporazumu o homologaciji iz 1958. god.
- (2) Pri homologaciji vozila po propisima EU o homologaciji vozila Ministarstvo prihvata dokument o jedinstvenoj europskoj homologaciji tipa vozila za sva vozila za koja je proveden jedinstveni postupak homologacije tipa vozila propisan za zemlje Europske unije, pri čemu se predmetno vozilo upućuje na tehnički servis radi njegovog identificiranja i utvrđivanja tehničkog stanja, te na temelju pozitivnog izvješća, tijelo ovlašteno za obavljanje administrativnih poslova u oblasti homologacije priprema a Ministarstvo izdaje homologacioni list koji se izdaje dobavljaču.
- (3) Pri homologaciji vozila po propisima EU o homologaciji vozila kad ne postoje odgovarajuća homologacijska odobrenja, ustrojstvo određeno za obavljanje

administrativnih poslova iz oblasti homologacije provest će putem laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije odgovarajuća ispitivanja, čija će izvješća o ispitivanju biti sastavni dio opisne dokumentacije.

**POGLAVLJE III. UVJETI ZA ODREĐIVANJE
USTROJSTAVA KOJA MOGU OBAVLJATI
ADMINISTRATIVNE I TEHNIČKE POSLOVE U OBLASTI
HOMOLOGACIJE**

**Odjeljak A. Ustrojstva koja obavljaju administrativne i
tehničke poslove u oblasti homologacije**

**Članak 16.
(Vrste ustrojstava)**

Administrativne i tehničke poslove u oblasti homologacije obavljaju:

- a) ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova,
- b) tehnički servisi,
- c) laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije.

Odjeljak B. Administrativni poslovi u oblasti homologacije

**Članak 17.
(Opis administrativnih poslova)**

Administrativni poslovi u oblasti homologacije su sljedeći poslovi:

- a) Zastupanje Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine u radnoj skupini WP. 29 pri ECE, njenim tijelima, ekspertnim i radnim skupinama koje pripremaju nove propise i/ili rade na izmjenama i dopunama postojećih propisa.
- b) Održavanje komunikacije i vršenje potrebite korespondencije sa tajništvom pri radnoj skupini WP. 29 pri ECE, vezane za sastanke, razna pisana priopćenja operativnog karaktera i sl.,
- c) Preuzimanje pisanih akata koje distribuira ECE, njihovo analiziranje i predlaganje Ministarstvu mjera koje treba poduzeti.
- d) Analiziranje do sada prispjelih Pravilnika o homologaciji i predlaganje Ministarstvu liste Pravilnika, sa odgovarajućim dopunama i izmjenama, koje BiH treba da prihvati i implementira u domaću legislativu i o tome da izvijesti tajništvo ECE.
- e) Redovito praćenje prispjeća novih pravilnika i blagovremeno ocjenjivanje njihove primjenjivosti u BiH te predlaganje Ministarstvu da li da se pravilnici prihvate ili odbiju.
- f) Predlaganje prioriteta u preuzimanju direktiva EU, kao i prioriteta o preuzimanju europskih i drugih međunarodnih standarda u oblasti cestovnih vozila.
- g) Sudjelovanje u postupku preuzimanja direktiva EU i standarda EU i drugih zemalja.
- h) Ustrojstvo prevođenja pravilnika o homologaciji i drugih akata i sačinjavanje odgovarajućih izvoda za potrebe operativnih tijela za homologaciju.
- i) Utvrđivanje kriterija za imenovanje tehničkih servisa i specijalističkih laboratorija za homologaciju sukladno praksi drugih zemalja potpisnica Sporazuma o homologaciji iz 1958.g. i pravilima iz navedenog Sporazuma. Ocjenjivanje osposobljenosti ustrojstava

koja obavljaju tehničke poslove u oblasti homologacije i predlaže Ministarstvu da imenuje tehničke servise i notificira laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije.

- j) Uspostava i održavanje suradnje, razmjenjivanje informacija sa odgovarajućim tijelima za homologaciju drugih zemalja.
- k) Pripremanje i osiguravanje potrebite dokumentacije za tehničke servise.
- l) Uspostava i održavanje baze podataka za homologirana vozila i informatičko umrežavanje homologacionih tijela.
- m) Primanje, evidentiranje, distribuiranje, prema potrebi, priopćenja o homologaciji vozila, dijelova uređaja i opreme koja dolaze iz drugih zemalja.
- n) Sačinjavanje priopćenja o homologaciji u Bosni i Hercegovini i distribuiranje drugim zemljama potpisnicama Sporazuma iz 1958. g. sukladno odredbama Sporazuma.
- o) Organiziranje i vršenje obuke osoblja koje će raditi na homologaciji.
- p) Organiziranje seminara za širu javnost radi upoznavanja sa suštinom postupka homologacije i zadacima koji proizlaze za sudionike u trgovini s vozilima, tijela kontrole prometa i dr.
- q) Pripremanje i izdavanje publikacija za rad stručnih osoba i za širu javnost koje su relevantne za provedbu homologacije vozila.
- r) Pripremanje procedure za rad tehničkih servisa.
- s) Vršenje kontrole nad radom tehničkih servisa.
- t) Predlaganje kriterija za formiranje cijena usluga i raspodjele sredstava naplaćenih po ovom osnovu, na temelju kojih će ministar utvrditi cijenovnik.
- u) Izdavanje i vođenje evidencije o izdatim certifikatima i potvrdama o homologaciji.
- v) Rad na drugim poslovima iz oblasti homologacije cestovnih vozila, dijelova uređaja i opreme vozila koji doprinose kvalitetnijem i brzom implementiranju procesa homologacije.
- w) Povezivanje i koordiniranje usklađenosti propisa i procesa provedbe certificiranja i homologacije cestovnih vozila i njihovih sklopova i dijelova.

Članak 18.

(Uvjeti za obavljanje administrativnih poslova u oblasti homologacije)

- (1) Administrativne poslove u oblasti homologacije može obavljati ustrojstvo koje ispunjava sljedeće uvjete:
 - a) da u registriranoj djelatnosti ima poslove tehničkog ispitivanja i analiza, projektovanja i tehničkog savjetovanja, izdavanja časopisa i periodičnih publikacija, obrazovanje odraslih, izrada i upravljanje bazama podataka, obrada rezultata,
 - b) da ima angažirane dokazane stručnjake - specijaliste iz oblasti motora sa unutarnjim sagorijevanjem i cestovnih vozila, koji žive i rade na području Bosne i Hercegovine. Od toga je minimalno dva doktora tehničkih nauka iz spomenutih oblasti s najmanje 10 godina aktivnog radnog iskustva iz oblasti cestovnih

vozila, tri magistra tehničkih nauka iz iste oblasti s minimalno 5 godina radnog iskustva u oblasti cestovnih vozila, tri diplomirana inženjera smjer motori i vozila, jednog prometnog inženjera cestovnog smjera i jednog elektroinženjera smjer informatika,

- c) da suradnici imaju reference koje su mjerljive i prihvatljive, npr. u vidu publikacija objavljenih u zemlji i inozemstvu i projekata koji su rezultirali konačnim proizvodom (ispitnim stolom, uređajem, djelom ili sklopom, inovacijom, knjigom, itd.) i odgovarajućih certifikata iz oblasti cestovnih vozila,
 - d) da ima iskustva i dokazanih rezultata na polju praćenja, primjene i tumačenja, prihvatanja i usklađivanja međunarodnih i domaćih standarda i propisa (posebito propisa EU ECE) u BiH,
 - e) da kadrovski bude osposobljena da može provesti jedinstvena pravila na cijelom teritoriju BiH, na temelju pozitivnih zakonskih i podzakonskih akata, kao i važećih standarda iz predmetne oblasti,
 - f) da u svojim redovima ima dokazane eksperte za obradu baza podataka, posebno onih koje se odnose na cestovna vozila (dokaz: primjeri baza podataka za pojedine segmente u oblasti cestovnih vozila),
 - g) da u svojim redovima, obzirom na strukturu BiH, ima stručni kadar, sa gore spomenutim referencama, tako raspoređen da može poslove obavljati kvalitetno na području cijele BiH i ima uspostavljene radne jedinice minimalno u Banja Luci, Mostaru i Sarajevu,
 - h) da u svojim redovima, obzirom na strukturu BiH, ima stručni kadar, sa gore spomenutim referencama, tako da budu pravilno zastupljeni svi konstitutivni narodi.
- (2) Za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije se može odrediti samo ona pravna osoba kojoj je obavljanje poslova iz stavka 1. točka a. ovog članka njena osnovna djelatnost.
 - (3) Ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ne može biti tijelo uprave ili javna ustanova na razini BiH, entiteta, grada ili općine.
 - (4) Ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije mora ispunjavati uvjete iz stavka 1-3. ovog članka cijelo vrijeme obavljanja poslova.

Članak 19.

(Određivanje ustrojstva koje obavlja administrativne poslove iz oblasti homologacije)

- (1) Određivanje ustrojstva koje obavlja administrativne poslove iz oblasti homologacije vrši Ministarstvo, putem javnog natječaja.
- (2) Prilikom određivanja ustrojstva koje obavlja administrativne poslove iz oblasti homologacije, Ministarstvo će cijeliti predloženi program funkcioniranja procesa homologacije u BiH kao i sve druge relevantne elemente u procesu homologacije.
- (3) Ustrojstvo koje je na temelju provedenog javnog natječaja određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, zaključuje ugovor sa Ministarstvom. Ovim ugovorom se, sukladno zakonskim propisima i odredbama ovog pravilnika, uređuju pitanja kontrole rada ovog ustrojstva koje provodi Ministarstvo, odgovornost ustrojstva za obavljanje poslova, prestanak obavljanja poslova, izvještavanje o izvršavanju poslova i sva druga pitanja od

zanačaja za izvršavanje administrativnih poslova u oblasti homologacije od strane određenog ustrojstva.

Odjeljak C. Tehnički poslovi u oblasti homologacije

Članak 20.

(Tehnički poslovi u oblasti homologacije)

- (1) Tehnički poslovi u oblasti homologacije su slijedeći poslovi:
 - a) Utvrđivanje identiteta i tehničkog stanja vozila
 - b) Pregled i ispitivanje vozila pri homologaciji tipa vozila i homologaciji pojedinačnog vozila
 - c) Specijalistička ispitivanja, bilo novoproducentnih vozila i/ili dijelova uređaja, opreme vozila na teritoriju Bosne i Hercegovine ili vozila, dijelova uređaja i opreme vozila koja ne posjeduju odgovarajuća homologaciona odobrenja
- (2) Tehničke poslove iz stavka 1. ovog članka obavljaju:
 - a) tehnički servisi (poslovi iz stavka 1. točke a i b)
 - b) laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije (poslovi iz stavka 1. točka c).

Članak 21.

(Uvjeti za obavljanje tehničkih poslova)

- (1) Tehničke poslove iz članka 20. stavka 1. točka a i b. može obavljati ustrojstvo koje ispunjava slijedeće uvjete:
 - a) da na svakom ispitnom mjestu, na istom lokalitetu, raspoložu odgovarajućim radioničkim prostorom u kojem je moguće obavljanje pregleda vozila, a koji mora zadovoljiti uvjete s obzirom na vanjske dimenzije vozila, u kojima je moguć nesmetan rad suradnika koji obavljaju pregled vozila i druge stručne i tehničke poslove za koje je tehnički servis ovlašten, te da raspolaze odgovarajućim uredskim prostorom i odgovarajućom opremom;
 - b) da ima najmanje jednog, stalno uposlenog, suradnika VII/I stupnja stručne spreme strojarškog, smjera motori i vozila, ili prometnog, cestovnog smjera, i, stalno uposlenog, jednog suradnika IV stupnja stručne spreme strojarškog ili prometnog, cestovnog smjera, za obavljanje stručnih i tehničkih poslova u postupku homologacije i jednog, stalno uposlenog, suradnika najmanje IV stupnja stručne spreme za obavljanje administrativnih poslova;
 - c) ako isto ustrojstvo ima više ispitnih mjesta, za svako ispitno mjesto treba da ispunjava uvjete iz točke a) ovog članka;
 - d) da na svakom ispitnom mjestu osigura uvjete za obavljanje tehničkih i stručnih poslova prenešenih ovlaštenjem, sukladno pozitivnim propisima iz oblasti primjene ovog pravilnika;
 - e) da suradnici imaju licencu za obavljanje ovih poslova;
 - f) da za rukovođenje poslovima homologacije ima najmanje jednog uposlenika VII stupnja stručne spreme strojarstva, smjera motori i vozila;
 - g) da obavlja poslove iz oblasti homologacije unutar cijena utvrđenih propisom o visini i plaćanju naknade za pokriće troškova pregleda dokumentacije i vozila u postupku homologacije vozila.

- (2) Tehničke poslove iz članka 20. stavak 1. točka c) mogu obavljati laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije, koje su akreditirane prema BAS EN ISO/IEC 17025 standardu i zadovoljavaju uvjete propisane Sporazumom o homologaciji iz 1958.

Članak 22.

(Određivanje ustrojstava koja obavljaju tehničke poslove iz oblasti homologacije)

- (1) Za obavljanje tehničkih poslova iz članka 20. stavak 1 točke a) i b) Ministarstvo, na prijedlog ustrojstva određenog za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, određuje odgovarajući broj tehničkih servisa, koji ispunjavaju uvjete iz članka 21. stavak 1. Tehnički servisi se predlažu i određuju uz uvažavanje regionalne i gospodarske strukture BiH, entiteta i Brčko Distrikta.
- (2) Za obavljanje tehničkih poslova iz članka 20. stavak 1 točka c) Ministarstvo će odrediti (notificirati) svaku laboratoriju za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije koja ispunjava uvjete iz članka 21. stavak 2. Za slučaj da u Bosni i Hercegovini ne postoji laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije koja ispunjava uvjete iz članka 21. stavak 2, ispitivanja se mogu obaviti u laboratorijima u inozemstvu koje su od strane svog administrativnog tijela notificirane za provedbu takve vrste ispitivanja.

Članak 23.

(Stručna osposobljenost za obavljanje tehničkih poslova)

- (1) Suradnici koji obavljaju stručne i tehničke poslove homologacije vozila dužni su položiti ispit prema programu za osposobljavanje za poslove provedbe postupka homologacije vozila.
- (2) Program iz stavka (1) ovog članka donosi Ministarstvo, te imenuje povjerenstvo za polaganje ovog ispita. O položenom ispitu prema ovom programu Ministarstvo izdaje uvjerenje (licenca).

Članak 24.

(Kontrola rada tehničkih servisa)

- (1) Kontrolu rada tehničkih servisa, uključujući kontrolu na ispitnim mjestima, kako bi se zadržao ujednačen kriterij i kvalitet obavljanja posla, provodi ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova u oblasti homologacije.
- (2) Ako se uoče neispravnosti u radu tehničkih servisa i neispunjavanje propisanih uvjeta, istom će se oduzeti odobrenje za obavljanje tehničkih poslova u oblasti homologacije. Ako tehnički servis ima više ispitnih mjesta to odobrenje oduzet će se ispitnim mjestima koja ne zadovoljavaju navedene uvjete.

POGLAVLJE IV. OSTALE ODREDBE U VEZI HOMOLOGACIJE

Članak 25.

(Obavijest o konačnom prestanku proizvodnje)

- (1) Svaki proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik proizvođača koji posjeduje Certifikat o usklađenosti obavezan je ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije obavijestiti o konačnom prestanku proizvodnje s obzirom na bilo koji podatak iz opisne dokumentacije.
- (2) Za slučaj konačnog prestanka proizvodnje s obzirom na bilo koji podatak iz opisne dokumentacije, ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti

homologacije provodi dopunsku homologaciju s kojom se utvrđuje usklađenost novog podatka sa odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama.

Članak 26.

(Certifikat, potvrda i izjava o usklađenosti)

Potvrda o usklađenosti pojedinačno pregledanog vozila ili izjava o usklađenosti vozila obavezno se prilaže pri tehničkom pregledu prije prvog registriranja vozila u BiH, a broj te potvrde, odnosno izjave upisuje se u zapisnik o tehničkom pregledu vozila. Pod prvim registriranjem podrazumijeva se i privremeno registriranje vozila.

Članak 27.

(Čuvanje tajnosti podataka i dokumentacije)

- (1) Ustrojstva koja obavljaju poslove iz oblasti homologacije dužne su čuvati tajnost podataka do kojih dođu tijekom provedbe postupka homologacije.
- (2) Ustrojstva koja obavljaju poslove iz oblasti homologacije dužne su dokumentaciju iz članaka 8., 9., 11, 12., 13. i 15. ovoga pravilnika čuvati 10 godina.

POGLAVLJE V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Odjeljak G. Prijelazne i završne odredbe

Članak 28.

(Prijelazne odredbe)

- (1) Ministarstvo će raspisati javni natječaj za određivanje ustrojstva za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (2) Ustrojstvo iz stavka 1. ovog članka je dužno da u roku od šest mjeseci od svog imenovanja izraditi svu neophodnu dokumentaciju i detaljne procedure o postupku provedbe homologacije i dostavi ih Ministarstvu na odobrenje, izvrši obuku osoblja zainteresiranog za provedbu postupka homologacije o osnovnim pojmovima iz ove oblasti i predloži Ministarstvu proceduru izbora i ocjenjivanja osposobljenosti pravnih osoba koje apliciraju za proces pregleda vozila u postupku homologacije vozila, dijelova uređaja i opreme vozila.
- (3) Ustrojstvo određeno za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije je dužno da u roku od godinu dana od svog imenovanja osigura uvjete za punu primjenu sustava homologacije u BiH.
- (4) Do ispunjenja uvjeta iz stavka 3. ovog članka, Institut za standardizaciju BiH nastavlja djelovati kao državno administrativno tijelo sukladno Sporazumu o homologaciji iz 1958. godine.

Članak 29.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od objave u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i u službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj 01-05-02-2-1444-1/08

25. travnja 2008. godine
Sarajevo

Ministar
dr. Božo Ljubić, v. r.

Privitak broj 1.

KATEGORIZACIJA VOZILA ZA HOMOLOGACIJU prema UN ECE

1. Kategorija L: mopedi, motocikli, tricikli, četverocikli.

- 1.1. Kategorija L1: motorna vozila na dva kotača s toplotnim motorom radne zapremine koja nije veća od 50 cm³ i konstrukcijske brzine koja nije veća od 50 km/h (mopedi), bez obzira na način pogona.
- 1.2. Kategorija L2: motorna vozila na tri kotača s toplotnim motorom radne zapremine koja nije veća od 50 cm³ i konstrukcijske brzine koja nije veća od 50 km/h (mopedi), bez obzira na način pogona.
- 1.3. Kategorija L3: motorna vozila na dva kotača s toplotnim motorom radne zapremine koja je veća od 50 cm³ ili konstrukcijske brzine koja je veća od 50 km/h (motocikli), bez obzira na način pogona (motocikli).
- 1.4. Kategorija L4: motorna vozila na tri kotača asimetrično postavljenih u odnosu na srednju uzdužnu osu s toplotnim motorom radne zapremine koja je veći od 50 cm³ ili konstrukcijske brzine koja je veća od 50 km/h (motocikli s bočnom prikolicom), bez obzira na način pogona.
- 1.5. Kategorija L5: motorna vozila na tri kotača simetrično postavljena u odnosu na srednju uzdužnu osu, s toplotnim motorom radne zapremine koja je veća od 50 cm³ ili konstrukcijske brzine koja je veća od 50 km/h (motorni tricikli), bez obzira na način pogona.
- 1.6. Kategorija L6: motorna vozila na četiri kotača s masom neopterećenog vozila manjom od 350 kg, bez mase akumulatora kod električnih vozila, čija najveća konstrukcijska brzina nije veća od 45 km/h (laki četverocikli) i čija radna zapremina motora nije veći od 50 cm³, kod motora s prinudnim paljenjem ili čija najveća neto snaga nije veća od 4 kW, kod ostalih motora s unutarnjim sagorijevanjem, ili čija najveća trajna snaga nije veća od 4 kW, kod elektromotora.
- 1.7. Kategorija L7: motorna vozila na četiri kotača osim navedenih u kategoriji L6, s masom neopterećenog vozila manjom od 400 kg (550 kg za vozila za prijevoz robe), bez mase akumulatora kod električnih vozila i čija najveća neto snaga motora ne prekoračuje 15 kW (četverocikli).
2. Kategorija M: cestovna motorna vozila koja služe za prijevoz putnika i koja imaju najmanje 4 kotača
 - 2.1. Kategorija M1: motorna vozila za prijevoz putnika koja osim sjedala vozača imaju još najviše 8 sjedala.
 - 2.2. Kategorija M2: motorna vozila za prijevoz putnika koja osim sjedala vozača imaju više od 8 sjedala i čija najveća dopuštena masa nije veća od 5 t.
 - 2.3. Kategorija M3: motorna vozila za prijevoz putnika koja osim sjedala vozača imaju više od 8 sjedala i čija je najveća dopuštena masa veća od 5 t.
3. Kategorija N: cestovna vozila koja služe za prijevoz tereta i koja imaju najmanje 4 kotača
 - 3.1. Kategorija N1: motorna vozila za prijevoz tereta čija najveća dopuštena masa nije veća od 3,5 t.
 - 3.2. Kategorija N2: motorna vozila za prijevoz tereta čija je najveća dopuštena masa veća od 3,5 t, ali nije veća od 12 t.
 - 3.3. Kategorija N3: motorna vozila za prijevoz tereta čija je najveća dopuštena masa veća od 12 t.
4. Kategorija O: priključna vozila tj. prikolice i poluprikolice koje se priključuju na cestovna motorna vozila.
 - 4.1. Kategorija O1: prikolice s jednom osovinom, osim poluprikolica, čija najveća dopuštena masa nije veća od 0,75 t.
 - 4.2. Kategorija O2: prikolice čija je najveća dopuštena masa manja od 3,5 t, osim prikolica kategorije O1.
 - 4.3. Kategorija O3: prikolice čija je najveća masa veća od 3,5 t, ali nije veća od 10 t.
 - 4.4. Kategorija O4: prikolice čija je najveća dopuštena masa veća od 10 t.

Napomene

1. Za kategorije M i N

- U slučaju vučnog vozila koje je namijenjeno za vuču poluprikolice, najveća dopuštena masa za kategorizaciju vozila jest masa vučnog vozila (u stanju pripremljenom za vožnju) uvećana za najveću masu koja se prijenosi s poluprikolice na vučno vozilo i najveću masu vlastitog tereta vučnog vozila (gdje je predviđen).
- Oprema i instalacije ugrađene na nekim posebitim vozilima koja nisu namijenjena za prijevoz putnika (autodizalice, pokretne radionice, pokretne prodavaonice itd.) smatraju se teretom u smislu kategorizacije vozila.

2. Za kategoriju O

- Kod poluprikolica najveća dopuštena masa u smislu kategorizacije vozila dio je ukupne mase poluprikolice s najvećim teretom, spojene na vučno vozilo, koji se preko osovine ili osovine oslanja na podlogu.

3. Za kategoriju M

- Zglobna vozila koja se sastoje od dva zglobno povezana dijela smatraju se kao jednodijelna vozila.

На основу члана 205. Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 6/06, 75/06 и 44/07), министар комуникација и транспорта, у сарадњи са Министарством или органом надлежним за послове енергетике и индустрије, доноси

ПРАВИЛНИК

О ХОМОЛОГАЦИЈИ ВОЗИЛА, ДИЈЕЛОВА УРЕЂАЈА И ОПРЕМЕ ВОЗИЛА

ПОГЛАВЉЕ I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет Правилника)

Овим правилником се уређују услови за хомологацију возила, дијелова уређаја и опреме, и услови за одређивање организација које могу обављати административне и техничке послове у области хомологације.

Члан 2.

(Дјелокруг примјене)

- (1) Обавези хомологације подлијежу путничка моторна и прикључна возила (у даљњем тексту: "возила") обухваћена категоризацијом возила за хомологацију према УН ЕЦЕ (United Nations Economic Commission for Europe) прописима, датом у Прилогу 1. који је саставни дио овога

- правилника, као и дијелови уређаја и опреме за возила за које постоје одговарајући ЕСЕ правилници.
- (2) Овај Правилник се не односи на:
- a) Возила намијењена за употребу на затвореним градилиштима, каменоломима, лукама и аеродромима;
 - b) Оклопна возила за потребе војске и полиције;
 - c) Возила чија највећа могућа пројектована брзина не прелази 6 km/h;
 - d) Возила намијењена за употребу на тркалиштима;
 - e) Возила намијењена у рекреацијске сврхе ван јавних путева, са три симетрично постављена точка, а која не подлијежу регистрацији;
 - f) Возила која се привремено увозе, за период не дужи од 30 дана, ради њиховог учешћа на тркама, сајмовима или другим скуповима у БиХ, а не подлијежу регистрацији;
 - g) Радне машине, посебно конструисане за шумарство, а која одговара стандарду ISO 6814 - Машине за шумарство - мобилна и само-покретна машинерија - термини, дефиниције и класификација (Machinery for forestry - Mobile and self-propelled machinery - Terms, definitions and classification);
 - h) Радне машине намијењене за обављање радова на обради земље, а која одговара стандарду ISO 6165 Машине за земљане радове - основни типови - идентификовање и термини и дефиниције (Earth-moving machinery - Basic types - Identification and terms and definitions);
 - i) Измјењиву машинску опрему, која је одигнута од коловоза када се возило на којем се та опрема налази креће јавним путевима.
- (3) Министарство може донијети посебну одлуку, да за увоз возила посебне намене, која нису наведена у ставу 2. овог члана, не треба спроводити хомологацију.
- (4) Хомологацији не подлијежу возила за које не постоје дефинисани захтјеви техничке природе у оквиру важећих прописа.
- (5) У случајевима посебне врсте увоза возила дефинисане чланом 13. овог правилника не сроводи се хомологација.
- Члан 3.
(Дефиниције)
- У смислу овог правилника значи:
- a) **"организације које обављају послове из области хомологације"** су организација одређена за обављање административних послова из области хомологације, технички сервис и лабораторије за специјалистичка испитивања.
 - b) **"Увоз возила"** је набавка возила из иностранства са намјером њиховог стављања на тржиште или регистрације у Босни и Херцеговини.
 - c) **"Техничка спецификација"** је документ којим се прописују технички захтјеви које морају испуњавати дијелови, уређаји и опрема на возилима, те поступци којима је могуће провјерити да ли су прописани захтјеви испуњени.
 - d) **"Утврђивање усклађености возила"** је поступак одређивања усклађености возила са захтјевима УН ЕСЕ правилника и одговарајућих ЕУ директива.
 - e) **"Хомологација"** је поступак утврђивања усклађености возила, дијелова, уређаја и опреме возила са одредбама овог правилника и техничким спецификацијама. Она може бити хомологација типа возила и хомологација појединачног возила.
 - f) **"Хомологација типа возила"** је поступак, којим се утврђује да ли одређени тип возила испуњава техничке захтјеве прописане овим Правилником и одговарајућим техничким спецификацијама, те у случају усклађености издаје сертификат о усклађености типа.
 - g) **"Хомологација појединачног возила"** је поступак којим се утврђује да ли одређено возило испуњава техничке захтјеве прописане овим Правилником и одговарајућим техничким спецификацијама, те у случају усклађености издаје Потврду о усклађености.
 - h) **"Тип возила"** означава возила одређене категорије, који се међусобно суштински не разликују. Тип возила може имати варијанте и изведбе.
 - i) **"Варијанте типа возила"** су сва возила једног типа која се не разликују по облику каросерије и по мотору - што се тиче радног циклуса, броја и распореда цилиндара, снаге (више од 30%) и радне запремине (више од 20%), по броју и распореду погонских осовина, као и по броју и распореду управљаних осовина.
 - j) **"Изведбе варијанте типа возила"** су возила једне варијанте с мањим међусобним разликама.
 - k) **"Половно возило"** је возило од чије је прве регистрације прошло најмање три мјесеца или које је прешло пут од најмање 3000 км, у противном возило се сматра новим.
 - l) **"Добављач"** је правно или физичко лице које подноси захтјев за хомологацију. У случају хомологације типа возила то може бити произвођач или његов овлашћени заступник-увозник, а у случају појединачне хомологације свако правно или физичко лице.
 - m) **"Овлашћени заступник произвођача"** је физичко или правно лице са сједиштем у Босни и Херцеговини које је произвођач возила писменим путем овластио да га заступа код Министарства и да поступа по његовом одобрењу у оквиру послова дефинисаних овим Правилником.
 - n) **"Сертификат о усклађености"** је документ који, у случају хомологације типа возила, доказује да је возило при његовом прегледу било у складу са одредбама овог правилника и техничким спецификацијама, те да се без сметњи може ставити у употребу без додатне провјере усклађености.
 - o) **"Потврда о усклађености"** је документ који у случају хомологације појединачног возила, доказује да је возило при његовом прегледу било у складу са одредбама овог правилника, те да се без сметњи може ставити у употребу без додатне провјере усклађености.
 - p) **"Описни лист"** је документ који садржи техничке податке неопходне за поступак хомологације,

садржане у техничким спецификацијама, а које подносилац захтјева за провођење хомологације треба да попуни.

- q) **"Технички сервис"** је правно лице које спроводи поступак испитивања у процесу хомологације.
- r) **"Описна мапа"** је цјелокупна збирка података, цртежа, фотографија и сл. коју подносилац захтјева за хомологацију предаје организацији одређеној за обављање административних послова из области хомологације или техничком сервису заједно са описним листом.
- s) **"Описна документација"** је описна мапа у коју су додати извјештаји о испитивању и други документи, које су организација одређена за обављање административних послова из области хомологације, технички сервис или лабораторије за специјалистичка испитивања из области хомологације додале у описну мапу при обављању свог посла.
- t) **"Листа описне документације"** је документ у којем је посебно набројан садржај описне документације са уредно нумерисаним и означеним страницама, да је могуће једнозначно идентификовати сваку страницу.
- u) **"Изјава о усклађености возила"** је документ с којим произвођач, овлашћени заступник произвођача возила или правно лице које је посједник Сертификата о усклађености возила на своје име, кориснику возила гарантује усклађеност возила с типом возила хомологираним у Босни и Херцеговини.
- v) **"Хомологационо одобрење"** је документ који издаје лабораторија за специјалистичка испитивања из области хомологације као доказ да предметни дио, уређај или опрема возила испуњава техничке захтјеве прописане одговарајућим техничким спецификацијама (ECE правилницима).
- w) **"Хомологациони лист"** је документ који се издаје након идентификовања и утврђивања техничког стања возила обављеног на основу документа о јединственој европској хомологацији типа возила прописан за земље Европске уније.
- x) **"Лабораторија за специјалистичка испитивања из области хомологације"** је лабораторија нотификована од стране Министарства за испитивања дијелова, уређаја и опреме возила у складу са захтјевима ЕСЕ правилника.
- y) **"УН ЕСЕ правилник"** је документ у којем су поближе одређени технички захтјеви који се односе на возило, дио, уређај или опрему возила, те поступци којима је могуће провјерити да ли су прописани захтјеви испуњени, а донешен је у оквиру WP.29 при УН.
- z) **"WP.29"** означава *World Forum for Harmonization of Vehicle Regulations*, што је ознака за радну групу у оквиру УН ЕСЕ задужену за прихватање јединствених техничких захтјева за возила, опрему и дијелове као и одређивање услова за међусобно признавање хомологационих одобрења.

ПОГЛАВЉЕ II. ХОМОЛОГАЦИЈА ВОЗИЛА, ДИЈЕЛОВА УРЕЂАЈА И ОПРЕМЕ

Члан 4.

(Хомологација)

Возила, дијелови уређаја и опрема возила која се увозе у Босну и Херцеговину (БиХ) морају бити подвргнута хомологацији у складу са одредбама овог правилника и техничким спецификацијама да би могла бити увозно оцарињена, а возила, дијелови, уређаји и опрема који су произведени у БиХ морају бити подвргнута утврђивању усклађености у складу са одредбама овога правилника прије стављања на тржиште или њихове прве регистрације у БиХ.

Члан 5.

(Хомологација типа возила)

- (1) Хомологација типа возила спроводи се за нова возила која се серијски производе и која увозе правна или физичка лица, регистрована за продају возила, с намјером да продају таква возила на подручју БиХ.
- (2) Хомологација типа возила спроводи се и за серијски произведена возила у БиХ, ако је серија предметног типа већа од 10.

Члан 6.

(Хомологација појединачног возила)

- (1) Хомологација појединачног возила спроводи се за нова возила која добављач појединачно увози ради продаје или за своје потребе.
- (2) Хомологација појединачног возила спроводи се и за половна возила из увоза.
- (3) Хомологација појединачног возила спроводи се и за возила која су примјеном царинских или других прописа одузета или су уступљена у корист државе, у случају њиховога стављања на тржиште или њихове регистрације након бесплатне дојеле од стране надлежних државних органа.

Члан 7.

(Поступак хомологације)

- (1) Поступак хомологације се спроводи према одредбама законских прописа којима се уређује хомологација, и према одредбама овог правилника.
- (2) Организација одређена за обављање административних послова из области хомологације разрађује процес хомологације и дефинише стручне и техничке послове код хомологације типа возила и хомологације појединачног возила.

Члан 8.

(Захтјев за спровођење хомологације)

- (1) Захтјев за спровођење хомологације типа возила подноси произвођач или овлашћени заступник произвођача подноси Министарству, путем организације одређене за обављање административних послова из области хомологације, те допрема возило на преглед техничком сервису. Овај захтјев може поднијети и инострани произвођач. За сваки тип возила подноси се посебан захтјев.
- (2) Захтјев за спровођење хомологације појединачног возила подноси добављач возила организацији одређеној за обављање административних послова из области хомологације, путем техничког сервиса, те допрема возило на преглед техничком сервису.
- (3) Уз захтјев за хомологацију возила, прилажу се испуњен описни лист и описна мапа.

Члан 9.

(Спровођење хомологације типа возила)

- (1) Код хомологације типа возила, организација одређена за обављање административних послова из области хомологације, на основу описне документације и описног листа и листе описне документације припрема а Министарство издаје Сертификат о усклађености.
- (2) На основу Сертификата о усклађености из става (1) овог члана произвођач или овлашћени заступник произвођача издаје изјаву о усклађености возила.
- (3) Произвођач и овлашћени заступник произвођача може издати изјаву о усклађености типа возила из става (2) овог члана само на основу Сертификата о усклађености издате на његово име.
- (4) Ако се прегледом описне документације, описног листа и листе описне документације утврди да тип возила не задовољава прописане услове, организација одређена за обављање административних послова из области хомологације, а Министарство доноси одговарајуће рјешење којим се ускрађује издавање Сертификата о усклађености.

Члан 10.

(Одговорност за усклађеност типа возила)

- (1) Произвођач возила или његов овлашћени заступник, је одговоран да свако направљено возило буде у складу са хомологираним типом возила.
- (2) Произвођач или његов овлашћени заступник мора омогућити организацији одређеној за обављање административних послова из области хомологације спровођење контроле усклађености возила са хомологираним типом возила.

Члан 11.

(Неусклађеност са хомологираним типом)

- (1) Неусклађеност са хомологираним типом наступа када постоје одступања између података наведених у описној документацији и на возилу. Возило није неусклађено са хомологираним типом уколико се утврђена одступања налазе у подручју граничних вриједности датим са техничким спецификацијама.
- (2) Када организација одређена за обављање административних послова из области хомологације установи да возило за које је издат Сертификат о усклађености није у складу са хомологираним типом, Министарство налаже произвођачу возила или овлашћеном заступнику произвођача, усклађивање производње са хомологираним типом.
- (3) Када организација одређена за обављање административних послова из области хомологације установи да возило за које је издат Сертификат о усклађености није у складу са хомологираним типом због међусобног одступања података у описној документацији, Сертификат о усклађености се привремено повлачи, а произвођачу или његовом овлашћеном представнику се даје рок за отклањање недостатака. Уколико се у предвиђеном року не отклоне недостаци предложиће Министарству да поништи Сертификат о усклађености.

Члан 12.

(Спровођење хомологације појединачног возила)

- (1) Код хомологације појединачног возила, организација одређена за обављање административних послова из

области хомологације на основу прегледа описне документације, описног листа и листе описне документације издаје потврду о усклађености.

- (2) Спровођење хомологације појединачног возила ограничава се на 10 возила у случајевима када приликом увоза нових возила ради продаје:
 - a) Произвођач или овлашћени заступник произвођача који је посједник Сертификата о усклађености одређеног типа возила, увезе првих 10 примјерака једне варијанте тога типа возила која није обухваћена тим сертификатом;
 - b) Произвођач или овлашћени заступник произвођача увезе првих 10 примјерака једног типа возила за који није спроведена хомологација типа возила у Босни и Херцеговини;
- (3) За спровођење хомологације појединачног возила у случајевима из става (2) овог члана потребна је претходна сагласност Министарства.
- (4) Одредба става (2) овог члана не односи се на увоз нових возила с надградњом на возилу за које је добављач посједник Сертификата о усклађености.
- (5) Ако се прегледом описне документације, описног листа и листе описне документације установи да појединачно возило не задовољава одредбе овог правилника, Министарство доноси рјешење којим се ускрађује издавање потврде о усклађености.
- (6) Ако возило не задовољава одредбе овог правилника, организација одређена за обављање административних послова из области хомологације може дати рок од 30 дана да се отклоне разлози због којих појединачно возило не задовољава одредбе овог правилника. Обавјештење о томе доставља се царинској испостави.
- (7) Против рјешења из става (6) овог члана може се поднијети жалба Министарству у року 15 дана од пријема рјешења.

Члан 13.

(Спровођење хомологације за посебне врсте увоза возила)

- (1) Хомологација возила за посебне врсте увоза не спроводи се у случајевима:
 - a) возила увезена за чланове дипломатских и конзуларних представништава страних држава у Босни и Херцеговини, а која ће имати регистрациске ознаке дипломатског или конзуларног представништва;
 - b) возила из тачке a) овог става која се по престанку дипломатске и конзуларне службе стављају у продају у Босни и Херцеговини у складу с реципрочном примјеном привилегије за дипломатско-конзуларна представништва и њихово особље;
 - c) возила музејске вриједности којима се сматрају возила старија од 30 година те изузетно возила којима такав статус одобри Министарство;
 - d) возила категорије М1 (тарифна ознака 87.03), возила категорије Н1 (тарифна ознака 87.04) те возила категорије Л (тарифна ознака 87.11) која ради пресељења увозе физичка лица која су непрекидно боравила у иностранству најмање три године и уз услов да су их лично или чланови њиховог домаћинства у иностранству посједовали или користили најмање годину дана до дана усељења или повратка у Босну и Херцеговину и да се та возила

увезу у року од 12 мјесеци од дана усељења или повратка;

- е) возила која увозе физичка лица с пребивалиштем или боравиштем у Босни и Херцеговини, стечена на основу правомоћног судског рјешења о наслеђивању;
- (2) За возила наведена у ставу (1) овог члана се врши њихово идентификовање и оцјена техничког стања.
- (3) Захтјев за примјену одредбе става (1) тачака а) и б) овог члана, подноси се Министарству, уз потврду Министарства спољних послова Босне и Херцеговине да су испуњени услови за примјену олакшица за дипломатско-конзуларна представништва и њихово особље из Бечке конвенције о дипломатским односима.
- (4) Захтјев за примјену одредаба става (1) тачке с), d), и е) овог члана подноси се Министарству.

Члан 14.

(Поступак идентификације и оцјене техничког стања возила)

- (1) Идентификовање возила из члана 12. став (1) и члана 13. став (1) се врши у сврху утврђивања усклађености возила са описном мапом.
- (2) При оцјени техничког стања возила из члана 12. став (1) и члана 13. став (1), провјерава се његова цјеловитост и способност за безбједно учешће у јавном саобраћају. Уколико се утврди оправдана сумња на техничку исправност возила, технички сервис може предметно возило упутити на додатна испитивања из којих ће се моћи поуздано потврдити или отклонити сумња.
- (3) За нова возила неопходно је уз захтјев приложити и изворну потврду о усклађености, док се за половна возила прилаже оригинал изворног документа о регистрацији возила. Могуће је приложити и друге документе из којих је могуће установити потребне податке.

Члан 15.

(Хомологацијска одобрења издата у иностранству)

- (1) При хомологацији возила по прописима ЕУ о хомологацији возила Министарство може прихватити појединачна хомологациона одобрења издата у иностранству по основу одређених техничких спецификација ако их је издала национална установа тих држава надлежна за хомологацију по основу УН ЕСЕ прописа у складу са Споразумом о хомологацији из 1958. год.
- (2) При хомологацији возила по прописима ЕУ о хомологацији возила Министарство прихвата документ о јединственој европској хомологацији типа возила за сва возила за која је проведен јединствени поступак хомологације типа возила прописан за земље Европске уније, при чему се предметно возило упућује на технички сервис ради његовог идентификовања и утврђивања техничког стања, те на основу позитивног извјештаја, орган овлашћен за обављање административних послова у области хомологације припрема а Министарство издаје хомологациони лист који се издаје добављачу.
- (3) При хомологацији возила по прописима ЕУ о хомологацији возила кад не постоје одговарајућа хомологацијска одобрења, организација одређена за обављање административних послова из области хомологације спровешће путем лабораторија за специјалистичка испитивања из области хомологације одговарајућа испитивања, чији ће извјештаји о испитивању бити саставни дио описне документације.

ПОГЛАВЉЕ III. УСЛОВИ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈЕ МОГУ ОБАВЉАТИ АДМИНИСТРАТИВНЕ И ТЕХНИЧКЕ ПОСЛОВЕ У ОБЛАСТИ ХОМОЛОГАЦИЈЕ

Одјелак А. Организације које обављају административне и техничке послове у области хомологације

Члан 16.

(Врсте организација)

Административне и техничке послове у области хомологације обављају:

- организација одређена за обављање административних послова,
- технички сервис,
- лабораторије за специјалистичка испитивања из области хомологације.

Одјелак В. Административни послови у области хомологације

Члан 17.

(Опис административних послова)

Административни послови у области хомологације су следећи послови:

- Заступање Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине у радној групи WP. 29 при ЕСЕ, њеним органима, експертним и радним групама које припремају нове прописе и/или раде на измјенама и допунама постојећих прописа.
- Одржавање комуникације и вршење потребне кореспонденције са секретаријатом при радној групи WP. 29 при ЕСЕ, везане за састанке, разна писана саопштења оперативног карактера и сл.,
- Преузимање писаних аката које дистрибуише ЕСЕ, њихово анализирање и предлагање Министарству мјера које треба предузети.
- Анализирање до сада приспјелих Правилника о хомологацији и предлагање Министарству листе Правилника, са одговарајућим допунама и измјенама, које БиХ треба да прихвати и имплементира у домаћу легислативу и о томе да извјести секретаријат ЕСЕ.
- Редовно праћење приспијећа нових правилника и благовремено оцјењивање њихове примјенивости у БиХ те предлагање Министарству да ли да се правилници прихвате или одбију.
- Предлагање приоритета у преузимању директива ЕУ, као и приоритета о преузимању европских и других међународних стандарда у области друмских возила.
- Учествовање у поступку преузимања директива ЕУ и стандарда ЕУ и других земаља.
- Организација превођења правилника о хомологацији и других аката и сачињавање одговарајућих извода за потребе оперативних органа за хомологацију.
- Утврђивање критерија за именовање техничких сервиса и специјалистичких лабораторија за хомологацију у складу са праксом других земаља потписница Споразума о хомологацији из 1958.г. и правилима из наведеног Споразума. Оцјењивање способности организација које обављају техничке послове у области хомологације и предлагање Министарству да именује техничке сервисе и

- нотифицира лабораторије за специјалистичка испитивања из области хомологације.
- j) Успостављање и одржавање сарадње, размјењивање информација са одговарајућим органима за хомологацију других земаља.
- k) Припремање и обезбјеђивање потребне документације за техничке сервисе.
- l) Успостављање и одржавање базе података за хомологирана возила и информатичко умрежавање хомологационих органа.
- m) Примање, евидентирање, дистрибуисање, према потреби, саопштења о хомологацији возила, дијелова уређаја и опреме која долазе из других земаља.
- n) Сачињавање саопштења о хомологацији у Босни и Херцеговини и дистрибуисање другим земљама потписницама Споразума из 1958. г. у складу са одредбама Споразума.
- o) Организовање и вршење обуке особља које ће радити на хомологацији.
- p) Организовање семинара за ширу јавност ради упознавања са суштином поступка хомологације и задацима који произлазе за учеснике у трговини с возилима, органа контроле саобраћаја и др.
- q) Припремање и издавање публикација за рад стручних лица и за ширу јавност које су релевантне за спровођење хомологације возила.
- r) Припремање процедуре за рад техничких сервиса.
- s) Вршење контроле над радом техничких сервиса.
- t) Предлагање критерија за формирање цијена услуга и расподеле средстава наплаћених по овом основу, на основу којих ће министар утврдити цијеновник.
- u) Издавање и вођење евиденције о издатим сертификатима и потврдама о хомологацији.
- v) Рад на другим пословима из области хомологације друмских возила, дијелова уређаја и опреме возила који доприносе квалитетнијем и брзом имплементирању процеса хомологације.
- w) Повезивање и координисање усклађености прописа и процеса спровођења сертификавања и хомологације друмских возила и њихових склопова и дијелова.
- с минимално 5 година радног искуства у области друмских возила, три дипломирана инжењера смјер мотори и возила, једног саобраћајног инжењера друмског смјера и једног електроинжењера смјер информатика,
- c) да сарадници имају референце које су мјерљиве и прихватљиве, нпр. у виду публикација објављених у земљи и иностранству и пројеката који су резултовали коначним производом (испитним столом, уређајем, дјелом или склопом, иновацијом, књигом, итд.) и одговарајућих сертификата из области друмских возила,
- d) да има искуства и доказаних резултата на пољу праћења, примјене и тумачења, прихватања и усклађивања међународних и домаћих стандарда и прописа (посебно прописа ЕУ ЕСЕ) у БиХ,
- e) да кадровски буде оспособљена да може провести јединствена правила на цијелој територији БиХ, на основу позитивних законских и подзаконских аката, као и важећих стандарда из предметне области,
- f) да у својим редовима има доказане експерте за обраде база података, посебно оних које се односе на друмска возила (доказ: примјери база података за поједине сегменте у области друмских возила),
- g) да у својим редовима, обзиром на структуру БиХ, има стручни кадар, са горе споменутим референцама, тако распоређен да може послове обављати квалитетно на подручју цијеле БиХ и има успостављене радне јединице минимално у Бања Луци, Мостару и Сарајеву,
- h) да у својим редовима, обзиром на структуру БиХ, има стручни кадар, са горе споменутим референцама, тако да буду правилно заступљени сви конститутивни народи.
- (2) За обављање административних послова из области хомологације се може одредити само оно правно лице које је обављало послове из става 1. тачка а. овог члана његова основна дјелатност.
- (3) Организација одређена за обављање административних послова из области хомологације не може бити орган управе или јавна установа на нивоу БиХ, ентитета, града или општине.
- (4) Организација одређена за обављање административних послова из области хомологације мора испуњавати услове из става 1-3. овог члана цијело вријеме обављања послова.

Члан 18.

(Услови за обављање административних послова у области хомологације)

- (1) Административне послове у области хомологације може обављати организација која испуњава сљедеће услове:
- a) да у регистрованој дјелатности има послове техничког испитивања и анализа, пројектовања и техничког савјетовања, издавања часописа и периодичних публикација, образовање одраслих, израда и управљање базама података, обрада резултата,
- b) да има ангажоване доказане стручњаке - специјалисте из области мотора са унутрашњим сагоријевањем и друмских возила, који живе и раде на подручју Босне и Херцеговине. Од тога је минимално два доктора техничких наука из споменутих области с најмање 10 година активног радног искуства из области друмских возила, три магистра техничких наука из исте области

Члан 19.

(Одређивање организације која обавља административне послове из области хомологације)

- (1) Одређивање организације која обавља административне послове из области хомологације врши Министарство, путем јавног конкурса.
- (2) Приликом одређивања организације која обавља административне послове из области хомологације, Министарство ће цијенити предложени програм функционисања процеса хомологације у БиХ као и све друге релевантне елементе у процесу хомологације.
- (3) Организација која је на основу спроведеног јавног конкурса одређена за обављање административних послова из области хомологације, закључује уговор са Министарством. Овим уговором се, у складу са законским

прописима и одредбама овог правилника, уређују питања контроле рада ове организације коју спроводи Министарство, одговорност организације за обављање послова, престанак обављања послова, извјештавање о извршавању послова и сва друга питања од значаја за извршавање административних послова у области хомологације од стране одређене организације.

Одјелак С. Технички послови у области хомологације

Члан 20.

(Технички послови у области хомологације)

- (1) Технички послови у области хомологације су следећи послови:
- Утврђивање идентитета и техничког стања возила
 - Преглед и испитивање возила при хомологацији типа возила и хомологацији појединачног возила
 - Специјалистичка испитивања, било новопроизведених возила и/или дијелова уређаја, опреме возила на територији Босне и Херцеговине или возила, дијелова уређаја и опреме возила која не посједују одговарајућа хомологациона одобрења
- (2) Техничке послове из става 1. овог члана обављају:
- технички сервиси (послови из става 1. тачке а и б),
 - лабораторије за специјалистичка испитивања из области хомологације (послови из става 1. тачка с).

Члан 21.

(Услови за обављање техничких послова)

- (1) Техничке послове из члана 20. став 1. тачка а и б. може обављати организација која испуњава следеће услове:
- да на сваком испитном мјесту, на истом локалитету, располаже одговарајућим радионичким простором у којем је могуће обављање прегледа возила, а који мора задовољити услове с обзиром на спољне димензије возила, у којима је могућ несметан рад сарадника који обављају преглед возила и друге стручне и техничке послове за које је технички сервис овлашћен, те да располаже одговарајућим канцеларијским простором и одговарајућом опремом;
 - да има најмање једног, стално запосленог, сарадника VIII степена стручне спреме машинског, смјера мотори и возила, или саобраћајног, друмског смјера, и, стално запосленог, једног сарадника IV степена стручне спреме машинског или саобраћајног, друмског смјера, за обављање стручних и техничких послова у поступку хомологације и једног, стално запосленог, сарадника најмање IV степена стручне спреме за обављање административних послова;
 - ако иста организација има више испитних мјеста, за свако испитно мјесто треба да испуњава услове из тачке а) овог члана;
 - да на сваком испитном мјесту обезбједи услове за обављање техничких и стручних послова пренесених овлашћењем, а у складу са позитивним прописима из области примјене овог правилника;
 - да сарадници имају лиценцу за обављање ових послова;
 - да за руковођење пословима хомологације има најмање једног запосленика VII степена стручне спреме машинства, смјера мотори и возила;

г) да обавља послове из области хомологације у оквиру цијена утврђених прописом о висини и плаћању накнаде за покриће трошкова прегледа документације и возила у поступку хомологације возила.

- (2) Техничке послове из члана 20. став 1. тачка с) могу обављати лабораторије за специјалистичка испитивања из области хомологације, које су акредитоване према BAS EN ISO/IEC 17025 стандарду и задовољавају услове прописане Споразумом о хомологацији из 1958.

Члан 22.

(Одређивање организација које обављају техничке послове из области хомологације)

- (1) За обављање техничких послова из члана 20. став 1 тачке а) и б) Министарство, на приједлог организације одређене за обављање административних послова из области хомологације, одређује одговарајући број техничких сервиса, који испуњавају услове из члана 21. став 1. Технички сервиси се предлажу и одређују уз уважавање регионалне и привредне структуре БиХ, ентитета и Брчко Дистрикта.
- (2) За обављање техничких послова из члана 20. став 1 тачка с) Министарство ће одредити (нотификовати) сваку лабораторију за специјалистичка испитивања из области хомологације која испуњава услове из члана 21. став 2. За случај да у Босни и Херцеговини не постоји лабораторија за специјалистичка испитивања из области хомологације која испуњава услове из члана 21. став 2, испитивања се могу обавити у лабораторијама у иностранству које су од стране свог административног органа нотификоване за спровођење такве врсте испитивања.

Члан 23.

(Стручна способност за обављање техничких послова)

- (1) Сарадници који обављају стручне и техничке послове хомологације возила дужни су положити испит према програму за оспособљавање за послове спровођења поступка хомологације возила.
- (2) Програм из става (1) овог члана доноси Министарство, те именује комисију за полагање овог испита. О положеном испиту према овом програму Министарство издаје увјерење (лиценца).

Члан 24.

(Контрола рада техничких сервиса)

- (1) Контролу рада техничких сервиса, укључујући контролу на испитним мјестима, како би се задржао уједначен критериј и квалитет обављања посла, спроводи организација одређена за обављање административних послова у области хомологације.
- (2) Ако се уоче неисправности у раду техничких сервиса и неиспуњавање прописаних услова, истом ће се одузети одобрење за обављање техничких послова у области хомологације. Ако технички сервис има више испитних мјеста то одобрење одузеће се испитним мјестима која не задовољавају наведене услове.

ПОГЛАВЉЕ IV. ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ У ВЕЗИ ХОМОЛОГАЦИЈЕ

Члан 25.

(Обавјештење о коначном престанку производње)

- (1) Сваки произвођач или његов овлашћени заступник произвођача који посједује Сертификат о усклађености

обавезан је организацију одређену за обављање административних послова из области хомологације обавијестити о коначном престанку производње с обзиром на било који податак из описне документације.

- (2) За случај коначног престанка производње с обзиром на било који податак из описне документације, организација одређена за обављање административних послова из области хомологације спроводи допунску хомологацију с којом се утврђује усклађеност новог податка са одредбама овог правилника и техничким спецификацијама.

Члан 26.

(Сертификат, потврда и изјава о усклађености)

Потврда о усклађености појединачно прегледаног возила или изјава о усклађености возила обавезно се прилаже при техничком прегледу прије првог регистровања возила у БиХ, а број те потврде, односно изјаве уписује се у записник о техничком прегледу возила. Под првим регистровањем подразумијева се и привремено регистровање возила.

Члан 27.

(Чување тајности података и документације)

- (1) Организације које обављају послове из области хомологације дужне су чувати тајност података до којих дођу током спровођења поступка хомологације.
- (2) Организације које обављају послове из области хомологације дужне су документацију из чланова 8., 9., 11., 12., 13. и 15. овога правилника чувати 10 година.

ПОГЛАВЉЕ V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Одјелак G. Прелазне и завршне одредбе

Члан 28.

(Прелазне одредбе)

- (1) Министарство ће расписати јавни конкурс за одређивање организације за обављање административних послова из области хомологације у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог правилника.
- (2) Организација из става 1. овог члана је дужна да у року од шест мјесеци од свог именованја израдити сву неопходну документацију и детаљне процедуре о поступку спровођења хомологације и достави их Министарству на одобрење, изврши обуку особља заинтересованог за спровођење поступка хомологације о основним појмовима из ове области и предложи Министарству процедуру избора и оцјењивања оспособљености правних лица које аплицирају за процес прегледа возила у поступку хомологације возила, дијелова уређаја и опреме возила.
- (3) Организација одређена за обављање административних послова из области хомологације је дужна да у року од годину дана од свог именованја обезбиди услове за пуну примјену система хомологације у БиХ.
- (4) До испуњења услова из става 3. овог члана, Институт за стандардизацију БиХ наставља дјеловати као државни административни орган у складу са Споразумом о хомологацији из 1958. године.

Члан 29.

(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од објављивања "Службеном гласнику БиХ", а објавиће се и у службеним гласилима ентитета и Брчко Дистикта Босне и Херцеговине.

Број 01-05-02-2-1444-1/08
25. априла 2008. године
Сарајево

Министар
др **Божо Љубић**, с. р.

Прилог број 1.

**КАТЕГОРИЗАЦИЈА ВОЗИЛА ЗА
ХОМОЛОГАЦИЈУ ПРЕМА УН ЕЦЕ**

1. Категорија Л: mopеди, мотоцикли, трицикли, четвороцикли.
- 1.1. Категорија Л1: моторна возила на два точка с топлотним мотором радне запремине која није већа од 50 cm³ и конструкцијске брзине која није већа од 50 km/h (mopedи), без обзира на начин погона.
- 1.2. Категорија Л2: моторна возила на три точка с топлотним мотором радне запремине која није већа од 50 cm³ и конструкцијске брзине која није већа од 50 km/h (mopedи), без обзира на начин погона.
- 1.3. Категорија Л3: моторна возила на два точка с топлотним мотором радне запремине која је већа од 50 cm³ или конструкцијске брзине која је већа од 50 km/h (мотоцикли), без обзира на начин погона (мотоцикли).
- 1.4. Категорија Л4: моторна возила на три точка асиметрично постављених у односу на средњу уздужну осу с топлотним мотором радне запремине која је већи од 50 cm³ или конструкцијске брзине која је већа од 50 km/h (мотоцикли с бочном приколицом), без обзира на начин погона.
- 1.5. Категорија Л5: моторна возила на три точка симетрично постављена у односу на средњу уздужну осу, с топлотним мотором радне запремине која је већа од 50 cm³ или конструкцијске брзине која је већа од 50 km/h (моторни трицикли), без обзира на начин погона.
- 1.6. Категорија Л6: моторна возила на четири точка с масом неоптерећеног возила мањом од 350 kg, без масе акумулатора код електричних возила, чија највећа конструкцијска брзина није већа од 45 km/h (лаки четвороцикли) и чија радна запремина мотора није већи од 50 cm³, код мотора с принудним паљењем или чија највећа нето снага није већа од 4 kW, код осталих мотора с унутрашњим сагоријевањем, или чија највећа трајна снага није већа од 4 kW, код електромотора.
- 1.7. Категорија Л7: моторна возила на четири точка осим наведених у категорији Л6, с масом неоптерећеног возила мањом од 400 kg (550 kg за возила за превоз робе), без масе акумулатора код електричних возила и чија највећа нето снага мотора не прекорачује 15 kW (четвороцикли).
2. Категорија М: друмска моторна возила која служе за превоз путника и која имају најмање 4 точка

- 2.1. Категорија М1: моторна возила за превоз путника која осим сједишта возача имају још највише 8 сједишта.
- 2.2. Категорија М2: моторна возила за превоз путника која осим сједишта возача имају више од 8 сједишта и чија највећа допуштена маса није већа од 5 т.
- 2.3. Категорија М3: моторна возила за превоз путника која осим сједишта возача имају више од 8 сједишта и чија је највећа допуштена маса већа од 5 т.
3. Категорија Н: друмска возила која служе за превоз терета и која имају најмање 4 точка
 - 3.1. Категорија Н1: моторна возила за превоз терета чија највећа допуштена маса није већа од 3,5 т.
 - 3.2. Категорија Н2: моторна возила за превоз терета чија је највећа допуштена маса већа од 3,5 т, али није већа од 12 т.
 - 3.3. Категорија Н3: моторна возила за превоз терета чија је највећа допуштена маса већа од 12 т.
4. Категорија О: прикључна возила тј. приколице и полуприколице које се прикључују на друмска моторна возила.
 - 4.1. Категорија О1: приколице с једном осовином, осим полуприколица, чија највећа допуштена маса није већа од 0,75 т.
 - 4.2. Категорија О2: приколице чија је највећа допуштена маса мања од 3,5 т, осим приколица категорије О1.
 - 4.3. Категорија О3: приколице чија је највећа маса већа од 3,5 т, али није већа од 10 т.
 - 4.4. Категорија О4: приколице чија је највећа допуштена маса већа од 10 т.

Напомене

1. *За категорије М и Н*
 - У случају вучног возила које је намијењено за вучу полуприколице, највећа допуштена маса за категоризацију возила јест маса вучног возила (у стању припремљеном за вожњу) увећана за највећу масу која се преноси с полуприколице на вучно возило и највећу масу властитог терета вучног возила (гдје је предвиђен).
 - Опрема и инсталације уграђене на неким посебним возилима која нису намијењена за превоз путника (аутодизалице, покретне радионице, покретне продавнице итд.) сматрају се теретом у смислу категоризације возила.
2. *За категорију О*
 - Код полуприколица највећа допуштена маса у смислу категоризације возила дио је укупне масе полуприколице с највећим теретом, спојене на вучно возило, који се преко осовине или осовина ослања на подлогу.
3. *За категорију М*
 - Зглобна возила која се састоје од два зглобно повезана дијела сматрају се као једнодијелна возила.

Na osnovu člana 205. Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 6/06, 75/06 i 44/07), ministar komunikacija

i prometa, u saradnji sa Ministarstvom ili tijelom nadležnim za poslove energetike i industrije, donosi

PRAVILNIK

O HOMOLOGACIJI VOZILA, DIJELOVA UREĐAJA I OPREME VOZILA

POGLAVLJE I. UVODNE ODREDBE

Član 1.

(Predmet Pravilnika)

Ovim pravilnikom se uređuju uvjeti za homologaciju vozila, dijelova uređaja i opreme, i uvjeti za određivanje organizacija koje mogu obavljati administrativne i tehničke poslove u oblasti homologacije.

Član 2.

(Djelokrug primjene)

- (1) Obavezi homologacije podliježu cestovna motorna i priključna vozila (u daljnjem tekstu: "vozila") obuhvaćena kategorizacijom vozila za homologaciju prema UN ECE (*United Nations Economic Commission for Europe*) propisima, datom u Prilogu 1. koji je sastavni dio ovoga pravilnika, kao i dijelovi uređaja i opreme za vozila za koje postoje odgovarajući ECE pravilnici.
- (2) Ovaj Pravilnik se ne odnosi na:
 - a) Vozila namijenjena za upotrebu na zatvorenim gradilištima, kamenolomima, lukama i aerodromima;
 - b) Oklopna vozila za potrebe vojske i policije;
 - c) Vozila čija najveća moguća projektovana brzina ne prijelazi 6 km/h;
 - d) Vozila namijenjena za upotrebu na trkalištima;
 - e) Vozila namijenjena u rekreacijske svrhe van javnih cesta, sa tri simetrično postavljena točka, a koja ne podliježu registriranju;
 - f) Vozila koja se privremeno uvoze, za period ne duži od 30 dana, radi njihovog učešća na trkama, sajmovima ili drugim skupovima u BiH, a ne podliježu registriranju;
 - g) Radne mašine, posebno konstruirane za šumarstvo, a koja odgovara standardu ISO 6814 - Mašine za šumarstvo - mobilna i samo-pokretna mašinerija - termini, definicije i klasifikacija (*Machinery for forestry - Mobile and self-propelled machinery - Terms, definitions and classification*);
 - h) Radne mašine namijenjene za obavljanje radova na obradi zemlje, a koja odgovara standardu ISO 6165 Mašine za zemljane radove - osnovni tipovi - identifikiranje i termini i definicije (*Earth-moving machinery - Basic types - Identification and terms and definitions*);
 - i) Izmjenjivu mašinsku opremu, koja je odignuta od kolovoza kada se vozilo na kojem se ta oprema nalazi kreće javnim cestama;
- (3) Ministarstvo može donijeti posebnu odluku, da za uvoz vozila posebne namjene, koja nisu navedena u stavu 2. ovog člana, ne treba provoditi homologaciju
- (4) Homologaciji ne podliježu vozila za koje ne postoje definirani zahtjevi tehničke prirode u okviru važećih propisa.

- (5) U slučajevima posebne vrste uvoza vozila definirane članom 13. ovog pravilnika ne provodi se homologacija.

Član 3.
(Definicije)

U smislu ovog pravilnika znači:

- a) "**Organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti homologacije**" su organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, tehnički servisi i laboratorije za specijalistička ispitivanja;
- b) "**Uvoz vozila**" je nabavka vozila iz inozemstva sa namjerom njihovog stavljanja na tržište ili registriranje u Bosni i Hercegovini.
- c) "**Tehnička specifikacija**" je dokument kojim se propisuju tehnički zahtjevi koje moraju ispunjavati dijelovi, uređaji i oprema na vozilima, te postupci kojima je moguće provjeriti da li su propisani zahtjevi ispunjeni.
- d) "**Utvrđivanje usklađenosti vozila**" je postupak ocjenjivanja usklađenosti vozila sa zahtjevima UN ECE pravilnika i odgovarajućih EU direktiva.
- e) "**Homologacija**" je postupak utvrđivanja usklađenosti vozila, dijelova, uređaja i opreme vozila sa odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama. Ona može biti homologacija tipa vozila i homologacija pojedinačnog vozila.
- f) "**Homologacija tipa vozila**" je postupak, kojim se utvrđuje da li određeni tip vozila ispunjava tehničke zahtjeve propisane ovim Pravilnikom i odgovarajućim tehničkim specifikacijama, te u slučaju usklađenosti izdaje certifikat o usklađenosti tipa.
- g) "**Homologacija pojedinačnog vozila**" je postupak kojim se utvrđuje da li određeno vozilo ispunjava tehničke zahtjeve propisane ovim Pravilnikom i odgovarajućim tehničkim specifikacijama, te u slučaju usklađenosti izdaje Potvrdu o usklađenosti.
- h) "**Tip vozila**" označava vozila određene kategorije, koji se međusobno suštinski ne razlikuju. Tip vozila može imati varijante i izvedbe.
- i) "**Varijante tipa vozila**" su sva vozila jednog tipa koja se ne razlikuju po obliku karoserije i po motoru - što se tiče radnog ciklusa, broja i rasporeda cilindara, snage (više od 30%) i radne zapremine (više od 20%), po broju i rasporedu pogonskih osovina, kao i po broju i rasporedu upravljanih osovina.
- j) "**Izvedbe varijante tipa vozila**" su vozila jedne varijante s manjim međusobnim razlikama.
- k) "**Rabljeno vozilo**" je vozilo od čije je prve registracije prošlo najmanje tri mjeseca ili koje je prešlo put od najmanje 3000 km, u protivnom vozilo se smatra novim.
- l) "**Dobavljač**" je pravna ili fizička osoba koja podnosi zahtjev za homologaciju. U slučaju homologacije tipa vozila to može biti proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik-uvoznik, a u slučaju pojedinačne homologacije svaka pravna ili fizička osoba.
- m) "**Ovlašteni zastupnik proizvođača**" je fizička ili pravna osoba sa sjedištem u Bosni i Hercegovini koju je proizvođač vozila pismenim putem ovlastio da ga zastupa kod Ministarstva i da postupa po njegovom odobrenju u okviru poslova definiranih ovim Pravilnikom.
- n) "**Certifikat o usklađenosti**" je dokument koji, u slučaju homologacije tipa vozila, dokazuje da je vozilo pri njegovom pregledu bilo u skladu sa odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama, te da se bez smetnji može staviti u upotrebu bez dodatne provjere usklađenosti.
- o) "**Potvrda o usklađenosti**" je dokument koji u slučaju homologacije pojedinačnog vozila, dokazuje da je vozilo pri njegovom pregledu bilo u skladu sa odredbama ovog pravilnika, te da se bez smetnji može staviti u upotrebu bez dodatne provjere usklađenosti.
- p) "**Opisni list**" je dokument koji sadrži tehničke podatke neophodne za postupak homologacije, sadržane u tehničkim specifikacijama, a koje podnositelj zahtjeva za provođenje homologacije treba da popuni.
- q) "**Tehnički servis**" je pravna osoba koja provodi postupak ispitivanja u procesu homologacije.
- r) "**Opisna mapa**" je cjelokupna zbirka podataka, crteža, fotografija i sl. koju podnositelj zahtjeva za homologaciju predaje organizaciji određenoj za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ili tehničkom servisu zajedno sa opisnim listom.
- s) "**Opisna dokumentacija**" je opisna mapa u koju su dodati izvještaji o ispitivanju i drugi dokumenti, koje su organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, tehnički servisi ili laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije dodale u opisnu mapu pri obavljanju svog posla.
- t) "**Lista opisne dokumentacije**" je dokument u kojem je posebno nabrojan sadržaj opisne dokumentacije sa uredno numeriranim i označenim stranicama, da je moguće jednoznačno identificirati svaku stranicu.
- u) "**Izjava o usklađenosti vozila**" je dokument s kojim proizvođač, ovlašten zastupnik proizvođača vozila ili pravna osoba koja je posjednik Certifikata o usklađenosti vozila na svoje ime, korisniku vozila jamči usklađenost vozila s tipom vozila homologiranim u Bosni i Hercegovini.
- v) "**Homologaciono odobrenje**" je dokument koji izdaje laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije kao dokaz da predmetni dio, uređaj ili oprema vozila ispunjava tehničke zahtjeve propisane odgovarajućim tehničkim specifikacijama (ECE pravilnicima).
- w) "**Homologacioni list**" je dokument koji se izdaje nakon identificiranja i utvrđivanja tehničkog stanja vozila obavljenog na osnovu dokumenta o jedinstvenoj evropskoj homologaciji tipa vozila propisan za zemlje Evropske unije.
- x) "**Laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije**" je laboratorija notificirana od strane Ministarstva za ispitivanja dijelova, uređaja i opreme vozila u skladu sa zahtjevima ECE pravilnika.

- y) "**UN ECE pravilnik**" je dokument u kojem su pobliže određeni tehnički zahtjevi koji se odnose na vozilo, dio, uređaj ili opremu vozila, te postupci kojima je moguće provjeriti da li su propisani zahtjevi ispunjeni, a donešen je u okviru WP.29 pri UN.
- z) "**WP.29**" označava *World Forum for Harmonization of Vehicle Regulations*, što je oznaka za radnu grupu u okviru UN ECE zaduženu za prihvatanje jedinstvenih tehničkih zahtjeva za vozila, opremu i dijelove kao i određivanje uvjeta za međusobno priznavanje homologacionih odobrenja.

POGLAVLJE II. HOMOLOGACIJA VOZILA, DIJELOVA UREĐAJA I OPREME

Član 4. (Homologacija)

Vozila, dijelovi uređaja i oprema vozila koja se uvoze u Bosnu i Hercegovinu (BiH) moraju biti podvrgnuta homologaciji u skladu sa odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama da bi mogla biti uvožno ocarinjena, a vozila, dijelovi, uređaji i oprema koji su proizvedeni u BiH moraju biti podvrgnuta utvrđivanju usklađenosti u skladu sa odredbama ovoga pravilnika prije stavljanja na tržište ili njihove prve registracije u BiH.

Član 5. (Homologacija tipa vozila)

- (1) Homologacija tipa vozila provodi se za nova vozila koja se serijski proizvode i koja uvoze pravne ili fizičke osobe, registrirane za prodaju vozila, s namjerom da prodaju takva vozila na području BiH.
- (2) Homologacija tipa vozila provodi se i za serijski proizvedena vozila u BiH, ako je serija predmetnog tipa veća od 10.

Član 6. (Homologacija pojedinačnog vozila)

- (1) Homologacija pojedinačnog vozila provodi se za nova vozila koja dobavljač pojedinačno uvozi radi prodaje ili za svoje potrebe.
- (2) Homologacija pojedinačnog vozila provodi se i za rabljena vozila iz uvoza.
- (3) Homologacija pojedinačnog vozila provodi se i za vozila koja su primjenom carinskih ili drugih propisa oduzeta ili su ustupljena u korist države, u slučaju njihovoga stavljanja na tržište ili njihove registracije nakon besplatne dodjele od strane nadležnih državnih tijela.

Član 7. (Postupak homologacije)

- (1) Postupak homologacije se provodi prema odredbama zakonskih propisa kojima se uređuje homologacija, i prema odredbama ovog pravilnika.
- (2) Organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije razrađuje proces homologacije i definira stručne i tehničke poslove kod homologacije tipa vozila i homologacije pojedinačnog vozila.

Član 8. (Zahtjev za provođenje homologacije)

- (1) Zahtjev za provođenje homologacije tipa vozila podnosi proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača podnosi Ministarstvu, putem organizacije određene za obavljanje

administrativnih poslova iz oblasti homologacije, te doprema vozilo na pregled tehničkom servisu. Ovaj zahtjev može podnijeti i inozemni proizvođač. Za svaki tip vozila podnosi se zaseban zahtjev.

- (2) Zahtjev za provođenje homologacije pojedinačnog vozila podnosi dobavljač vozila organizaciji određenoj za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, putem tehničkog servisa, te doprema vozilo na pregled tehničkom servisu.
- (3) Uz zahtjev za homologaciju vozila, prilažu se ispunjen opisni list i opisna mapa.

Član 9. (Provođenje homologacije tipa vozila)

- (1) Kod homologacije tipa vozila, organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, na osnovu opisne dokumentacije i opisnog lista i liste opisne dokumentacije priprema a Ministarstvo izdaje Certifikat o usklađenosti.
- (2) Na osnovu Certifikata o usklađenosti iz stava (1) ovog člana proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača izdaje izjavu o usklađenosti vozila.
- (3) Proizvođač i ovlašteni zastupnik proizvođača može izdati izjavu o usklađenosti tipa vozila iz stava (2) ovog člana samo na osnovu Certifikata o usklađenosti izdate na njegovo ime.
- (4) Ako se pregledom opisne dokumentacije, opisnog lista i liste opisne dokumentacije utvrdi da tip vozila ne zadovoljava propisane uvjete, organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, a Ministarstvo donosi odgovarajuće rješenje kojim se uskraćuje izdavanje Certifikata o usklađenosti.

Član 10. (Odgovornost za usklađenost tipa vozila)

- (1) Proizvođač vozila ili njegov ovlašteni zastupnik, je odgovoran da svako napravljeno vozilo bude u skladu sa homologiranim tipom vozila.
- (2) Proizvođač ili njegov ovlašteni zastupnik mora omogućiti organizaciji određenoj za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije provođenje kontrole usklađenosti vozila sa homologiranim tipom vozila.

Član 11. (Neusklađenost sa homologiranim tipom)

- (1) Neusklađenost sa homologiranim tipom nastupa kada postoje odstupanja između podataka navedenih u opisnoj dokumentaciji i na vozilu. Vozilo nije neusklađeno sa homologiranim tipom ukoliko se utvrđena odstupanja nalaze u području graničnih vrijednosti datim sa tehničkim specifikacijama.
- (2) Kada organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ustanovi da vozilo za koje je izdat Certifikat o usklađenosti nije u skladu sa homologiranim tipom, Ministarstvo nalaže proizvođaču vozila ili ovlaštenom zastupniku proizvođača, usklađivanje proizvodnje sa homologiranim tipom.
- (3) Kada organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ustanovi da vozilo za koje je izdat Certifikat o usklađenosti nije u skladu sa homologiranim tipom zbog međusobnog odstupanja podataka u opisnoj dokumentaciji, Certifikat o usklađenosti

se privremeno povlači, a proizvođaču ili njegovom ovlaštenom predstavniku se daje rok za otklanjanje nedostataka. Ukoliko se u predviđenom roku ne otklone nedostaci predložit će Ministarstvu da poništi Certifikat o usklađenosti.

Član 12.

(Provođenje homologacije pojedinačnog vozila)

- (1) Kod homologacije pojedinačnog vozila, organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije na osnovu pregleda opisne dokumentacije, opisnog lista i liste opisne dokumentacije izdaje potvrdu o usklađenosti.
- (2) Provođenje homologacije pojedinačnog vozila ograničava se na 10 vozila u slučajevima kada prilikom uvoza novih vozila radi prodaje:
 - a) Proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača koji je posjednik Certifikata o usklađenosti određenog tipa vozila, uveze prvih 10 primjeraka jedne varijante toga tipa vozila koja nije obuhvaćena tim certifikatom;
 - b) Proizvođač ili ovlašteni zastupnik proizvođača uveze prvih 10 primjeraka jednog tipa vozila za koji nije provedena homologacija tipa vozila u Bosni i Hercegovini;
- (3) Za provođenje homologacije pojedinačnog vozila u slučajevima iz stava (2) ovog člana potrebna je prethodna saglasnost Ministarstva.
- (4) Odredba stava (2) ovog člana ne odnosi se na uvoz novih vozila s nadgradnjom na vozilu za koje je dobavljač posjednik Certifikata o usklađenosti.
- (5) Ako se pregledom opisne dokumentacije, opisnog lista i liste opisne dokumentacije ustanovi da pojedinačno vozilo ne zadovoljava odredbe ovog pravilnika, Ministarstvo donosi rješenje kojim se uskraćuje izdavanje potvrde o usklađenosti.
- (6) Ako vozilo ne zadovoljava odredbe ovog pravilnika, organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije može dati rok od 30 dana da se otklone razlozi zbog kojih pojedinačno vozilo ne zadovoljava odredbe ovog pravilnika. Obavijest o tome dostavlja se carinskoj ispostavi.
- (7) Protiv rješenja iz stava (6) ovog člana može se podnijeti žalba Ministarstvu u roku 15 dana od prijema rješenja.

Član 13.

(Provođenje homologacije za posebne vrste uvoza vozila)

- (1) Homologacija vozila za posebne vrste uvoza ne provodi se u slučajevima:
 - a) vozila uvezena za članove diplomatskih i konzularnih predstavništava stranih država u Bosni i Hercegovini, a koja će imati registracijske oznake diplomatskog ili konzularnog predstavništva;
 - b) vozila iz tačke a) ovog stava koja se po prestanku diplomatske i konzularne službe stavljaju u prodaju u Bosni i Hercegovini u skladu s recipročnom primjenom privilegije za diplomatsko-konzularna predstavništva i njihovo osoblje;
 - c) vozila muzejske vrijednosti kojima se smatraju vozila starija od 30 godina te iznimno vozila kojima takav status odobri Ministarstvo;

d) vozila kategorije M1 (tarifna oznaka 87.03), vozila kategorije N1 (tarifna oznaka 87.04) te vozila kategorije L (tarifna oznaka 87.11) koja radi preseljenja uvoze fizičke osobe koje su neprekidno boravile u inozemstvu najmanje tri godine i uz uvjet da su ih lično ili članovi njihovog domaćinstva u inozemstvu posjedovali ili koristili najmanje godinu dana do dana useljenja ili povratka u Bosnu i Hercegovinu i da se ta vozila uvezu u roku od 12 mjeseci od dana useljenja ili povratka;

e) vozila koja uvoze fizičke osobe s prebivalištem ili boravištem u Bosni i Hercegovini, stječna na osnovu pravomoćnog sudskog rješenja o nasljeđivanju;

- (2) Za vozila navedena u stavu (1) ovog člana se vrši njihovo identificiranje i ocjena tehničkog stanja.
- (3) Zahtjev za primjenu odredbe stava (1) tačaka a) i b) ovog člana, podnosi se Ministarstvu, uz potvrdu Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine da su ispunjeni uvjeti za primjenu olakšica za diplomatsko-konzularna predstavništva i njihovo osoblje iz Bečke konvencije o diplomatskim odnosima.
- (4) Zahtjev za primjenu odredbe stava (1) tačke c), d), i e) ovog člana podnosi se Ministarstvu.

Član 14.

(Postupak identifikacije i ocjene tehničkog stanja vozila)

- (1) Identificiranje vozila iz člana 12. stav (1) i člana 13. stav (1) se vrši u svrhu utvrđivanja usklađenosti vozila sa opisnom mapom.
- (2) Pri ocjeni tehničkog stanja vozila iz člana 12. stav (1) i člana 13. stav (1), provjerava se njegova cjelovitost i sposobnost za sigurno učešće u javnom saobraćaju. Ukoliko se utvrdi opravdana sumnja na tehničku ispravnost vozila, tehnički servis može predmetno vozilo uputiti na dodatna ispitivanja iz kojih će se moći pouzdano potvrditi ili otkloniti sumnja.
- (3) Za nova vozila neophodno je uz zahtjev priložiti i izvornu potvrdu o usklađenosti, dok se za rabljena vozila prilaže original izvornog dokumenta o registraciji vozila. Moguće je priložiti i druge dokumente iz kojih je moguće ustanoviti potrebne podatke.

Član 15.

(Homologacijska odobrenja izdata u inozemstvu)

- (1) Pri homologaciji vozila po propisima EU o homologaciji vozila Ministarstvo može prihvatiti pojedinačna homologaciona odobrenja izdata u inozemstvu po osnovu određenih tehničkih specifikacija ako ih je izdala nacionalna ustanova tih država nadležna za homologaciju po osnovu UN ECE propisa u skladu sa Sporazumom o homologaciji iz 1958. god.
- (2) Pri homologaciji vozila po propisima EU o homologaciji vozila Ministarstvo prihvata dokument o jedinstvenoj evropskoj homologaciji tipa vozila za sva vozila za koja je proveden jedinstveni postupak homologacije tipa vozila propisan za zemlje Evropske unije, pri čemu se predmetno vozilo upućuje na tehnički servis radi njegovog identificiranja i utvrđivanja tehničkog stanja, te na osnovu pozitivnog izvještaja, tijelo ovlašteno za obavljanje administrativnih poslova u oblasti homologacije priprema a Ministarstvo izdaje homologacioni list koji se izdaje dobavljaču.

- (3) Pri homologaciji vozila po propisima EU o homologaciji vozila kad ne postoje odgovarajuća homologacijska odobrenja, organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije provest će putem laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije odgovarajuća ispitivanja, čiji će izvještaji o ispitivanju biti sastavni dio opisne dokumentacije.

POGLAVLJE III. UVJETI ZA ODREĐIVANJE ORGANIZACIJA KOJE MOGU OBAVLJATI ADMINISTRATIVNE I TEHNIČKE POSLOVE U OBLASTI HOMOLOGACIJE

Odjeljak A. Organizacije koje obavljaju administrativne i tehničke poslove u oblasti homologacije

Član 16.
(Vrste organizacija)

Administrativne i tehničke poslove u oblasti homologacije obavljaju:

- a) organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova,
- b) tehnički servisi,
- c) laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije.

Odjeljak B. Administrativni poslovi u oblasti homologacije

Član 17.
(Opis administrativnih poslova)

Administrativni poslovi u oblasti homologacije su sljedeći poslovi:

- a) Zastupanje Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine u radnoj grupi WP. 29 pri ECE, njenim tijelima, ekspertnim i radnim grupama koje pripremaju nove propise i/ili rade na izmjenama i dopunama postojećih propisa.
- b) Održavanje komunikacije i vršenje potrebne korespondencije sa sekretarijatom pri radnoj grupi WP. 29 pri ECE, vezane za sastanke, razna pisana saopštenja operativnog karaktera i sl.,
- c) Preuzimanje pisanih akata koje distribuira ECE, njihovo analiziranje i predlaganje Ministarstvu mjera koje treba preduzeti.
- d) Analiziranje do sada prispjelih Pravilnika o homologaciji i predlaganje Ministarstvu liste Pravilnika, sa odgovarajućim dopunama i izmjenama, koje BiH treba da prihvati i implementira u domaću legislativu i o tome da izvijesti sekretarijat ECE.
- e) Redovno praćenje prispjeća novih pravilnika i blagovremeno ocjenjivanje njihove primjenjivosti u BiH te predlaganje Ministarstvu da li da se pravilnici prihvate ili odbiju.
- f) Predlaganje prioriteta u preuzimanju direktiva EU, kao i prioriteta o preuzimanju evropskih i drugih međunarodnih standarda u oblasti cestovnih vozila.
- g) Učestvovanje u postupku preuzimanja direktiva EU i standarda EU i drugih zemalja.
- h) Organizacija prevođenja pravilnika o homologaciji i drugih akata i sačinjavanje odgovarajućih izvoda za potrebe operativnih tijela za homologaciju.
- i) Utvrđivanje kriterija za imenovanje tehničkih servisa i specijalističkih laboratorija za homologaciju u skladu

sa praksom drugih zemalja potpisnica Sporazuma o homologaciji iz 1958.g. i pravilima iz navedenog Sporazuma. Ocjenjivanje osposobljenosti organizacija koje obavljaju tehničke poslove u oblasti homologacije i predlaže Ministarstvu da imenuje tehničke servise i notificira laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije.

- j) Uspostavljanje i održavanje saradnje, razmjenjivanje informacija sa odgovarajućim tijelima za homologaciju drugih zemalja.
- k) Pripremanje i osiguravanje potrebne dokumentacije za tehničke servise.
- l) Uspostavljanje i održavanje baze podataka za homologirana vozila i informatičko umrežavanje homologacionih tijela.
- m) Primanje, evidentiranje, distribuiranje, prema potrebi, saopštenja o homologaciji vozila, dijelova uređaja i opreme koja dolaze iz drugih zemalja.
- n) Sačinjavanje saopštenja o homologaciji u Bosni i Hercegovini i distribuiranje drugim zemljama potpisnicama Sporazuma iz 1958. g. u skladu sa odredbama Sporazuma.
- o) Organiziranje i vršenje obuke osoblja koje će raditi na homologaciji.
- p) Organiziranje seminara za širu javnost radi upoznavanja sa suštinom postupka homologacije i zadacima koji proizlaze za učesnike u trgovini s vozilima, tijela kontrole saobraćaja i dr.
- q) Pripremanje i izdavanje publikacija za rad stručnih osoba i za širu javnost koje su relevantne za provođenje homologacije vozila.
- r) Pripremanje procedure za rad tehničkih servisa.
- s) Vršenje kontrole nad radom tehničkih servisa.
- t) Predlaganje kriterija za formiranje cijena usluga i raspodjele sredstava naplaćenih po ovom osnovu, na osnovu kojih će ministar utvrditi cijenovnik.
- u) Izdavanje i vođenje evidencije o izdatim certifikatima i potvrdama o homologaciji.
- v) Rad na drugim poslovima iz oblasti homologacije cestovnih vozila, dijelova uređaja i opreme vozila koji doprinose kvalitetnijem i brzom implementiranju procesa homologacije.
- w) Povezivanje i koordiniranje usklađenosti propisa i procesa provođenja certificiranja i homologacije cestovnih vozila i njihovih sklopova i dijelova.

Član 18.

(Uvjeti za obavljanje administrativnih poslova u oblasti homologacije)

- (1) Administrativne poslove u oblasti homologacije može obavljati organizacija koja ispunjava sljedeće uvjete:
 - a) da u registriranoj djelatnosti ima poslove tehničkog ispitivanja i analiza, projektovanja i tehničkog savjetovanja, izdavanja časopisa i periodičnih publikacija, obrazovanje odraslih, izrada i upravljanje bazama podataka, obrada rezultata,
 - b) da ima angažirane dokazane stručnjake - specijaliste iz oblasti motora sa unutrašnjim sagorijevanjem i cestovnih vozila, koji žive i rade na području Bosne i

Hercegovine. Od toga je minimalno dva doktora tehničkih nauka iz spomenutih oblasti s najmanje 10 godina aktivnog radnog iskustva iz oblasti cestovnih vozila, tri magistra tehničkih nauka iz iste oblasti s minimalno 5 godina radnog iskustva u oblasti cestovnih vozila, tri diplomirana inženjera smjer motori i vozila, jednog saobraćajnog inženjera cestovnog smjera i jednog elektroinženjera smjer informatika,

- c) da saradnici imaju reference koje su mjerljive i prihvatljive, npr. u vidu publikacija objavljenih u zemlji i inozemstvu i projekata koji su rezultirali konačnim proizvodom (ispitnim stolom, uređajem, djelom ili sklopom, inovacijom, knjigom, itd.) i odgovarajućih certifikata iz oblasti cestovnih vozila,
 - d) da ima iskustva i dokazanih rezultata na polju praćenja, primjene i tumačenja, prihvatanja i usklađivanja međunarodnih i domaćih standarda i propisa (posebno propisa EU ECE) u BiH,
 - e) da kadrovski bude osposobljena da može provesti jedinstvena pravila na cijeloj teritoriji BiH, na osnovu pozitivnih zakonskih i podzakonskih akata, kao i važećih standarda iz predmetne oblasti,
 - f) da u svojim redovima ima dokazane eksperte za obradu baza podataka, posebno onih koje se odnose na cestovna vozila (dokaz: primjeri baza podataka za pojedine segmente u oblasti cestovnih vozila),
 - g) da u svojim redovima, obzirom na strukturu BiH, ima stručni kadar, sa gore spomenutim referencama, tako raspoređen da može poslove obavljati kvalitetno na području cijele BiH i ima uspostavljene radne jedinice minimalno u Banja Luci, Mostaru i Sarajevu,
 - h) da u svojim redovima, obzirom na strukturu BiH, ima stručni kadar, sa gore spomenutim referencama, tako da budu pravilno zastupljeni svi konstitutivni narodi.
- (2) Za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije se može odrediti samo ona pravna osoba kojoj je obavljanje poslova iz stava 1. tačka a. ovog člana njena osnovna djelatnost.
 - (3) Organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije ne može biti tijelo uprave ili javna ustanova na nivou BiH, entiteta, grada ili općine.
 - (4) Organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije mora ispunjavati uvjete iz stava 1-3. ovog člana cijelo vrijeme obavljanja poslova.

Član 19.

(Određivanje organizacije koja obavlja administrativne poslove iz oblasti homologacije)

- (1) Određivanje organizacije koja obavlja administrativne poslove iz oblasti homologacije vrši Ministarstvo, putem javnog konkursa.
- (2) Prilikom određivanja organizacije koja obavlja administrativne poslove iz oblasti homologacije, Ministarstvo će cijeliti predloženi program funkcioniranja procesa homologacije u BiH kao i sve druge relevantne elemente u procesu homologacije.
- (3) Organizacija koja je na osnovu provedenog javnog konkursa određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, zaključuje ugovor sa Ministarstvom. Ovim ugovorom se, u skladu sa zakonskim

propisima i odredbama ovog pravilnika, uređuju pitanja kontrole rada ove organizacije koju provodi Ministarstvo, odgovornost organizacije za obavljanje poslova, prestanak obavljanja poslova, izvještavanje o izvršavanju poslova i sva druga pitanja od značaja za izvršavanje administrativnih poslova u oblasti homologacije od strane određene organizacije.

Odjeljak C. Tehnički poslovi u oblasti homologacije

Član 20.

(Tehnički poslovi u oblasti homologacije)

- (1) Tehnički poslovi u oblasti homologacije su sljedeći poslovi:
 - a) Utvrđivanje identiteta i tehničkog stanja vozila
 - b) Pregled i ispitivanje vozila pri homologaciji tipa vozila i homologaciji pojedinačnog vozila
 - c) Specijalistička ispitivanja, bilo novoproducentnih vozila i/ili dijelova uređaja, opreme vozila na teritoriji Bosne i Hercegovine ili vozila, dijelova uređaja i opreme vozila koja ne posjeduju odgovarajuća homologaciona odobrenja
- (2) Tehničke poslove iz stava 1. ovog člana obavljaju:
 - a) tehnički servisi (poslovi iz stava 1. tačke a i b)
 - b) laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije (poslovi iz stava 1. tačka c).

Član 21.

(Uvjeti za obavljanje tehničkih poslova)

- (1) Tehničke poslove iz člana 20. stav 1. tačka a i b. može obavljati organizacija koja ispunjava sljedeće uvjete:
 - a) da na svakom ispitnom mjestu, na istom lokalitetu, raspoložu odgovarajućim radioničkim prostorom u kojem je moguće obavljanje pregleda vozila, a koji mora zadovoljiti uvjete s obzirom na vanjske dimenzije vozila, u kojima je moguć nesmetan rad saradnika koji obavljaju pregled vozila i druge stručne i tehničke poslove za koje je tehnički servis ovlašten, te da raspoložu odgovarajućim kancelarijskim prostorom i odgovarajućom opremom;
 - b) da ima najmanje jednog, stalno zaposlenog, saradnika VII/I stepena stručne sprema mašinskog, smjera motori i vozila, ili saobraćajnog, cestovnog smjera, i, stalno zaposlenog, jednog saradnika IV stepena stručne sprema mašinskog ili saobraćajnog, cestovnog smjera, za obavljanje stručnih i tehničkih poslova u postupku homologacije i jednog, stalno zaposlenog, saradnika najmanje IV stepena stručne sprema za obavljanje administrativnih poslova;
 - c) ako ista organizacija ima više ispitnih mjesta, za svako ispitno mjesto treba da ispunjava uvjete iz tačke a) ovog člana;
 - d) da na svakom ispitnom mjestu osigura uvjete za obavljanje tehničkih i stručnih poslova prenesenih ovlaštenjem, a u skladu sa pozitivnim propisima iz oblasti primjene ovog pravilnika;
 - e) da saradnici imaju licencu za obavljanje ovih poslova;
 - f) da za rukovođenje poslovima homologacije ima najmanje jednog zaposlenika VII stepena stručne sprema mašinstva, smjera motori i vozila;
 - g) da obavlja poslove iz oblasti homologacije u okviru cijena utvrđenih propisom o visini i plaćanju naknade

za pokrivanje troškova pregleda dokumentacije i vozila u postupku homologacije vozila.

- (2) Tehničke poslove iz člana 20. stav 1. tačka c) mogu obavljati laboratorije za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije, koje su akreditirane prema BAS EN ISO/IEC 17025 standardu i zadovoljavaju uvjete propisane Sporazumom o homologaciji iz 1958.

Član 22.

(Određivanje organizacija koje obavljaju tehničke poslove iz oblasti homologacije)

- (1) Za obavljanje tehničkih poslova iz člana 20. stav 1 tačke a) i b) Ministarstvo, na prijedlog organizacije određene za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije, određuje odgovarajući broj tehničkih servisa, koji ispunjavaju uvjete iz člana 21. stav 1. Tehnički servisi se predlažu i određuju uz uvažavanje regionalne i privredne strukture BiH, entiteta i Brčko Distrikta.
- (2) Za obavljanje tehničkih poslova iz člana 20. stav 1 tačka c) Ministarstvo će odrediti (notificirati) svaku laboratoriju za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije koja ispunjava uvjete iz člana 21. stav 2. Za slučaj da u Bosni i Hercegovini ne postoji laboratorija za specijalistička ispitivanja iz oblasti homologacije koja ispunjava uvjete iz člana 21. stav 2, ispitivanja se mogu obaviti u laboratorijima u inozemstvu koje su od strane svog administrativnog tijela notificirane za provođenje takve vrste ispitivanja.

Član 23.

(Stručna osposobljenost za obavljanje tehničkih poslova)

- (1) Saradnici koji obavljaju stručne i tehničke poslove homologacije vozila dužni su položiti ispit prema programu za osposobljavanje za poslove provođenja postupka homologacije vozila.
- (2) Program iz stava (1) ovog člana donosi Ministarstvo, te imenuje komisiju za polaganje ovog ispita. O položenom ispitu prema ovom programu Ministarstvo izdaje uvjerenje (licenca).

Član 24.

(Kontrola rada tehničkih servisa)

- (1) Kontrolu rada tehničkih servisa, uključujući kontrolu na ispitnim mjestima, kako bi se zadržao ujednačen kriterij i kvalitet obavljanja posla, provodi organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova u oblasti homologacije.
- (2) Ako se uoče neispravnosti u radu tehničkih servisa i neispunjavanje propisanih uvjeta, istom će se oduzeti odobrenje za obavljanje tehničkih poslova u oblasti homologacije. Ako tehnički servis ima više ispitnih mjesta to odobrenje oduzet će se ispitnim mjestima koja ne zadovoljavaju navedene uvjete.

POGLAVLJE IV. OSTALE ODREDBE U VEZI HOMOLOGACIJE

Član 25.

(Obavijest o konačnom prestanku proizvodnje)

- (1) Svaki proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik proizvođača koji posjeduje Certifikat o usklađenosti obavezan je organizaciju određenu za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije obavijestiti o konačnom prestanku proizvodnje s obzirom na bilo koji podatak iz opisne dokumentacije.
- (2) Za slučaj konačnog prestanka proizvodnje s obzirom na bilo koji podatak iz opisne dokumentacije, organizacija

određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije provodi dopunsku homologaciju s kojom se utvrđuje usklađenost novog podatka sa odredbama ovog pravilnika i tehničkim specifikacijama.

Član 26.

(Certifikat, potvrda i izjava o usklađenosti)

Potvrda o usklađenosti pojedinačno pregledanog vozila ili izjava o usklađenosti vozila obavezno se prilaže pri tehničkom pregledu prije prvog registriranja vozila u BiH, a broj te potvrde, odnosno izjave upisuje se u zapisnik o tehničkom pregledu vozila. Pod prvim registriranjem podrazumijeva se i privremeno registriranje vozila.

Član 27.

(Čuvanje tajnosti podataka i dokumentacije)

- (1) Organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti homologacije dužne su čuvati tajnost podataka do kojih dođu tokom provođenja postupka homologacije.
- (2) Organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti homologacije dužne su dokumentaciju iz članova 8., 9., 11, 12., 13. i 15. ovoga pravilnika čuvati 10 godina.

POGLAVLJE V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Odjeljak G. Prijelazne i završne odredbe

Član 28.

(Prijelazne odredbe)

- (1) Ministarstvo će raspisati javni konkurs za određivanje organizacije za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (2) Organizacija iz stava 1. ovog člana je dužna da u roku od šest mjeseci od svog imenovanja izraditi svu neophodnu dokumentaciju i detaljne procedure o postupku provođenja homologacije i dostavi ih Ministarstvu na odobrenje, izvrši obuku osoblja zainteresiranog za provođenje postupka homologacije o osnovnim pojmovima iz ove oblasti i predloži Ministarstvu proceduru izbora i ocjenjivanja osposobljenosti pravnih osoba koje apliciraju za proces pregleda vozila u postupku homologacije vozila, dijelova uređaja i opreme vozila.
- (3) Organizacija određena za obavljanje administrativnih poslova iz oblasti homologacije je dužna da u roku od godinu dana od svog imenovanja osigura uvjete za punu primjenu sistema homologacije u BiH.
- (4) Do ispunjenja uvjeta iz stava 3. ovog člana, Institut za standardizaciju BiH nastavlja djelovati kao državno administrativno tijelo u skladu sa Sporazumom o homologaciji iz 1958. godine.

Član 29.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od objave u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i u službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj 01-05-02-2-1444-1/08

25. aprila 2008. godine
Sarajevo

Ministar
dr. Božo Ljubić, s. r.

Prilog broj 1.**KATEGORIZACIJA VOZILA ZA
HOMOLOGACIJU PREMA UN ECE**

1. Kategorija L: mopedi, motocikli, tricikli, četverocikli.
 - 1.1. Kategorija L1: motorna vozila na dva točka s toplotnim motorom radne zapremine koja nije veća od 50 cm³ i konstrukcijske brzine koja nije veća od 50 km/h (mopedi), bez obzira na način pogona.
 - 1.2. Kategorija L2: motorna vozila na tri točka s toplotnim motorom radne zapremine koja nije veća od 50 cm³ i konstrukcijske brzine koja nije veća od 50 km/h (mopedi), bez obzira na način pogona.
 - 1.3. Kategorija L3: motorna vozila na dva točka s toplotnim motorom radne zapremine koja je veća od 50 cm³ ili konstrukcijske brzine koja je veća od 50 km/h (motocikli), bez obzira na način pogona (motocikli).
 - 1.4. Kategorija L4: motorna vozila na tri točka asimetrično postavljena u odnosu na srednju uzdužnu osu s toplotnim motorom radne zapremine koja je veća od 50 cm³ ili konstrukcijske brzine koja je veća od 50 km/h (motocikli s bočnom prikolicom), bez obzira na način pogona.
 - 1.5. Kategorija L5: motorna vozila na tri točka simetrično postavljena u odnosu na srednju uzdužnu osu, s toplotnim motorom radne zapremine koja je veća od 50 cm³ ili konstrukcijske brzine koja je veća od 50 km/h (motorni tricikli), bez obzira na način pogona.
 - 1.6. Kategorija L6: motorna vozila na četiri točka s masom neopterećenog vozila manjom od 350 kg, bez mase akumulatora kod električnih vozila, čija najveća konstrukcijska brzina nije veća od 45 km/h (laki četverocikli) i čija radna zapremina motora nije veća od 50 cm³, kod motora s prinudnim paljenjem ili čija najveća neto snaga nije veća od 4 kW, kod ostalih motora s unutrašnjim sagorijevanjem, ili čija najveća trajna snaga nije veća od 4 kW, kod elektromotora.
 - 1.7. Kategorija L7: motorna vozila na četiri točka osim navedenih u kategoriji L6, s masom neopterećenog vozila manjom od 400 kg (550 kg za vozila za prijevoz robe), bez mase akumulatora kod električnih vozila i čija najveća neto snaga motora ne prekoračuje 15 kW (četverocikli).
2. Kategorija M: cestovna motorna vozila koja služe za prijevoz putnika i koja imaju najmanje 4 točka
 - 2.1. Kategorija M1: motorna vozila za prijevoz putnika koja osim sjedišta vozača imaju još najviše 8 sjedišta.
 - 2.2. Kategorija M2: motorna vozila za prijevoz putnika koja osim sjedišta vozača imaju više od 8 sjedišta i čija najveća dopuštena masa nije veća od 5 t.
 - 2.3. Kategorija M3: motorna vozila za prijevoz putnika koja osim sjedišta vozača imaju više od 8 sjedišta i čija je najveća dopuštena masa veća od 5 t.
3. Kategorija N: cestovna vozila koja služe za prijevoz tereta i koja imaju najmanje 4 točka
 - 3.1. Kategorija N1: motorna vozila za prijevoz tereta čija najveća dopuštena masa nije veća od 3,5 t.

- 3.2. Kategorija N2: motorna vozila za prijevoz tereta čija je najveća dopuštena masa veća od 3,5 t, ali nije veća od 12 t.
- 3.3. Kategorija N3: motorna vozila za prijevoz tereta čija je najveća dopuštena masa veća od 12 t.
4. Kategorija O: prikjučna vozila tj. prikolice i poluprikolice koje se priključuju na cestovna motorna vozila.
 - 4.1. Kategorija O1: prikolice s jednom osovinom, osim poluprikolica, čija najveća dopuštena masa nije veća od 0,75 t.
 - 4.2. Kategorija O2: prikolice čija je najveća dopuštena masa manja od 3,5 t, osim prikolica kategorije O1.
 - 4.3. Kategorija O3: prikolice čija je najveća masa veća od 3,5 t, ali nije veća od 10 t.
 - 4.4. Kategorija O4: prikolice čija je najveća dopuštena masa veća od 10 t.

Napomene

1. *Za kategorije M i N*
 - U slučaju vučnog vozila koje je namijenjeno za vuču poluprikolice, najveća dopuštena masa za kategorizaciju vozila jest masa vučnog vozila (u stanju pripremljenom za vožnju) uvećana za najveću masu koja se prijenosi s poluprikolice na vučno vozilo i najveću masu vlastitog tereta vučnog vozila (gdje je predviđen).
 - Oprema i instalacije ugrađene na nekim posebnim vozilima koja nisu namijenjena za prijevoz putnika (autodizalice, pokretne radionice, pokretne prodavaonice itd.) smatraju se teretom u smislu kategorizacije vozila.
2. *Za kategoriju O*
 - Kod poluprikolica najveća dopuštena masa u smislu kategorizacije vozila dio je ukupne mase poluprikolice s najvećim teretom, spojene na vučno vozilo, koji se preko osovine ili osovine oslanja na podlogu.
3. *Za kategoriju M*
 - Zglobna vozila koja se sastoje od dva zglobno povezana dijela smatraju se kao jednodijelna vozila.

297

Na temelju članka 6. stavak 3. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama ("Službeni glasnik BiH", br. 6/06, 75/06 i 44/07), ministar komunikacija i prometa, u suradnji sa tijelom mjerodavnim za unutarnje poslove, donosi

PRAVILNIK**O CERTIFICIRANJU VOZILA I UVJETIMA KOJA
USTROJSTVA ZA CERTIFICIRANJE VOZILA
MORAJU ISPUNITI****POGLAVLJE I - OSNOVNE ODREDBE****Članak 1.****(Predmet Pravilnika i djelokrug primjene)**

- (1) Ovim pravilnikom se uređuje način i postupak certificiranja vozila koja se pojedinačno ili serijski proizvode, prepravljaju, popravljaju nakon težih prometnih nezgoda, bitnije unapređuju, vozila kod kojih se mijenjaju sklopovi i uređaji bitni za sigurno sudjelovanje u prometu, vozila koja

se koriste za prijevoz opasnih tvari, vozila za prijevoz lako kvarljive robe, te uvjeti koje treba da ispune ustrojstva koja se bave certificiranjem vozila, kao i vođenje evidencije o izdatim potvrdama i certifikatima.

- (2) Odredbe ovog pravilnika primjenjuju se na motorna i priključna vozila (u daljnjem tekstu "vozila") i dijelove tih vozila koji su bitni za sigurnost prometa, a koji se pojedinačno ili serijski proizvode u Bosni i Hercegovini, do početka primjene Pravilnika o homologaciji vozila, dijelova uređaja i opreme vozila.
- (3) Odredbe ovog pravilnika primjenjuju se na vozila i dijelove tih vozila koji su bitni za sigurnost prometa, a koji se prepravljaju, popravljaju ili bitnije unapređuju.
- (4) Uređaji, oprema i dijelovi vozila koji imaju propisana dokumenta o izvršenoj homologaciji nisu predmet ovog pravilnika.

Članak 2. (Definicije)

- (1) Pojmovi korišteni u ovom Pravilniku imaju slijedeće značenje:
 - a) "Alternativno gorivo" je gorivo koje se pored uobičajenih goriva (benzin i dizel) koristi za pogon motornih vozila, kao što su: CNG, LPG i dr.
 - b) "Certificiranje" je ocjenjivanje usklađenosti predmeta ispitivanja sa propisanim zahtjevima za predmet ispitivanja.
 - c) "Certifikat" je dokument kojim se potvrđuje da je predmet ispitivanja usklađen sa zahtjevima iz odgovarajućeg propisa.
 - d) "Identifikacija vozila" je upoređivanje podataka i tehničkih karakteristika vozila sa podacima iz dokumentacije proizvođača vozila.
 - e) "Ispitivanje" je provjera da li predmet ispitivanja ispunjava uvjete predviđene važećim nacionalnim i međunarodnim propisima.
 - f) "Ispitno tijelo" je ustrojstvo ovlašteno od strane Ministarstva za obavljanje stručnih i tehničkih poslova pri provedbi ispitivanja i certificiranja vozila.
 - g) "Izvještaj o ispitivanju" je dokument kojim ispitno tijelo dokumentira provedena ispitivanja.
 - h) "Pojedinačna prepravka ili unapređenje vozila" je prepravka ili unapređenje jednog primjerka.
 - i) "Popravka vozila nakon teže prometne nezgode" je popravka koja slijedi na vozilu poslije havarije u kojoj je došlo do narušavanja geometrije školjke ili su uništeni ili teže oštećeni sustavi aktivne sigurnosti vozila.
 - j) "Potvrda o ispitivanju" je dokument kojim se potvrđuje da predmet ispitivanja ispunjava uvjete predviđene važećim nacionalnim i međunarodnim propisima.
 - k) "Prepravka vozila" je promjena kojom se:
 1. mijenjaju tehničke karakteristike vozila,
 2. dodaju ili skidaju određeni sklopovi ili uređaji, pri čemu se mijenja prvobitno stanje ili se mijenja marka, tip i vrsta vozila,
 3. mijenjaju elementi karoserije-šasije bitni za učvršćivanje elemenata oslanjanja i sustava

upravljanja i prijenosa osnovnih sklopova, upravljačkog sustava i sustava kočenja,

4. vrši ugradnja motora drugog tipa, vrste i karakteristika,
5. vrši ugradnja uređaja za pogon vozila na alternativna goriva i dr.
- l) "Serijska prepravka ili unapređenje vozila" je prepravka ili unapređenje dva ili više primjeraka po istovjetnoj verificiranoj tehničkoj dokumentaciji i tehnologiji.
- m) "Snimanje" je postupak evidentiranja podataka i karakteristika vozila, sklopova, uređaja i agregata.
- n) "Zapisnik" je dokument u kojem se registriraju podaci u procesu snimanja i ispitivanja vozila.
- (2) Skraćenice korištene u ovom Pravilniku imaju slijedeće značenje:
 - a) ADR - međunarodni sporazum o prijevozu opasnih tvari u cestovnom prometu
 - b) ATP - međunarodni sporazum o prijevozu lako kvarljive robe u cestovnom prometu
 - c) BAS - oznaka za bosanskohercegovački standard
 - d) BAS EN - oznaka za europski standard preuzet u bosanskohercegovačku standardizaciju
 - e) BAS ISO - oznaka za preuzeti međunarodni standard preuzet u bosanskohercegovačku standardizaciju
 - f) CNG - komprimirani prirodni gas
 - g) EC - Europsko povjerenstvo
 - h) ECE pravilnik - dokument u kojem su pobliže određeni tehnički zahtjevi koji se odnose na vozilo, dio, uređaj ili opremu vozila, te postupci kojima je moguće provjeriti da li su propisani zahtjevi ispunjeni, a donesen je unutar WP.29 pri UN.
 - i) EEC - Ekonomsko povjerenstvo za Europu pri UN
 - j) LPG - tečni naftni gas
 - k) UN - Ujedinjeni narodi
 - l) WP.29 - (*Working party no. 29 - World Forum for Harmonization of Vehicle Regulations*) - Radna skupina 29 - Svjetski forum za konstrukciju vozila pri EEC.

Članak 3.

(Načelo sukladnosti sa standardima i propisima)

- (1) Konstrukcije i tehničke karakteristike vozila i njihovih sklopova i dijelova moraju biti u skladu sa važećim nacionalnim propisima i standardima.
- (2) Ako za vozila i njihove dijelove i sklopove nisu donešeni odgovarajući nacionalni propisi, tada se primjenjuju međunarodni propisi, odnosno normativi proizvođača.
- (3) Ako za vozila i njihove sklopove i dijelove nema propisa, standarda ili normativa proizvođača, tada se primjenjuju uobičajena pravila tehnike, odnosno pravila koja odredi Ministarstvo komunikacija i prometa (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, točka a) ovog pravilnika u duhu prihvatljivih tehničkih rješenja.

- (4) Proizvođač, odnosno vlasnik vozila, njegovog sklopa ili dijela dužan je iste koristiti i ugrađivati sukladno odredbama ovog članka.

POGLAVLJE II - CERTIFICIRANJE VOZILA

Odjeljak A. Poslovi certificiranja

Članak 4.

(Administrativni i tehnički poslovi)

Administrativni i tehnički poslovi iz oblasti certificiranja su slijedeći poslovi:

- a) Pripremanje kataloga promjena na vozilima koja su predmet certificiranja;
- b) Definiiranje uvjeta za primjenu međunarodnih propisa i standarda iz oblasti certificiranja vozila i dajanje instrukcije za njihovu primjenu;
- c) Predlaganje prioriteta u preuzimanju direktiva EU, kao i prioriteta u preuzimanju europskih i drugih međunarodnih standarda u oblasti cestovnih vozila;
- d) Sudjelovanje u postupku preuzimanja direktiva EU i standarda EU i drugih zemalja;
- e) Definiiranje i predlaganje procedura za ispitivanje i certificiranje vozila;
- f) Pripremanje i predlaganje propisa iz oblasti certificiranja cestovnih vozila za prijevoz opasnih tvari, lako kvarljive robe, vozila za prijevoz žive stoke i vozila za prijevoz specijalnih tereta (prijevoz novca, itd.);
- g) Pripremanje i predlaganje propisa iz oblasti certificiranja cestovnih vozila na alternativna goriva (LPG, CNG, itd.);
- h) Pripremanje i predlaganje propisa, te koordiniranje usklađenosti propisa i procesa provođenja certificiranja i homologacije cestovnih vozila, njihovih sklopova i dijelova;
- i) Pripremanje i predlaganje Ministarstvu uvjeta koje ispitna tijela moraju zadovoljiti u svrši njihovog ovlašćivanja;
- j) Davanje mišljenja Ministarstvu o osposobljenosti ustrojstva koja apliciraju za ispitna tijela;
- k) Ustrojstva i vršenje edukacije kadrova za obavljanje ispitivanja i pregleda vozila u svrši certificiranja;
- l) Organiziranje i održavanje baze podataka i informacione mreže ispitnih tijela;
- m) Formiranje centralne baze podataka o vozilima koja su podvrgnuta ispitivanju i certificiranju;
- n) Vršenje administrativne, tehničke i stručne kontrole nad radom ispitnih tijela;
- o) Predlaganje kriterija za formiranje cijena usluga i raspodjele sredstava naplaćenih po ovoj osnovi, na temelju kojih će Ministarstvo utvrditi cjenovnik;
- p) Podnošenje izvješća Ministarstvu o svom radu i o radu ispitnih tijela.

Članak 5.

(Ispitivanja)

- (1) Ispitivanja iz oblasti certificiranja obuhvataju slijedeće vrste ispitivanja i certificiranja:
 - a) identifikacija vozila;

- b) utvrđivanje tehničkih karakteristika;
- c) namjenske prepravke i rekonstrukcije vozila;
- d) ugradnja novih sklopova, uređaja i opreme za vozila;
- e) rekonstrukcija vozila sa pogonom motora na alternativna goriva;
- f) certificiranje vozila za prijevoz opasnih tvari sukladno međunarodnom sporazumu o prijevozu opasnih tvari ADR;
- g) certificiranje vozila za prijevoz lako kvarljive robe sukladno međunarodnom sporazumu o prijevozu lako kvarljive robe ATP;
- h) certificiranje novih konstrukcija i pojedinačno proizvedenih vozila.

- (2) Detaljan katalog sa kategorizacijom navedenih vrsta ispitivanja i certificiranja i potrebitom dokumentacijom je dat u Pravitku broj 1. ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.
- (3) Certificiranje vozila sa pogonom motora na alternativna goriva (LPG, CNG, i dr.) u svrši izdavanja certifikata sukladno nacionalnim i međunarodnim propisima će biti definirano Naputkom o ispitivanju vozila sa pogonom motora na alternativna goriva izdatim od strane Ministarstva.
- (4) Certificiranje vozila za prijevoz opasnih tvari, u svrši izdavanja certifikata sukladno nacionalnim propisima i međunarodnim ADR sporazumom će biti definirano Naputkom o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz opasnih tvari u cestovnom prometu izdatim od strane Ministarstva.
- (5) Certificiranje vozila za prijevoz lako kvarljive robe u svrši izdavanja certifikata sukladno nacionalnim propisima i međunarodnim ATP sporazumom će biti definirano Naputkom o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz lako kvarljive robe izdatim od strane Ministarstva.
- (6) Metodologije ispitivanja, načini određivanja tehničkih karakteristika vozila (masa praznog vozila, nosivost, ukupna dozvoljena masa), utvrđivanje godine proizvodnje, utvrđivanje promjene proizvođača vozila, promjene tipa vozila itd. sukladno nacionalnim i međunarodnim propisima bit će uređene posebitim procedurama koje će definirati Ministarstvo na prijedlog ustrojstva iz članka 6, točka a) ovog pravilnika.

Odjeljak B. Ustrojstva koja obavljaju poslove iz oblasti certificiranja

Članak 6.

(Ustrojstva)

Ustrojstva koja obavljaju poslove iz oblasti certificiranja vozila su:

- a) ustrojstvo/ustrojstva koje obavljaju administrativne i tehničke poslove iz oblasti certificiranja utvrđene ovim Pravilnikom, i
- b) tijela koja vrše odgovarajuća ispitivanja iz oblasti certificiranja vozila (u daljnjem tekstu: ispitna tijela).

Članak 7.

(Uvjeti za obavljanje poslova)

- (1) Poslove iz oblasti certificiranja vozila mogu obavljati ustrojstva koja imaju odobrenje Ministarstva.

- (2) Odobrenje za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova se može dati ustrojstvu koje ispunjava slijedeće uvjete:
- a) da nije tijelo uprave ili javna ustanova na razini BiH, entiteta, kantona, grada ili općine.
 - b) da je registrirana za obavljanje poslova tehničkog ispitivanja i analiza, projektiranja i tehničkog savjetovanja, izdavanja časopisa i periodičnih publikacija, obrazovanje odraslih, izrada i upravljanje bazama podataka, obrada rezultata, sukladno propisima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kojima se uređuje nomenklatura djelatnosti.
 - c) da ima angažirane dokazane stručnjake - specijaliste iz oblasti motornih vozila, motora sa unutarnjim sagorijevanjem ili cestovnih vozila, koji žive i rade na području Bosne i Hercegovine. Od toga je minimalno dva doktora tehničkih nauka iz spomenutih oblasti s najmanje 10 godina aktivnog radnog iskustva iz oblasti cestovnih vozila, tri magistra tehničkih nauka iz iste oblasti s minimalno 5 godina radnog iskustva u oblasti cestovnih vozila, tri diplomirana inženjera smjer motori i vozila, jednog prometnog inženjera cestovnog smjera i jednog elektroinženjera smjer informatika.
 - d) da ima iskustva i dokazanih rezultata na polju praćenja, primjene i tumačenja međunarodnih i domaćih standarda i propisa (posebito propisa EU-ECE, međunarodnog sporazuma o prijevozu opasnih tvari ADR i međunarodnog sporazuma o prijevozu lako kvarljive robe ATP) u Bosni i Hercegovini, te iskustva u obuci iz ovih oblasti.
 - e) da kadrovski bude osposobljena da može provesti jedinstvena pravila, na temelju pozitivnih zakonskih i podzakonskih akata, kao i važećih standarda iz predmetne oblasti.
 - f) da u svojim redovima ima dokazane eksperte za obradu baza podataka, posebno onih koje se odnose na cestovna vozila (dokaz: primjeri baza podataka za pojedine segmente u oblasti cestovnih vozila).
 - g) da mora biti organizirana i osposobljena za kvalitetnu provedbu nadzora nad procesom ispitivanja i certificiranja vozila.
 - h) da prilikom predlaganja ispitnih tijela za obavljanje stručnih i tehničkih poslova vodi računa o strukturi BiH (njihova zastupljenost u entitetima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine).
- (3) Odobrenje za obavljanje odgovarajućih ispitivanja iz oblasti certificiranja vozila se može dati ustrojstvu (ispitnom tijelu) koja ispunjava slijedeće uvjete:
- a) da na svakom ispitnom mjestu, na istom lokalitetu, raspolaže odgovarajućim radioničkim prostorom u kojem je moguće obavljanje pregleda vozila, a koji mora zadovoljiti uvjete s obzirom na vanjske dimenzije vozila, u kojima je moguće nesmetan rad suradnika koji obavljaju pregled vozila i druge stručne i tehničke poslove za koje je ispitno tijelo ovlašteno, te da raspolaže odgovarajućim uredskim prostorom i odgovarajućom opremom.
 - b) da posjeduje odgovarajuću ispitnu opremu za određena pojedinačna ispitivanja.
 - c) da posjeduje stručnu literaturu, stručne kataloge sa tehničkim podacima vozila.
 - d) da posjeduje odgovarajuću računarsku opremu (računar, štampač) i digitalni fotoaparat.
 - e) da ima najmanje jednog, stalno uposlenog na poslovima ispitivanja, suradnika VII/I stupnja stručne spreme strojarskog, smjera motori i vozila (ili radno iskustvo od najmanje 3 godine na poslovima održavanja, servisiranja i ispitivanja vozila), i stalno uposlenog jednog suradnika IV stupnja stručne spreme strojarskog ili prometnog, cestovnog smjera, za obavljanje stručnih i tehničkih poslova u postupku certificiranja i jednog, stalno uposlenog, suradnika najmanje IV stupnja stručne spreme za obavljanje administrativnih poslova.
 - f) ako isto ispitno tijelo ima više ispitnih mjesta, za svako ispitno mjesto treba da ispunjava uvjete iz točke a) stavak (3) ovog članka.
 - g) da na svakom ispitnom mjestu osigura uvjete za obavljanje tehničkih i stručnih poslova prenešenih ovlaštenjem, sukladno pozitivnim propisima iz oblasti primjene ovog pravilnika.
 - h) da suradnici imaju licencu za obavljanje ovih poslova.
 - i) da za rukovođenje poslovima ispitivanja ima najmanje jednog uposlenika VII stupnja stručne spreme strojarstva, smjera motori i vozila.
 - j) da za obavljanje poslova ispitivanja statičkog elektriceta i protueksplozivne zaštite ima najmanje jednog uposlenika IV stupnja elektro struke.
 - k) da posjeduje dokumentirani sustav upravljanja kvalitetom.

Članak 8.

(Uvjeti za uposlene)

- (1) Uposlenici koji obavljaju stručne i tehničke poslove ispitivanja vozila dužni su položiti ispit prema programu za osposobljavanje za poslove provedbe postupka ispitivanja vozila, na temelju čega će dobiti licencu iz članka 7, stavak (3), točka h).
- (2) Program iz stavka 1. ovog članka donosi Ministarstvo na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, točka stavak 1. a) ovog pravilnika, te imenuje Povjerenstvo za polaganje ovog ispita. O položenom ispitu prema ovom programu ustrojstvo/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) izdaju licencu.

Članak 9.

(Izdavanje odobrenja)

- (1) Izdavanje odobrenja za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova iz oblasti certificiranja vozila, utvrđenih ovim Pravilnikom, vrši se na temelju provedenog javnog natječaja. Pri izboru, Ministarstvo će cijeliti predloženi program funkcioniranja procesa certificiranja u BiH, kao i sve druge relevantne elemente definirane člankom 7, stavak (2).
- (2) Odobrenje za obavljanje poslova odgovarajućih ispitivanja iz oblasti certificiranja se izdaje na prijedlog ustrojstva/ustrojstava koja obavljaju administrativne i tehničke poslove (članak 6, stavak 1. točka a)) iz oblasti certificiranja, utvrđene ovim Pravilnikom, uz uvažavanje kriterija iz članka 7, stavak (1) kao i kriterij iz članka 7, stavak (2), točka j).

Članak 10.
(Ukidanje odobrenja)

- (1) Ustrojstvo/ustrojstva koja obavljaju administrativne i tehničke poslove iz oblasti certificiranja su dužna cijelo vrijeme ispunjavati uvjete za njihovo obavljanje.
- (2) Kontrolu ispunjavanja uvjeta za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova iz oblasti certificiranja vrši Ministarstvo.
- (3) Kontrolu ispunjavanja uvjeta za obavljanje odgovarajućih ispitivanja iz oblasti certificiranja vrši ustrojstvo/ustrojstva iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika.
- (4) Ustrojstvu koje prestane ispunjavati uvjete za obavljanje poslova iz oblasti certificiranja ukinut će se odobrenje.
- (5) Ako ispitno tijelo ima više ispitnih mjesta ovlaštenje će se oduzet samo onim ispitnim mjestima koja ne udovoljavaju navedenim uvjetima.

Odjeljak C. Postupak certificiranja

Članak 11.
(Zahtjev za ispitivanje i certificiranje)

- (1) Za vozilo koje će se ispitivati i certificirati, vlasnik ili korisnik vozila podnosi zahtjev ustrojstvu za administrativne i tehničke poslove iz oblasti certificiranja putem ovlaštenog ispitnog tijela, uz koji je dužan priložiti, prema potrebi, i nužnu dokumentaciju o obavljenoj prepravci, te odgovarajuće certifikate (ateste) ovlaštenih pravnih i fizičkih osoba za izvođenje prepravki, a koju čine:
 - a) dokaz o vlasništvu u vidu potvrde o registraciji (prometna knjižica), kupoprodajnog ugovora, računa ili carinske deklaracije.
 - b) prospektni ili tehnički materijal nositelja proizvodnog programa po kom je izvršena adaptacija ili rekonstrukcija.
 - c) tehnička dokumentacija po kojoj je izvršena prepravka (mehanički proračun sa crtežima analognim tvorničkoj dokumentaciji imajući u vidu uvjete u kojima se planira eksploatacija prepravljenog vozila).
 - d) drugi raspoloživi materijal po kojem su rađene prepravke na vozilu i
 - e) drugu dostupnu dokumentaciju.
- (2) Potrebna dokumentacija koja se podnosi ispitnom tijelu ovlaštenom za provedbu ispitivanja ovisi od vrste ispitivanja i definirana je u Privitku broj 1. ovog pravilnika.
- (3) Dokumentacija iz stavka (1) ovog članka ne prilaže se uz zahtjev ako ispitno tijelo raspolaže s homologacijskim dokumentom, odnosno ako je na određenom uređaju otisnut znak priznate homologacije.
- (4) Zahtjev za ispitivanje i certificiranje se podnosi na posebitom obrascu koji će definirati Ministarstvo na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika.
- (5) Ovlašteno ispitno tijelo odlučuje o prihvatanju ili odbijanju zahtjeva na temelju uvida u priloženu dokumentaciju i stanje vozila.
- (6) U slučaju odbijanja zahtjeva predstavnik ovlaštenog ispitnog tijela priopćava podnositelju zahtjeva razloge za odbijanje i daje preporuke za korekcije u pogledu potrebne dokumentacije.

Članak 12.
(Ispitivanje i snimanje)

- (1) Ispitivanje vozila sastoji se iz snimanja i provjere ispunjavanja zahtjeva utvrđenih nacionalnih i međunarodnih propisa za vozila, sklopova ili uređaja koji su predmet certificiranja.
- (2) Ispitivanje vozila, sklopova ili uređaja, obavlja se u odgovarajućem prostoru i s odgovarajućom opremom sukladno članku 7, stavak (3) ovog pravilnika, te po procedurama koje definira Ministarstvo na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, točka a) ovog pravilnika.
- (3) Snimanje vozila, sklopova i uređaja na vozilu iz članka 5, stavak (1) ovog pravilnika, sastoji se iz mjerenja i utvrđivanja na odgovarajući način, identifikacijskih podataka i tehničkih karakteristika vozila (karakteristične dimenzije i mase, opterećenja osovina, snaga i zapremina motora, maksimalna brzina, ugrađeni sustavi prijenosa snage, elastičnog oslanjanja, kočenja, upravljanja, itd.) obavlja se s odgovarajućom opremom sukladno članku 7, stavak (3) ovog pravilnika, te po procedurama koje definira Ministarstvo na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, točka a) ovog pravilnika.
- (4) Za provedbu snimanja, odnosno ispitivanja karakteristika vozila, sklopova i uređaja ovlaštena ispitna tijela koriste posebite obrasce (zapis) koji omogućavaju formiranje Izvješća o ispitivanju.
- (5) Obrasci koji će se koristiti za snimanja, odnosno ispitivanja sa svim neophodnim podacima o vlasniku vozila, vozilu, obavljenim ispitivanjima, izvedenim prepravkama, mjestu i datumu provedenog ispitivanja, kao i Izvješće o ispitivanju koji će biti definirani od strane Ministarstva na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, točka a) ovog pravilnika.

Članak 13.
(Postupak ispitivanja)

- (1) Na temelju ocjene osposobljenosti preko dokumentacije i neposrednog uvida u stanje prostora sa kojim raspolaže ispitno tijelo, tehničke opremljenosti ispitne opreme, stručnih kadrova, posjedovanja stručne literature, zakona, standarda, propisa i dr. ustrojstvo iz članka 6, točka a) ovog pravilnika procjenjuje obujam poslova koje ispitno tijelo može obavljati na ispitivanju vozila i daje prijedlog Ministarstvu za odobravanje obavljanja poslova.
- (2) Poslove ispitivanja obavljaju licencirane stručne osobe koje zadovoljavaju uvjete definirane u članku 7, stavak (3), točka (e), pri čemu je odgovorna osoba za provedena ispitivanja rukovoditelj ispitnog tijela.
- (3) Izvješće o provedenom ispitivanju svojim potpisima potvrđuju rukovoditelj ispitnog tijela i licencirane stručne osobe koje su izvršile ispitivanje.

Članak 14.
(Cjenovnik)

Troškove ispitivanja i izdavanje potvrde o ispitivanju vozila, odnosno certifikata za određenu namjenu, prema jedinstvenom cjenovniku ispitivanja vozila koji će biti utvrđen i propisan od strane Ministarstva, a na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, točka a) ovog pravilnika, snosi podnositelj zahtjeva.

Članak 15.

(Izdavanje potvrde o ispitivanju vozila i certifikata)

- (1) Na temelju provedenog ispitivanja i dostavljenog izvješća o ispitivanju od strane ispitnog tijela, stručne obrade cjelokupne dostavljene dokumentacije, ustrojstvo/ustrojstva iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika izdaju potvrdu o ispitivanju ili certifikat određene namjene.
- (2) Za svako ispitano vozilo, te dijelove, izdaje se potvrda ili certifikat o usklađenosti za ono što je predmet certificiranja.
- (3) Ako se pri ispitivanju utvrdi da vozilo ne ispunjava propisane uvjete izdaje se potvrda o neusklađenosti.
- (4) Za vozila koja su prepravljena za upravljanje vozača invalida izdaje se certifikat o usklađenosti.
- (5) Za vozila koja prijevoze lako kvarljive robe, izdaje se i certifikat za izotermičko vozilo, vozilo hladnjaču ili vozilo za zagrijavanje namijenjeno za cestovni prijevoz lako kvarljive robe prema ATP pravilniku.
- (6) Za vozila koja imaju ugrađen uređaj za pogon na alternativna goriva, izdaje se certifikat o usklađenosti.
- (7) Za vozila koja prijevoze opasne tvari, uz potvrdu o ispitivanju, izdaje se i ADR certifikat sukladno međunarodnom sporazumu o prijevozu opasnih tvari ADR.
- (8) Certifikat iz stavaka (2), (4), (5), (6) i (7) ovog članka izdaje se u 4 (četiri) primjerka od kojih se 2 (dva) daju podnositelju zahtjeva, 1 (jedan) ispitnom tijelu, a 1 (jedan) zadržava ustrojstvo iz članka 6, točka a) ovog pravilnika.
- (9) Certifikat iz stavka (2), (4) i (6) ovog članka se izdaje bez roka važnosti i vrijedi do izmjene tehničkog stanja vozila.
- (10) Nakon izdavanja certifikata o usklađenosti iz stavka (2) ovog članka podnositelj zahtjeva je dužan prijaviti potvrđene promjene tehničkih podataka mjerodavnom tijelu radi promjene podataka i u potvrdi o registraciji vozila.
- (11) Certifikat za ADR i ATP se izdaje sa rokom važnosti do 1 godine od dana obavljenog ispitivanja vozila i podliježe redovitom godišnjem produženju, sukladno ADR i ATP sporazumu.
- (12) Potvrda o ispravnosti instalacije za odvođenje statičkog elektriciteta na vozilima za prijevoz opasnih tvari se izdaje sa rokom važnosti od 6 mjeseci od dana obavljenog ispitivanja.

Članak 16.

(Rok za izdavanja potvrde o ispitivanju i certifikata)

- (1) Potvrda o ispitivanju vozila i pripadajući certifikat (kao i kopija ova dva dokumenta) se putem ispitnog tijela ili izravno na adresu podnositelja zahtjeva dostavlja/izdaje podnositelju zahtjeva za ispitivanje vozila što prije, a najkasnije u roku 7 dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (2) Ako vlasnik vozila izgubi ili iz bilo kojih drugih razloga ostane bez potvrde o ispitivanju ili certifikata može zatražiti izdavanje kopije potvrde ili certifikata.

Članak 17.

(Ponavljanje postupka)

- (1) Ako se prilikom kontrole nad radom ispitnih tijela od strane ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika utvrdi da su u zapisima za provedbu snimanja i izvješću o ispitivanju, odnosno ispitivanja karakteristika vozila, sklopova i uređaja unešeni netočni podaci ili se isti izgube, snimanje će se ponoviti.

- (2) Ponavljanje postupka će se provesti u slučaju otklanjanja nedostataka koji su saopćeni podnositelju zahtjeva nakon prethodno provedenog postupka.
- (3) Troškove ponovljenog postupka ispitivanja snosi strana koja ga je uzrokovala.

Članak 18.

(Način vođenja evidencije i uvid u dokumentaciju)

- (1) Ispitno tijelo i ustrojstvo/ustrojstva iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika vode evidenciju o ispitivanju vozila po abecednom redu podnositelju zahtjeva i po rednom broju certifikata.
- (2) Ako se evidencija iz stavka (1) ovog člana vodi u registru, vodi se za svaku godinu posebno, a po rednom broju certifikata o ispitivanju vodi se redoslijedom neovisnim o godini ispitivanja.
- (3) Registri iz stavka (2) ovog članka mogu se voditi po određenim skupinama vozila (osnovni registar, ADR registar, ATP registar, i sl.).
- (4) Ustrojstvo/ustrojstva iz članka 6, točka a) ovog pravilnika moraju formirati bazu podataka koja će sadržavati sve relevantne podatke o podnositelju zahtjeva, vozilu, tehničkim karakteristikama, obavljenim izmjenama, itd.

Odjeljak D. Ostale odredbe o certificiranju

Članak 19.

(Čuvanje Izvješća o ispitivanju i certifikata)

- (1) Izvješće o ispitivanju i certifikat, odlažu se u dosije o ispitivanju u arhivi ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika, kao i u arhivi ispitnog tijela.
- (2) Dosjei se odlažu u arhivu po rednom broju certifikata o ispitivanju.

Članak 20.

(Arhiviranje)

- (1) Ustrojstvo/ustrojstva iz članka 6, točka stavak 1. a) ovog pravilnika su dužni evidenciju iz članka (18) i (19) ovog pravilnika, čuvati sukladno propisima kojima se uređuje arhiviranje.
- (2) Certifikat je trajni dokument koji se odlaže po rednom broju i arhivira kao dokument u arhivi ustrojstva iz članka 6, točka a) ovog pravilnika.

Članak 21.

(Uvid u dokumentaciju)

- (1) Dokumentaciju iz članka (18) ovog pravilnika ustrojstvo/ustrojstva iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika daju na uvid upravnim tijelima koja obavljaju nadzor.
- (2) Kopije dokumentacije iz stavka (1) ovog članka mogu se davati zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama koja su sudionici u procesu certifikacije (podnositelji zahtjeva, itd.)

Članak 22.

(Razvitak i održavanje sustava certificiranja i nadzor)

Pored temeljnih zadataka definiranih u članku 4. ovog pravilnika zadatak ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika je da:

- a) prati i uočava potrebe za izmjenama u sustavu certificiranja i predlaže mjere za unapređenje istog,
- b) predlaže mjere za usklađivanje postupka certificiranja i homologacije vozila,

- c) informaciono uvezuje ispitna tijela i prati njihov rad,
- d) formira jedinstvenu bazu podataka na teritoriju BiH sa svim relevantnim podacima o provedenim ispitivanjima i certificiranjima,
- e) kreira i održava Internet stranicu.

POGLAVLJE III - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 23.

(Provedbeni propisi)

- (1) U svrsi provedbe svih aktivnosti u procesu certificiranja Ministarstvo, na prijedlog ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) izdaje:
- a) Napatuk o ispitivanju vozila sa pogonom motora na alternativna goriva
 - b) Napatuk o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz opasnih tvari u cestovnom prometu
 - c) Napatuk o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz lako kvarljive robe
- (2) Naputci iz stavka (1) ovog članka su sastavni dio ovog pravilnika i bit će objavljeni naknadno.

Članak 24.

(Prijelazne odredbe)

- (1) Ministarstvo će izvršiti izbor ustrojstva/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika putem javnog oglasa u roku od 3 mjeseca od stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (2) Ustrojstvo/ustrojstava iz članka 6, stavak 1. točka a) ovog pravilnika su dužne da u roku od 6 mjeseca od dana zaključivanja ugovora sa Ministarstvom, sukladno uvjetima iz ugovora
- a) izraditi svu neophodnu dokumentaciju i procedure ispitivanja i certificiranja vozila, sklopova i dijelova definiranih u članku 5,
 - b) provesti program stručnog obučavanja djelatnika i pripremi proceduru izbora ispitnih tijela koja će provoditi ispitivanje vozila sukladno članku 7, stavak (3).
- (3) Ministarstvo će ovlastiti odgovarajući broj ispitnih tijela za provedbu ispitivanja u roku od 9 mjeseci od stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (4) Ustrojstva koja posjeduju ovlaštenja po osnovi Naputka za jednokratno ispitivanje motornih i priključnih vozila (Sl. list SR BiH, broj 10/89) nastavljaju svoje aktivnosti do imenovanja ispitnih tijela sukladno ovom Pravilniku.

Članak 25.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i u službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj 01-05-02-2-1444-2/08
25. travnja 2008. godine
Sarajevo

Ministar
dr. Božo Ljubić, v. r.

Privitak 1.

Kategorizacija promjena i razina potrebite dokumentacije po pojedinim vrsta ispitivanja:

Red. br.	Opis razloga za certificiranje	Potrebna dokumentacija
1.	Verifikacija brojeva na motoru i ramu vozila	- Prometna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila
2.	Ukucavanje brojeva na motor ili ram vozila	- Uputnica od carinarnice (za slučaj uvoza vozila), Uputnica od MUP, ili Rješenje suda za neke od slučajeva krim radnji
3.	Zamjena motora istog tipa	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo ugrađenog motora
4.	Zamjena motora drugog tipa iz kompletnog proizvodnog programa istog proizvođača	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo ugrađenog motora
5.	Zamjena motora drugog tipa iz proizvodnog programa drugog proizvođača	- Račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo ugrađenog motora - Tehnička dokumentacija*
6.	Zamjena karoserije/rama vozila	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo školjke/rama vozila
7.	Remont motora	- Račun o izvršenom remontu motora - Račun sa spiskom ugrađene opreme na remontiranom motoru
8.	Rekonstrukcija putničkog vozila - iz putničkog u: teretno, mali autobus, kombinirano vozilo,... (manje prepravke) - iz putničkog u: furgon-hladnjaču, gril vozilo, pogrebno vozilo,... (veće prepravke)	- Prometna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila (za slučaj manjih prepravki na vozilu) - Tehnička dokumentacija* (za slučaj većih prepravki na vozilu) - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
9.	Rekonstrukcija teretnog vozila - iz teretnog u: putničko vozilo, (manja prepravka) - iz specijalnog teretnog u: specijalno teretno furgon-hladnjaču, specijalno gril vozilo, pogrebno vozilo,... (veće prepravke)	- Prometna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila - Tehnička dokumentacija* (za slučaj većih prepravki na vozilu) - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)

10.	Prepravka tovarnog sanduka teretnog vozila - iz otvorenog u otvoreno sa/bez dizalice (promjena geometrijskih karakteristika tovarnog sanduka) - iz otvorenog u otvoreno sa mogućnošću samoistovara - iz otvorenog u zatvoreno - iz zatvorenog u otvoreno - iz otvorenog /zatvorenog u tegljača - iz tegljača u otvoreno/zatvoreno - iz otvorenog/zatvorenog ili bez nadgradnje u specijalno teretno automobil: cisternu, za prijevoz stoke, za prijevoz drveta, stakla, betonska miješalica, ambulanta, za prijevoz oštećenih i neoštećenih vozila,... - iz otvorenog/zatvorenog ili bez nadgradnje u specijalno vozilo automobil: čistač ulica, perač ulica, čistač slivnika, za odvoz smeća, vatrogasni, radionicu, čistač snijega,... - iz otvorenog/zatvorenog ili bez nadgradnje u vozilo sa brzo izmjenjivim tovarnim sandukom	- Prometna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila - Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo tovarnog sanduka - Tehnička dokumentacija* (za slučaj da se radi o proizvođaču nadgradnje koji nije namijenjen za atestirani tip vozila, za dogradnju dizalice, i sve veće zahvate na vozilu koji bitno utječu na prvobitno stanje vozila) - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
11.	Sastavljanje vozila iz standardnih tvorničkih dijelova istog proizvođača	- Računi, ili bilo koji prateći pravni dokumenti čime se dokazuje vlasništvo dijelova školjke /rama vozila i pogonskog agregata (za slučaj motornog vozila) iz kojih je sastavljeno vozila sa ostalom opremom - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
12.	Sastavljanje vozila iz standardnih tvorničkih dijelova različitog proizvođača	- Računi, ili bilo koji prateći pravni dokumenti čime se dokazuje vlasništvo dijelova školjke /rama vozila i pogonskog agregata (za slučaj motornog vozila) iz kojih je sastavljeno vozila sa ostalom opremom - Tehnička dokumentacija* - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
13.	Ispitivanje vozila za prijevoz opasnih stvari	- Važeća saobraćajna /prometna knjižica - Zapisnik o ispitivanju kočnica osim za ona kod kojih je redoviti tehnički pregled izvršen 15 dana prije dana ispitivanja vozila u svrhu izdavanja i produžavanja ADR certifikata - Po mogućnosti osigurati spisak opasnih stvari sa rubnim brojevima koji će se prijevoziti - Kontrolni karton o pregledu PP aparata - Za slučaj periodičnog produženja ADR certifikata obavezano je priložiti certifikat na produženje (za slučaj da vozilo zadovoljava)
14.	Utvrđivanje tehničkih karakteristika - nepotpuni podaci u pratećoj pravnoj dokumentaciji - netačni podaci u pratećoj pravnoj dokumentaciji	- Prometna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
15.	Ugradnja sustava dvojnih/pomoćnih komandi	- Prometna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila (za slučaj manjih prepravki na vozilu) - Tehnička dokumentacija*

16.	Izrada novih konstrukcija: tipa prikolice/poluprikolice	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila (za slučaj manjih prepravki na vozilu) - Tehnička dokumentacija*
-----	---	--

Tehnička dokumentacija* - Obujam i sadržaj tehničke dokumentacije će biti definiran od strane Ustrojstva za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova iz oblasti certificiranja.

Na osnovu člana 6. stav 3. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni glasnik BiH", br. 6/06, 75/06 i 44/07), ministar komunikacija i transporta, u saradnji sa organom nadležnim za unutrašnje poslove, donosi

ПРАВИЛНИК

О СЕРТИФИКОВАЊУ ВОЗИЛА И УСЛОВИМА КОЈЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА СЕРТИФИКОВАЊЕ ВОЗИЛА МОРАЈУ ИСПУНИТИ

ПОГЛАВЉЕ I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет Правилника и дјелокруг примјене)

- (1) Овим правилником се уређује начин и поступак сертификаковања возила која се појединачно или серијски производе, преправљају, поправљају након тежих саобраћајних незгода, битније унапређују, возила код којих се мијењају склопови и уређаји битни за безбједно учешће у саобраћају, возила која се користе за превоз опасних материја, возила за превоз лако кварљиве робе, те услови које треба да испуне организације које се баве сертификаковањем возила, као и вођење евиденције о издатим потврдама и сертификатима.
- (2) Одредбе овог правилника примјењују се на моторна и прикључна возила (у даљњем тексту "возила") и дијелове тих возила који су битни за безбједност саобраћаја, а који се појединачно или серијски производе у Босни и Херцеговини, до почетка примјене Правилника о хомологацији возила, дијелова уређаја и опреме возила.
- (3) Одредбе овог правилника примјењују се на возила и дијелове тих возила који су битни за безбједност саобраћаја, а који се преправљају, поправљају или битније унапређују,
- (4) Уређаји, опрема и дијелови возила који имају прописана документа о извршеној хомологацији нису предмет овог правилника.

Члан 2.

(Дефиниције)

- (1) Појмови коришћени у овом Правилнику имају следеће значење:
 - a) "Алтернативно гориво" је гориво које се поред уобичајених горива (бензин и дизел) користи за погон моторних возила, као што су: CNG, LPG и др.
 - b) "Сертификавање" је оцјењивање усклађености предмета испитивања са прописаним захтјевима за предмет испитивања.
 - c) "Сертификат" је документ којим се потврђује да је предмет испитивања усклађен са захтјевима из одговарајућег прописа.

- d) "Идентификација возила" је упоређивање података и техничких карактеристика возила са подацима из документације произвођача возила.
- e) "Испитивање" је провјера да ли предмет испитивања испуњава услове предвиђене важећим националним и међународним прописима.
- f) "Испитни орган" је организација овлашћена од стране Министарства за обављање стручних и техничких послова при спровођењу испитивања и сертификација возила.
- g) "Извјештај о испитивању" је документ којим испитни орган документује спроведена испитивања.
- h) "Појединачна преправка или унапређење возила" је преправка или унапређење једног примјерка.
- i) "Поправка возила након теже саобраћајне незгоде" је поправка која слиједи на возилу после хаварије у којој је дошло до нарушавања геометрије школке или су уништени или теже оштећени системи активне безбједности возила.
- j) "Потврда о испитивању" је документ којим се потврђује да предмет испитивања испуњава услове предвиђене важећим националним и међународним прописима.
- k) "Преправка возила" је промјена којом се:
1. мијењају техничке карактеристике возила,
 2. додају или скидају одређени склопови или уређаји, при чему се мијења првобитно стање или се мијења марка, тип и врста возила,
 3. мијењају елементи школке-шасије битни за учвршћивање елемената ослањања и система управљања и преноса основних склопова, управљачког система и система кочења,
 4. врши уградња мотора другог типа, врсте и карактеристика,
 5. врши уградња уређаја за погон возила на алтернативна горива и др.
- l) "Серијска преправка или унапређење возила" је преправка или унапређење два или више примјерака по истовјетној верификованој техничкој документацији и технологији.
- m) "Снимање" је поступак евидентирања података и карактеристика возила, склопова, уређаја и агрегата.
- n) "Запис" је документ у којем се регистирају подаци у процесу снимања и испитивања возила.
- (2) Скраћенице коришћене у овом Правилнику имају следеће значење:
- a) ADR - међународни споразум о превозу опасних материја у друмском саобраћају
 - b) ATP - међународни споразум о превозу лако кварљиве робе у друмском саобраћају
 - c) BAS - ознака за босанскохерцеговачки стандард
 - d) BAS EN - ознака за европски стандард преузет у босанскохерцеговачку стандардизацију
 - e) BAS ISO - ознака за преузети међународни стандард преузет у босанскохерцеговачку стандардизацију
 - f) CNG - компримиран природни гас
 - g) EC - Европска комисија

- h) ЕСЕ правилник - документ у којем су поближе одређени технички захтјеви који се односе на возило, дио, уређај или опрему возила, те поступци којима је могуће провјерити да ли су прописани захтјеви испуњени, а донесен је у оквиру WP.29 при УН.
- i) ЕЕС - Економска комисија за Европу при УН
 - j) LPG - течни нафтни гас
 - k) УН - Уједињене нације
 - l) WP.29 - (Working party no. 29 - World Forum for Harmonization of Vehicle Regulations) - Радна група 29 - Свјетски форум за конструкцију возила при ЕЕЦ.

Члан 3.

(Начело усклађености са стандардима и прописима)

- (1) Конструкционе и техничке карактеристике возила и њихових склопова и дијелова морају бити у складу са важећим националним (државним) прописима и стандардима.
- (2) Ако за возила и њихове дијелове и склопове нису донесени одговарајући национални прописи, тада се примјењују међународни прописи, односно нормативи произвођача.
- (3) Ако за возила и њихове склопове и дијелове нема прописа, стандарда или норматива произвођача, тада се примјењују уобичајена правила технике, односно правила која одреди Министарство комуникација и транспорта (у даљњем тексту: Министарство), на приједлог организације/организација из члана 6, тачка а) овог правилника у духу прихватљивих техничких рјешења.
- (4) Произвођач, односно власник возила, његовог склопа или дијела дужан је исте користити и уграђивати у складу са одредбама овог члана.

ПОГЛАВЉЕ II - СЕРТИФИКОВАЊЕ ВОЗИЛА

Одјељак А. Послови сертификација

Члан 4.

(Административни и технички послови)

Административни и технички послови из области сертификација су следећи послови:

- a) Припремање каталога промјена на возилима која су предмет сертификација;
- b) Дефинисање услова за примјену међународних прописа и стандарда из области сертификација возила и даје инструкције за њихову примјену;
- c) Предлагање приоритета у преузимању директива ЕУ, као и приоритета у преузимању европских и других међународних стандарда у области друмских возила;
- d) Учествовање у поступку преузимања директива ЕУ и стандарда ЕУ и других земаља;
- e) Дефинисање и предлагање процедура за испитивање и сертификација возила;
- f) Припремање и предлагање прописа из области сертификација друмских возила за превоз опасних материја, лако кварљиве робе, возила за превоз живе стоке и возила за превоз специјалних терета (превоз новца, итд.);
- g) Припремање и предлагање прописа из области сертификација друмских возила на алтернативна горива (ЛПГ, ЦНГ, итд.);

- h) Припремање и предлагање прописа, те координисање усклађености прописа и процеса спровођења сертификација и хомологације друмских возила, њихових склопова и дијелова;
- i) Припремање и предлагање Министарству услове које испитни органи морају задовољити у сврху њиховог овлашћивања;
- j) Давање мишљења Министарству о оспособљености организација које аплицирају за испитне органе;
- k) Организовање и вршење едукације кадрова за обављање испитивања и прегледа возила у сврху сертификација;
- l) Организовање и одржавање базе података и информационе мреже испитних органа;
- m) Формирање централне базе података о возилима која су подвргнута испитивању и сертификацији;
- n) Вршење административне, техничке и стручне контроле над радом испитних органа;
- o) Предлагање критерија за формирање цијена услуга и расподеле средстава наплаћених по овом основу, на основу којих ће Министарство утврдити ценовник;
- p) Подношење извјештаја Министарству о раду испитних органа.

**Члан 5.
(Испитивања)**

- (1) Испитивања из области сертификација обухватају следеће врсте испитивања и сертификација:
 - a) идентификација возила;
 - b) утврђивање техничких карактеристика;
 - c) намјенске преправке и реконструкције возила;
 - d) уградња нових склопова, уређаја и опреме за возила;
 - e) реконструкција возила са погоном мотора на алтернативна горива;
 - f) сертификација возила за превоз опасних материја у складу са међународним споразумом о превозу опасних материја АДР;
 - g) сертификација возила за превоз лако кварљиве робе у складу са међународним споразумом о превозу лако кварљиве робе АТП;
 - h) сертификација нових конструкција и појединачно произведених возила.
- (2) Детаљан каталог са категоризацијом наведених врста испитивања и сертификација и потребном документацијом је дат у Прилогу број 1. овог правилника и чини његов саставни дио.
- (3) Сертификација возила са погоном мотора на алтернативна горива (ЛПГ, ЦНГ, и др.) у сврху издавања сертификата у складу са националним и међународним прописима ће бити дефинисано Упутством о испитивању возила са погоном мотора на алтернативна горива издатим од стране Министарства.
- (4) Сертификација возила за превоз опасних материја, у сврху издавања сертификата у складу са националним прописима и међународним АДР споразумом ће бити дефинисано Упутством о испитивању возила намијењених за превоз опасних материја у друмском саобраћају издатим од стране Министарства.

- (5) Сертификација возила за превоз лако кварљиве робе у сврху издавања сертификата у складу са националним прописима и међународним АТП споразумом ће бити дефинисано Упутством о испитивању возила намијењених за превоз лако кварљиве робе издатим од стране Министарства.
- (6) Методологије испитивања, начини одређивања техничких карактеристика возила (маса празног возила, носивост, укупна дозвољена маса), утврђивање године производње, утврђивање промјене произвођача возила, промјене типа возила итд. у складу са националним и међународним прописима биће уређене посебним процедурама које ће дефинисати Министарство на приједлог организације из члана 6, тачка а) овог правилника.

Одјелак Б. Организације које обављају послове из области сертификација

**Члан 6.
(Организације)**

Организације које обављају послове из области сертификација возила су:

- a) организација/организације која обављају административне и техничке послове из области сертификација утврђене овим Правилником, и
- b) органи који врше одговарајућа испитивања из области сертификација возила (у даљем тексту: испитни органи).

**Члан 7.
(Услови за обављање послова)**

- (1) Послове из области сертификација возила могу обављати организације које имају одобрење Министарства.
- (2) Одобрење за обављање административних и техничких послова се може дати организацији која испуњава следеће услове:
 - a) да није орган управе или јавна установа на нивоу БиХ, ентитета, кантона, града или општине.
 - b) да је регистрована за обављање послова техничког испитивања и анализа, пројектовања и техничког савјетовања, издавања часописа и периодичних публикација, образовање одраслих, израда и управљање базама података, обрада резултата, у складу са прописима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине којима се уређује номенклатура дјелатности.
 - c) да има ангажоване доказане стручњаке - специјалисте из области мотора са унутрашњим сагоревањем или друмских возила, који живе и раде на подручју Босне и Херцеговине. Од тога је минимално два доктора техничких наука из споменутих области с најмање 10 година активног радног искуства из области друмских возила, три магистара техничких наука из исте области с минимално 5 година радног искуства у области друмских возила, три дипломирана инжењера смјер мотори и возила, једног саобраћајног инжењера друмског смјера и једног електроинжењера смјер информатика.
 - d) да има искуства и доказаних резултата на пољу праћења, примјене и тумачења међународних и домаћих стандарда и прописа (посебно прописа ЕУ-ЕЦЕ, међународног споразума о превозу опасних материја АДР и међународног споразума о превозу

- лако кварљиве робе АТП) у Босни и Херцеговини, те искуства у обуци из ових области,
- e) да кадровски буде оспособљена да може провести јединствена правила на цијелој територији БиХ, на основу позитивних законских и подзаконских аката, као и важећих стандарда из предметне области.
- f) да у својим редовима има доказане експерте за обрада база података, посебно оних које се односе на друмска возила (доказ: примјери база података за поједине сегменте у области друмских возила)
- g) да мора бити организована и оспособљена за квалитетно спровођење надзора над процесом испитивања и сертификавања возила на цијелој територији БиХ.
- h) да приликом предлагања испитних органа за обављање стручних и техничких послова води рачуна о структури БиХ (њихова заступљеност у ентитетима и Дистрикту Брчко).
- (3) Одобрење за обављање одговарајућих испитивања из области сертификавања возила се може дати организацији (испитном органу) која испуњава сљедеће услове:
- a) да на сваком испитном мјесту, на истом локалитету, располаже одговарајућим радионичким простором у којем је могуће обављање прегледа возила, а који мора задовољити услове с обзиром на спољне димензије возила, у којима је могућ несметан рад сарадника који обављају преглед возила и друге стручне и техничке послове за које је испитни орган овлашћен, те да располаже одговарајућим канцеларијским простором и одговарајућом опремом.
- b) да посједује одговарајућу испитну опрему за одређена појединачна испитивања.
- c) да посједује стручну литературу, стручне каталоге са техничким подацима возила.
- d) да посједује одговарајућу рачунарску опрему (рачунар, штампач) и дигитални фотоапарат.
- e) да има најмање једног, стално запосленог на пословима испитивања, сарадника VIII/II степена стручне спреме машинског, смјера мотори и возила или радно искуство од најмање 3 године на пословима одржавања, сервисирања и испитивања возила, и стално запосленог једног сарадника IV степена стручне спреме машинског или саобраћајног, друмског смјера, за обављање стручних и техничких послова у поступку сертификавања и једног, стално запосленог, сарадника најмање IV степена стручне спреме за обављање административних послова.
- f) ако исти испитни орган има више испитних мјеста, за свако испитно мјесто треба да испуњава услове из тачке а) става (3) овог члана;
- g) да на сваком испитном мјесту обезбједи услове за обављање техничких и стручних послова пренесених овлашћењем, а у складу са позитивним прописима из области примјене овог правилника;
- h) да сарадници имају лиценцу за обављање ових послова;
- i) да за руковођење пословима испитивања има најмање једног запосленика VII степена стручне спреме машинства, смјера мотори и возила;

- j) да за обављање послова испитивања статичког електрицитета и противексплозивне заштите има најмање једног запосленика IV степена електро струке.
- k) да посједује документирани систем управљања квалитетом.

Члан 8.

(Услови за запослене)

- (1) Запосленици који обављају стручне и техничке послове испитивања возила дужни су положити испит према програму за оспособљавање за послове спровођења поступка испитивања возила, на основу чега ће добити лиценцу из члана 7, став (3), тачка h).
- (2) Програм из става 1. овог члана доноси Министарство на приједлог организације/организација из члана 6, тачка став 1. а) овог правилника, те именује Комисију за полагање овог испита. О положеном испиту према овом програму организација/организације из члана 6, став 1. тачка а) издају лиценцу.

Члан 9.

(Издавање одобрења)

- (1) Издавање одобрења за обављање административних и техничких послова из области сертификавања возила, утврђених овим Правилником, врши се на основу спроведеног јавног конкурса. При избору, Министарство ће цијенити предложени програм функционисања процеса сертификавања у БиХ, као и све друге релевантне елементе дефинисане чланом 7, став (2).
- (2) Одобрење за обављање послова одговарајућих испитивања из области сертификавања се издаје на приједлог организације/организација која обављају административне и техничке послове (члан 6, став 1. тачка а)) из области сертификавања, утврђене овим Правилником, уз уважавање критерија из члана 7, став (1) као и критериј из члана 7, став (2), тачка j).

Члан 10.

(Укидање одобрења)

- (1) Организација/организације која обављају административне и техничке послове из области сертификавања је дужна цијело вријеме испуњавати услове за њихово обављање.
- (2) Контролу испуњавања услова за обављање административних и техничких послова из области сертификавања врши Министарство.
- (3) Контролу испуњавања услова за обављање одговарајућих испитивања из области сертификавања врши организација из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника.
- (4) Организацији која престане испуњавати услове за обављање послова из области сертификавања укинуће се одобрење.
- (5) Ако испитни орган има више испитних мјеста овлашћење ће се одузет само оним испитним која не удовољавају наведеним условима.

Одјељак Ц. Поступак сертификавања

Члан 11.

(Захтјев за испитивање и сертификавање)

- (1) За возило које ће се испитивати и сертификовати, власник или корисник возила подноси захтјев организацији за административне и техничке послове из области

сертификовања путем овлашћеног испитног органа, уз који је дужан приложити, према потреби, и нужну документацију о обављеној преправци, те одговарајуће сертификате (атесте) овлашћених правних и физичких лица за извођење преправки, а коју чине:

- a) доказ о власништву у виду потврде о регистрацији (саобраћајна књижица), купопродајног уговора, рачуна или царинске декларације.
 - b) проспектни или технички материјал носиоца производног програма по ком је извршена адаптација или реконструкција.
 - c) техничка документација по којој је извршенаправка (механички прорачун са цртежима аналогним фабричкој документацији имајући у виду услове у којима се планира експлоатација преправљеног возила).
 - d) други расположиви материјал по ком су рађене преправке на возилу и
 - e) другу доступну документацију.
- (2) Потребна документација која се подноси испитном органу овлашћеном за спровођење испитивања зависи од врсте испитивања и дефинисана је у Прилогу број 1. овог правилника.
 - (3) Документација из става (1) овог члана не прилаже се уз захтјев ако испитни орган располаже с хомологацијским документом, односно ако је на одређеном уређају отиснут знак признате хомологације.
 - (4) Захтјев за испитивање и сертификовање се подноси на посебном обрасцу који ће дефинисати Министарство на приједлог организације/организација из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника.
 - (5) Овлашћени испитни орган одлучује о прихватању или одбијању захтјева на основу увида у приложено документацију и стање возила.
 - (6) У случају одбијања захтјева представник овлашћеног испитног органа саопштава подносиоцу захтјева разлоге за одбијање и даје препоруке за корекције у погледу потребне документације.

Члан 12.

(Испитивање и снимање)

- (1) Испитивање возила састоји се из снимања и провјере испуњавања захтјева утврђених националних и међународних прописа за возила, склопова или уређаја који су предмет сертификовања.
- (2) Испитивање возила, склопова или уређаја, обавља се у одговарајућем простору и с одговарајућом опремом сходно члану 7, став (3) овог правилника, те по процедурама које дефинише Министарство на приједлог организације из члана 6, тачка а) овог правилника.
- (3) Снимање возила, склопова и уређаја на возилу из члана 5, став (1) овог правилника, састоји се из мјерења и утврђивања на одговарајући начин, идентификацијских података и техничких карактеристика возила (карактеристичне димензије и масе, оптерећења осовина, снага и запремина мотора, максимална брзина, уграђени системи преноса снаге, еластичног ослањања, кочења, управљања, итд.) обавља се с минималном опремом сходно члану 7, став (3) овог правилника, те по процедурама које

дефинише Министарство на приједлог организације/организација из члана 6, тачка а) овог правилника.

- (4) За спровођење снимања, односно испитивања карактеристика возила, склопова и уређаја овлашћени испитни органи користе посебне обрасце (записе) који омогућавају формирање Извјештаја о испитивању.
- (5) Обрасци који ће се користити за снимања, односно испитивања са свим неопходним подацима о власнику возила, возилу, обављеним испитивањима, изведеним преправкама, мјесту и датуму спроведеног испитивања, као и Извјештај о испитивању који ће бити дефинисани од стране Министарства на приједлог организације/организација из члана 6, тачка а) овог правилника.

Члан 13.

(Поступак испитивања)

- (1) На основу оцјене оспособљености преко документације и непосредног увида у стање простора са којим располаже испитни орган, техничке опремљености испитне опреме, стручних кадрова, посједовања стручне литературе, закона, стандарда, прописа и др. организација из члана 6, тачка а) овог правилника процјењује обим послова које испитни орган може обављати на испитивању возила и даје приједлог Министарству за одобравање обављања послова.
- (2) Послове испитивања обављају лиценцирана стручна лица која задовољавају услове дефинисане у члану 7, став (3), тачка (е), при чему је одговорно лице за спроведена испитивања руководилац испитног органа.
- (3) Извјештај о спроведеном испитивању својим потписима потврђују руководиоца испитног органа и лиценцирана стручна лица која су извршиле испитивање.

Члан 14.

(Цјеновник)

Трошкове испитивања и издавање потврде о испитивању возила, односно сертификата за одређену намјену, према јединственом цјеновнику испитивања возила који ће бити утврђен и прописан од стране Министарства, а на приједлог организације/организација из члана 6, тачка а) овог правилника, сноси подносилац захтјева.

Члан 15.

(Издавање потврде о испитивању возила и сертификата)

- (1) На основу проведеног испитивања и достављеног извјештаја о испитивању од стране испитног органа, стручне обраде цјелокупне достављене документације, организација/организације из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника издају потврду о испитивању или сертификат одређене намјене.
- (2) За свако испитано возило, те дијелове, издаје се потврда или сертификат о усклађености за оно што је предмет сертификовања.
- (3) Ако се при испитивању утврди да возило не испуњава прописане услове издаје се потврда о неусклађености.
- (4) За возила која су преправљена за управљање возача инвалида издаје се сертификат о усклађености.
- (5) За возила која превозе лако кварљиве робе, издаје се и сертификат за изотермичко возило, возило хладњачу или возило за загријавање намијењено за друмски превоз лако кварљиве робе према АТП правилнику.
- (6) За возила која имају уграђен уређај за погон на алтернативна горива, издаје се сертификат о усклађености.

- (7) За возила која превозе опасне материје, уз потврду о испитивању издаје се и АДР сертификат у складу са међународним споразумом о превозу опасних материја АДР.
- (8) Сертификат из ставова (2), (4), (5), (6) и (7) овог члана издаје се у 4 (четири) примјерка од којих се 2 (два) дају подносиоцу захтјева, 1 (један) испитном тијелу, а 1 (један) задржава организација из члана 6, тачка а) овог правилника.
- (9) Сертификат из става (2), (4) и (6) овог члана се издаје без рока важности и вриједи до измјене техничког стања возила.
- (10) Након издавања сертификата о усклађености из става (2) овог члана подносилац захтјева је дужан пријавити потврђене промјене техничких података надлежном органу ради промјене података и у потврди о регистрацији возила.
- (11) Сертификат за АДР и АТП се издаје са роком важности до 1 године од дана обављеног испитивања возила и подлијеже редовном годишњем продужењу, у складу са АДР и АТП споразумом.
- (12) Потврда о исправности инсталације за одвођење статичког електрицитета на возилима за превоз опасних материја се издаје са роком важности од 6 мјесеци од дана обављеног испитивања.

Члан 16.

(Рок за издавања потврде о испитивању и сертификата)

- (1) Потврда о испитивању возила и припадајући сертификат (као и копија ова два документа) се путем испитног органа или директно на адресу подносиоца захтјева доставља издаје подносиоцу захтјева за испитивање возила што прије, а најкасније у року 7 дана од дана подношења захтјева.
- (2) Ако власник возила изгуби или из било којих других разлога остане без потврде о испитивању или сертификата може затражити издавање копије потврде или сертификата.

Члан 17.

(Понављање поступка)

- (1) Ако се приликом контроле над радом испитних органа од стране организације/организација из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника утврди да су у записима за спровођење снимања и извјештају о испитивању, односно испитивања карактеристика возила, склопова и уређаја унесени нетачни подаци или се исти изгубе, снимање ће се поновити.
- (2) Понављање поступка ће се спровести у случају отклањања недостатака који су саопштени подносиоцу захтјева након претходно спроведеног поступка.
- (3) Трошкове поновљеног поступка испитивања сноси страна која га је узроквала.

Члан 18.

(Начин вођења евиденције и увид у документацију)

- (1) Испитни орган и организација/организације из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника воде евиденцију о испитивању возила по абecedном реду подносиоца захтјева и по редном броју сертификата.
- (2) Ако се евиденција из става (1) овог члана води у регистру, води се за сваку годину посебно, а по редном броју

сертификата о испитивању води се редосљедом независним о години испитивања.

- (3) Регистри из става (2) овог члана могу се водити по одређеним групама возила (основни регистар, АДР регистар, АТП регистар, и сл.).
- (4) Организација/организације из члана 6, тачка а) овог правилника морају формирати базу података која ће садржавати све релевантне податке о подносиоцу захтјева, возилу, техничким карактеристикама, обављеним измјенама, итд.

Одјељак Д. Остале одредбе о сертификавању

Члан 19.

(Чување Извјештаја о испитивању и сертификата)

- (1) Извјештај о испитивању и сертификат, одлажу се у досије о испитивању у архиви организације/организација из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника, као и у архиви испитног тијела.
- (2) Досијеи се одлажу у архиву по редном броју сертификата о испитивању.

Члан 20.

(Архивирање)

- (1) Организација/организације из члана 6, тачка став 1. а) овог правилника су дужни евиденцију из члана (18) и (19) овог правилника, чувати у складу са прописима којима се уређује архивирање.
- (2) Сертификат је трајни документ који се одлаже по редном броју и архивира као документ у архиви организације из члана 6, тачка а) овог правилника.

Члан 21.

(Увид у документацију)

- (1) Документацију из члана (18) овог правилника организација/организације из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника дају на увид управним органима која обављају надзор.
- (2) Копије документације из става (1) овог члана могу се давати заинтересованим физичким и правним лицима која су учесници у процесу сертификације (подносиоци захтјева, итд.)

Члан 22.

(Развој и одржавање система сертификавања и надзор)

Поред основних задатака дефинисаних у члану 4. овог правилника задатак организације/организација из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника је да:

- а) прати и уочава потребе за измјенама у систему сертификавања и предлаже мјере за унапређење истог,
- б) предлаже мјере за усклађивање поступка сертификавања и хомологације возила,
- с) информационо увезује испитне органе и прати њихов рад,
- д) формира јединствену базу података на територији БиХ са свим релевантним подацима о спроведеним испитивањима и сертификавањима,

е) креира и одржава Интернет страницу.

ПОГЛАВЉЕ III - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 23.

(Проведбени прописи)

- (1) У сврху спровођења свих активности у процесу сертификавања Министарство, на приједлог организације/организација из члана 6, став 1. тачка а) издаје:
- Упутство о испитивању возила са погоном мотора на алтернативна горива
 - Упутство о испитивању возила намијењених за превоз опасних материја у друмском саобраћају
 - Упутство о испитивању возила намијењених за превоз лако кварљиве робе
- (2) Упутства из става (1) овог члана су саставни дио овог правилника и биће објављени накнадно.

Члан 24.

(Прелазне одредбе)

- (1) Министарство ће извршити избор организације/организација из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника путем јавног огласа у року од 3 мјесеца од ступања на снагу овог правилника.
- (2) Организација/организације из члана 6, став 1. тачка а) овог правилника су дужне да у року од 6 мјесеци од дана закључивања уговора са Министарством, у складу са условима из уговора
- израдити сву неопходну документацију и процедуре испитивања и сертификавања возила, склопова и дијелова дефинисаних у члану 5,
 - спровести програм стручног обучавања службеника и припреми процедуру избора испитних органа која ће спроводити испитивање возила сходно члану 7, став (3).
- (3) Министарство ће овластити одговарајући број испитних органа за спровођење испитивања у року од 9 мјесеци од ступања на снагу овог правилника.
- (4) Организације које посједују овлашћења по основу Упутства за једнократно испитивање моторних и прикључних возила (Сл. лист СР БиХ, број 10/89) настављају своје активности до именовања испитних органа у складу са овим Правилником.

Члан 25.

(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ", а објавиће се и у службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Број 01-05-02-2-1444-2/08
25. априла 2008. године
Сарајево

Министар
др **Божо Љубић**, с. р.

Прилог 1.

Категоризација промјена и ниво потребне документације по појединим врста испитивања:

Ред. бр.	Опис разлога за сертификавање	Потребна документација
1.	Верификација бројева на мотору и раму возила	- Саобраћајна књижица, купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво возила
2.	Укуцавање бројева на мотор или рам возила	- Упутница од царинарнице (за случај увоза возила), Упутница од МУП, или Рјешење суда за неке од случајева крим радњи
3.	Замјена мотора истог типа	- Купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво уграђеног мотора
4.	Замјена мотора другог типа из компланарног производног програма истог произвођача	- Купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво уграђеног мотора
5.	Замјена мотора другог типа из производног програма другог произвођача	- Рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво уграђеног мотора - Техничка документација*
6.	Замјена шкољке/рама возила	- Купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво шкољке/рама возила
7.	Ремонт мотора	- Рачун о извршеном ремонту мотора - Рачун са списком уграђене опреме на ремонтваном мотору
8.	Реконструкција путничког возила - из путничког у: теретно, мали аутобус, комбиновано возило,... (мање преправке) - из путничког у: фургон-хладњачу, грил возило, погребно возило,... (веће преправке)	- Саобраћајна књижица, купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво возила (за случај мањих преправки на возилу) - Техничка документација* (за случај већих преправки на возилу) - Доказ о изваганости возила (податак за масу празног возила, као и податак о маси возила по осовинама)
9.	Реконструкција теретног возила - из теретног у: путничко возило, (мања преправка) - из специјалног теретног у: специјално теретно фургон-хладњачу, специјално грил возило, погребно возило,... (веће преправке)	- Саобраћајна књижица, купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво возила - Техничка документација* (за случај већих преправки на возилу) - Доказ о изваганости возила (податак за масу празног возила, као и податак о маси возила по осовинама)

10.	Преправка товарног сандука теретног возила - из отвореног у отворено са/без дизалице (промена геометријских карактеристика товарног сандука) - из отвореног у отворено са могућношћу самоистовара - из отвореног у затворено - из затвореног у отворено - из отвореног /затвореног у тегљача - из тегљача у отворено/затворено - из отвореног/затвореног или без надградње у специјално теретно аутомобил: цистерну, за превоз стокe, за превоз дрвета, стакла, бетонска мјешалица, амбуланта, за превоз оштећених и неоштећених возила,... - из отвореног/затвореног или без надградње у специјално возило аутомобил: чистач улица, перач улица, чистач сливника, за одвоз смећа, ватрогасни, радионицу, чистач снијега... - из отвореног/затвореног или без надградње у возило са брзо измјењивим товарним сандуком	- Саобраћајна књижица, купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво возила - Купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво товарног сандука - Техничка документација* (за случај да се ради о произвођачу надградње који није намијењен за атестирани тип возила, за доградњу дизалице, и све веће захвате на возилу који битно утичу на првобитно стање возила) - Доказ о изваганости возила (податак за масу празног возила, као и податак о маси возила по осовинама)
11.	Састављање возила из стандардних фабричких дијелова истог произвођача	- Рачуни, или било који пратећи правни документи чиме се доказује власништво дијелова школке /рама возила и погонског агрегата (за случај моторног возила) из којих је састављено возила са осталом опремом - Доказ о изваганости возила (податак за масу празног возила, као и податак о маси возила по осовинама)
12.	Састављање возила из стандардних фабричких дијелова различитог произвођача	- Рачуни, или било који пратећи правни документи чиме се доказује власништво дијелова школке /рама возила и погонског агрегата (за случај моторног возила) из којих је састављено возила са осталом опремом - Техничка документација* - Доказ о изваганости возила (податак за масу празног возила, као и податак о маси возила по осовинама)
13.	Испитивање возила за превоз опасних материја	- Важећа саобраћајна /прометна књижица - Записник о испитивању кочица осим за она код којих је редовни технички преглед извршен 15 дана прије дана испитивања возила у сврху издавања и продужавања АДР сертификата - По могућности обезбиједити списак опасних материја са ивичним бројевима који ће се превозити - Контролни картон о прегледу ПП апарата - За случај периодичног продужења АДР сертификата обавезано је приложити сертификат на продужење (за случај да возило задовољава)
14.	Утврђивање техничких карактеристика - непотпуни подаци у пратећој правој документацији - нетачни подаци у пратећој правој документацији	- Саобраћајна књижица, купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво возила - Доказ о изваганости возила (податак за масу празног возила, као и податак о маси возила по осовинама)

15.	Уградња система двојних/помоћних команди	- Саобраћајна књижица, купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво возила (за случај мањих преправки на возилу) - Техничка документација*
16.	Израда нових конструкција: типа приколице/полуприколице	- Купопродајни уговор, рачун, или било који пратећи правни документ чиме се доказује власништво возила (за случај мањих преправки на возилу) - Техничка документација*

Техничка документација* - Обим и садржај техничке документације ће бити дефинисан од стране Организације за обављање административних и техничких послова из области сертификација.

На основу члана 6. став 3. Закона о основима сигурности саобраћаја на cestama ("Службени гласник БиХ", бр. 6/06, 75/06 и 44/07), министар комуникација и промета, у сарадњи са тијелом надлежним за унутрашње послове, доноси

ПРАВИЛНИК

О CERTIFICIRANJU VOZILA I UVJETIMA KOJE ORGANIZACIJE ZA CERTIFICIRANJE VOZILA MORAJU ISPUNITI

POGLAVLJE I - OSNOVNE ODREDBE

Члан 1.

(Предмет Правилника и дјелокруг примјене)

- Ovim pravilnikom se uređuje način i postupak certificiranja vozila koja se pojedinačno ili serijski proizvode, prepravljaju, popravljaju nakon teških saobraćajnih nezgoda, bitnije unapređuju, vozila kod kojih se mijenjaju sklopovi i uređaji bitni za sigurno učešće u saobraćaju, vozila koja se koriste za prijevoz opasnih materija, vozila za prijevoz lako kvarljive robe, te uvjeti koje treba da ispune organizacije koje se bave certificiranjem vozila, kao i vođenje evidencije o izdatim potvdama i certifikatima.
- Odredbe ovog pravilnika primjenjuju se na motorna i priključna vozila (u daljnjem tekstu "vozila") i dijelove tih vozila koji su bitni za sigurnost saobraćaja, a koji se pojedinačno ili serijski proizvode u Bosni i Hercegovini, do početka primjene Pravilnika o homologaciji vozila, dijelova uređaja i opreme vozila.
- Odredbe ovog pravilnika primjenjuju se na vozila i dijelove tih vozila koji su bitni za sigurnost saobraćaja, a koji se prepravljaju, popravljaju ili bitnije unapređuju.
- Uređaji, oprema i dijelovi vozila koji imaju propisana dokumenta o izvršenoj homologaciji nisu predmet ovog pravilnika.

Члан 2.

(Definicije)

- Pojmovi korišteni u ovom Pravilniku imaju slijedeće značenje:
 - "Alternativno gorivo" je gorivo koje se pored uobičajenih goriva (benzin i dizel) koristi za pogon motornih vozila, kao što su: CNG, LPG i dr.
 - "Certificiranje" je ocjenjivanje usklađenosti predmeta ispitivanja sa propisanim zahtjevima za predmet ispitivanja.

- c) "Certifikat" je dokument kojim se potvrđuje da je predmet ispitivanja usklađen sa zahtjevima iz odgovarajućeg propisa.
- d) "Identifikacija vozila" je upoređivanje podataka i tehničkih karakteristika vozila sa podacima iz dokumentacije proizvođača vozila.
- e) "Ispitivanje" je provjera da li predmet ispitivanja ispunjava uvjete predviđene važećim nacionalnim i međunarodnim propisima.
- f) "Ispitno tijelo" je organizacija ovlaštena od strane Ministarstva za obavljanje stručnih i tehničkih poslova pri provođenju ispitivanja i certificiranja vozila.
- g) "Izvjestaj o ispitivanju" je dokument kojim ispitno tijelo dokumentira provedena ispitivanja.
- h) "Pojedinačna prepravka ili unapređenje vozila" je prepravka ili unapređenje jednog primjerka.
- i) "Popravka vozila nakon teže saobraćajne nezgode" je popravka koja slijedi na vozilu poslije havarije u kojoj je došlo do narušavanja geometrije školjke ili su uništeni ili teže oštećeni sistemi aktivne sigurnosti vozila.
- j) "Potvrda o ispitivanju" je dokument kojim se potvrđuje da predmet ispitivanja ispunjava uvjete predviđene važećim nacionalnim i međunarodnim propisima.
- k) "Prepravka vozila" je promjena kojom se:
1. mijenjaju tehničke karakteristike vozila,
 2. dodaju ili skidaju određeni sklopovi ili uređaji, pri čemu se mijenja prvobitno stanje ili se mijenja marka, tip i vrsta vozila,
 3. mijenjaju elementi karoserije-šasije bitni za učvršćivanje elemenata oslanjanja i sistema upravljanja i prijenosa osnovnih sklopova, upravljačkog sistema i sistema kočenja,
 4. vrši ugradnja motora drugog tipa, vrste i karakteristika,
 5. vrši ugradnja uređaja za pogon vozila na alternativna goriva i dr.
- l) "Serijska prepravka ili unapređenje vozila" je prepravka ili unapređenje dva ili više primjeraka po istovjetnoj verificiranoj tehničkoj dokumentaciji i tehnologiji.
- m) "Snimanje" je postupak evidentiranja podataka i karakteristika vozila, sklopova, uređaja i agregata.
- n) "Zapisnik" je dokument u kojem se registriraju podaci u procesu snimanja i ispitivanja vozila.
- (2) Skraćenice korištene u ovom Pravilniku imaju slijedeće značenje:
- a) ADR - međunarodni sporazum o prijevozu opasnih materija u cestovnom prometu
 - b) ATP - međunarodni sporazum o prijevozu lako kvarljive robe u cestovnom prometu
 - c) BAS - oznaka za bosanskohercegovački standard
 - d) BAS EN - oznaka za evropski standard preuzet u bosanskohercegovačku standardizaciju
 - e) BAS ISO - oznaka za preuzeti međunarodni standard preuzet u bosanskohercegovačku standardizaciju
 - f) CNG - komprimirani prirodni gas
 - g) EC - Evropska komisija
 - h) ECE pravilnik - dokument u kojem su pobliže određeni tehnički zahtjevi koji se odnose na vozilo, dio, uređaj ili opremu vozila, te postupci kojima je moguće provjeriti da li su propisani zahtjevi ispunjeni, a donesen je u okviru WP.29 pri UN.
 - i) EEC - Ekonomska komisija za Evropu pri UN
 - j) LPG - tečni naftni gas
 - k) UN - Ujedinjeni narodi
 - l) WP.29 - (*Working party no. 29 - World Forum for Harmonization of Vehicle Regulations*) - Radna grupa 29 - Svjetski forum za konstrukciju vozila pri EEC.

Član 3.

(Načelo sukladnosti sa standardima i propisima)

- (1) Konstrukcije i tehničke karakteristike vozila i njihovih sklopova i dijelova moraju biti u skladu sa važećim nacionalnim propisima i standardima.
- (2) Ako za vozila i njihove dijelove i sklopove nisu donešeni odgovarajući nacionalni propisi, tada se primjenjuju međunarodni propisi, odnosno normativi proizvođača.
- (3) Ako za vozila i njihove sklopove i dijelove nema propisa, standarda ili normativa proizvođača, tada se primjenjuju uobičajena pravila tehnike, odnosno pravila koja odredi Ministarstvo komunikacija i prometa (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), na prijedlog organizacije/organizacija iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika u duhu prihvatljivih tehničkih rješenja.
- (4) Proizvođač, odnosno vlasnik vozila, njegovog sklopa ili dijela dužan je iste koristiti i ugrađivati u skladu sa odredbama ovog člana.

POGLAVLJE II - CERTIFICIRANJE VOZILA

Odjeljak A. Poslovi certificiranja

Član 4.

(Administrativni i tehnički poslovi)

Administrativni i tehnički poslovi iz oblasti certificiranja su sljedeći poslovi:

- a) Pripremanje kataloga promjena na vozilima koja su predmet certificiranja;
- b) Definiranje uvjeta za primjenu međunarodnih propisa i standarda iz oblasti certificiranja vozila i daje instrukcije za njihovu primjenu;
- c) Predlaganje prioriteta u preuzimanju direktiva EU, kao i prioriteta u preuzimanju evropskih i drugih međunarodnih standarda u oblasti cestovnih vozila;
- d) Učestvovanje u postupku preuzimanja direktiva EU i standarda EU i drugih zemalja;
- e) Definiranje i predlaganje procedura za ispitivanje i certificiranje vozila;
- f) Pripremanje i predlaganje propisa iz oblasti certificiranja cestovnih vozila za prijevoz opasnih materija, lako kvarljive robe, vozila za prijevoz žive stoke i vozila za prijevoz specijalnih tereta (prijevoz novca, itd.);

- g) Pripremanje i predlaganje propisa iz oblasti certificiranja cestovnih vozila na alternativna goriva (LPG, CNG, itd.);
- h) Pripremanje i predlaganje propisa, te koordiniranje usklađenosti propisa i procesa provođenja certificiranja i homologacije cestovnih vozila, njihovih sklopova i dijelova;
- i) Pripremanje i predlaganje Ministarstvu uvjeta koje ispitna tijela moraju zadovoljiti u svrhu njihovog ovlašćivanja;
- j) Davanje mišljenja Ministarstvu o osposobljenosti organizacija koje apliciraju za ispitna tijela;
- k) Organiziranje i vršenje edukacije kadrova za obavljanje ispitivanja i pregleda vozila u svrhu certificiranja;
- l) Organiziranje i održavanje baze podataka i informacione mreže ispitnih tijela;
- m) Formiranje centralne baze podataka o vozilima koja su podvrgnuta ispitivanju i certificiranju;
- n) Vršenje administrativne, tehničke i stručne kontrole nad radom ispitnih tijela;
- o) Predlaganje kriterija za formiranje cijena usluga i raspodjele sredstava naplaćenih po ovom osnovu, na osnovu kojih će Ministarstvo utvrditi cjenovnik;
- p) Podnošenje izvještaja Ministarstvu o svom radu i o radu ispitnih tijela.

**Član 5.
(Ispitivanja)**

- (1) Ispitivanja iz oblasti certificiranja obuhvataju slijedeće vrste ispitivanja i certificiranja:
 - a) identifikacija vozila;
 - b) utvrđivanje tehničkih karakteristika;
 - c) namjenske prepravke i rekonstrukcije vozila;
 - d) ugradnja novih sklopova, uređaja i opreme za vozila;
 - e) rekonstrukcija vozila sa pogonom motora na alternativna goriva;
 - f) certificiranje vozila za prijevoz opasnih materija u skladu sa međunarodnim sporazumom o prijevozu opasnih materija ADR;
 - g) certificiranje vozila za prijevoz lako kvarljive robe u skladu sa međunarodnim sporazumom o prijevozu lako kvarljive robe ATP;
 - h) certificiranje novih konstrukcija i pojedinačno proizvedenih vozila.
- (2) Detaljan katalog sa kategorizacijom navedenih vrsta ispitivanja i certificiranja i potrebnom dokumentacijom je dat u Prilogu broj 1. ovog pravilnika i čini njegov sastavni dio.
- (3) Certificiranje vozila sa pogonom motora na alternativna goriva (LPG, CNG, i dr.) u svrhu izdavanja certifikata u skladu sa nacionalnim i međunarodnim propisima će biti definirano Uputstvom o ispitivanju vozila sa pogonom motora na alternativna goriva izdatim od strane Ministarstva.
- (4) Certificiranje vozila za prijevoz opasnih materija, u svrhu izdavanja certifikata u skladu sa nacionalnim propisima i

međunarodnim ADR sporazumom će biti definirano Uputstvom o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz opasnih materija u cestovnom saobraćaju izdatim od strane Ministarstva.

- (5) Certificiranje vozila za prijevoz lako kvarljive robe u svrhu izdavanja certifikata u skladu sa nacionalnim propisima i međunarodnim ATP sporazumom će biti definirano Uputstvom o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz lako kvarljive robe izdatim od strane Ministarstva.
- (6) Metodologije ispitivanja, načini određivanja tehničkih karakteristika vozila (masa praznog vozila, nosivost, ukupna dozvoljena masa), utvrđivanje godine proizvodnje, utvrđivanje promjene proizvođača vozila, promjene tipa vozila itd. u skladu sa nacionalnim i međunarodnim propisima bit će uređene posebnim procedurama koje će definirati Ministarstvo na prijedlog organizacije iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika.

Odjeljak B. Organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti certificiranja

**Član 6.
(Organizacije)**

Organizacije koje obavljaju poslove iz oblasti certificiranja vozila su:

- a) organizacija/organizacije koje obavljaju administrativne i tehničke poslove iz oblasti certificiranja utvrđene ovim Pravilnikom, i
- b) tijela koja vrše odgovarajuća ispitivanja iz oblasti certificiranja vozila (u daljnjem tekstu: ispitna tijela).

**Član 7.
(Uvjeti za obavljanje poslova)**

- (1) Poslove iz oblasti certificiranja vozila mogu obavljati organizacije koje imaju odobrenje Ministarstva.
- (2) Odobrenje za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova se može dati organizaciji koja ispunjava slijedeće uvjete:
 - a) da nije tijelo uprave ili javna ustanova na nivou BiH, entiteta, kantona, grada ili općine.
 - b) da je registrirana za obavljanje poslova tehničkog ispitivanja i analiza, projektiranja i tehničkog savjetovanja, izdavanja časopisa i periodičnih publikacija, obrazovanje odraslih, izrada i upravljanje bazama podataka, obrada rezultata, u skladu sa propisima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine kojima se uređuje nomenklatura djelatnosti.
 - c) da ima angažirane dokazane stručnjake - specijaliste iz oblasti motornih vozila, motora sa unutrašnjim sagorijevanjem ili cestovnih vozila, koji žive i rade na području Bosne i Hercegovine. Od toga je minimalno dva doktora tehničkih nauka iz spomenutih oblasti s najmanje 10 godina aktivnog radnog iskustva iz oblasti cestovnih vozila, tri magistra tehničkih nauka iz iste oblasti s minimalno 5 godina radnog iskustva u oblasti cestovnih vozila, tri diplomirana inženjera smjer motori i vozila, jednog saobraćajnog inženjera cestovnog smjera i jednog elektroinženjera smjer informatika.
 - d) da ima iskustva i dokazanih rezultata na polju praćenja, primjene i tumačenja međunarodnih i

- domaćih standarda i propisa (posebno propisa EU-ECE, međunarodnog sporazuma o prijevozu opasnih materija ADR i međunarodnog sporazuma o prijevozu lako kvarljive robe ATP) u Bosni i Hercegovini, te iskustva u obuci iz ovih oblasti.
- e) da kadrovski bude osposobljena da može provesti jedinstvena pravila, na osnovu pozitivnih zakonskih i podzakonskih akata, kao i važećih standarda iz predmetne oblasti.
- f) da u svojim redovima ima dokazane eksperte za obradu baza podataka, posebno onih koje se odnose na cestovna vozila (dokaz: primjeri baza podataka za pojedine segmente u oblasti cestovnih vozila).
- g) da mora biti organizirana i osposobljena za kvalitetno provođenje nadzora nad procesom ispitivanja i certificiranja vozila.
- h) da prilikom predlaganja ispitnih tijela za obavljanje stručnih i tehničkih poslova vodi računa o strukturi BiH (njihova zastupljenost u entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine).
- (3) Odobrenje za obavljanje odgovarajućih ispitivanja iz oblasti certificiranja vozila se može dati organizaciji (ispitnom tijelu) koja ispunjava slijedeće uvjete:
- a) da na svakom ispitnom mjestu, na istom lokalitetu, raspolaze odgovarajućim radioničkim prostorom u kojem je moguće obavljanje pregleda vozila, a koji mora zadovoljiti uvjete s obzirom na vanjske dimenzije vozila, u kojima je moguć nesmetan rad saradnika koji obavljaju pregled vozila i druge stručne i tehničke poslove za koje je ispitno tijelo ovlašteno, te da raspolaze odgovarajućim uredskim prostorom i odgovarajućom opremom.
- b) da posjeduje odgovarajuću ispitnu opremu za određena pojedinačna ispitivanja.
- c) da posjeduje stručnu literaturu, stručne kataloge sa tehničkim podacima vozila.
- d) da posjeduje odgovarajuću računarsku opremu (računar, štampač) i digitalni fotoaparati.
- e) da ima najmanje jednog, stalno zaposlenog na poslovima ispitivanja, saradnika VII/I stepena stručne spremlje mašinskog, smjera motori i vozila (ili radno iskustvo od najmanje 3 godine na poslovima održavanja, servisiranja i ispitivanja vozila), i stalno zaposlenog jednog saradnika IV stepena stručne spremlje mašinskog ili saobraćajnog, cestovnog smjera, za obavljanje stručnih i tehničkih poslova u postupku certificiranja i jednog, stalno zaposlenog, saradnika najmanje IV stepena stručne spremlje za obavljanje administrativnih poslova.
- f) ako isto ispitno tijelo ima više ispitnih mjesta, za svako ispitno mjesto treba da ispunjava uvjete iz tačke a) stava (3) ovog člana;
- g) da na svakom ispitnom mjestu osigura uvjete za obavljanje tehničkih i stručnih poslova prenesenih ovlaštenjem, a u skladu sa pozitivnim propisima iz oblasti primjene ovog pravilnika;
- h) da saradnici imaju licencu za obavljanje ovih poslova;
- i) da za rukovođenje poslovima ispitivanja ima najmanje jednog zaposlenika VII stepena stručne spremlje mašinstva, smjera motori i vozila
- j) da za obavljanje poslova ispitivanja statičkog elektriciteta i protiveksplozivne zaštite ima najmanje jednog zaposlenika IV stepena elektro struke.
- k) da posjeduje dokumentirani sistem upravljanja kvalitetom.

Član 8.

(Uvjeti za zaposlene)

- (1) Zaposlenici koji obavljaju stručne i tehničke poslove ispitivanja vozila dužni su položiti ispit prema programu za osposobljavanje za poslove provođenja postupka ispitivanja vozila, na osnovu čega će dobiti licencu iz člana 7, stav (3), tačka h).
- (2) Program iz stava 1. ovog člana donosi Ministarstvo na prijedlog organizacije/organizacija iz člana 6, tačka stav 1. a) ovog pravilnika, te imenuje Komisiju za polaganje ovog ispita. O položenom ispitu prema ovom programu organizacija/organizacije iz člana 6, stav 1. tačka a) izdaju licencu.

Član 9.

(Izdavanje odobrenja)

- (1) Izdavanje odobrenja za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova iz oblasti certificiranja vozila, utvrđenih ovim Pravilnikom, vrši se na osnovu provedenog javnog konkursa. Pri izboru, Ministarstvo će cijeniti predloženi program funkcioniranja procesa certificiranja u BiH, kao i sve druge relevantne elemente definirane članom 7, stav (2).
- (2) Odobrenje za obavljanje poslova odgovarajućih ispitivanja iz oblasti certificiranja se izdaje na prijedlog organizacije/organizacija koje obavljaju administrativne i tehničke poslove (član 6, stav 1. tačka a)) iz oblasti certificiranja, utvrđene ovim Pravilnikom, uz uvažavanje kriterija iz člana 7, stav (1) kao i kriterij iz člana 7, stav (2), tačka j).

Član 10.

(Ukidanje odobrenja)

- (1) Organizacija/organizacije koje obavljaju administrativne i tehničke poslove iz oblasti certificiranja su dužne cijelo vrijeme ispunjavati uvjete za njihovo obavljanje.
- (2) Kontrolu ispunjavanja uvjeta za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova iz oblasti certificiranja vrši Ministarstvo.
- (3) Kontrolu ispunjavanja uvjeta za obavljanje odgovarajućih ispitivanja iz oblasti certificiranja vrši organizacija/organizacije iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika.
- (4) Organizaciji koja prestane ispunjavati uvjete za obavljanje poslova iz oblasti certificiranja ukinut će se odobrenje.
- (5) Ako ispitno tijelo ima više ispitnih mjesta ovlaštenje će se oduzet samo onim ispitnim mjestima koja ne udovoljavaju navedenim uvjetima.

Odjeljak C. Postupak certificiranja

Član 11.

(Zahtjev za ispitivanje i certificiranje)

- (1) Za vozilo koje će se ispitivati i certificirati, vlasnik ili korisnik vozila podnosi zahtjev organizaciji za administrativne i tehničke poslove iz oblasti certificiranja putem ovlaštenog

ispitnog tijela, uz koji je dužan priložiti, prema potrebi, i nužnu dokumentaciju o obavljenoj prepravci, te odgovarajuće certifikate (ateste) ovlaštenih pravnih i fizičkih osoba za izvođenje prepravki, a koju čine:

- a) dokaz o vlasništvu u vidu potvrde o registraciji (saobraćajna knjižica), kupoprodajnog ugovora, računa ili carinske deklaracije.
 - b) prospektni ili tehnički materijal nosioca proizvodnog programa po kom je izvršena adaptacija ili rekonstrukcija.
 - c) tehnička dokumentacija po kojoj je izvršena prepravka (mehanički proračun sa crtežima analognim fabričkoj dokumentaciji imajući u vidu uvjete u kojima se planira eksploatacija prepravljenog vozila).
 - d) drugi raspoloživi materijal po kom su rađene prepravke na vozilu i
 - e) drugu dostupnu dokumentaciju.
- (2) Potrebna dokumentacija koja se podnosi ispitnom tijelu ovlaštenom za provođenje ispitivanja zavisi od vrste ispitivanja i definirana je u Prilogu broj 1. ovog pravilnika.
 - (3) Dokumentacija iz stava (1) ovog člana ne prilaže se uz zahtjev ako ispitno tijelo raspolaže s homologacijskim dokumentom, odnosno ako je na određenom uređaju otisnut znak priznate homologacije.
 - (4) Zahtjev za ispitivanje i certificiranje se podnosi na posebnom obrascu koji će definirati Ministarstvo na prijedlog organizacije/organizacija iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika.
 - (5) Ovlašteno ispitno tijelo odlučuje o prihvatanju ili odbijanju zahtjeva na osnovu uvida u priloženu dokumentaciju i stanje vozila.
 - (6) U slučaju odbijanja zahtjeva predstavnik ovlaštenog ispitnog tijela saopštava podnosiocu zahtjeva razloge za odbijanje i daje preporuke za korekcije u pogledu potrebne dokumentacije.

Član 12.

(Ispitivanje i snimanje)

- (1) Ispitivanje vozila sastoji se iz snimanja i provjere ispunjavanja zahtjeva utvrđenih nacionalnih i međunarodnih propisa za vozila, sklopova ili uređaja koji su predmet certificiranja.
- (2) Ispitivanje vozila, sklopova ili uređaja, obavlja se u odgovarajućem prostoru i s odgovarajućom opremom shodno članu 7, stav (3) ovog pravilnika, te po procedurama koje definira Ministarstvo na prijedlog organizacije/organizacija iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika.
- (3) Snimanje vozila, sklopova i uređaja na vozilu iz člana 5, stav (1) ovog pravilnika, sastoji se iz mjerenja i utvrđivanja na odgovarajući način, identifikacijskih podataka i tehničkih karakteristika vozila (karakteristične dimenzije i mase, opterećenja osovina, snaga i zapremina motora, maksimalna brzina, ugrađeni sistemi prijenosa snage, elastičnog oslanjanja, kočenja, upravljanja, itd.) obavlja se s odgovarajućom opremom shodno članu 7, stav (3) ovog pravilnika, te po procedurama koje definira Ministarstvo na prijedlog organizacije/organizacija iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika.
- (4) Za provođenje snimanja, odnosno ispitivanja karakteristika vozila, sklopova i uređaja ovlaštena ispitna tijela koriste

posebne obrasce (zapise) koji omogućavaju formiranje Izvještaja o ispitivanju.

- (5) Obrasci koji će se koristiti za snimanja, odnosno ispitivanja sa svim neophodnim podacima o vlasniku vozila, vozilu, obavljenim ispitivanjima, izvedenim prepravkama, mjestu i datumu provedenog ispitivanja, kao i Izvještaj o ispitivanju koji će biti definirani od strane Ministarstva na prijedlog organizacije/organizacija iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika.

Član 13.

(Postupak ispitivanja)

- (1) Na osnovu ocjene osposobljenosti preko dokumentacije i neposrednog uvida u stanje prostora sa kojim raspolaže ispitno tijelo, tehničke opremljenosti ispitne opreme, stručnih kadrova, posjedovanja stručne literature, zakona, standarda, propisa i dr. organizacija iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika procjenjuje obim poslova koje ispitno tijelo može obavljati na ispitivanju vozila i daje prijedlog Ministarstvu za odobravanje obavljanja poslova.
- (2) Poslove ispitivanja obavljaju licencirane stručne osobe koje zadovoljavaju uvjete definirane u članu 7, stav (3), tačka (e), pri čemu je odgovorna osoba za provedena ispitivanja rukovodilac ispitnog tijela.
- (3) Izvještaj o provedenom ispitivanju svojim potpisima potvrđuju rukovodilac ispitnog tijela i licencirane stručne osobe koje su izvršile ispitivanje.

Član 14.

(Cjenovnik)

Troškove ispitivanja i izdavanje potvrde o ispitivanju vozila, odnosno certifikata za određenu namjenu, prema jedinstvenom cjenovniku ispitivanja vozila koji će biti utvrđen i propisan od strane Ministarstva, a na prijedlog organizacije/organizacija iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika, snosi podnosilac zahtjeva.

Član 15.

(Izdavanje potvrde o ispitivanju vozila i certifikata)

- (1) Na osnovu provedenog ispitivanja i dostavljenog izvještaja o ispitivanju od strane ispitnog tijela, stručne obrade cjelokupne dostavljene dokumentacije, organizacija/organizacije iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika izdaju potvrdu o ispitivanju ili certifikat određene namjene.
- (2) Za svako ispitano vozilo, te dijelove, izdaje se potvrda ili certifikat o usklađenosti za ono što je predmet certificiranja.
- (3) Ako se pri ispitivanju utvrdi da vozilo ne ispunjava propisane uvjete izdaje se potvrda o neusklađenosti.
- (4) Za vozila koja su prepravljena za upravljanje vozača invalida izdaje se certifikat o usklađenosti.
- (5) Za vozila koja prijevoze lako kvarljive robe, izdaje se i certifikat za izotermičko vozilo, vozilo hladnjaču ili vozilo za zagrijavanje namijenjeno za cestovni prijevoz lako kvarljive robe prema ATP pravilniku.
- (6) Za vozila koja imaju ugrađen uređaj za pogon na alternativna goriva, izdaje se certifikat o usklađenosti.
- (7) Za vozila koja prijevoze opasne materije, uz potvrdu o ispitivanju, izdaje se i ADR certifikat u skladu sa međunarodnim sporazumom o prijevozu opasnih materija ADR.

- (8) Certifikat iz stavova (2), (4), (5), (6) i (7) ovog člana izdaje se u 4 (četiri) primjerka od kojih se 2 (dva) daju podnosiocu zahtjeva, 1 (jedan) ispitnom tijelu, a 1 (jedan) zadržava organizacija iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika.
- (9) Certifikat iz stava (2), (4) i (6) ovog člana se izdaje bez roka važnosti i vrijedi do izmjene tehničkog stanja vozila.
- (10) Nakon izdavanja certifikata o usklađenosti iz stava (2) ovog člana podnositelj zahtjeva je dužan prijaviti potvrđene promjene tehničkih podataka nadležnom tijelu radi promjene podataka i u potvrdi o registraciji vozila.
- (11) Certifikat za ADR i ATP se izdaje sa rokom važnosti do 1 godine od dana obavljenog ispitivanja vozila i podliježe redovnom godišnjem produženju, u skladu sa ADR i ATP sporazumom.
- (12) Potvrda o ispravnosti instalacije za odvođenje statičkog elektriciteta na vozilima za prijevoz opasnih materija se izdaje sa rokom važnosti od 6 mjeseci od dana obavljenog ispitivanja.

Član 16.

(Rok za izdavanja potvrde o ispitivanju i certifikata)

- (1) Potvrda o ispitivanju vozila i certifikat (kao i kopija ova dva dokumenta) se putem ispitnog tijela ili direktno na adresu podnosioca zahtjeva dostavlja/izdaje podnosiocu zahtjeva za ispitivanje vozila što prije, a najkasnije u roku 7 dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (2) Ako vlasnik vozila izgubi ili iz bilo kojih drugih razloga ostane bez potvrde o ispitivanju ili certifikata može zatražiti izdavanje kopije potvrde ili certifikata.

Član 17.

(Ponavlanje postupka)

- (1) Ako se prilikom kontrole nad radom ispitnih tijela od strane organizacije/organizacija iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika utvrdi da su u zapisima za provođenje snimanja i izvještaju o ispitivanju, odnosno ispitivanja karakteristika vozila, sklopova i uređaja unešeni netačni podaci ili se isti izgube, snimanje će se ponoviti.
- (2) Ponavlanje postupka će se provesti u slučaju otklanjanja nedostataka koji su saopćeni podnosiocu zahtjeva nakon prethodno provedenog postupka.
- (3) Troškove ponovljenog postupka ispitivanja snosi strana koja ga je uzrokovala.

Član 18.

(Način vođenja evidencije i uvid u dokumentaciju)

- (1) Ispitno tijelo i organizacija/organizacije iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika vode evidenciju o ispitivanju vozila po abecednom redu podnosioca zahtjeva i po rednom broju certifikata.
- (2) Ako se evidencija iz stava (1) ovog člana vodi u registru, vodi se za svaku godinu posebno, a po rednom broju certifikata o ispitivanju vodi se redoslijedom nezavisnim o godini ispitivanja.
- (3) Registri iz stava (2) ovog člana mogu se voditi po određenim grupama vozila (osnovni registar, ADR registar, ATP registar, i sl.).
- (4) Organizacija/organizacije iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika moraju formirati bazu podataka koja će sadržavati sve relevantne podatke o podnosiocu zahtjeva, vozilu, tehničkim karakteristikama, obavljenim izmjenama, itd.

Odjeljak D. Ostale odredbe o certificiranju

Član 19.

(Čuvanje Izvještaja o ispitivanju i certifikata)

- (1) Izvještaj o ispitivanju i certifikat, odlažu se u dosije o ispitivanju u arhivi organizacije/organizacija iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika, kao i u arhivi ispitnog tijela.
- (2) Dosiji se odlažu u arhivu po rednom broju certifikata o ispitivanju.

Član 20.

(Arhiviranje)

- (1) Organizacija/organizacije iz člana 6, tačka stav 1. a) ovog pravilnika su dužni evidenciju iz člana (18) i (19) ovog pravilnika, čuvati u skladu sa propisima kojima se uređuje arhiviranje.
- (2) Certifikat je trajni dokument koji se odlaže po rednom broju i arhivira kao dokument u arhivi organizacije iz člana 6, tačka a) ovog pravilnika.

Član 21.

(Uvid u dokumentaciju)

- (1) Dokumentaciju iz člana (18) ovog pravilnika organizacija/organizacije iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika daju na uvid upravnim tijelima koja obavljaju nadzor.
- (2) Kopije dokumentacije iz stava (1) ovog člana mogu se davati zainteresiranim fizičkim i pravnim osobama koje su učesnici u procesu certifikacije (podnosioci zahtjeva, itd.)

Član 22.

(Razvoj i održavanje sistema certificiranja i nadzor)

Pored osnovnih zadataka definiranih u članu 4. ovog pravilnika zadatak organizacije/organizacija iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika je da:

- a) prati i uočava potrebe za izmjenama u sistemu certificiranja i predlaže mjere za unapređenje istog,
- b) predlaže mjere za usklađivanje postupka certificiranja i homologacije vozila,
- c) informaciono uvezuje ispitna tijela i prati njihov rad,
- d) formira jedinstvenu bazu podataka na teritoriji BiH sa svim relevantnim podacima o provedenim ispitivanjima i certificiranjima,
- e) kreira i održava Internet stranicu.

POGLAVLJE III - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 23.

(Provedbeni propisi)

- (1) U svrhu provođenja svih aktivnosti u procesu certificiranja Ministarstvo, na prijedlog organizacije/organizacija iz član 6, stav 1. tačka a) izdaje:
 - a) Uputstvo o ispitivanju vozila sa pogonom motora na alternativna goriva
 - b) Uputstvo o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz opasnih materija u cestovnom saobraćaju
 - c) Uputstvo o ispitivanju vozila namijenjenih za prijevoz lako kvarljive robe
- (2) Uputstva iz stava (1) ovog člana su sastavni dio ovog pravilnika i bit će objavljeni naknadno.

Član 24.
(Prijelazne odredbe)

- (1) Ministarstvo će izvršiti izbor organizacije/organizacija iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika putem javnog oglasa u roku od 3 mjeseca od stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (2) Organizacija/organizacije iz člana 6, stav 1. tačka a) ovog pravilnika su dužne da u roku od 6 mjeseca od dana zaključenja ugovora sa Ministarstvom, u skladu sa uvjetima iz ugovora
- a) izraditi svu neophodnu dokumentaciju i procedure ispitivanja i certificiranja vozila, sklopova i dijelova definiranih u članu 5,
- b) provesti program stručnog obučavanja službenika i pripremi proceduru izbora ispitnih tijela koja će provoditi ispitivanje vozila shodno članu 7, stav (3).
- (3) Ministarstvo će ovlastiti odgovarajući broj ispitnih tijela za provođenje ispitivanja u roku od 9 mjeseci od stupanja na snagu ovog pravilnika.
- (4) Organizacije koje posjeduju ovlaštenja po osnovu Uputstva za jednokratno ispitivanje motornih i priključnih vozila (Sl. list SR BiH, broj 10/89) nastavljaju svoje aktivnosti do imenovanja ispitnih tijela u skladu sa ovim Pravilnikom.

Član 25.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i u službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj 01-05-02-2-1444-2/08
25. aprila 2008. godine
Sarajevo

Ministar
dr. Božo Ljubić, s. r.

Prilog 1.

Kategorizacija promjena i nivo potrebne dokumentacije po pojedinim vrsta ispitivanja:

Red. br.	Opis razloga za certificiranje	Potrebna dokumentacija
1.	Verifikacija brojeva na motoru i ramu vozila	- Saobraćajna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila
2.	Ukucavanje brojeva na motor ili ram vozila	- Uputnica od carinarnice (za slučaj uvoza vozila), Uputnica od MUP, ili Rješenje suda za neke od slučajeva krim radnji
3.	Zamjena motora istog tipa	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo ugrađenog motora
4.	Zamjena motora drugog tipa iz kompletnog proizvodnog programa istog proizvođača	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo ugrađenog motora
5.	Zamjena motora drugog tipa iz proizvodnog programa drugog proizvođača	- Račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo ugrađenog motora - Tehnička dokumentacija*
6.	Zamjena karoserije/rama vozila	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo školjke/rama vozila
7.	Remont motora	- Račun o izvršenom remontu motora - Račun sa spiskom ugrađene opreme na remontiranom motoru

8.	Rekonstrukcija putničkog vozila - iz putničkog u: teretno, mali autobus, kombinirano vozilo,... (manje prepravke) - iz putničkog u: furgon-hladnjaču, grill vozilo, pogrebno vozilo,... (veće prepravke)	- Saobraćajna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila (za slučaj manjih prepravki na vozilu) - Tehnička dokumentacija* (za slučaj većih prepravki na vozilu) - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
9.	Rekonstrukcija teretnog vozila - iz teretnog u: putničko vozilo, (manja prepravka) - iz specijalnog teretnog u: specijalno teretno furgon-hladnjaču, specijalno grill vozilo, pogrebno vozilo,... (veće prepravke)	- Saobraćajna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila - Tehnička dokumentacija* (za slučaj većih prepravki na vozilu) - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
10.	Prepravka tovarnog sanduka teretnog vozila - iz otvorenog u otvoreno sa/bez dizalice (promjena geometrijskih karakteristika tovarnog sanduka) - iz otvorenog u otvoreno sa mogućnošću samoistovara - iz otvorenog u zatvoreno - iz zatvorenog u otvoreno - iz otvorenog /zatvorenog u tegljača - iz tegljača u otvoreno/zatvoreno - iz otvorenog/zatvorenog ili bez nadgradnje u specijalno teretno automobil: cisternu, za prijevoz stoke, za prijevoz drveta, stakla, betonska miješalica, ambulanta, za prijevoz oštećenih i neoštećenih vozila,... - iz otvorenog/zatvorenog ili bez nadgradnje u specijalno vozilo automobil: čistač ulica, perač ulica, čistač slivnika, za odvoz smeća, vatrogasni, radionicu, čistač snijega,... - iz otvorenog/zatvorenog ili bez nadgradnje u vozilo sa brzo izmjenjivim tovarnim sandukom	- Saobraćajna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila - Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo tovarnog sanduka - Tehnička dokumentacija* (za slučaj da se radi o proizvođaču nadgradnje koji nije namijenjen za atestirani tip vozila, za dogradnju dizalice, i sve veće zahvate na vozilu koji bitno utječu na prvobitno stanje vozila) - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
11.	Sastavljanje vozila iz standardnih fabričkih dijelova istog proizvođača	- Računi, ili bilo koji prateći pravni dokumenti čime se dokazuje vlasništvo dijelova školjke /rama vozila i pogonskog agregata (za slučaj motornog vozila) iz kojih je sastavljeno vozila sa ostalom opremom - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
12.	Sastavljanje vozila iz standardnih fabričkih dijelova različitog proizvođača	- Računi, ili bilo koji prateći pravni dokumenti čime se dokazuje vlasništvo dijelova školjke /rama vozila i pogonskog agregata (za slučaj motornog vozila) iz kojih je sastavljeno vozila sa ostalom opremom - Tehnička dokumentacija* - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)

13.	Ispitivanje vozila za prijevoz opasnih materija	- Važeća saobraćajna /prometna knjižica - Zapisnik o ispitivanju kočnica osim za ona kod kojih je redovni tehnički pregled izvršen 15 dana prije dana ispitivanja vozila u svrhu izdavanja i produžavanja ADR certifikata - Po mogućnosti osigurati spisak opasnih materija sa rubnim brojevima koji će se prevoziti - Kontrolni karton o pregledu PP aparata - Za slučaj periodičnog produženja ADR certifikata obavezano je priložiti certifikat na produženje (za slučaj da vozilo zadovoljava)
14.	Utvrđivanje tehničkih karakteristika - nepotpuni podaci u pratećoj pravnoj dokumentaciji - netačni podaci u pratećoj pravnoj dokumentaciji	- Saobraćajna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila - Dokaz o izvaganosti vozila (podatak za masu praznog vozila, kao i podatak o masi vozila po osovinama)
15.	Ugradnja sistema dvojnih/pomoćnih komandi	- Saobraćajna knjižica, kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila (za slučaj manjih prepravki na vozilu) - Tehnička dokumentacija*
16.	Izrada novih konstrukcija: tipa prikolice/poluprikolice	- Kupoprodajni ugovor, račun, ili bilo koji prateći pravni dokument čime se dokazuje vlasništvo vozila (za slučaj manjih prepravki na vozilu) - Tehnička dokumentacija*

Tehnička dokumentacija* - Obim i sadržaj tehničke dokumentacije će biti definiran od strane Organizacije za obavljanje administrativnih i tehničkih poslova iz oblasti certificiranja.

MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

298

Temeljem članka 66. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu ("Službeni glasnik BiH", br. 29/03, 4/04 i 53/07), članka 16. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), članka 4. i 14. stavak 1. alineja 8. Zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06 i 88/07), ministar sigurnosti donosi

PRAVILNIK

O UDALJENJU STRANCA IZ BOSNE I HERCEGOVINE

POGLAVLJE I - OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet Pravilnika)

Ovim Pravilnikom propisuju se način, postupak i procedure dobrovoljnog i prinudnog udaljenja stranca iz Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), nadležnost tijela za izvršenje udaljenja stranca iz zemlje, stavljanje stranca pod nadzor u postupku udaljenja, kao i snošenje troškova vraćanja stranca i druga pitanja u svezi s udaljenjem stranaca iz BiH.

Članak 2.

(Nadležnost u postupanju)

Tijela nadležna za postupanje u smislu ovog Pravilnika su: organizacijske jedinice Ministarstva sigurnosti BiH u sjedištu (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), Služba za poslove sa strancima (u daljnjem tekstu: Služba), Granična policija BiH, a po potrebi Državna agencija za istrage i zaštitu ili druge

državne agencije, odnosno policijska tijela entiteta, kantona i Policija Brčko Distrikta BiH.

Članak 3. (Definicije)

U smislu ovog Pravilnika:

- stranac je svaka osoba koje nema državljanstvo BiH, ili osoba bez državljanstva,
- državom uobičajenog boravka stranca smatra se država podrijetla ili država stalnog boravka stranca,
- država povratka je država uobičajenog boravka stranca ili država iz koje je stranac ušao u BiH ili bilo koja treća država koja stranca prihvata,
- dobrovoljni povratak je odluka stranca da dobrovoljno napusti teritorij BiH samostalno ili uz pomoć međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija,
- prinudno udaljenje predstavlja izvršenje mjere protjerivanja vraćanjem stranca prinudnim putem od strane nadležnog tijela u državu povratka,
- maloljetnik bez pratnje je stranac mlađi od 18 godina koji nije u pratnji jednog roditelja, zakonskog zastupnika, staratelja ili punomoćnika.

Članak 4.

(Zaštita podataka)

- Svi osobni podaci potrebni za provedbu ovog Pravilnika obrađuju se i koriste sukladno odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka BiH.
- Svi podaci sa oznakom tajnosti potrebni za provedbu ovog Pravilnika obrađuju se i koriste sukladno odredbama Zakona o zaštiti tajnih podataka BiH.

Članak 5.

(Primjena Zakona o upravnom postupku)

Na sva pitanja iz članka 1. ovog Pravilnika koja nisu uređena Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu (u daljnjem tekstu: Zakon) ili ovim Pravilnikom primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku BiH.

POGLAVLJE II - UDALJENJE STRANCA IZ ZEMLJE

Članak 6.

(Mjera protjerivanja)

- Strancu može biti naloženo da napusti teritorij BiH u određenom roku ako je ispunjen neki od razloga za udaljenje propisanih Zakonom.
- Stranac može napustiti teritorij BiH dobrovoljno ili prinudno.

Odjeljak A - Dobrovoljno izvršenje mjere protjerivanja

Članak 7.

(Poticanje dobrovoljnog povratka stranaca)

- U postupku donošenja i izvršenja mjere udaljenja stranca iz BiH, poticat će se dobrovoljni povratak u državu uobičajenog boravka stranca ili državu iz koje je stranac ušao u BiH ili bilo koju treću državu koja stranca prihvata, u roku koji je određen rješenjem o protjerivanju.
- Dobrovoljni povratak stranca će izvršiti samostalno ili uz pomoć međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija, a sukladno odredbama Zakona i ovog Pravilnika.

- 3) Dobrovoljni povratak stranca poticati će se i u drugim slučajevima kada je strancu odlukom nadležnog tijela ostavljen rok za dobrovoljno napuštanje BiH.
- 4) U cilju promoviranja humane, organizirane i efikasne politike dobrovoljnog povratka stranca, Ministarstvo će sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama koje realiziraju projekte dobrovoljnog povratka stranca iz BiH potpisati Protokole o suradnji.

**Članak 8.
(Obveze stranca)**

U roku ostavljenom za dobrovoljno izvršenje rješenja, stranac je dužan, u cilju planiranja dobrovoljnog povratka surađivati sa Službom u određivanju datuma i vremena, te graničnog prijelaza preko kojeg će napustiti BiH, te u svim drugim pitanjima koja se odnose na postupak dobrovoljnog napuštanja BiH.

**Članak 9.
(Obveze nadležnih tijela)**

- 1) Služba je obvezna strancu, koji želi dobrovoljno napustiti teritoriju BiH, pružiti svu neophodnu organizacijsku pomoć u svezi s obavještenjima, pravima i obvezama koje proističu iz Zakona i ovog Pravilnika, a u svezi s planiranjem i realiziranjem dobrovoljnog povratka.
- 2) Nadležna tijela iz članka 2. ovog Pravilnika će ostvariti punu suradnju sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama koje su potpisale Protokol o suradnji sa Ministarstvom iz članka 7. stavak 4. ovog Pravilnika, sukladno odredbama Protokola.
- 3) Služba će pismenim putem obavijestiti Graničnu policiju BiH o određivanju datuma, vremena i graničnog prijelaza preko kojeg će stranac napustiti BiH.
- 4) Granična policija BiH će, prilikom prijave stranca da dobrovoljno napušta BiH, otisnuti izlazni štambilj u putnu ispravu, ukoliko ga stranac posjeduje, kao i u rješenje koje se izvršava.
- 5) Ukoliko stranac posjeduje osobnu iskaznicu ili neki drugi važeći putni dokument u koji nije moguće otisnuti izlazni štambilj, tada će Granična policija BiH izlazni štambilj otisnuti na rješenje koje se izvršava.
- 6) Granična policija BiH je obvezna nakon prijave stranca sačiniti akt kojim će konstatirati da je stranac napustio teritorij BiH i izvršio rješenje, te činjenice unijeti u odgovarajuće službene evidencije, a o tome će pismenim putem i bez odlaganja obavijestiti Ministarstvo i Službu.
- 7) Akt Službe o određivanju datuma i vremena, te graničnom prijelazu preko kojeg će stranac napustiti BiH koji se dostavlja Graničnoj policiji BiH, kao i akt Granične policije BiH kojim obavještava Službu da je stranac napustio teritorij BiH i izvršio rješenje, obvezno se ulaže u spis predmeta stranca.

**Članak 10.
(Postupak za samostalni dobrovoljni povratak)**

- 1) Potpisivanjem izjave stranac se izjašnjava da će dobrovoljno i samostalno napustiti BiH, u roku ostavljenom prvostupanjskim rješenjem, i za to je obavezan pružiti odgovarajući dokaz kojim potkrjepljuje svoju izjavu.
- 2) Pod odgovarajućim dokazom iz prethodnog stavka može se smatrati posjedovanje važeće putne isprave, gotov novac,

karta za prijevoz do države povratka ili druge dokumente ili dokaze koji ukazuju na dobrovoljni povratak.

- 3) Stranac koji se odlučio za samostalni dobrovoljni povratak iz stavka 1. ovog članka obavezan je surađivati sa Službom u cilju planiranja samostalnog dobrovoljnog povratka.
- 4) Služba, u suradnji sa strancem, određuje granični prijelaz preko kojeg će stranac napustiti BiH, datum napuštanja BiH, vrstu prijevoza stranca do graničnog prijelaza, kao i pravac kretanja.
- 5) Služba procjenjuje u kojim slučajevima će stranac dobrovoljni povratnik biti transportiran vozilom Službe do graničnog prijelaza preko kojeg napušta BiH.

**Članak 11.
(Postupak za dobrovoljni povratak uz pruženu pomoć)**

- 1) Tijekom vođenja upravnog postupka kojim se strancu nalaže napuštanje teritorija BiH ili ostavlja rok za dobrovoljno napuštanje teritorija BiH, Služba će obavijestiti stranca o aktualnim programima pomoći za dobrovoljni povratak.
- 2) Služba će stranca, koji se odluči za dobrovoljni povratak, registrirati i o tome obavijestiti međunarodnu vladinu ili nevladinu organizaciju iz članka 7. stavak 4. ovog Pravilnika.
- 3) Služba može potencijalne korisnike programa pomoći za dobrovoljni povratak transportirati do Imigracijskog centra ili ih predati predstavnicima međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija iz članka 7. stavak 4. ovog Pravilnika sukladno dogovorenim procedurama.
- 4) Postupak dobrovoljnog povratka uz pruženu pomoć realizira se sukladno odredbama Protokola o suradnji koji je Ministarstvo potpisalo sa međunarodnom vladinom ili nevladinom organizacijom o dobrovoljnom povratku.
- 5) Stranac neće biti prinudno udaljen sa teritorije BiH ukoliko se provodi procedura dobrovoljnog povratka uz pruženu pomoć, dok procedura traje i realno je da će se ista realizirati.
- 6) Stranac - maloljetnik bez pratnje i žrtva trgovine ljudima podliježu procedurama dobrovoljnog povratka u okviru programa pomoći pri dobrovoljnom povratku, uz poštovanje posebno propisanih procedura i standarda postupanja predviđenih Zakonom i ovim Pravilnikom.

**Članak 12.
(Štambilj zabrane ulaska u BiH)**

- 1) Organizacijska jedinica Službe, nakon što rješenje postane izvršno, u putnu ispravu stranca otiskuje štambilj kojim se konstatira izrečena mjera kojom se strancu nalaže udaljenje iz BiH.
- 2) Strancu koji dobrovoljno izvršava odluku kojom mu se nalaže udaljenje iz BiH, štambilj iz prethodnog stavka ovog članka ne otiskuje se u putnu ispravu.
- 3) Oblik i sadržaj štambilja je sastavni dio ovog Pravilnika - "Obrazac 1".

Odjeljak B - Udaljenje stranca iz zemlje

**Članak 13.
(Prinudno udaljenje i izuzeće)**

- 1) Odredbe ovog odjeljka Pravilnika primjenjivat će se u slučaju da stranac, kojem je konačnim rješenjem naloženo

napuštanje teritorija BiH, u ostavljenom roku dobrovoljno ne napusti teritorij BiH.

- 2) Na strance državljane zemalja sa kojima BiH ima na snazi sporazume o readmisiji, ili one koji dolaze iz tih zemalja, odredbe ovog odjeljka Pravilnika neće se primjenjivati ukoliko su protivne odredbama sporazuma o readmisiji u kojima je BiH strana ugovornica.
- 3) Odredbe prethodnog stavka ovog članka ne isključuju primjenu članka 16. ovog Pravilnika.

Članak 14.

(Uvjeti za prinudno udaljenje)

- 1) Stranac može biti prinudno udaljen iz BiH, sukladno Zakonu i ovom Pravilniku, kad je rješenje o protjerivanju postalo izvršno a stranac u roku ostavljenom u prvostupanjskom rješenju dobrovoljno ne napusti BiH.
- 2) Prisilno udaljenje stranca iz BiH poduzima po službenoj dužnosti Služba, a na osnovu zaključka o dozvoli izvršenja.

Članak 15.

(Zemlja u koju se vraća stranac)

- 1) Stranac koji podliježe prinudnom udaljenju udaljava se u državu povratka.
- 2) Stranac se obavještava u koju zemlju se udaljava.

Članak 16.

(Princip "zabrane vraćanja")

- 1) Stranac neće, ni na koji način, biti prinudno vraćen ili protjeran sa teritorija BiH na granicu teritorija gdje bi mu život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili zbog političkog mišljenja, bez obzira da li je zvanično dobio azil. Zabrana protjerivanja odnosi se i na osobe za koje postoji osnovana sumnja da bi bile u opasnosti biti podvrgnute mučenju ili drugom nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Stranac ne može biti vraćen u zemlju u kojoj nije zaštićen od slanja na takav teritorij.
- 2) U slučaju razloga navedenih u prethodnom stavku stranac se upućuje na poseban postupak sukladno Zakonu.

Članak 17.

(Zaključak o dozvoli izvršenja)

- 1) Zaključak o dozvoli izvršenja donosi se bez odgađanja, a najkasnije u roku od sedam dana od dana kada su osigurani uvjeti za prinudno udaljenje stranca iz BiH i bez odgađanja se dostavlja strancu.
- 2) Zaključkom o dozvoli izvršenja rješenja utvrđuje se da je rješenje o protjerivanju postalo izvršno i određuje način, vrijeme i mjesto izvršenja rješenja.
- 3) U postupku prinudnog udaljenja stranca iz BiH može se izjaviti žalba na zaključak o dozvoli izvršenja rješenja koja se odnosi samo na postupak i proceduru prinudnog udaljenja, a njome se ne može pobijati pravilnost rješenja koje se izvršava.
- 4) Žalba se izjavljuje organizacijskoj jedinici Ministarstva u sjedištu u roku od 15 dana od dana dostave zaključka o dozvoli izvršenja rješenja.
- 5) Žalba ne odgađa započeto izvršenje prinudnog udaljenja.

Članak 18.

(Plan izvršenja)

- 1) Nakon donošenja zaključka o dozvoli izvršenja Služba priprema plan izvršenja mjere prinudnog udaljenja stranca, koji odobrava direktor Službe ili osoba koju on posebnim aktom ovlasti.
- 2) Plan izvršenja mjere prinudnog udaljenja stranca iz BiH sadrži sljedeće podatke:
 - a) međunarodni granični prijelaz preko kojeg stranac napušta BiH kao i vrijeme izlaska iz BiH,
 - b) država u koju se stranac upućuje,
 - c) plan kretanja kojim se stranac prati do graničnog prijelaza,
 - d) približno vrijeme i međunarodni granični prijelaz susjedne države kroz koju stranac tranzitira, ukoliko nije državljanin te države,
 - e) osobne podatke, vrstu i broj putne isprave službenih osoba koje su u pratnji stranca,
 - f) prometno sredstvo kojim se stranac prevozi do međunarodnog graničnog prijelaza, odnosno kojim napušta teritoriju BiH (vrsta, tip, marka, registarski broj, osoblje vozila kojim se prijevoz vrši),
 - g) avioprijevoznika, liniju i broj leta,
 - h) nositelja troškova vraćanja stranca iz BiH,
 - i) i druge podatke koje Služba bude cijnila da su potrebni.
- 3) Plan izvršenja mjere prinudnog udaljenja stranca usmeno se prenosi i odlaže se u spis predmeta stranca.

Članak 19.

(Procedure prinudnog udaljenja)

- 1) U cilju realiziranja prinudnog udaljenja stranca Služba poduzima sljedeće aktivnosti:
 - a) određuje nositelja troškova vraćanja stranca sukladno Zakonu,
 - b) posredstvom Ministarstva vanjskih poslova BiH, po potrebi obavlja korespondenciju sa državom u koju se stranac udaljava u svrhu dokazivanja identiteta i državljanstva stranca,
 - c) po potrebi pribavlja putne dokumente sukladno Zakonu,
 - d) obavještava i pribavlja, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova BiH, suglasnosti države u koju se stranac upućuje vezano za prihvatanje stranca koji se prinudno vraća na teritorij te države,
 - e) obavještava i pribavlja, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova BiH, suglasnosti države tranzita u slučaju kada stranac, sa ili bez pratnje, tranzitira preko teritorija te države,
 - f) obavlja liječnički pregled stranca koji se vraća,
 - g) osigurava uvjete za prijevoz stranca,
 - h) utvrđuje aviolinije i točno vrijeme zračnog prijevoza stranca od međunarodne zračne luke u BiH do krajnjeg odredišta ili definira drugi tip prijevoza do zemlje u koju se stranac vraća,

- i) pribavlja suglasnosti avioprijevoznika da se na određeni let omogućiti prijevoz stranca koji se prinudno udaljava, sa ili bez pratnje,
 - j) posredstvom Ministarstva, Sektora za pravne, kadrovske, opće i materijalno-financijske poslove ili Službe kupuje avionsku kartu za stranca koji se vraća i njegovu pratnju, kad se troškovi predujmaju ili snose iz proračuna navedenih institucija,
 - k) priprema i realizira prijevoz stranca do međunarodnog graničnog prijelaza preko kojeg stranca napušta BiH,
 - l) po potrebi priprema i realizira i druge aktivnosti koje su u svezi s pripremom i realiziranjem prinudnog udaljenja stranca iz BiH.
- 2) U slučaju prinudnog udaljenja stranca sa posebnim potrebama, sukladno mogućnostima, omogućiti će mu se adekvatna pratnja i osigurati drugi neophodni uvjeti za realiziranje prinudnog udaljenja.
 - 3) Nakon što Služba završi pripremne radnje, pristupa se realiziranju postupka prinudnog udaljenja stranca iz BiH, a nakon završenog postupka podnosi se detaljno izvješće sa svim pojedinostima u toku postupka i ocjenom uspješnosti direktoru Službe ili osobi koje on ovlasti.
 - 4) Stranac koji se prinudno udaljava uz pratnju predaje se tijelima države u koju se vraća, o čemu se sastavlja poseban zapisnik koji potpisuju ovlaštene službene osobe iz pratnje i ovlaštena službena osoba države koja prima stranca.
 - 5) Izgled i sadržaj zapisnika o predaji stranca propisuje direktor Službe.

Članak 20.

(Pratnja stranca)

- 1) Služba će, u okviru svojih kapaciteta, osigurati tim službenika za realiziranje prinudnog udaljenja, koji će biti posebno obučeni za ove zadatke i bit će sastavljen od osoba različitog spola.
- 2) Službenici tima koji se angažiraju na ovim poslovima moraju posjedovati neophodna znanja, vještine i stručnost za izvršenje operacija prinudnog udaljenja stranaca, uz poštivanje važećih propisa i utvrđenih međunarodnih standarda koji se odnose na ove aktivnosti.
- 3) Plan obuke stručnog osoblja za realiziranje prinudnog izvršenja donosi direktor Službe.
- 4) Za postupke udaljenja stranca, koje Služba bude smatrala složenijim, Služba će u suradnji sa Obavještajno - sigurnosnom agencijom BiH, Državnom agencijom za istrage i zaštitu BiH i Graničnom policijom BiH donijeti posebne planove realiziranja, koji ne mogu biti u suprotnosti sa odredbama Zakona i ovog Pravilnika.

Članak 21.

(Sigurnosni aspekt prinudnog udaljenja)

U svakom pojedinačnom slučaju prinudnog udaljenja stranca iz BiH donosi se sigurnosni plan izvršenja sa procjenom rizika, koji odobrava direktor Službe ili osoba koju on ovlasti, a koji sadržava sve elemente bitne za uspješno i sigurno izvođenje postupka prinudnog udaljenja stranca iz BiH.

Odjeljak C - Udaljenje stranca - maloljetne osobe

Članak 22.

(Udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje)

- 1) Stranac - maloljetnik bez pratnje ima pravo na povratak u zemlju podrijetla ili uobičajenog boravka.
- 2) Služba je dužna osigurati proceduru povratka koja osigurava da stranac - maloljetnik bez pratnje bude primljen u zemlju podrijetla ili uobičajenog boravka od strane roditelja, zakonskog zastupnika, staratelja, punomoćnika, odnosno tijela koje se bavi zaštitom djece.
- 3) Tijekom postupka udaljenja, nadležna tijela će posebnu pozornost posvetiti dobi i zrelosti stranca - maloljetnika bez pratnje, te djelovati u cilju zaštite njegovog najboljeg interesa.
- 4) U cilju realiziranja udaljenja stranca - maloljetnika bez pratnje pomoć mogu osigurati međunarodne organizacije ili navladine organizacije iz članka 7. stavak 4. ovog Pravilnika.

Članak 23.

(Postupak za udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje)

- 1) Služba u suradnji sa organizacijskom jedinicom Ministarstva u sjedištu, a posredstvom Ministarstva inostranih poslova, priprema i realizira udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje iz zemlje.
- 2) Kad vrši udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje, Služba obavještava tijelo uprave nadležno za poslove socijalne zaštite - Centar za socijalni rad u mjestu boravka stranca - maloljetnika bez pratnje o potrebi postavljanja privremenog staratelja koji je u obvezi zastupati njegove interese.
- 3) Staratelj, uz pomoć tijela iz stavka 1. ovog članka, započinje proces pribavljanja dokumentacije iz zemlje podrijetla ili uobičajenog boravka stranca - maloljetnika bez pratnje kako bi se izvršila procjena rizika i sigurnosti povratka, nakon čega donosi odluku, u cilju najboljeg interesa djeteta, o tome da li ponovo spojiti dijete s obitelji i vratiti ga u zemlju podrijetla ili uobičajenog boravka.
- 4) Stranac - maloljetnik bez pratnje neće biti vraćen u zemlju podrijetla ili uobičajenog boravka, ako postoji opravdana sumnja, nakon procjene rizika i sigurnosti, da postoje razlozi koji bi povratkom ugrozili njegovu sigurnost.

POGLAVLJE III- STANDARDI POSTUPANJA

Članak 24.

(Informiranje stranca koji se prinudno udaljava iz BiH)

- 1) Stranac koji se prinudno udaljava iz BiH će se unaprijed, što je prije moguće, informirati o pojedinostima udaljenja i informacijama koje su date zemlji u koju se vraća.
- 2) U svrhu dobijanja potrebnih informacija o strancu koji se udaljava i kako bi se udaljenje izvršilo na siguran način, ekipa za realizaciju prinudnog izvršenja treba da uspostavi komunikaciju sa strancem.
- 3) Služba će osigurati da bar jedna osoba ekipe određene za pratnju stranca bude istog spola kao i stranac.
- 4) Podaci koji se u pojedinačnim slučajevima budu davali zemlji u koju se stranac vraća i zemlji tranzita mogu se odnositi samo na osobu koja se vraća, po potrebi podaci o članovima obitelji, podaci o putnoj ispravi i dokumentima potrebnim samo za identifikaciju osobe, državljanstvo ili drugi podaci kojima se utvrđuje identitet osobe koja se vraća.

5) Razlozi zbog kojih se stranac vraća neće se otkrivati.

Članak 25.

(Omogućavanje kontakata sa zemljom u koju se stranac vraća)

Strancu koji se prinudno udaljava može se, po potrebi, omogućiti dovoljno vremena da se pripremi za povratak i da uspostavi neophodne kontakte u zemlji u koju se vraća.

Služba cijeni u svakom konkretnom slučaju, u zavisnosti od okolnosti i mogućnosti, da li će se omogućiti da stranac kontaktira zemlju u koju se vraća.

Članak 26.

(Povratak osobnih stvari)

Strancu koji se prisilno udaljava će se vratiti njegove osobne stvari, ukoliko su mu oduzete za vrijeme trajanja nadzora, osim novca koji je iskorišten za troškove udaljenja, kao i one stvari kojima bi mogao izvršiti samopovrijeđivanje ili napad na službenu osobu koja ga prati.

Članak 27.

(Sposobnost za putovanje i liječnički pregled)

- 1) Stranac se može prisilno udaljiti iz BiH nakon što je utvrđeno da je zdravstveno sposoban da putuje.
- 2) Strancu će se omogućiti liječnički pregled, sukladno članku 24. Pravilnika o standardima funkcioniranja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracijskog centra, prije povratka u državu uobičajenog boravka, a posebno u slučaju da postoje saznanja o medicinskom stanju ili u slučaju da se zahtijeva liječnički pregled.
- 3) Liječnički pregled posebno će se osigurati strancima koji su bili predmet postupka udaljenja koje je bilo prekinuto zbog njihovog otpora, a bila je upotrebljena sila od strane tima za pratnju.
- 4) U slučaju da se prinudno udaljenje stranca obavlja avionom, liječnički pregled će sadržavati ocjenu da je stranac sposoban za zračni prijevoz-let.
- 5) Za vrijeme procedure prinudnog udaljenja strancu se mogu davati lijekovi samo na temelju medicinske dokumentacije koja je donesena u svezi sa svakim konkretnim slučajem prinudnog udaljenja.
- 6) Medicinskim podacima o strancima će se posvetiti posebna pozornost i oni se neće odavati.

Članak 28.

(Prinudno udaljenje stranca sa posebnim potrebama)

Za stranca koji se prinudno udaljava, a koji je u stanju posebnih potreba, u okviru priprema za putovanje će se osigurati uvjeti za zadovoljavanje posebnih potreba, u mjeri u kojoj je to objektivno moguće.

Članak 29.

(Poštivanje dostojanstva ličnosti i uporaba prinude)

- 1) Poštivanje dostojanstva stranca koji se prinudno udaljava, sigurnost drugih putnika i članova posade je od najveće važnosti tijekom procesa udaljenja, o čemu se vodi posebna briga.
- 2) U postupku prinudnog udaljenja dozvoljeni su i prihvatljivi samo oblici prinude koji su proporcionalni otporu stranca, s ciljem da se stranac drži pod kontrolom.
- 3) Tehnike prinude će se samo iznimno rabiti kada je to nužno u konkretnom slučaju, sukladno odredbama Pravilnika o

načinu vršenja ovlaštenja inspektora za strance u dijelu koji se odnosi na primjenu sredstava prinude.

- 4) Izvješće o realiziranju prinudnog udaljenja mora biti u potpunosti dokumentiran opisujući sve značajne incidente koji su se desili ili bilo koja sredstva prinude koja su rabljena u svakom pojedinačnom slučaju.

POGLAVLJE IV - NADZOR U IMIGRACIJSKOM CENTRU

Članak 30.

(Stavljanje stranaca pod nadzor)

- 1) U svrhu osiguranja izvršenja rješenja o otkazu boravka ili protjerivanju iz BiH, ili iz drugih razloga propisanih Zakonom, stranac se može staviti pod nadzor.
- 2) Stranac kojem je određen nadzor sukladno odredbama Zakona, smješta se u Imigracijski centar po proceduri propisanoj ovim Pravilnikom i Pravilnikom o standardima funkcioniranja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracijskog centra.
- 3) Do početka rada Imigracijskog centra u punom obimu, ministar sigurnosti BiH može potpisati protokol o suradnji s nevladinim organizacijama o korištenju njihovih kapaciteta, i/ili može, posebnim rješenjem odrediti prostorije Ministarstva ili upravnih organizacija u sastavu ministarstva, u svrhu osiguranja smještaja stranaca koji se stavljaju pod nadzor.
- 4) Ukoliko Služba cijeni da nisu ispunjeni uvjeti za stavljanje stranca pod nadzor u Imigracijskom centru, strancu koji se nalazi u postupku udaljenja će naložiti da boravi na adresi na kojoj ima prijavljen boravak i da se svaki dan javlja Službi dok ne napusti teritorij BiH.
- 5) Do dana udaljenja iz BiH, Služba strancu privremeno izuzima sve putne isprave, o čemu izdaje potvrdu.

Odjeljak A - Opći uvjeti za stavljanje stranca pod nadzor

Članak 31.

(Nadzor u Imigracijskom centru)

- 1) Ukoliko su ispunjeni razlozi za određivanje nadzora propisani Zakonom, rješenje o stavljanju stranca pod nadzor donosi Služba na način propisan Zakonom.
- 2) Rješenje o stavljanju stranca pod nadzor uručuje se strancu i dostavlja upravi Imigracijskog centra bez nepotrebnog odlaganja i istovremeno se izvršava sukladno Zakonu.
- 3) Protiv rješenja o stavljanju stranca pod nadzor može se izjaviti žalba organizacionoj jedinici Ministarstva u sjedištu u roku od tri dana od dana prijema rješenja, a koja ne odgađa izvršenje rješenja.
- 4) Na postupak koji se odnosi na način stavljanja stranca pod nadzor, uvjetima i procedurama, te trajanju nadzora primjenjuju se odredbe Zakona.

Članak 32.

(Rješenje o stavljanju stranca pod nadzor)

- 1) Rješenje o stavljanju stranca pod nadzor sadrži odluku o: vremenu smještaja stranca u Imigracijski centar, dan, sat i planirano vrijeme smještaja i podatke o obvezniku snošenja troškova nadzora u Imigracijskom centru i troškova prinudnog udaljenja stranca iz zemlje.
- 2) Na zahtjev organizacijske jedinice Službe koja donosi rješenje o stavljanju stranca pod nadzor, organizacijska jedinica Službe koja je donijela prvostupanjsko rješenje o protjerivanju dužna je odmah dostaviti sve podatke o

obvezniku snošenja svih troškova nadzora u Imigracijskom centru i troškova prinudnog udaljenja stranca iz zemlje, u smislu članka 36. stavak 3. ovog Pravilnika.

**Članak 33.
(Trajanje nadzora)**

- 1) Na temelju rješenja organizacijske jedinice Službe stranac se može zadržati u Imigracijskom centru toliko dugo koliko je potrebno za izvršenje svrhe nadzora, odnosno do trenutka prinudnog udaljenja iz zemlje ili dok se razlozi koji su bili temelj za stavljanje stranca pod nadzor značajno ne izmijene, a najdulje u onom roku koji je predviđen Zakonom.
- 2) Sukladno odredbama Zakona, a na temelju obrazloženog prijedloga Službe, rukovoditelj organizacijske jedinice Ministarstva u sjedištu, nadzor strancu u Imigracijskom centru može rješenjem produjiti najviše za tri mjeseca. Ukupno trajanje nadzora izrečeno strancu ne može biti dulje od zakonom predviđenog roka u kontinuitetu.
- 3) Protiv odluke o produjtenju nadzora nad strancem žalba nije dozvoljena.

**Članak 34.
(Način prihvata stranca u Imigracijski centar)**

Na procedure prihvata stranca kao i stranca maloljetnika, evidentiranje, liječnički pregled, prava stranca i druga pitanja vezana za nadzor u Imigracijskom centru primjenjuju se odredbe Pravilnika o standardima funkcioniranja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracijskog centra.

Odjeljak B - Uvjeti za prestanak nadzora

**Članak 35.
(Prestanak nadzora)**

Nadzor nad strancem u Imigracijskom centru prestaje kada se ispune uvjeti za prinudno udaljenje stranca iz zemlje ili protekom vremena zadržavanja određenog u rješenju o stavljanju stranca pod nadzor ili kada stranac, prije roka određenog u rješenju o stavljanju pod nadzor, odluči dobrovoljno napustiti BiH, a po procedurama definiranim Zakonom, ovim Pravilnikom i Pravilnikom o standardima funkcioniranja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracijskog centra.

POGLAVLJE V - TROŠKOVI UDALJENJA STRANCA

**Članak 36.
(Troškovi vraćanja)**

- 1) Stranac je dužan snositi troškove koji nastanu tijekom postupka udaljenja do države u koju se stranac upućuje.
- 2) Troškovi prinudnog udaljenja iz stavka 1. ovog članka obuhvataju:
 - a) transport stranca unutar BiH,
 - b) troškove smještaja i boravka u Imigracijskom centru, uključujući i pričinjenu štetu za vrijeme boravka u Imigracijskom centru,
 - c) transport stranca do graničnog prijelaza države u koju se upućuje,
 - d) troškove pratnje,
 - e) administrativne troškove vezane za osiguranje povratka i

f) druge troškove vezane za osobne potrebe i boravak u Imigracijskom centru i prinudno udaljenje stranca iz zemlje.

- 3) Ukoliko stranac ne posjeduje novčana sredstva za podmirivanje obveza iz stavka 1. i 2. točke a) do točke f) ovog članka, troškove će snositi:
 - a) osoba koja je izdala garantno pismo ili poziv u svrhu ulaska stranca,
 - b) fizička ili pravna osoba, udruženje ili radnja koja je strancu dala zaposlenje iako nije posjedovao radnu dozvolu,
 - c) fizička ili pravna osoba koja je uposlila stranca na temelju radne dozvole,
 - d) tijelo koje je izdalo radnu dozvolu,
 - e) banka koja je izdala garanciju na sredstva bezgotovinskog plaćanja,
 - f) gospodarska komora koja je ovjerila poslovni poziv,
 - g) turistička organizacija ili udruga koje je izdalo vaučer,
 - h) BiH.
- 4) Gotov novac koji se strancu oduzme sukladno članku 22. i 23. Pravilnika o standardima funkcioniranja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracijskog centra može se koristiti za pokrivanje troškova u svezi s prinudnim udaljenjem stranca.
- 5) Strancu koji raspolaže sredstvima za prinudno udaljenje, naplatit će se troškovi prinudnog udaljenja za što će mu se izdati račun sa specifikacijom troškova koji donosi Služba.
- 6) Odluku o načinu obračuna i visini troškova koji nastanu u postupku prinudnog udaljenja, kao i odluku o obrascu i izgledu računa sa specifikacijom troškova, iz stavka 2. i 3. ovog članka, donosi ministar sigurnosti na prijedlog direktora Službe.

**Članak 37.
(Postupak)**

- 1) Rješenje o obvezniku podmirivanja troškova u iznosu ukupnih troškova koji nastanu u postupku udaljenja stranca iz zemlje donosi Ministarstvo u sjedištu, na prijedlog Službe.
- 2) Služba će obrazložiti i dokumentirati prijedlog rješenja iz prethodnog stavka, dostaviti u što kraćem roku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja zaključka o dozvoli izvršenja.
- 3) Ukoliko stranac ne posjeduje novčana sredstva za podmirivanje obveza snošenja troškova propisanih člankom 36. stavak 2. ovog Pravilnika, Služba u svom prijedlogu iz stavka 2. ovog članka, koji mora biti obrazložen i potkrijepljen dokazima, predlaže koji subjekt iz članka 36. stavak 3. ovog Pravilnika treba snositi troškove izvršenja zaključka o dozvoli izvršenja.
- 4) Prijedlog iz stavka 2. ovog članka obuhvata obračun svih troškova Službe, koja izvršava rješenje o prisilnom udaljenju stranca iz BiH, a koji su nastali od momenta izvršenosti zaključka o dozvoli izvršenja do momenta prinudnog udaljenja stranca do graničnog prijelaza države u koju se stranac upućuje.
- 5) Rješenje iz stavka 1. ovog članka je konačno u upravnom postupku.

Članak 38.

(Privremeno osiguranje sredstava)

- 1) Ukoliko nijedan subjekt iz članka 36. stavak 3. točka a) - g) ovog Pravilnika nije u mogućnosti podmiriti troškove vraćanja i nadzora stranca, njih će snositi BiH angažiranjem sredstava za posebne namjene kojima raspolaže Služba ili Ministarstvo.
- 2) Na zahtjev Službe, realiziranje aktivnosti iz stavka 1. ovog članka vršit će Sektor za pravne, kadrovske, opće i finansijsko-materijalne poslove Ministarstva ili uprava Službe sukladno propisanim procedurama trošenja finansijskih sredstava.

Članak 39.

(Potraživanje sredstava)

- 1) Ukoliko obveznik snošenja troškova iz članka 36. stavak 3. točka a) - g) koji je određen rješenjem u roku ne izmiri obveze vraćanja novčanih sredstava, Ministarstvo će ista potraživati od subjekata u odgovarajućem postupku.
- 2) Organ nadležan za postupanje sukladno stavku 1. ovog članka, a na zahtjev Sektora za pravne, kadrovske, opće i finansijsko-materijalne poslove Ministarstva je Pravobraniteljstvo BiH.

POGLAVLJE VI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 40.

(Donošenje akata)

Svi akti za koje postoji obveza donošenja po ovom Pravilniku, donijet će se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Članak 41.

(Evidencija o udaljenju stranaca)

- 1) Nakon završenog postupka činjenice o udaljenju stranaca unose se u odgovarajuće evidencije.
- 2) Oblik i sadržaj evidencija iz prethodnog stavka propisat će direktor Službe.

Članak 42.

(Izmjene, dopune, tumačenje odredbi i nadzor nad primjenom)

- 1) Izmjene i dopune ovog Pravilnika vrši Ministarstvo sigurnosti.
- 2) Tumačenje i nadzor nad primjenom odredaba ovog Pravilnika vrši Ministarstvo sigurnosti.

Članak 43.

(Stupanje na snagu Pravilnika i prestanak primjene Instrukcije)

- 1) Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje važiti Instrukcija o postupku udaljenja, nadzoru i obveznicima snošenja troškova nadzora i vraćanja stranaca iz Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/05 i 74/06).
- 2) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-126/08

16. travnja 2008. godine
SarajevoMinistar
Tarik Sadović, v. r

32/02), člana 4. i 14. stav 1. alineja 8. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06 i 88/07), ministar bezbjednosti donosi

ПРАВИЛНИК**О УДАЉЕЊУ СТРАНЦА ИЗ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

ПОГЛАВЉЕ I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет Правилника)

Овим Правилником прописују се начин, поступак и процедуре добровољног и присилног удаљења странца из Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ), надлежност органа за извршење удаљења странца из земље, стављање странца под надзор у поступку удаљења, као и сношење трошкова враћања странца и друга питања у вези са удаљењем странаца из БиХ.

Члан 2.

(Надлежност у поступању)

Органи надлежни за поступање у смислу овог Правилника су: организационе јединице Министарства безбједности БиХ у сједишту (у даљем тексту: Министарство), Служба за послове са странцима (у даљем тексту: Служба), Гранична полиција БиХ, а по потреби Државна агенција за истраге и заштиту или друге државне агенције, односно полицијски органи ентитета, кантона, Полиција Брчко Дистрикта БиХ.

Члан 3.

(Дефиниције)

У смислу овог Правилника:

- a) странац је свако лице које нема држављанство БиХ, или лице без држављанства,
- b) државом уобичајеног боравка странца сматра се држава поријекла или држава сталног боравишта странца,
- c) држава повратка је држава уобичајеног боравка странца или држава из које је странац ушао у БиХ или било која трећа држава која странца прихвата,
- d) добровољни повратак је одлука странца да добровољно напусти територију БиХ самостално или уз помоћ међународних владиних или невладиних организација,
- e) присилно удаљење представља извршење мјере протјеривања враћањем странца присилним путем од стране надлежног органа у државу повратка,
- f) малолетник без пратње је странац млађи од 18 година који није у пратњи једног родитеља, законског заступника, старатеља или пуномоћника.

Члан 4.

(Заштита података)

- (1) Сви лични подаци који су потребни за provedбу овог Правилника обрађују се и користе у складу са одредбама Закона о заштити личних података БиХ.
- (2) Сви подаци са ознаком тајности који су потребни за provedбу овог Правилника обрађују се и користе у складу са одредбама Закона о заштити тајних података БиХ.

На основу члана 66. Закона о кретању и боравку странаца и азилу ("Службени гласник БиХ", бр. 29/03, 4/04 и 53/07), члана 16. Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број

Члан 5.

(Примјена Закона о управном поступку)

На сва питања из члана 1. овог Правилника која нису уређена Законом о кретању и боравку странаца и азилу (у даљњем тексту: Закон) или овим Правилником примјењују се одредбе Закона о управном поступку БиХ.

ПОГЛАВЉЕ II - УДАЉЕЊЕ СТРАНЦА ИЗ ЗЕМЉЕ

Члан 6.

(Мјера протјеривања)

- 1) Странцу може бити наложено да напусти територију БиХ у одређеном року ако је испуњен неки од разлога за удаљење прописаних Законом.
- 2) Странац може напустити територију БиХ добровољно или присилно.

Одјељак А - Добровољно извршење мјере протјеривања

Члан 7.

(Подстицање добровољног повратка странаца)

- 1) У поступку доношења и извршења мјере удаљења странаца из БиХ, подстицаће се добровољни повратак у државу уобичајеног боравка странаца или државу из које је странац ушао у БиХ или било коју трећу државу која странаца прихвата, у року који је одређен рјешењем о протјеривању.
- 2) Добровољни повратак странац ће извршити самостално или уз помоћ међународних владиних или невладиних организација, а у складу са одредбама Закона и овог Правилника.
- 3) Добровољни повратак странаца подстицаће се и у другим случајевима када је странцу одлуком надлежног органа остављен рок за добровољно напуштање БиХ.
- 4) У циљу промовисања хумане, организоване и ефикасне политике добровољног повратка странаца, Министарство ће са међународним владиним и невладиним организацијама које реализују пројекте добровољног повратка странаца из БиХ потписати Протоколе о сарадњи.

Члан 8.

(Обавезе странаца)

У року остављеном за добровољно извршење рјешења, странац је дужан да, у циљу планирања добровољног повратка сарађује са Службом у одређивању датума и времена, те граничног прелаза преко којег ће напустити БиХ, те у свим другим питањима која се односе на поступак добровољног напуштања БиХ.

Члан 9.

(Обавезе надлежних органа)

- 1) Служба је дужна странцу, који жели добровољно напустити територију БиХ, пружити сву неопходну организациону помоћ у вези са обавјештењима, правима и обавезама које проистичу из Закона и овог Правилника, а у вези са планирањем и реализацијом добровољног повратка.
- 2) Надлежни органи из члана 2. овог Правилника ће остварити пуну сарадњу са међународним владиним и невладиним организацијама које су потписале Протокол о сарадњи са Министарством из члана 7. став 4. овог Правилника, у складу са одредбама Протокола.
- 3) Служба ће писаним путем обавјестити Граничну полицију БиХ о одређивању датума, времена и граничног прелаза преко којег ће странац напустити БиХ.

- 4) Гранична полиција БиХ ће, приликом пријаве странаца да добровољно напушта БиХ, отиснути излазни штампил у пасош, уколико га странац посједује, као и у рјешење које се извршава.
- 5) Уколико странац посједује личну карту или неки други валидни путни документ у који није могуће отиснути излазни штампил, тада ће Гранична полиција БиХ излазни штампил отиснути на рјешење које се извршава.
- 6) Гранична полиција БиХ је дужна након пријаве странаца сачинити акт којим ће констатовати да је странац напустио територију БиХ и извршио рјешење, те чињенице унијети у одговарајуће службене евиденције, а о томе ће писаним путем и без одлагања обавјестити Министарство и Службу.
- 7) Акт Службе о одређивању датума и времена, те граничном прелазу преко којег ће странац напустити БиХ који се доставља Граничној полицији БиХ, као и акт Граничне полиције БиХ којим обавјештава Службу да је странац напустио територију БиХ и извршио рјешење, обавезно се улаже у спис предмета странаца.

Члан 10.

(Поступак за самостални добровољни повратак)

- 1) Потписивањем изјаве странац се изјашњава да ће добровољно и самостално напустити БиХ, у року остављеном првостепеним рјешењем, и за то је дужан пружити одговарајући доказ којим поткрепљује своју изјаву.
- 2) Под одговарајућим доказом из претходног става може се сматрати посједовање валидне путне исправе, готов новац, карта за превоз до државе повратка, или друге документе или доказе који указују на добровољни повратак.
- 3) Странац који се одлучио за самостални добровољни повратак из става 1. овог члана дужан је да сарађује са Службом у циљу планирања самосталног добровољног повратка.
- 4) Служба, у сарадњи са странцем, одређује гранични прелаз преко којег ће странац напустити БиХ, датум напуштања БиХ, врсту превоза странаца до граничног прелаза, као и правац кретања.
- 5) Служба процјењује у којим случајевима ће странац добровољни повратак бити транспортован возилом Службе до граничног прелаза преко којег напушта БиХ.

Члан 11.

(Поступак за добровољни повратак уз пружену помоћ)

- 1) Током вођења управног поступка којим се странцу налаже напуштање територије БиХ или оставља рок за добровољно напуштање територија БиХ, Служба ће обавјестити странаца о актуелним програмима помоћи за добровољни повратак.
- 2) Служба ће странаца, који се одлучио за добровољни повратак, регистровати и о томе обавјестити међународну владину или невладину организацију из члана 7. став 4. овог Правилника.
- 3) Служба може потенцијалне кориснике програма помоћи за добровољни повратак транспортовати до Имиграционог центра или их предати представницима међународних владиних или невладиних организација из члана 7. став 4. овог Правилника у складу са договореним процедурама.

- 4) Поступак добровољног повратка уз пружену помоћ реализује се у складу са одредбама Протокола о сарадњи који је Министарство потписало са међународном владином или невладином организацијом о добровољном повратку.
- 5) Странац неће бити присилно удаљен са територије БиХ уколико се проводи процедура добровољног повратка уз пружену помоћ, док процедура траје и реално је да ће се иста реализовати.
- 6) Странац - малолетник без пратње и жртва трговине људима подлијежу процедурама добровољног повратка у оквиру програма помоћи при добровољном повратку, уз поштивање посебно прописаних процедура и стандарда поступања предвиђених Законом и овим Правилником.

Члан 12.

(Штамбиљ забране уласка у БиХ)

- 1) Организациона јединица Службе, након што рјешење постане извршно, у путну исправу странца отискује штамбиљ којим се констатује изречена мјера којом се странцу налаже удаљење из БиХ.
- 2) Странцу који добровољно извршава одлуку којом му се налаже удаљење из БиХ, штамбиљ из претходног става овог члана не отискује се у путну исправу.
- 3) Облик и садржај штамбиља је саставни дио овог Правилника - "Образац 1".

Одјељак В - Удаљење странца из земље

Члан 13.

(Присилно удаљење и изузеће)

- 1) Одредбе овог Одјељка Правилника примјењиваће се у случају да странац, којем је коначним рјешењем наложено напуштање територије БиХ, у остављеном року добровољно не напусти територију БиХ.
- 2) На странце држављане земаља са којима БиХ има на снази споразуме о реадмисији, или оне који долазе из тих земаља, одредбе овог Одјељка Правилника неће се примјењивати уколико су у супротности са одредбама споразума о реадмисији у којима је БиХ страна уговорница.
- 3) Одредбе претходног става овог члана не искључују примјену члана 16. овог Правилника.

Члан 14.

(Услови за присилно удаљење)

- 1) Странац се може присилно удаљити из БиХ, у складу са Законом и овим Правилником, када је рјешење о протјеривању постало извршно а странац у року остављеном у првостепеном рјешењу добровољно не напусти БиХ.
- 2) Присилно удаљење странца из БиХ предузима по службеној дужности Служба, а на основу закључка о дозволи извршења.

Члан 15.

(Земља у коју се враћа странац)

- 1) Странац који подлијеже присилном удаљењу удаљава се у државу повратка.
- 2) Странцу се саопштава у коју земљу се удаљава.

Члан 16.

(Принцип "забране враћања")

- 1) Странац неће, ни на који начин, бити присилно враћен или протјеран са територије БиХ на границу територије гдје би му живот или слобода били угрожени због његове расе, вјере, националности, припадности одређеној друштвеној групи, или због политичког мишљења, без обзира да ли је званично добио азил. Забрана протјеривања односи се и на лица за која постоји основана сумња да би била у опасности да буду подвргнута мучењу или другом нехуманом или понижавајућем поступању или кажњавању. Странац не може бити враћен у земљу у којој није заштићен од слања на такву територију.
- 2) У случају разлога наведених у претходном ставу странац се упућује на посебан поступак у складу са Законом.

Члан 17.

(Закључак о дозволи извршења)

- 1) Закључак о дозволи извршења доноси се без одгађања, а најкасније у року од седам дана од дана када су обезбијеђени услови за присилно удаљење странца из БиХ и без одгађања се доставља странцу.
- 2) Закључком о дозволи извршења рјешења утврђује се да је рјешење о протјеривању постало извршно и одређује начин, вријеме и мјесто извршења рјешења.
- 3) У поступку присилног удаљења странца из БиХ може се изјавити жалба на закључак о дозволи извршења рјешења која се односи само на поступак и процедуру присилног удаљења, а њоме се не може побијати правилност рјешења које се извршава.
- 4) Жалба се изјављује организационој јединици Министарства у сједишту у року од 15 дана од дана доставе закључка о дозволи извршења рјешења.
- 5) Жалба не одгађа започето извршење присилног удаљења.

Члан 18.

(План извршења)

- 1) Након доношења закључка о дозволи извршења Служба припрема план извршења мјере присилног удаљења странца, који одобрава директор Службе или лице које он посебним актом овласти.
- 2) План извршења мјере присилног удаљења странца из БиХ садржи сљедеће податке:
 - a) међународни гранични прелаз преко којег странац напушта БиХ као и вријеме изласка из БиХ,
 - b) држава у коју се странац упућује,
 - c) план кретања којим се странац прати до граничног прелаза,
 - d) приближно вријеме и међународни гранични прелаз сусједне државе кроз коју странац транзитира, уколико није држављанин те државе,
 - e) личне податке, врсту и број путне исправе службених лица која су у пратњи странца,
 - f) саобраћајно средство којим се странац превози до међународног граничног прелаза, односно којим напушта територију БиХ (врста, тип, марка, регистарски број, особље возила којим се превоз врши),
 - g) авиопревозника, линију и број лета,

- h) носиоца трошкова враћања странца из БиХ,
 - i) и друге податке које Служба буде цијенила да су потребни.
- 3) План извршења мјере присилног удаљења странца усмено се саопштава и одлаже се у спис предмета странца.

Члан 19.

(Процедуре присилног удаљења)

- 1) У циљу реализације присилног удаљења странца Служба предузима следеће активности:
- a) одређује носиоца трошкова враћања странца у складу са Законом,
 - b) посредством Министарства вањских послова БиХ, по потреби обавља кореспонденцију са државом у коју се странац удаљава у сврху доказивања идентитета и држављанства странца,
 - c) по потреби прибавља путне документе у складу са Законом,
 - d) обавјештава и прибавља, посредством Министарства вањских послова БиХ, сагласности државе у коју се странац упућује везано за прихват странца који се присилно враћа на територију те државе,
 - e) обавјештава и прибавља, посредством Министарства вањских послова БиХ, сагласности државе транзита у случају када странац, са или без пратње, транзитира преко територије те државе,
 - f) обавља љекарски преглед странца који се враћа,
 - g) обезбјеђује услове за превоз странца,
 - h) утврђује авиолиније и тачно вријеме ваздушног превоза странца од међународног аеродрома у БиХ до крајњег одређишта или дефинише други тип превоза до земље у коју се странац враћа,
 - i) прибавља сагласности авиопревозника да се на одређени лет омогући превоз странца који се присилно удаљава, са или без пратње,
 - j) посредством Министарства, Сектора за правне, кадровске, опште и материјално-финансијске послове или Службе купује авионску карту за странца који се враћа и његову пратњу, кад се трошкови предумјљују или снос из буџета наведених институција,
 - k) припрема и реализује превоз странца до међународног граничног прелаза преко којег странац напушта БиХ,
 - l) по потреби припрема и реализује и друге активности које су у вези са припремом и реализацијом присилног удаљења странца из БиХ.
- 2) У случају присилног удаљења странца са посебним потребама, у складу са могућностима, омогућиће му се адекватна пратња и обезбиједити други неопходни услови за реализацију присилног удаљења.
- 3) Након што Служба заврши припремне активности, приступа се реализацији поступка присилног удаљења странца из БиХ, а након завршеног поступка подноси се детаљан извјештај са свим појединостима у току поступка и оцјеном успјешности директору Службе или лицу које он овласти.
- 4) Странац који се присилно удаљава уз пратњу предаје се органима државе у коју се враћа, о чему се саставља

посебан записник који потписују овлаштена службена лица из пратње и овлаштена службена лица државе која прима странца.

- 5) Изглед и садржај записника о предаји странца прописује директор Службе.

Члан 20.

(Пратња странца)

- 1) Служба ће, у оквиру својих капацитета, обезбиједити тим службеника за реализацију присилног удаљења, који ће бити посебно обучени за ове задатке и биће састављен од лица различитог пола.
- 2) Службеници тима који се ангажују на овим пословима морају посједовати неопходна знања, вјештине и стручност за извршење операција присилног удаљења странаца, уз поштивање важећих прописа и утврђених међународних стандарда који се односе на ове активности.
- 3) План обуке стручног особља за реализацију присилног извршења доноси директор Службе.
- 4) За поступке удаљења странца, које Служба буде сматрала сложенијим, Служба ће у сарадњи са Обавјештајно - безбједносном агенцијом БиХ, Државном агенцијом за истраге и заштиту БиХ и Граничном полицијом БиХ донијети посебне планове реализације, који не могу бити у супротности са одредбама Закона и овог Правилника.

Члан 21.

(Безбједносни аспект присилног удаљења)

У сваком појединачном случају присилног удаљења странца из БиХ доноси се безбједносни план извршења са проценом ризика, који одобрава директор Службе или лице које он овласти, а који садржава све елементе битне за успјешно и безбједно извођење поступка присилног удаљења странца из БиХ.

Одјељак С - Удаљење странца - малолетног лица

Члан 22.

(Удаљење странца - малолетника без пратње)

- 1) Странац - малолетник без пратње има право на повратак у земљу поријекла или уобичајеног боравка.
- 2) Служба је дужна обезбиједити процедуру повратка која обезбјеђује да странац - малолетник без пратње буде примљен у земљу поријекла или уобичајеног боравка од стране родитеља, законског заступника, старатеља, пуномоћника, односно органа који се бави заштитом дјече.
- 3) У току поступка удаљења, надлежни органи ће посебну пажњу посветити доби и зрелости странца - малолетника без пратње, те дјеловати у циљу заштите његовог најбољег интереса.
- 4) У циљу реализације удаљења странца - малолетника без пратње помоћ могу обезбиједити међународне организације или навлдине организације из члана 7. став 4. овог Правилника.

Члан 23.

(Поступак за удаљење странца - малолетника без пратње)

- 1) Служба у сарадњи са организационом јединицом Министарства у сједишту а посредством Министарства иностраних послова, припрема и реализује удаљење странца - малолетника без пратње из земље.
- 2) Кад врши удаљење странца - малолетника без пратње, Служба обавјештава орган управе надлежан за послове

социјалне заштите - Центар за социјални рад у мјесту боравка странца - малолетника без пратње о потреби постављања привременог старатеља који је у обавези да заступа његове интересе.

- 3) Старатељ, уз помоћ органа из става 1. овог члана, започиње процес прибављања документације из земље поријекла или уобичајеног боравка странца - малолетника без пратње како би се извршила процјена ризика и безбједности повратка, након чега доноси одлуку, у циљу најбољег интереса дјетета, о томе да ли поново спојити дијете са породицом и вратити га у земљу поријекла или уобичајеног боравка.
- 4) Странац - малолетник без пратње неће бити враћен у земљу поријекла или уобичајеног боравка, ако постоји оправдана сумња, након процјене ризика и безбједности, да постоје разлози који би повратком угрозили његову безбједност.

ПОГЛАВЉЕ III - СТАНДАРДИ ПОСТУПАЊА

Члан 24.

(Информисање странца који се присилно удаљава из БиХ)

- 1) Странац који се присилно удаљава из БиХ ће се унапријед, што је прије могуће, информисати о појединостима удаљења и информацијама које су дате земљи у коју се враћа.
- 2) У сврху добијања потребних информација о странцу који се удаљава и како би се удаљење извршило на безбједан начин, тим за реализацију присилног извршења треба да успостави комуникацију са странцем.
- 3) Служба ће обезбиједити да бар једно лице тима одређеног за пратњу странца буде истог пола као и странац.
- 4) Подаци који се у појединачним случајевима буду давали земљи у коју се странац враћа и земљи транзита могу се односити само на лице које се враћа, по потреби подаци о члановима породице, подаци о путној исправи и документима потребним само за идентификацију лица, држављанство или други подаци којима се утврђује идентитет лица које се враћа.
- 5) Разлози због којих се странац враћа неће се откривати.

Члан 25.

(Омогућавање контаката са земљом у коју се странац враћа)

Странцу који се присилно удаљава може се, по потреби, омогућити довољно времена да се припреми за повратак и да успостави неопходне контакте у земљи у коју се враћа.

Служба цијени у сваком конкретном случају, у зависности од околности и могућности, да ли ће се омогућити да странац контактира земљу у коју се враћа.

Члан 26.

(Повратак личних ствари)

Странцу који се присилно удаљава вратиће се његове личне ствари, уколико су му одузете за вријеме трајања надзора, осим новца који је искориштен за трошкове удаљења, као и оне ствари којима би могао извршити самоповријеђивање или напад на службено лице које га прати.

Члан 27.

(Способност за путовање и љекарски преглед)

- 1) Странац се може присилно удаљити из БиХ након што је утврђено да је здравствено способан да путује.

- 2) Странцу ће се омогућити љекарски преглед, у складу са чланом 24. Правилника о стандардима функционисања и другим питањима значајним за рад Имиграционог центра, прије повратка у државу уобичајеног боравка, а посебно у случају да постоје сазнања о медицинском стању или у случају да се захтијева љекарски преглед.

- 3) Љекарски преглед посебно ће се обезбиједити странцима који су били предмет поступка удаљења које је било прекинуто због њиховог отпора, а била је употребљена сила од стране тима за пратњу.

- 4) У случају да се присилно удаљење странца обавља авионом, љекарски преглед ће садржавати оцјену да је странац способан за ваздушни превоз-лет.

- 5) За вријеме процедуре присилног удаљења странцу се могу давати лијекови само на основу медицинске документације која је донесена у вези са сваким конкретним случајем присилног удаљења.

- 6) Медицинским подацима о странцима посветиће се посебна пажња и они се неће одавати.

Члан 28.

(Присилно удаљење странца са посебним потребама)

За странца који се присилно удаљава, а који је у стању посебних потреба, у оквиру припрема за путовање ће се обезбиједити услови за задовољавање посебних потреба, у мјери у којој је то објективно могуће.

Члан 29.

(Поштивање достојанства личности и употреба присиле)

- 1) Поштивање достојанства странца који се присилно удаљава, безбједност других путника и чланова посаде је од највеће важности током процеса удаљења, о чему се води посебна брига.

- 2) У поступку присилног удаљења дозвољени су и прихватљиви само видови присиле који су пропорционални отпору странца, с циљем да се странац држи под контролом.

- 3) Технике присиле ће се само изнимно употребљавати када је то нужно у конкретном случају, у складу са одредбама Правилника о начину вршења овлаштења инспектора за странце у дијелу који се односи на примјену средстава присиле.

- 4) Извјештај о реализацији присилног удаљења мора бити у потпуности документован описујући све значајне инциденте који су се десили или било која средства присиле која су кориштена у сваком појединачном случају.

ПОГЛАВЉЕ IV - НАДЗОР У ИМИГРАЦИОНОМ ЦЕНТРУ

Члан 30.

(Стављање странаца под надзор)

- 1) У сврху обезбјеђења извршења рјешења о отказу боравка или протјеривању из БиХ, или из других разлога прописаних Законом, странац се може ставити под надзор.

- 2) Странцу којем је одређен надзор у складу са одредбама Закона, смјешта се у Имиграциони центар по процедури прописаној овим Правилником и Правилником о стандардима функционисања и другим питањима значајним за рад Имиграционог центра.

- 3) До почетка рада Имиграционог центра у пуном обиму, министар безбједности БиХ може потписати протокол о сарадњи са невладиним организацијама о кориштењу њихових капацитета, и/или може, посебним рјешењем

одредити просторије Министарства или управних организација у саставу Министарства, у сврху обезбјеђења смјештаја странаца који се стављају под надзор.

- 4) Уколико Служба цијени да нису испуњени услови за стављање странца под надзор у Имиграционом центру, странцу који се налази у поступку удаљења ће наложити да борави на адреси на којој има пријављен боравак и да се сваки дан јавља Служби док не напусти територију БиХ.
- 5) До дана удаљења из БиХ, Служба странцу привремено изузима све путне исправе, о чему издаје потврду.

Одјељак А - Општи услови за стављање странца под надзор

Члан 31.

(Надзор у Имиграционом центру)

- 1) Уколико су испуњени разлози за одређивање надзора прописани Законом, рјешење о стављању странца под надзор доноси Служба на начин прописан Законом.
- 2) Рјешење о стављању странца под надзор уручује се странцу и доставља управи Имиграционог центра без непотребног одлагања и истовремено се извршава у складу са Законом.
- 3) Против рјешења о стављању странца под надзор може се изјавити жалба организационој јединици Министарства у сједишту у року од три дана од дана пријема рјешења, а која не одгађа извршење рјешења.
- 4) На поступак који се односи на начин стављања странца под надзор, условима и процедурама, те трајању надзора примјењују се одредбе Закона.

Члан 32.

(Рјешење о стављању странца под надзор)

- 1) Рјешење о стављању странца под надзор садржи одлуку о: времену смјештаја странца у Имиграциони центар, дан, сат и планирано вријеме смјештаја и податке о обвезнику сношења трошкова надзора у Имиграционом центру и трошкова присилног удаљења странца из земље.
- 2) На захтјев организационе јединице Службе која доноси рјешење о стављању странца под надзор, организациона јединица Службе која је донијела првостепено рјешење о протјеривању дужна је одмах доставити све податке о обвезнику сношења свих трошкова надзора у Имиграционом центру и трошкова присилног удаљења странца из земље, у смислу члана 36. став 3. овог Правилника.

Члан 33.

(Трајање надзора)

- 1) На основу рјешења организационе јединице Службе странац се може задржати у Имиграционом центру толико дуго колико је потребно за извршење сврхе надзора, односно до тренутка присилног удаљења из земље или док се разлози који су били основ за стављање странца под надзор значајно не измијене, а најдуже у оном року који је предвиђен Законом.
- 2) Сходно одредбама Закона, а на основу образложеног приједлога Службе, руководилац организационе јединице Министарства у сједишту, надзор странцу у Имиграционом центру може рјешењем продужити највише за три мјесеца. Укупно трајање надзора изречено странцу не може бити дуже од законом предвиђеног рока у континуитету.
- 3) Против одлуке о продужењу надзора над странцем жалба није дозвољена.

Члан 34.

(Начин прихвата странца у Имиграциони центар)

На процедуре прихвата странца као и странца малољетника, евидентирање, лекарски преглед, права странца и друга питања везана за надзор у Имиграционом центру примјењују се одредбе Правилника о стандардима функционисања и другим питањима значајним за рад Имиграционог центра.

Одјељак В - Услови за престанак надзора

Члан 35.

(Престанак надзора)

Надзор над странцем у Имиграционом центру престаје када се испуне услови за присилно удаљење странца из земље или протеклом времена задржавања одређеног у рјешењу о стављању странца под надзор или када странац, прије рока одређеног у рјешењу о стављању под надзор, одлучи да добровољно напусти БиХ, а по процедурама дефинисаним Законом, овим Правилником и Правилником о стандардима функционисања и другим питањима значајним за рад Имиграционог центра.

ПОГЛАВЉЕ V - ТРОШКОВИ УДАЉЕЊА СТРАНЦА

Члан 36.

(Трошкови враћања)

- 1) Странац је дужан сносити трошкове који настану у току поступка удаљења до државе у коју се странац упућује.
- 2) Трошкови присилног удаљења из става 1. овог члана обухватају:
 - a) транспорт странца унутар БиХ,
 - b) трошкове смјештаја и боравак у Имиграционом центру, укључујући и причињену штету за вријеме боравак у Имиграционом центру,
 - c) транспорт странца до граничног прелаза државе у коју се упућује,
 - d) трошкове пратње,
 - e) административне трошкове везане за обезбјеђење повратка и
 - f) друге трошкове везане за личне потребе и боравак у Имиграционом центру и присилно удаљење странца из земље.
- 3) Уколико странац не посједује новчана средства за подмиривање обавеза из става 1. и 2. тачке a) до тачке f) овог члана, трошкове ће сносити:
 - a) лице које је издало гарантно писмо или позив у сврху уласка странца,
 - b) физичко или правно лице, удружење или радња која је странцу дала запослење иако није посједовао радну дозволу,
 - c) физичко или правно лице које је упустило странца по основу радне дозволе,
 - d) орган који је издао радну дозволу,
 - e) банка која је издала гаранцију на средства безготовинског плаћања,
 - f) привредна комора која је овјерила пословни позив,
 - g) туристичка организација или удружење које је издало ваучер,

- h) БиХ.
- 4) Готов новац који се странцу одузме у складу са чланом 22. и 23. Правилника о стандардима функционисања и другим питањима значајним за рад Имиграционог центра може се користити за покривање трошкова у вези са присилним удаљењем странца.
 - 5) Странцу који располаже средствима за присилно удаљење, наплатиће се трошкови присилног удаљења за шта ће му се издати рачун са спецификацијом трошкова који доноси Служба.
 - 6) Одлуку о начину обрачуна и висини трошкова који настану у поступку присилног удаљења, као и одлуку о обрасцу и изгледу рачуна са спецификацијом трошкова, из става 2. и 3. овог члана, доноси министар сигурности на приједлог директора Службе.

**Члан 37.
(Поступак)**

- 1) Рјешење о обвезнику подмирења трошкова у износу укупних трошкова који настану у поступку удаљења странца из земље доноси Министарство у сједишту, на приједлог Службе.
- 2) Служба ће образложен и документован приједлог рјешења из претходног става, доставити у што краћем року, а најкасније у року од 30 дана од дана доношења закључка о дозволи извршења.
- 3) Уколико странац не посједује новчана средства за подмиривање обавеза сношења трошкова прописаних чланом 36. став 2. овог Правилника, Служба у свом приједлогу из става 2. овог члана, који мора бити образложен и поткријељен доказима, предлаже који субјект из члана 36. став 3. овог Правилника треба да сноси трошкове извршења закључка о дозволи извршења.
- 4) Приједлог из става 2. овог члана обухвата обрачун свих трошкова Службе, која извршава рјешење о присилном удаљењу странца из БиХ, а који су настали од момента извршности закључка о дозволи извршења до момента присилног удаљења странца до граничног прелаза државе у коју се странац упућује.
- 5) Рјешење из става 1. овог члана је коначно у управном поступку.

**Члан 38.
(Привремено обезбјеђење средстава)**

- 1) Уколико ниједан субјект из члана 36. став 3. тачка а) - г) овог Правилника није у могућности подмити трошкове враћања и надзора странца, њих ће носити БиХ ангажовањем средстава за посебне намјене којима располаже Служба или Министарство.
- 2) На захтјев Службе, реализацију активности из става 1. овог члана вршиће Сектор за правне, кадровске, опште и финансијско-материјалне послове Министарства или управа Службе у складу са прописаним процедурама трошења финансијских средстава.

**Члан 39.
(Потраживање средстава)**

- 1) Уколико обавезник сношења трошкова из члана 36. став 3. тачка а) - г) који је одређен рјешењем у року не измири обавезе враћања новчаних средстава, Министарство ће иста потраживати од субјеката у одговарајућем поступку.

- 2) Орган надлежан за поступање у складу са ставом 1. овог члана а на захтјев Сектора за правне, кадровске, опште и финансијско-материјалне послове Министарства је Правобранилаштво БиХ.

ПОГЛАВЉЕ VI - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

**Члан 40.
(Доношење аката)**

Сви акти за које постоји обавеза доношења по овом Правилнику, донијеће се у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог Правилника.

**Члан 41.
(Евиденција о удаљењу странаца)**

- 1) Након завршеног поступка чињенице о удаљењу странаца уносе се у одговарајуће евиденције.
- 2) Облик и садржај евиденција из претходног става прописаће директор Службе.

**Члан 42.
(Измјене, допуне, тумачење одредби и надзор над примјеном)**

- 1) Измјене и допуне овог Правилника врши Министарство безбједности.
- 2) Тумачење и надзор над примјеном одредби овог Правилника врши Министарство безбједности.

**Члан 43.
(Ступање на снагу Правилника и престанак примјене Инструкције)**

- 1) Ступањем на снагу овог Правилника престаје да важи Инструкција о поступку удаљења, надзору и обвезницима сношења трошкова надзора и враћања странаца из Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 30/05 и 74/06).
- 2) Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-50-126/08
16. априла 2008. године
Сарајево

Министар
Тарик Садовић, с. р.

Na osnovu člana 66. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu ("Službeni glasnik BiH", br. 29/03, 4/04 i 53/07), člana 16. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 4. i 14. stav 1. alineja 8. Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06 i 88/07), ministar sigurnosti donosi

PRAVILNIK

O UDALJENJU STRANCA IZ BOSNE I HERCEGOVINE

POGLAVLJE I - OPĆE ODREDBE

**Član 1.
(Predmet Pravilnika)**

Ovim Pravilnikom propisuju se način, postupak i procedure dobrovoljnog i prisilnog udaljenja stranca iz Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), nadležnost organa za izvršenje udaljenja stranca iz zemlje, stavljanje stranca pod nadzor u postupku udaljenja, kao i snošenje troškova vraćanja stranca i druga pitanja u vezi sa udaljenjem stranaca iz BiH.

Član 2.

(Nadležnost u postupanju)

Organi nadležni za postupanje u smislu ovog Pravilnika su: organizacione jedinice Ministarstva sigurnosti BiH u sjedištu (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), Služba za poslove sa strancima (u daljnjem tekstu: Služba), Granična policija BiH, a po potrebi Državna agencija za istrage i zaštitu ili druge državne agencije, odnosno policijski organi entiteta, kantona i Policija Brčko Distrikta BiH.

Član 3.

(Definicije)

U smislu ovog Pravilnika:

- a) stranac je svako lice koje nema državljanstvo BiH, ili lice bez državljanstva,
- b) državom uobičajenog boravka stranca smatra se država porijekla ili država stalnog boravišta stranca,
- c) država povratka je država uobičajenog boravka stranca ili država iz koje je stranac ušao u BiH ili bilo koja treća država koja stranca prihvata,
- d) dobrovoljni povratak je odluka stranca da dobrovoljno napusti teritoriju BiH samostalno ili uz pomoć međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija,
- e) prisilno udaljenje predstavlja izvršenje mjere protjerivanja vraćanjem stranca prisilnim putem od strane nadležnog organa u državu povratka,
- f) maloljetnik bez pratnje je stranac mlađi od 18 godina koji nije u pratnji jednog roditelja, zakonskog zastupnika, staratelja ili punomoćnika.

Član 4.

(Zaštita podataka)

- (1) Svi lični podaci koji su potrebni za provedbu ovog Pravilnika obrađuju se i koriste u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti ličnih podataka BiH.
- (2) Svi podaci sa oznakom tajnosti koji su potrebni za provedbu ovog Pravilnika obrađuju se i koriste u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti tajnih podataka BiH.

Član 5.

(Primjena Zakona o upravnom postupku)

Na sva pitanja iz člana 1. ovog Pravilnika koja nisu uređena Zakonom o kretanju i boravku stranaca i azilu (u daljnjem tekstu: Zakon) ili ovim Pravilnikom primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku BiH.

POGLAVLJE II - UDALJENJE STRANCA IZ ZEMLJE

Član 6.

(Mjera protjerivanja)

- 1) Strancu može biti naloženo da napusti teritoriju BiH u određenom roku ako je ispunjen neki od razloga za udaljenje propisanih Zakonom.
- 2) Stranac može napustiti teritoriju BiH dobrovoljno ili prisilno.

Odjeljak A - Dobrovoljno izvršenje mjere protjerivanja

Član 7.

(Podsticanje dobrovoljnog povratka stranaca)

- 1) U postupku donošenja i izvršenja mjere udaljenja stranca iz BiH, podsticat će se dobrovoljni povratak u državu uobičajenog boravka stranca ili državu iz koje je stranac

ušao u BiH ili bilo koju treću državu koja stranca prihvata, u roku koji je određen rješenjem o protjerivanju.

- 2) Dobrovoljni povratak stranca će izvršiti samostalno ili uz pomoć međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija, a u skladu sa odredbama Zakona i ovog Pravilnika.
- 3) Dobrovoljni povratak stranca podsticat će se i u drugim slučajevima kada je strancu odlukom nadležnog organa ostavljen rok za dobrovoljno napuštanje BiH.
- 4) U cilju promovisanja humane, organizovane i efikasne politike dobrovoljnog povratka stranca, Ministarstvo će sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama koje realizuju projekte dobrovoljnog povratka stranca iz BiH potpisati Protokole o saradnji.

Član 8.

(Obaveze stranca)

U roku ostavljenom za dobrovoljno izvršenje rješenja, stranac je dužan da, u cilju planiranja dobrovoljnog povratka saraduje sa Službom u određivanju datuma i vremena, te graničnog prelaza preko kojeg će napustiti BiH, te u svim drugim pitanjima koja se odnose na postupak dobrovoljnog napuštanja BiH.

Član 9.

(Obaveze nadležnih organa)

- 1) Služba je dužna strancu, koji želi dobrovoljno napustiti teritoriju BiH, pružiti svu neophodnu organizacionu pomoć u vezi sa obavještenjima, pravima i obavezama koje proističu iz Zakona i ovog Pravilnika, a u vezi sa planiranjem i realizacijom dobrovoljnog povratka.
- 2) Nadležni organi iz člana 2. ovog Pravilnika će ostvariti punu saradnju sa međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama koje su potpisale Protokol o saradnji sa Ministarstvom iz člana 7. stav 4. ovog Pravilnika, u skladu sa odredbama Protokola.
- 3) Služba će pisanim putem obavijestiti Graničnu policiju BiH o određivanju datuma, vremena i graničnog prelaza preko kojeg će stranac napustiti BiH.
- 4) Granična policija BiH će, prilikom prijave stranca da dobrovoljno napušta BiH, otisnuti izlazni štambilj u pasoš, ukoliko ga stranac posjeduje, kao i u rješenje koje se izvršava.
- 5) Ukoliko stranac posjeduje ličnu kartu ili neki drugi validni putni dokument u koji nije moguće otisnuti izlazni štambilj, tada će Granična policija BiH izlazni štambilj otisnuti na rješenje koje se izvršava.
- 6) Granična policija BiH je dužna nakon prijave stranca sačiniti akt kojim će konstatovati da je stranac napustio teritoriju BiH i izvršio rješenje, te činjenice unijeti u odgovarajuće službene evidencije, a o tome će pisanim putem i bez odlaganja obavijestiti Ministarstvo i Službu.
- 7) Akt Službe o određivanju datuma i vremena, te graničnom prelazu preko kojeg će stranac napustiti BiH koji se dostavlja Graničnoj policiji BiH, kao i akt Granične policije BiH kojim obavještava Službu da je stranac napustio teritorij BiH i izvršio rješenje, obavezno se ulaže u spis predmeta stranca.

Član 10.

(Postupak za samostalni dobrovoljni povratak)

- 1) Potpisivanjem izjave stranac se izjašnjava da će dobrovoljno i samostalno napustiti BiH, u roku ostavljenom

prvostepenim rješenjem, i za to je dužan pružiti odgovarajući dokaz kojim potkrepljuje svoju izjavu.

- 2) Pod odgovarajućim dokazom iz prethodnog stava može se smatrati posjedovanje validne putne isprave, gotov novac, karta za prevoz do države povratka, ili druge dokumente ili dokaze koji ukazuju na dobrovoljni povratak.
- 3) Stranac koji se odlučio za samostalni dobrovoljni povratak iz stava 1. ovog člana dužan je da saraduje sa Službom u cilju planiranja samostalnog dobrovoljnog povratka.
- 4) Služba, u saradnji sa strancem, određuje granični prelaz preko kojeg će stranac napustiti BiH, datum napuštanja BiH, vrstu prevoza stranca do graničnog prelaza, kao i pravac kretanja.
- 5) Služba procjenjuje u kojim slučajevima će stranac dobrovoljni povratnik biti transportovan vozilom Službe do graničnog prelaza preko kojeg napušta BiH.

Član 11.

(Postupak za dobrovoljni povratak uz pruženu pomoć)

- 1) Tokom vođenja upravnog postupka kojim se strancu nalaže napuštanje teritorije BiH ili ostavlja rok za dobrovoljno napuštanje teritorija BiH, Služba će obavijestiti stranca o aktuelnim programima pomoći za dobrovoljni povratak.
- 2) Služba će stranca, koji se odluči za dobrovoljni povratak, registrovati i o tome obavijestiti međunarodnu vladinu ili nevladinu organizaciju iz člana 7. stav 4. ovog Pravilnika.
- 3) Služba može potencijalne korisnike programa pomoći za dobrovoljni povratak transportovati do Imigracionog centra ili ih predati predstavnicima međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija iz člana 7. stav 4. ovog Pravilnika u skladu sa dogovorenim procedurama.
- 4) Postupak dobrovoljnog povratka uz pruženu pomoć realizuje se u skladu sa odredbama Protokola o saradnji koji je Ministarstvo potpisalo sa međunarodnom vladinom ili nevladinom organizacijom o dobrovoljnom povratku.
- 5) Stranac neće biti prisilno udaljen sa teritorije BiH ukoliko se provodi procedura dobrovoljnog povratka uz pruženu pomoć, dok procedura traje i realno je da će se ista realizovati.
- 6) Stranac - maloljetnik bez pratnje i žrtva trgovine ljudima podliježu procedurama dobrovoljnog povratka u okviru programa pomoći pri dobrovoljnom povratku, uz poštivanje posebno propisanih procedura i standarda postupanja predviđenih Zakonom i ovim Pravilnikom.

Član 12.

(Štambilj zabrane ulaska u BiH)

- 1) Organizaciona jedinica Službe, nakon što rješenje postane izvršno, u putnu ispravu stranca otiskuje štambilj kojim se konstatuje izrečena mjera kojom se strancu nalaže udaljenje iz BiH.
- 2) Strancu koji dobrovoljno izvršava odluku kojom mu se nalaže udaljenje iz BiH, štambilj iz prethodnog stava ovog člana ne otiskuje se u putnu ispravu.
- 3) Oblik i sadržaj štambilja je sastavni dio ovog Pravilnika - "Obrazac 1".

Odjeljak B - Udaljenje stranca iz zemlje

Član 13.

(Prisilno udaljenje i izuzeće)

- 1) Odredbe ovog odjeljka Pravilnika primjenjivat će se u slučaju da stranac, kojem je konačnim rješenjem naloženo napuštanje teritorije BiH, u ostavljenom roku dobrovoljno ne napusti teritoriju BiH.
- 2) Na strance državljanke zemalja sa kojima BiH ima na snazi sporazume o readmisiji, ili one koji dolaze iz tih zemalja, odredbe ovog odjeljka Pravilnika neće se primjenjivati ukoliko su u suprotnosti sa odredbama sporazuma o readmisiji u kojima je BiH strana ugovornica.
- 3) Odredbe prethodnog stava ovog člana ne isključuju primjenu člana 16. ovog Pravilnika.

Član 14.

(Uslovi za prisilno udaljenje)

- 1) Stranac se može prisilno udaljiti iz BiH, u skladu sa Zakonom i ovim Pravilnikom, kad je rješenje o protjerivanju postalo izvršno, a stranac u roku ostavljenom u prvostepenom rješenju dobrovoljno ne napusti BiH.
- 2) Prisilno udaljenje stranca iz BiH preduzima po službenoj dužnosti Služba, a na osnovu zaključka o dozvoli izvršenja.

Član 15.

(Zemlja u koju se vraća stranac)

- 1) Stranac koji podliježe prisilnom udaljenju udaljava se u državu povratka.
- 2) Strancu se saopštava u koju zemlju se udaljava.

Član 16.

(Princip "zabrane vraćanja")

- 1) Stranac neće, ni na koji način, biti prisilno vraćen ili protjeran sa teritorije BiH na granicu teritorije gdje bi mu život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi, ili zbog političkog mišljenja, bez obzira da li je zvanično dobio azil. Zabrana protjerivanja odnosi se i na lica za koja postoji osnovana sumnja da bi bila u opasnosti da budu podvrgnuta mučenju ili drugom nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. Stranac ne može biti vraćen u zemlju u kojoj nije zaštićen od slanja na takvu teritoriju.
- 2) U slučaju razloga navedenih u prethodnom stavu stranac se upućuje na poseban postupak u skladu sa Zakonom.

Član 17.

(Zaključak o dozvoli izvršenja)

- 1) Zaključak o dozvoli izvršenja donosi se bez odgađanja, a najkasnije u roku od sedam dana od dana kada su osigurani uslovi za prisilno udaljenje stranca iz BiH i bez odgađanja se dostavlja strancu.
- 2) Zaključkom o dozvoli izvršenja rješenja utvrđuje se da je rješenje o protjerivanju postalo izvršno i određuje način, vrijeme i mjesto izvršenja rješenja.
- 3) U postupku prisilnog udaljenja stranca iz BiH može se izjaviti žalba na zaključak o dozvoli izvršenja rješenja koja se odnosi samo na postupak i proceduru prisilnog udaljenja, a njome se ne može pobijati pravilnost rješenja koje se izvršava.
- 4) Žalba se izjavljuje organizacionoj jedinici Ministarstva u sjedištu u roku od 15 dana od dana dostave zaključka o dozvoli izvršenja rješenja.

5) Žalba ne odgađa započeto izvršenje prisilnog udaljenja.

Član 18.
(Plan izvršenja)

- 1) Nakon donošenja zaključka o dozvoli izvršenja Služba priprema plan izvršenja mjere prisilnog udaljenja stranca, koji odobrava direktor Službe ili lice koje on posebnim aktom ovlasti.
- 2) Plan izvršenja mjere prisilnog udaljenja stranca iz BiH sadrži sljedeće podatke:
 - a) međunarodni granični prelaz preko kojeg stranac napušta BiH kao i vrijeme izlaska iz BiH,
 - b) država u koju se stranac upućuje,
 - c) plan kretanja kojim se stranac prati do graničnog prelaza,
 - d) približno vrijeme i međunarodni granični prelaz susjedne države kroz koju stranac tranzitira, ukoliko nije državljanin te države,
 - e) lične podatke, vrstu i broj putne isprave službenih lica koja su u pratnji stranca,
 - f) saobraćajno sredstvo kojim se stranac prevozi do međunarodnog graničnog prelaza, odnosno kojim napušta teritoriju BiH (vrsta, tip, marka, registarski broj, osoblje vozila kojim se prevoz vrši),
 - g) avioprevoznika, liniju i broj leta,
 - h) nosioca troškova vraćanja stranca iz BiH,
 - i) i druge podatke koje Služba bude cijenila da su potrebni.
- 3) Plan izvršenja mjere prisilnog udaljenja stranca usmeno se saopštava i odlaze se u spis predmeta stranca.

Član 19.
(Procedure prisilnog udaljenja)

- 1) U cilju realizacije prisilnog udaljenja stranca Služba preduzima sljedeće aktivnosti:
 - a) određuje nosioca troškova vraćanja stranca u skladu sa Zakonom,
 - b) posredstvom Ministarstva vanjskih poslova BiH, po potrebi obavlja korespondenciju sa državom u koju se stranac udaljava u svrhu dokazivanja identiteta i državljanstva stranca,
 - c) po potrebi pribavlja putne dokumente u skladu sa Zakonom,
 - d) obavještava i pribavlja, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova BiH, saglasnosti države u koju se stranac upućuje vezano za prihvatanje stranca koji se prisilno vraća na teritoriju te države,
 - e) obavještava i pribavlja, posredstvom Ministarstva vanjskih poslova BiH, saglasnosti države tranzita u slučaju kada stranac, sa ili bez pratnje, tranzitira preko teritorije te države,
 - f) obavlja ljekarski pregled stranca koji se vraća,
 - g) osigurava uslove za prevoz stranca,
 - h) utvrđuje aviolinije i tačno vrijeme vazdušnog prevoza stranca od međunarodnog aerodroma u BiH do krajnjeg odredišta ili definiše drugi tip prevoza do zemlje u koju se stranac vraća,

- i) pribavlja saglasnosti avioprevoznika da se na određeni let omogući prevoz stranca koji se prisilno udaljava, sa ili bez pratnje,
 - j) posredstvom Ministarstva, Sektora za pravne, kadrovske, opće i materijalno-finansijske poslove ili Službe kupuje avionsku kartu za stranca koji se vraća i njegovu pratnju, kad se troškovi predjujmljuju ili snose iz budžeta navedenih institucija,
 - k) priprema i realizuje prevoz stranca do međunarodnog graničnog prelaza preko kojeg stranac napušta BiH,
 - l) po potrebi priprema i realizuje i druge aktivnosti koje su u vezi sa pripremom i realizacijom prisilnog udaljenja stranca iz BiH.
- 2) U slučaju prisilnog udaljenja stranca sa posebnim potrebama, u skladu sa mogućnostima, omogućit će mu se adekvatna pratnja i osigurati drugi neophodni uslovi za realizaciju prisilnog udaljenja.
 - 3) Nakon što Služba završi pripremne aktivnosti, pristupa se realizaciji postupka prisilnog udaljenja stranca iz BiH, a nakon završenog postupka podnosi se detaljan izvještaj sa svim pojedinostima u toku postupka i ocjenom uspješnosti direktoru Službe ili licu koje on ovlasti.
 - 4) Stranac koji se prisilno udaljava uz pratnju predaje se organima države u koju se vraća, o čemu se sastavlja poseban zapisnik koji potpisuju ovlaštena službena lica iz pratnje i ovlaštena službena lica države koja prima stranca.
 - 5) Izgled i sadržaj zapisnika o predaji stranca propisuje direktor Službe.

Član 20.
(Pratnja stranca)

- 1) Služba će, u okviru svojih kapaciteta, osigurati tim službenika za realizaciju prisilnog udaljenja, koji će biti posebno obučeni za ove zadatke i bit će sastavljen od lica različitog spola.
- 2) Službenici tima koji se angažuju na ovim poslovima moraju posjedovati neophodna znanja, vještine i stručnost za izvršenje operacija prisilnog udaljenja stranaca, uz poštovanje važećih propisa i utvrđenih međunarodnih standarda koji se odnose na ove aktivnosti.
- 3) Plan obuke stručnog osoblja za realizaciju prisilnog izvršenja donosi direktor Službe.
- 4) Za postupke udaljenja stranca, koje Služba bude smatrala složenijim, Služba će u saradnji sa Obavještajno - sigurnosnom agencijom BiH, Državnom agencijom za istrage i zaštitu BiH i Graničnom policijom BiH donijeti posebne planove realizacije, koji ne mogu biti u suprotnosti s odredbama Zakona i ovog Pravilnika.

Član 21.
(Sigurnosni aspekt prisilnog udaljenja)

U svakom pojedinačnom slučaju prisilnog udaljenja stranca iz BiH donosi se sigurnosni plan izvršenja sa procjenom rizika, koji odobrava direktor Službe ili lice koje on ovlasti, a koji sadržava sve elemente bitne za uspješno i sigurno izvođenje postupka prisilnog udaljenja stranca iz BiH.

Odjeljak C - Udaljenje stranca - maloljetnog lica**Član 22.****(Udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje)**

- 1) Stranac - maloljetnik bez pratnje ima pravo na povratak u zemlju porijekla ili uobičajenog boravka.
- 2) Služba je dužna osigurati proceduru povratka koja osigurava da stranac - maloljetnik bez pratnje bude primljen u zemlju porijekla ili uobičajenog boravka od strane roditelja, zakonskog zastupnika, staratelja, punomoćnika, odnosno organa koji se bavi zaštitom djece.
- 3) U toku postupka udaljenja, nadležni organi će posebnu pažnju posvetiti dobi i zrelosti stranca - maloljetnika bez pratnje, te djelovati u cilju zaštite njegovog najboljeg interesa.
- 4) U cilju realizacije udaljenja stranca - maloljetnika bez pratnje pomoć mogu osigurati međunarodne organizacije ili navladine organizacije iz člana 7. stav 4. ovog Pravilnika.

Član 23.**(Postupak za udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje)**

- 1) Služba u saradnji sa organizacionom jedinicom Ministarstva u sjedištu, a posredstvom Ministarstva vanjskih poslova, priprema i realizuje udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje iz zemlje.
- 2) Kad vrši udaljenje stranca - maloljetnika bez pratnje, Služba obavještava organ uprave nadležan za poslove socijalne zaštite - Centar za socijalni rad u mjestu boravka stranca - maloljetnika bez pratnje o potrebi postavljanja privremenog staratelja koji je u obavezi da zastupa njegove interese.
- 3) Staratelj, uz pomoć organa iz stava 1. ovog člana, započinje proces pribavljanja dokumentacije iz zemlje porijekla ili uobičajenog boravka stranca - maloljetnika bez pratnje kako bi se izvršila procjena rizika i sigurnosti povratka, nakon čega donosi odluku, u cilju najboljeg interesa djeteta, o tome da li ponovo spojiti dijete sa porodicom i vratiti ga u zemlju porijekla ili uobičajenog boravka.
- 4) Stranac - maloljetnik bez pratnje neće biti vraćen u zemlju porijekla ili uobičajenog boravka, ako postoji opravdana sumnja, nakon procjene rizika i sigurnosti, da postoje razlozi koji bi povratkom ugrozili njegovu sigurnost.

POGLAVLJE III- STANDARDI POSTUPANJA**Član 24.****(Informisanje stranca koji se prisilno udaljava iz BiH)**

- 1) Stranac koji se prisilno udaljava iz BiH će se unaprijed, što je prije moguće, informisati o pojedinostima udaljenja i informacijama koje su date zemlji u koju se vraća.
- 2) U svrhu dobijanja potrebnih informacija o strancu koji se udaljava i kako bi se udaljenje izvršilo na siguran način, tim za realizaciju prisilnog izvršenja treba da uspostavi komunikaciju sa strancem.
- 3) Služba će osigurati da bar jedno lice tima određenog za pratnju stranca bude istog spola kao i stranac.
- 4) Podaci koji se u pojedinačnim slučajevima budu davali zemlji u koju se stranac vraća i zemlji tranzita mogu se odnositi samo na lice koje se vraća, po potrebi podaci o članovima porodice, podaci o putnoj ispravi i dokumentima potrebnim samo za identifikaciju lica, državljanstvo ili drugi podaci kojima se utvrđuje identitet lica koje se vraća.
- 5) Razlozi zbog kojih se stranac vraća neće se otkrivati.

Član 25.**(Omogućavanje kontakata sa zemljom u koju se stranac vraća)**

Strancu koji se prisilno udaljava može se, po potrebi, omogućiti dovoljno vremena da se pripremi za povratak i da uspostavi neophodne kontakte u zemlji u koju se vraća.

Služba cijeni u svakom konkretnom slučaju, u zavisnosti od okolnosti i mogućnosti, da li će se omogućiti da stranac kontaktira zemlju u koju se vraća.

Član 26.**(Povratak ličnih stvari)**

Strancu koji se prisilno udaljava vratit će se njegove lične stvari, ukoliko su mu oduzete za vrijeme trajanja nadzora, osim novca koji je iskorišten za troškove udaljenja, kao i one stvari kojima bi mogao izvršiti samopovrijeđivanje ili napad na službeno lice koje ga prati.

Član 27.**(Sposobnost za putovanje i ljekarski pregled)**

- 1) Stranac se može prisilno udaljiti iz BiH nakon što je utvrđeno da je zdravstveno sposoban da putuje.
- 2) Strancu će se omogućiti ljekarski pregled, u skladu sa članom 24. Pravilnika o standardima funkcionisanja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracionog centra, prije povratka u državu uobičajenog boravka, a posebno u slučaju da postoje saznanja o medicinskom stanju ili u slučaju da se zahtijeva ljekarski pregled.
- 3) Ljekarski pregled posebno će se osigurati strancima koji su bili predmet postupka udaljenja koje je bilo prekinuto zbog njihovog otpora, a bila je upotrebljena sila od strane tima za pratnju.
- 4) U slučaju da se prisilno udaljenje stranca obavlja avionom, ljekarski pregled će sadržavati ocjenu da je stranac sposoban za vazdušni prevoz-let.
- 5) Za vrijeme procedure prisilnog udaljenja strancu se mogu davati lijekovi samo na osnovu medicinske dokumentacije koja je donesena u vezi sa svakim konkretnim slučajem prisilnog udaljenja.
- 6) Medicinskim podacima o strancima posvetit će se posebna pažnja i oni se neće odavati.

Član 28.**(Prisilno udaljenje stranca sa posebnim potrebama)**

Za stranca koji se prisilno udaljava, a koji je u stanju posebnih potreba, u okviru priprema za putovanje će se osigurati uslovi za zadovoljavanje posebnih potreba, u mjeri u kojoj je to objektivno moguće.

Član 29.**(Poštivanje dostojanstva ličnosti i upotreba prisile)**

- 1) Poštivanje dostojanstva stranca koji se prisilno udaljava, sigurnost drugih putnika i članova posade je od najveće važnosti tokom procesa udaljenja, o čemu se vodi posebna briga.
- 2) U postupku prisilnog udaljenja dozvoljeni su i prihvatljivi samo vidovi prisile koji su proporcionalni otporu stranca, s ciljem da se stranac drži pod kontrolom.
- 3) Tehnike prisile će se samo iznimno upotrebljavati kada je to nužno u konkretnom slučaju, u skladu sa odredbama Pravilnika o načinu vršenja ovlaštenja inspektora za strance u dijelu koji se odnosi na primjenu sredstava prisile.

- 4) Izvještaj o realizaciji prisilnog udaljenja mora biti u potpunosti dokumentovan opisujući sve značajne incidente koji su se desili ili bilo koja sredstva prisile koja su korištena u svakom pojedinačnom slučaju.

POGLAVLJE IV - NADZOR U IMIGRACIONOM CENTRU

Član 30.

(Stavljanje stranaca pod nadzor)

- 1) U svrhu osiguranja izvršenja rješenja o otkazu boravka ili protjerivanju iz BiH, ili iz drugih razloga propisanih Zakonom, stranac se može staviti pod nadzor.
- 2) Stranac kojem je određen nadzor u skladu sa odredbama Zakona, smješta se u Imigracioni centar po proceduri propisanoj ovim Pravilnikom i Pravilnikom o standardima funkcionisanja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracionog centra.
- 3) Do početka rada Imigracionog centra u punom obimu, ministar sigurnosti BiH može potpisati protokol o saradnji s nevladinim organizacijama o korištenju njihovih kapaciteta, i/ili može, posebnim rješenjem odrediti prostorije Ministarstva ili upravnih organizacija u sastavu Ministarstva, u svrhu osiguranja smještaja stranaca koji se stavljaju pod nadzor.
- 4) Ukoliko Služba cijeni da nisu ispunjeni uslovi za stavljanje stranca pod nadzor u Imigracionom centru, strancu koji se nalazi u postupku udaljenja će naložiti da boravi na adresi na kojoj ima prijavljen boravak i da se svaki dan javlja Službi dok ne napusti teritoriju BiH.
- 5) Do dana udaljenja iz BiH, Služba strancu privremeno izuzima sve putne isprave, o čemu izdaje potvrdu.

Odjeljak A - Opći uslovi za stavljanje stranca pod nadzor

Član 31.

(Nadzor u Imigracionom centru)

- 1) Ukoliko su ispunjeni razlozi za određivanje nadzora propisani Zakonom, rješenje o stavljanju stranca pod nadzor donosi Služba na način propisan Zakonom.
- 2) Rješenje o stavljanju stranca pod nadzor uručuje se strancu i dostavlja upravi Imigracionog centra bez nepotrebnog odlaganja i istovremeno se izvršava u skladu sa Zakonom.
- 3) Protiv rješenja o stavljanju stranca pod nadzor može se izjaviti žalba organizacionoj jedinici Ministarstva u sjedištu u roku od tri dana od dana prijema rješenja, a koja ne odgađa izvršenje rješenja.
- 4) Na postupak koji se odnosi na način stavljanja stranca pod nadzor, uslovima i procedurama, te trajanju nadzora primjenjuju se odredbe Zakona.

Član 32.

(Rješenje o stavljanju stranca pod nadzor)

- 1) Rješenje o stavljanju stranca pod nadzor sadrži odluku o: vremenu smještaja stranca u Imigracioni centar, dan, sat i planirano vrijeme smještaja i podatke o obvezniku snošenja troškova nadzora u Imigracionom centru i troškova prisilnog udaljenja stranca iz zemlje.
- 2) Na zahtjev organizacione jedinice Službe koja donosi rješenje o stavljanju stranca pod nadzor, organizaciona jedinica Službe koja je donijela prvostepeno rješenje o protjerivanju dužna je odmah dostaviti sve podatke o obvezniku snošenja svih troškova nadzora u Imigracionom centru i troškova prisilnog udaljenja stranca iz zemlje, u smislu člana 36. stav 3. ovog Pravilnika.

Član 33.

(Trajanje nadzora)

- 1) Na osnovu rješenja organizacione jedinice Službe stranac se može zadržati u Imigracionom centru toliko dugo koliko je potrebno za izvršenje svrhe nadzora, odnosno do trenutka prisilnog udaljenja iz zemlje ili dok se razlozi koji su bili osnov za stavljanje stranca pod nadzor značajno ne izmijene, a najduže u onom roku koji je predviđen Zakonom.
- 2) Shodno odredbama Zakona, a na osnovu obrazloženog prijedloga Službe, rukovodilac organizacione jedinice Ministarstva u sjedištu, nadzor strancu u Imigracionom centru može rješenjem produžiti najviše za tri mjeseca. Ukupno trajanje nadzora izrečeno strancu ne može biti duže od zakonom predviđenog roka u kontinuitetu.
- 3) Protiv odluke o produženju nadzora nad strancem žalba nije dozvoljena.

Član 34.

(Način prihvata stranca u Imigracioni centar)

Na procedure prihvata stranca kao i stranca maloljetnika, evidentiranje, ljekarski pregled, prava stranca i druga pitanja vezana za nadzor u Imigracionom centru primjenjuju se odredbe Pravilnika o standardima funkcionisanja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracionog centra.

Odjeljak B - Uslovi za prestanak nadzora

Član 35.

(Prestanak nadzora)

Nadzor nad strancem u Imigracionom centru prestaje kada se ispune uslovi za prisilno udaljenje stranca iz zemlje ili protekom vremena zadržavanja određenog u rješenju o stavljanju stranca pod nadzor ili kada stranac, prije roka određenog u rješenju o stavljanju pod nadzor, odluči da dobrovoljno napusti BiH, a po procedurama definisanim Zakonom, ovim Pravilnikom i Pravilnikom o standardima funkcionisanja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracionog centra.

POGLAVLJE V - TROŠKOVI UDALJENJA STRANCA

Član 36.

(Troškovi vraćanja)

- 1) Stranac je dužan snositi troškove koji nastanu u toku postupka udaljenja do države u koju se stranac upućuje.
- 2) Troškovi prisilnog udaljenja iz stava 1. ovog člana obuhvataju:
 - a) transport stranca unutar BiH,
 - b) troškove smještaja i boravka u Imigracionom centru, uključujući i pričinjenu štetu za vrijeme boravka u Imigracionom centru,
 - c) transport stranca do graničnog prelaza države u koju se upućuje,
 - d) troškove pratnje,
 - e) administrativne troškove vezane za osiguranje povratka i
 - f) druge troškove vezane za lične potrebe i boravak u Imigracionom centru i prisilno udaljenje stranca iz zemlje.

- 3) Ukoliko stranac ne posjeduje novčana sredstva za podmirivanje obaveza iz stava 1. i 2. tačke a) do tačke f) ovog člana, troškove će snositi:
- lice koje je izdalo garantno pismo ili poziv u svrhu ulaska stranca,
 - fizičko ili pravno lice, udruženje ili radnja koja je strancu dala zaposlenje iako nije posjedovao radnu dozvolu,
 - fizičko ili pravno lice koje je uposlilo stranca po osnovu radne dozvole,
 - organ koji je izdao radnu dozvolu,
 - banka koja je izdala garanciju na sredstva bezgotovinskog plaćanja,
 - privredna komora koja je ovjerila poslovni poziv,
 - turistička organizacija ili udruženje koje je izdalo vaučer,
 - BiH.
- 4) Gotov novac koji se strancu oduzme u skladu sa članom 22. i 23. Pravilnika o standardima funkcionisanja i drugim pitanjima značajnim za rad Imigracionog centra može se koristiti za pokrivanje troškova u vezi sa prisilnim udaljenjem stranca.
- 5) Strancu koji raspolaže sredstvima za prisilno udaljenje, naplatit će se troškovi prisilnog udaljenja za što će mu se izdati račun sa specifikacijom troškova koji donosi Služba.
- 6) Odluku o načinu obračuna i visini troškova koji nastanu u postupku prisilnog udaljenja, kao i odluku o obrascu i izgledu računa sa specifikacijom troškova, iz stava 2. i 3. ovog člana, donosi ministar sigurnosti na prijedlog direktora Službe.

**Član 37.
(Postupak)**

- Rješenje o obvezniku podmirjenja troškova u iznosu ukupnih troškova koji nastanu u postupku udaljenja stranca iz zemlje donosi Ministarstvo u sjedištu, na prijedlog Službe.
- Služba će obrazložen i dokumentovan prijedlog rješenja iz prethodnog stava, dostaviti u što kraćem roku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja zaključka o dozvoli izvršenja.
- Ukoliko stranac ne posjeduje novčana sredstva za podmirivanje obaveza snošenja troškova propisanih članom 36. stav 2. ovog Pravilnika, Služba u svom prijedlogu iz stava 2. ovog člana, koji mora biti obrazložen i potkrijepljen dokazima, predlaže koji subjekt iz člana 36. stav 3. ovog Pravilnika treba da snosi troškove izvršenja zaključka o dozvoli izvršenja.
- Prijedlog iz stava 2. ovog člana obuhvata obračun svih troškova Službe, koja izvršava rješenje o prisilnom udaljenju stranca iz BiH, a koji su nastali od momenta izvršnosti zaključka o dozvoli izvršenja do momenta prisilnog udaljenja stranca do graničnog prelaza države u koju se stranac upućuje.
- Rješenje iz stava 1. ovog člana je konačno u upravnom postupku.

Član 38.

(Privremeno osiguranje sredstava)

- Ukoliko nijedan subjekt iz člana 36. stav 3. tačka a) - g) ovog Pravilnika nije u mogućnosti podmiriti troškove vraćanja i nadzora stranca, njih će snositi BiH angažiranjem sredstava za posebne namjene kojima raspolaže Služba ili Ministarstvo.
- Na zahtjev Službe, realizaciju aktivnosti iz stava 1. ovog člana vršit će Sektor za pravne, kadrovske, opće i finansijsko-materijalne poslove Ministarstva sigurnosti BiH ili uprava Službe u skladu sa propisanim procedurama trošenja finansijskih sredstava.

Član 39.

(Potraživanje sredstava)

- Ukoliko obveznik snošenja troškova iz člana 36. stav 3. tačka a) - g) koji je određen rješenjem u roku ne izmiri obaveze vraćanja novčanih sredstava, Ministarstvo će ista potraživati od subjekata u odgovarajućem postupku.
- Organ nadležan za postupanje u skladu sa stavom 1. ovog člana, a na zahtjev Sektora za pravne, kadrovske, opće i finansijsko-materijalne poslove Ministarstva je Pravobranilaštvo BiH.

POGLAVLJE VI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 40.

(Donošenje akata)

Svi akti za koje postoji obaveza donošenja po ovom Pravilniku, donijet će se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika.

Član 41.

(Evidencija o udaljenju stranaca)

- Nakon završenog postupka činjenice o udaljenju stranaca unose se u odgovarajuće evidencije.
- Oblik i sadržaj evidencija iz prethodnog stava propisat će direktor Službe.

Član 42.

(Izmjene, dopune, tumačenje odredbi i nadzor nad primjenom)

- Izmjene i dopune ovog Pravilnika vrši Ministarstvo sigurnosti.
- Tumačenje i nadzor nad primjenom odredbi ovog Pravilnika vrši Ministarstvo sigurnosti.

Član 43.

(Stupanje na snagu Pravilnika i prestanak primjene Instrukcije)

- Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Instrukcija o postupku udaljenja, nadzoru i obveznicima snošenja troškova nadzora i vraćanja stranaca iz Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/05 i 74/06).
- Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-126/08
16. aprila 2008. godine
Sarajevo

Ministar
Tarik Sadović, s. r.

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Ustavni je sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1314/06**, rješavajući apelaciju **Muamera Bajrovića i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2. i članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Tudor Pantiru, sudac

Mato Tadić, sudac

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

Krstan Simić, sudac

na sjednici održanoj 29. ožujka 2008. godine donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Muamera Bajrovića, Mirsada Tire, Mirsada Hrabe, Elvedina Omerovića i Nijaza Drakovca**, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Goraždu broj 005-0-Gž-06 000 028 od 27. veljače 2006. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Muamer Bajrović i dr. (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Goražda, koje zastupa Azem Mehonić, odvjetnik iz Sarajeva, podnijeli su 4. svibnja 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Goraždu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 005-0-Gž-06 000 028 od 27. veljače 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda od Kantonalnog suda i sudionika u postupku, Kantonalnog pravobraniteljstva Bosansko-podrinjskog kantona, Goražde (u daljnjem tekstu: Kantonalno pravobraniteljstvo), zatražena je 12. srpnja 2007. godine dostava odgovora na apelaciju.

3. Kantonalni je sud dostavio odgovor na apelaciju 25. srpnja 2007. godine, a Kantonalno pravobraniteljstvo 3. kolovoza 2007. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog suda i Kantonalnog pravobraniteljstva su dostavljeni apelantu 7. studenoga 2007. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata podastrih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelanti su 27. svibnja 2005. godine Općinskom sudu u Goraždu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) podnijeli tužbu protiv Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (u daljnjem tekstu: BPK), Vlade Kantona i Ministarstva unutarnjih poslova

(u daljnjem tekstu: tuženi). U tužbi su naveli da su uposlenici kod tuženog na poslovima policije, te da kao njegovi djelatnici, prema odredbama članka 162. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave u FBiH, imaju pravo na naknadu za topli obrok za vrijeme posla, naknadu (regres) za korištenje godišnjeg odmora, pravo na uvećanje plaća od najmanje 35% za rad noću, naknadu troškova za prijevoz na posao i sa posla ukoliko je mjesto stanovanja od radnoga mjesta udaljeno najmanje dva kilometra, a nije organiziran prijevoz. Apelanti su istaknuli da im tijekom 2002., 2003. i 2004. godine, te do svibnja mjeseca 2005. godine, nije isplaćena naknada za ishranu (topli obrok), odnosno da je isplata izvršena u znatno manjem iznosu od pripadajućeg 2% prosječne mjesečne plaće u Federaciji prema posljednjim objavljenim statističkim podacima. Dalje su naveli da im za 2002. i 2003. godinu nisu uopće isplaćene naknade za korištenje godišnjeg odmora, dok im je za 2004. godinu isplaćen regres manji od prosječnog po članku 32. Kolektivnog ugovora, kao i da im tijekom 2003., 2004. i 2005. godine nije isplaćena naknada za troškove prijevoza na posao i sa posla u punom iznosu. Stoga, kako tuženi odbija uplatiti im iznose koje duguje, apelanti su predložili da sud tuženog obaveže na izmirenje duga.

7. Presudom Općinskog suda broj P-247/05 od 15. prosinca 2005. godine, tuženi je obvezan apellantima isplatiti određene iznose za određena razdoblja, kako je navedeno u izreci prvostupajnske presude, temeljem naknade za topli obrok i regres sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 27. svibnja 2005. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do isplate. Dio tužbenoga zahtjeva apelanata Muamera Bajrovića, Mirsada Tire i Elvedina Omerovića, u kojemu traže isplatu regresa za korištenje godišnjeg odmora za 2002. i 2003. godinu, kao i onaj za naknadu troškova prijevoza na posao za 2003., 2004. i 2005. godinu, su odbijeni. Tuženi je obvezan apellantima naknaditi troškove parničnoga postupka u iznosu od 2.242,00 KM.

8. U obrazloženju prvostupajnske presude se navodi da se, prema odredbama članka 164. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave u Federaciji BiH, na primanja plaća i drugih primanja i naknada na temelju rada, a koja nisu utvrđena tim zakonom, primjenjuju opći propisi o radu i kolektivni ugovori. Utvrđeno je da je posebni Kolektivni ugovor za službenike tijela uprave i sudbene vlasti u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Kolektivni ugovor) zaključen 11. travnja 2000. godine, a na temelju članka 7. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave u FBiH. U preambuli ugovora se navodi da je on zaključen uz prethodno pribavljenu suglasnost između ostalih i BPK po Odluci broj 02-8405-1536/98 od 29. rujna 1998. godine. Uvidom u navedenu odluku, koju je donijela Vlada BPK Goražde, utvrđeno je da je prihvaćen prijedlog posebnog Kolektivnog ugovora za službenike i namještenike tijela uprave BPK. Istom je odlukom predsjednik Vlade BPK ovlašten da sa Samostalnim sindikatом djelatnika društvenih tijela FBiH zaključi poseban Kolektivni ugovor za službenike i namještenike Federacije BiH.

9. Glede pobijanja činjenice zaključenja posebnog Kolektivnog ugovora i sudjelovanja tuženoga prvostupajnski je sud naveo da se radi o aktu koji je javno objavljen, te da sudu nisu ponuđeni dokazi na okolnost postojanja procedure za utvrđivanjem činjenice da tuženi nije sudjelovao u njegovome zaključivanju, odnosno proceduri istupanja tuženoga iz ugovornog odnosa. Općinski je sud smatrao da se na radne odnose djelatnika uprave u BPK, a time i Ministarstva

unutarnjih poslova, imaju primijeniti odredbe posebnog Kolektivnog ugovora. Stoga je u konkretnom slučaju Općinski sud primijenio odredbe čl. 30, 31. i 32. Kolektivnog ugovora koje se odnose na troškove prijevoza, topli obrok i regres. Sud je potom za svakoga od apelanta pojedinačno, a na temelju provedenoga dokaznog postupka, ustvrdio činjenično stanje glede isplate naknade za topli obrok, regresa i troškova prijevoza.

10. Protiv navedene presude apelanti i tuženi su podnijeli prizive. Kantonalni je sud Presudom broj 005-0-GŽ-06 000 028 od 27. veljače 2006. godine uvažio priziv tuženoga, preinačio Presudu Općinskog suda broj P-247/05 od 15. prosinca 2005. godine, te odbio tužbeni zahtjev apelanata za obvezivanjem tuženoga da apelantima temeljem isplate toploga obroka, regresa i prijevoza za razdoblje od 2002. godine do 30. travnja 2005. godine isplati pojedinačne iznose, kako je navedeno u izreci presude Kantonalnog suda. Apelanti su obvezani tuženom na ime troškova parničnoga postupka isplatiti iznos od 1.638,00 KM u roku od 15 dana od dana donošenja presude. Priziv apelanata je odbijen kao neutemeljen.

11. U obrazloženju presude se navodi da Kolektivni ugovor, iz kojega apelanti izvode pravo na isplate u navedenim iznosima i koji je bio osnova vještaku financijske struke za utvrđivanjem naknade za izostale isplate, po svojoj osnovi ima elemente posebnog Kolektivnog ugovora kao granski kolektivni ugovor. Kod takve vrste ugovora za određenu djelatnost uposlenike zastupa samostalni sindikat djelatnosti, a poslodavce druga poslodavaca određene grane odnosno njezin predsjednik, ili do formiranja udruge poslodavaca to može biti Vlada FBiH, odnosno Vlada kantona sukladno članku 112. Zakona o radu kojima su regulirani kolektivni ugovori.

12. Kako se u konkretnom slučaju radi o prijemnom činjenici je li tuženi zaključio Kolektivni ugovor ili mu je pristupio, navedena se činjenica, po mišljenju Kantonalnog suda, morala utvrđivati. Kantonalni je sud naveo da je poznata činjenica tko je 11. travnja 2000. godine stavio potpis na taj ugovor, ali da je nepoznata činjenica je li tuženi i kada stavio potpis na takav ugovor. Po shvaćanju Kantonalnog suda nepristupanje je propuštanje radnje pristupanja, te su apelanti bili u obvezi dokazati oprečno - da je bilo radnje pristupanja ili, kako smatraju, zaključivanja, odnosno da je ovlašten predstavnik BPK potpisao takav ugovor. Utvrđeno je da tu činjenicu apelanti nisu dokazali. Cijeneći odredbe članka 75. Kolektivnog ugovora i članka 115. Zakona o radu prema kojemu "kolektivni ugovor je obvezan za strane koje su ga zaključile kao i za strane koje su mu naknadno pristupile", Kantonalni je sud smatrao da suglasnost na usuglašeni tekst prijedloga Kolektivnog ugovora po sadržaju i nužnoj proceduri za zaključivanje i pristupanje nije punomoć Vladi Federacije BiH da ona u ime BPK zaključi takav ugovor, odnosno da navedena suglasnost nije pristupanje tuženog tome ugovoru. Utvrđeno je da apelanti kroz postupak nisu dokazali da je tuženi pristupio Kolektivnom ugovoru, te zbog toga Kantonalni sud smatra pogrešnim zaključak prvostupanjskoga suda da je prijeporni Kolektivni ugovor osnova iz koje apelanti izvode svoje pravo.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelanti navode povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka

1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Žale se na pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnoga prava. Ističu da su se, s ciljem ostvarivanja svojih potraživanja, pored drugih pravnih osnova iz članka 162. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 13/98), čl. 9, 10. i 11. Uredbe o naknadama koje nemaju karakter plaće ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/98), u tužbi pozvali i na odredbe čl. 31. i 32. Kolektivnog ugovora, te da je navedeni Kolektivni ugovor kao javna isprava objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH". Navode da u preambuli objavljenoga Kolektivnog ugovora stoji da ga je u ime Vlade FBiH zaključio federalni ministar pravde uz prethodno pribavljenu suglasnost, na usuglašeni tekst prijedloga Kolektivnog ugovora, pored ostalih i Vlade BPK, iz čega po mišljenju apelanata razvidno i nedvosmisleno proizlazi da je Vlada FBiH navedeni Kolektivni ugovor zaključila u ime Vlade FBiH, te u ime vlada kantona koje su dale suglasnost na konačan i usuglašen tekst prijedloga Kolektivnog ugovora. Apelanti smatraju da je navedena činjenica bila općepoznata i za apelante i za sud, te da apelanti nisu imali zakonsku obvezu posebno dokazivati tu činjenicu. Navode da je teret dokazivanja o tomu je li tuženi ili nije potpisao Kolektivni ugovor bio na strani tuženoga, a ne apelanata. Smatraju da je Kantonalni sud bio dužan zakazati raspravu na kojoj bi od tuženoga zatražio da ponudi dokaze kojima bi dokazao svoje tvrdnje o tomu da nije potpisao Kolektivni ugovor.

14. Dalje, apelanti ističu da su tijekom prizivnog postupka, nakon dobijanja priziva tuženoga, zatražili od samostalnog Sindikata službenika tijela uprave i sudbene vlasti u Federaciji BiH izjašnjenje o tomu je li tuženi u proceduri usvajanja i objavljivanja Kolektivnog ugovora sudjelovao u njegovom donošenju, prihvaćanju i potpisivanju, te da je navedeni Sindikat punomoćniku apelanata dostavio presliku originalnog zaključenog Kolektivnog ugovora za službenike tijela uprave i sudbene vlasti u FBiH iz kojega se na posljednjoj stranici razvidno dokazuje da je tuženi, pored prethodne suglasnosti na usuglašen prijedlog Kolektivnog ugovora, i formalno pristupio Kolektivnom ugovoru tako što ga je potpisao i ovjerio pečatom, a što je protokolirano pod brojem 07-34-267/00 od 18. svibnja 2000. godine. Navode da je navedeni dokaz punomoćnik apelanata uz dopunu odgovora na priziv tuženoga dostavio na uvid Kantonalnom sudu 24. veljače 2006. godine, te da Kantonalni sud u svojoj presudi nije naveo da je punomoćnik apelanata uz navedeni podnesak sudu dostavio i "nepobitan dokaz" odnosno presliku Kolektivnog ugovora koji je potpisao tuženi, a čiji se original nalazi u evidenciji Sindikata službenika tijela uprave i sudbene vlasti u FBiH. Ističu da su "kasnije" saznali da je sam zastupnik tuženoga osobno sudjelovao u postupku usuglašavanja teksta Kolektivnog ugovora, da mu je osobno bilo poznato da je predstavnik tuženoga na dan svečanog potpisivanja Kolektivnog ugovora bio nazočan, potpisao i ovjerio navedeni Kolektivni ugovor, te da je ista osoba inicirala "postupak" da se poništi Kolektivni ugovor. Po navedenoj inicijativi Vlada BPK je 10. kolovoza 2005. godine donijela Odluku broj 03-34-1558/05 ("Službene novine Kantona BPK" broj 10/05), kojom se "poništava" Kolektivni ugovor. Po mišljenju apelanata, kako je navedena odluka razvidno objavljena u službenome glasilu ona je morala, kao javna isprava, biti poznata Kantonalnom sudu, a što je samo po sebi dostatan dokaz da je tuženi potpisao Kolektivni ugovor 2000. godine, jer da ga nije potpisao postavlja se pitanje zbog čega bi donosio Odluku o njegovome poništavanju. Apelanti vide kao posebno pitanje pravnu valjanost odluke tuženoga o

poništanju Kolektivnog ugovora, jer tuženi nije na to ovlašten, a niti se poništavanje može vršiti retroaktivno već se raskid Kolektivnog ugovora može tražiti na način predviđen u samome Kolektivnom ugovoru.

b) Odgovor na apelaciju

15. U svojem odgovoru na apelaciju Kantonalni sud predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena jer je pobijana odluka Kantonalnog suda utemeljena na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

16. U svojem odgovoru na apelaciju Kantonalno pravobraniteljstvo navodi da je točno da BPK nije zaključio posebni Kolektivni ugovor ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/00), niti da mu je kasnije pristupio u smislu članka 73. Kolektivnog ugovora i čl. 11. i 112. Zakona o radu. Navode da je istina da je BPK sudjelovao u izradi posebnog Kolektivnog ugovora 1998. godine i da je usuglašen prijedlog Ugovora koji je mogao "podnijeti" ovaj kanton a i drugi siromašniji kantoni. Zbog toga je Vlada BPK, sukladno odredbama Zakona o radu, donijela odluku kojom je načelno prihvatila taj prijedlog i njome ovlastila predsjednika Vlade da potpiše i zaključi takav usuglašeni tekst posebnog Kolektivnog ugovora za službenike tijela uprave i sudbene vlasti u FBiH. Ističu da taj prijedlog Kolektivnog ugovora predsjednik Vlade BPK nikada nije potpisao i zaključio, iako je u "Službenim novinama Federacije BiH", broj 23/00, znači tek 2000. godine, objavljen neki drugi tekst tog ugovora u čijoj je preambuli stavljen broj odluke Vlade BPK, te da predsjednik Vlade BPK nikada nije potpisao ugovor niti ga je navedena Vlada zaključila.

17. Kantonalno pravobraniteljstvo smatra da je tuženi u predmetnome postupku izveo dokaze i dokazao navedene činjenice. Ističu da je ministar za pravdu BPK 18. svibnja 2000. godine neovlašteno potpisao - "pristupio" Kolektivnom ugovoru s tim što Vlada BPK nikada nije donijela odluku kojom je dala suglasnost na takav potpis, a na temelju čega bi se smatralo da je navedena Vlada pristupila navedenome ugovoru, a što je regulirano odredbama Zakona o radu člankom 112. stavak 3. Po mišljenju Kantonalnog pravobraniteljstva, BPK je u sudbenom postupku dokazao da nije zaključio predmetni ugovor niti mu je pristupio sukladno odredbama o kolektivnom ugovaranju iz Zakona o radu, te stoga navedeni ugovor nije primjenjivan na području predmetnog kantona, pa prema tomu ni prema apelantima. Smatra da je pobijana odluka Kantonalnog suda zakonita i ustavna, te da bi oprečnim odlučivanjem bila povrijeđena ustavna prava ne apelanata već ostalih 700 uposlenika proračunskih korisnika BPK. Dalje se navodi da je, obzirom na stalan deficit u proračunu BPK, navedeni kanton koristeći ustavne ovlasti donosio propise na temelju kojih je vršio isplatu plaća i naknada plaća svih proračunskih korisnika, odnosno svim uposlenicima na temelju unaprijed utvrđenih kriterija, pravilno i zakonito. Stoga, predlažu da se predmetna apelacija odbije odnosno odbaci zbog toga što apelanti nisu koristili pravno sredstvo revizije.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

"Članak 7. stavak 1.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvesti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Članak 102.

(1) Svaka stranka treba u svojim izlaganjima iznijeti sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te se izjasniti o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.

(2) Stranke mogu tijekom glavne rasprave iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako učine vjerojatnim da ih bez svoje krivnje nisu bili u mogućnosti iznijeti odnosno predložiti na pripremnome ročištu.

Članak 123.

(1) Svaka je stranka dužna dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na temelju kojih će donijeti odluku.

Članak 125. stavak 4.

(4) Ne treba dokazivati činjenice koje su općepoznate."

VI. Dopustivost

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima prizivnu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovome Ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojega suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojega je koristio.

21. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 005-0-GŽ-06 000 028 od 27. veljače 2006. godine, protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijanu su presudu apelanti primili 6. ožujka 2006. godine, a apelacija je podnesena 4. svibnja 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očevidno (*prima facie*) neutemeljena niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojega apelacija nije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud ustvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelanti pobijaju presudu Kantonalnog suda, navodeći da im je tom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

24. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode ovog članka, stavak 2., što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava vezana za krivične postupke".

Članak 6. stav 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

25. Ustavni sud konstatira da se predmetni postupak odnosi na isplatu novčanoga potraživanja temeljem radnoga odnosa (regresa, toplog obroka i troškova prijevoza). U odgovoru na pitanje je li članak 6. Europske konvencije primjenjiv na konkretni slučaj, valja podsjetiti na dosadašnju praksu institucija koje su u Bosni i Hercegovini odlučivale o zaštiti temeljnih prava i sloboda garantiranih Europskom konvencijom, i izvesti neprijeporan zaključak da se sporovi iz radnih odnosa tiču "građanskih prava i obveza", te se na postupke u svezi s radnim odnosom i pravima iz radnog odnosa primjenjuje članak 6. Europske konvencije (CH/99/2007, *Rakita protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 31. ožujka 2003. godine, točka 51; CH/99/3015, *Sulejman Ahmetašević protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka o prihvatljivosti od 7. ožujka 2005. godine, točka 15. *et sequ*). Ustavni je sud, stoga, mjerodavan ispitati je li postupak bio sukladan standardima iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

26. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je njegova nadležnost u prizivnim postupcima ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovome Ustavu" i da Ustavni sud nije mjerodavan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kad odluka redovitoga suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očevidno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede temeljnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj U 39/01, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 25/02).

27. Ustavni sud konstatira da je u konkretnom slučaju prijeporno obvezuje li Kolektivni ugovor, iz kojega apelanti izvode pravo na isplatu traženih naknada za regres, topli obrok i troškove prijevoza, tuženog u smislu zaključivanja odnosno pristupanja tuženoga navedenome Kolektivnom ugovoru. Dalje se kao prijeporno postavlja pitanje koja je od strana u postupku bila dužna dokazati činjenicu zaključivanja odnosno pristupanja tuženoga Kolektivnom ugovoru.

28. Po mišljenju apelanata teret dokazivanja navedenih činjenica je bio na tuženome, a ne na apelantima kako je to naveo Kantonalni sud. Nadalje smatraju da je Kolektivni ugovor kao javna isprava bio objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH", te da su činjenice koje se tiču Kolektivnog ugovora općepoznate činjenice koje apelanti nisu morali posebice dokazivati.

29. Ustavni sud nalazi da je prvostupanjski sud ustvrdio da Kolektivni ugovor pravno obvezuje tuženoga, te je na temelju relevantnih odredbi Kolektivnog ugovora utvrđena obveza tuženog da apelantima isplati naknadu za topli obrok i naknadu za korištenje godišnjeg odmora. Nasuprot tomu, Kantonalni je sud zauzeo oprečno stajalište navodeći pri tomu da apelanti u postupku nisu dokazali činjenicu zaključivanja odnosno

pristupanja tuženoga prijepornome Kolektivnom ugovoru. Kantonalni je sud našao da sama suglasnost na prijedlog ugovora ne znači samim tim i pristupanje tome ugovoru, te da se samo navođenje u uvodu Kolektivnog ugovora BPK ne može tumačiti kao da je tuženi pristupio ugovoru i da ga taj ugovor obvezuje. Pri tomu je Kantonalni sud naveo da nije bilo na tuženome dokazivati proceduru da on nije sudjelovao u zaključivanju Kolektivnog ugovora odnosno njegovome istupanju kako je to ustvrdio prvostupanjski sud, već da su činjenicu zaključivanja odnosno pristupanja tuženoga Kolektivnom ugovoru bili dužni dokazati apelanti.

30. U svezi s navedenim Ustavni sud konstatira da su apelanti svoje pravo na naknadu toplog obroka, regresa i troškova prijevoza izvodili iz Kolektivnog ugovora. Obzirom da je tijekom cijeloga postupka tuženi pobijao činjenicu da ga navedeni ugovor obvezuje zbog toga što ga on nije zaključio, odnosno nije mu pristupio, Ustavni sud smatra da su upravo apelanti bili u obvezi da dokazati oprečno, a ne tuženi, kako to navodi i Kantonalni sud. Nadalje, Ustavni sud ne može prihvatiti kao utemeljene navode apelanata da su činjenice u svezi s navedenim Kolektivnim ugovorom općepoznate činjenice koje, po mišljenju apelanata, nije trebalo dokazivati, jer se radi o javnoj ispravi koja je javno objavljena i prema tomu su okolnosti u svezi s navedenim Kolektivnim ugovorom morale biti poznate Kantonalnom sudu. S tim u svezi Ustavni sud nalazi da se, iako je sudbena praksa glede pitanja općepoznatih činjenica neujednačena, u pravnoj znanosti općepoznatim činjenicama smatraju kako one činjenice koje su poznate svakom prosječnom čovjeku ili znatnom broju ljudi u cijeloj zemlji, tako i događaji lokalnog značaja koji su poznati ljudima u užoj sredini u kojoj se obavlja suđenje. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud smatra da se pitanje zaključivanja odnosno pristupanja tuženoga Kolektivnom ugovoru, kada je ono prijeporno, ne može u smislu Zakona o parničnome postupku smatrati općepoznatom činjenicom koju stranke nisu dužne dokazati.

31. Apelanti navode da su Kantonalnom sudu uz dopis od 24. veljače 2006. godine (dopunu odgovora na priziv tuženoga) dostavili presliku Kolektivnog ugovora koji je potpisao tuženi, a čiji se original nalazi u službenoj evidenciji Samostalnog sindikata službenika tijela uprave i sudbene vlasti u FBiH. Također navode da su "kasnije" saznali i za Odluku Vlade BPK, broj 03-34-1558/05 od 10. kolovoza 2005. godine, objavljenu u "Službenim novinama Kantona BPK" broj 10/05, kojom se poništava prijeporni Kolektivni ugovor. Ustavni sud konstatira da se u konkretnom slučaju radi o novim činjenicama i dokazima koje su apelanti bili dužni priložiti kao dokaz u prvostupanjskome postupku odnosno na pripremnome ročištu, a najkasnije tijekom glavne rasprave, ukoliko učine vjerojatnim da ih bez svoje krivnje nisu bili u mogućnosti iznijeti odnosno predložiti na pripremnome ročištu. Dakle, proizlazi da navedene činjenice apelanti nisu mogli utemeljeno dostaviti Kantonalnom sudu tek uz dopunu odgovora na priziv tuženoga već mnogo ranije.

32. Na temelju navedenoga Ustavni sud zaključuje da apelanti u predmetnome postupku nisu dokazali činjenicu zaključivanja odnosno pristupanja tuženoga prijepornome Kolektivnom ugovoru iz kojega apelanti izvode osnovu za traženu naknadu, a na temelju kojega bi tuženi bio u obvezi apelantima naknaditi tražene naknade za topli obrok, regres i troškove prijevoza. Također, uvidom u odredbe članka 162. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave u FBiH ("Službene novine Federacije BiH" 13/98), te čl. 9, 10. i 11. Uredbe o naknadama koje nemaju karakter plaće

("Službene novine Federacije BiH", broj 44/98), na koje se apelanti pozivaju, Ustavni sud nalazi da se navedene odredbe odnose na službenike u federalnim tijelima uprave, a ne na službenike u kantonalnim tijelima uprave kojima pripadaju apelanti.

33. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud smatra da se iz navoda u apelaciji, kao i priložene dokumentacije, ne može zaključiti da su pobijanom presudom Kantonalnog suda povrijeđena ili zanemarena ustavna prava apelanata. Ne može se zaključiti da je Kantonalni sud primijenio zakon proizvoljno ili da je došlo do povrede procesnih prava, odnosno da utvrđeno činjenično stanje ukazuje na bilo koju povredu Ustava Bosne i Hercegovine. Apelanti su imali mogućnost sudjelovati u predmetnome postupku i predlagati dokaze u istoj mjeri kao i druga strana. Stoga se ne može zaključiti da je u predmetnome postupku došlo do povrede načela jednakopravnosti pred sudom koji je važan element pravičnog suđenja i koji zahtijeva da objema stranama mora biti data razumna mogućnost izlaganja svojega predmeta uključujući i iznošenje dokazne građe pod uvjetima koji ih ne stavljaju u znatno podređen položaj u odnosu na protivnika (vidi Europski sud za ljudska prava, *Dombo B.V. protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1993. godine, serija A, broj 274, str. 19). Također, po mišljenju Ustavnog suda Kantonalni je sud za svoju odluku dao razvidne i precizne razloge.

34. Stoga, imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede ustavnoga prava apelanata na pravičan postupak iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Ostali navodi

35. Ustavni sud smatra da, obzirom na zaključke u svezi s člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, nije potrebno posebice razmatrati ostale navode apelanata.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije jer apelanti u predmetnome postupku nisu dokazali da Kolektivni ugovor, kao pravna osnova iz koje apelanti izvode svoje pravo na isplatu naknada za topli obrok, regres i troškove prijevoza, obvezuje tuženoga.

37. Na temelju članka 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni je sud odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, v. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Višegradu od pet sudija u predmetu broj **АП 1314/06**, rješavajući apelaciju **Муамера Бајровића и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2 и члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Хатиџа Хаџиосмановић, председница

Миодраг Симовић, потпредседник

Валерија Галић, потпредседница

Тудор Пантиру, судија

Мато Тадић, судија

Constance Grewe, судија

Сеада Палаврић, судија

Крстан Симић, судија

на сједници одржаној 29. марта 2008. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Муамера Бајровића, Мирсада Тире, Мирсада Храпе, Елведина Омеровића и Нијаза Драковца**, поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Горажду број 005-0-Гж-06 000 028 од 27. фебруара 2006. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Муамер Бајровић и др. (у даљњем тексту: апеланти) из Горажда, које заступа Азем Мехонић, адвокат из Сарајева, поднијели су 4. маја 2006. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Кантоналног суда у Горажду (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 005-0-Гж-06 000 028 од 27. фебруара 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда од Кантоналног суда и учесника у поступку, Кантоналног правобранилаштва Босанско-подрињског кантона, Горажде (у даљњем тексту: Кантонално правобранилаштво), затражено је 12. јула 2007. године да доставе одговор на апелацију.

3. Кантонални суд доставио је одговор на апелацију 25. јула 2007. године, а Кантонално правобранилаштво 3. августа 2007. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Кантоналног суда и Кантоналног правобранилаштва достављени су апеланту 7. новембра 2007. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из навода апеланата и докумената који су предочени Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

6. Апеланти су 27. маја 2005. године Општинском суду у Горажду (у даљњем тексту: Општински суд) поднијели тужбу против Босанско-подрињског кантона Горажде (у даљњем тексту: БПК), Владе Кантона и Министарства унутрашњих послова (у даљњем тексту: тужени). У тужби су навели да су запослени код туженог на пословима полиције, те да као његови радници, сходно одредбама члана 162 Закона о радним односима и платама службеника органа управе у ФБиХ, имају право на накнаду за топли оброк за вријеме посла, накнаду (регрес) за коришћење годишњег одмора, право на увећање плата од најмање 35% за рад ноћу, накнаду трошкова за превоз на посао и са посла уколико је мјесто становања од радног мјеста удаљено најмање два километра, а није организован превоз. Апеланти су истакли да им у току 2002, 2003. и 2004.

године, те до маја мјесеца 2005. године, није исплаћена накнада за исхрану (топли оброк), односно да је исплата извршена у знатно мањем износу од припадајућег 2% просјечне мјесечне плате у Федерацији сходно посљедњим објављеним статистичким подацима. Даље су навели да им за 2002. и 2003. годину нису уопште исплаћене накнаде за коришћење годишњег одмора, док им је за 2004. годину исплаћен регрес мањи од просјечног по члану 32 Колективног уговора, као и да им у току 2003, 2004. и 2005. године није исплаћена накнада за трошкове превоза на посао и са посла у пуном износу. Стога, како тужени одбија да им уплати износе које дугује, апеланти су предложили да суд туженог обавезе да измири дуг.

7. Пресудом Општинског суда број П-247/05 од 15. децембра 2005. године, тужени је обавезан да апелантима исплати одређене износе за одређене периоде, како је наведено у изреци првостепене пресуде, по основу накнаде за топли оброк и регрес са законском затезном каматом почев од 27. маја 2005. године, као дана подношења тужбе, па до исплате. Дио тужбеног захтјева апеланата Муамера Бајровића, Мирсада Тире и Елведина Омеровића, у ком траже исплату регреса за коришћење годишњег одмора за 2002. и 2003. годину, као и онај за накнаду трошкова превоза на посао за 2003, 2004. и 2005. годину, одбијени су. Тужени је обавезан да апелантима накнади трошкове парничног поступка у износу од 2.242,00 КМ.

8. У образложењу првостепене пресуде наводи се да се, сходно одредбама члана 164 Закона о радним односима и платама службеника органа управе у Федерацији БиХ, на примања плата и других примања и накнада на основу рада, а која нису утврђена тим законом, примјењују општи прописи о раду и колективни уговори. Утврђено је да је посебни Колективни уговор за службенике органа управе и судске власти у Федерацији БиХ (у даљем тексту: Колективни уговор) закључен 11. априла 2000. године, а на основу члана 7 Закона о радним односима и платама службеника органа управе у ФБиХ. У преамбули уговора се наводи да је он закључен уз претходно прибављену сагласност између осталих и БПК по Одлуци број 02-8405-1536/98 од 29. септембра 1998. године. Увидом у наведену одлуку, коју је донијела Влада БПК Горажде, утврђено је да је прихваћен предлог посебног Колективног уговора за службенике и намјештенике органа управе БПК. Истом одлуком предсједник Владе БПК је овлаштен да са Самосталним синдикатом радника друштвених органа ФБиХ закључи посебан Колективни уговор за службенике и намјештенике Федерације БиХ.

9. У погледу оспоравања чињенице да је закључен посебни Колективни уговор и да је учествовао тужени првостепени суд је навео да се ради о акту који је јавно објављен, те да суду нису понуђени докази да постоји процедура за утврђивање чињенице да тужени није учествовао у његовом закључивању, односно процедури по којој је тужени иступио из уговорног односа. Општински суд је сматрао да на радне односе радника управе у БПК, а тиме и Министарства унутрашњих послова, треба да се примјене одредбе посебног Колективног уговора. Стога је у конкретном случају Општински суд примјенио одредбе чл. 30, 31 и 32 Колективног уговора које се односе на трошкове превоза, топли оброк и регрес. Суд је затим за сваког од апеланта појединачно, а на основу доказног поступка који је спроведен, утврдио чињенично стање у погледу исплате накнаде за топли оброк, регрес и трошкове превоза.

10. Против наведене пресуде апеланти и тужени су поднијели жалбе. Кантонални суд је Пресудом број 005-0-Гж-06 000 028 од 27. фебруара 2006. године уважио жалбу

туженог, преиначио Пресуду Општинског суда број П-247/05 од 15. децембра 2005. године, те одбио тужбени захтјев апеланата да се тужени обавезе да апелантима по основу исплате топлог obroка, регреса и превоза за период од 2002. године до 30. априла 2005. године исплати појединачне износе, како је наведено у изреци пресуде Кантоналног суда. Апеланти су обавезани да туженом на име трошкова парничног поступка исплате износ од 1.638,00 КМ у року од 15 дана од дана доношења пресуде. Жалба апеланата одбијена је као неоснована.

11. У образложењу пресуде наводи се да Колективни уговор, из ког апеланти изводе право на исплате у наведеним износима и који је био основ вјештаку финансијске струке за утврђивање накнаде за изостале исплате, по својој основи има елементе посебног Колективног уговора као грански колективни уговор. Код такве врсте уговора за одређену дјелатност запосленике заступа самостални синдикат дјелатности, а послодавце удружење послодаваца одређене гране односно његов предсједник, или до формирања удружења послодаваца то може да буде Влада ФБиХ, односно Влада кантона у складу са чланом 112 Закона о раду којим су регулисани колективни уговори.

12. Како се у конкретном случају ради о спорној чињеници да ли је тужени закључио Колективни уговор или му је приступио, наведена чињеница је, по мишљењу Кантоналног суда, морала да се утврђује. Кантонални суд је навео да је позната чињеница ко је 11. априла 2000. године ставио потпис на тај уговор, али да је непозната чињеница да ли је тужени и када ставио потпис на такав уговор. По схватању Кантоналног суда неприступање је пропуштање радње приступања, те су апеланти били у обавези да докажу супротно - да је било радње приступања или, како сматрају, закључивања, односно да је овлашћени представник БПК потписао такав уговор. Утврђено је да ту чињеницу апеланти нису доказали. Цијенећи одредбе члана 75 Колективног уговора и члана 115 Закона о раду сходно ком "колективни уговор је обавезан за стране које су га закључиле као и за стране које су му накнадно приступиле", Кантонални суд је сматрао да сагласност на усаглашени текст предлога Колективног уговора по садржини и нужној процедури за закључивање и приступање није пуномоћ Влади Федерације БиХ да она у име БПК закључи такав уговор, односно да наведена сагласност није приступање туженог том уговору. Утврђено је да апеланти кроз поступак нису доказали да је тужени приступио Колективном уговору, те због тога Кантонални суд сматра погрешним закључак првостепеног суда да је спорни Колективни уговор основ из ког апеланти изводе своје право.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

13. Апеланти наводе повреду права на правично суђење из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), те права на имовину из члана П/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Жале се да је погрешно утврђено чињенично стање и погрешно примјене материјално право. Истичу да су се, с циљем да остваре своја потраживања, поред других правних основа из члана 162 Закона о радним односима и платама службеника органа управе у ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ", број 13/98), чл. 9, 10 и 11 Уредбе о накнадама које немају карактер плате ("Службене новине Федерације БиХ", број 44/98), у тужби позвали и на одредбе чл. 31 и 32 Колективног уговора,

те да је наведени Колективни уговор као јавна исправа објављен у "Службеним новинама Федерације БиХ". Наводе да у преамбули објављеног Колективног уговора стоји да га је у име Владе ФБиХ закључио федерални министар правде уз сагласност која је претходно прибављена, на усаглашени текст предлога Колективног уговора, поред осталих и Владе БПК, из чега по мишљењу апеланата јасно и недвосмислено произилази да је Влада ФБиХ наведени Колективни уговор закључила у име Владе ФБиХ, те у име влада кантона које су дале сагласност на коначан и усаглашен текст предлога Колективног уговора. Апеланти сматрају да је наведена чињеница била општепозната и за апеланте и за суд, те да апеланти нису имали законску обавезу да посебно доказују ту чињеницу. Наводе да је терет доказивања о томе да ли је тужени или није потписао Колективни уговор био на страни туженог, а не апеланата. Сматрају да је Кантонални суд био дужан да закаже расправу на којој би од туженог затражио да понуди доказе којима би доказао своје тврдње о томе да није потписао Колективни уговор.

14. Даље, апеланти истичу да су у току жалбеног поступка, након добијања жалбе туженог, затражили од самосталног Синдиката службеника органа управе и судске власти у Федерацији БиХ да се изјасне о томе да ли је тужени у процедури усвајања и објављивања Колективног уговора учествовао у његовом доношењу, прихватању и потписивању, те да је наведени Синдикат пуномоћнику апеланата доставио копију оригиналног закљученог Колективног уговора за службенике органа управе и судске власти у ФБиХ из ког се на посљедњој страници јасно доказује да је тужени, поред претходне сагласности на усаглашен предлог Колективног уговора, и формално приступио Колективном уговору тако што га је потписао и овјерио печатом, а што је протоколирано под бројем 07-34-267/00 од 18. маја 2000. године. Наводе да је наведени доказ пуномоћник апеланата уз допуну одговора на жалбу туженог доставио на увид Кантоналном суду 24. фебруара 2006. године, те да Кантонални суд у својој пресуди није навео да је пуномоћник апеланата уз наведени поднесак суду доставио и "непобитан доказ" односно копију Колективног уговора који је потписао тужени, а чији се оригинал налази у евиденцији Синдиката службеника органа управе и судске власти у ФБиХ. Истичу да су "касније" сазнали да је сам заступник туженог лично учествовао у поступку усаглашавања текста Колективног уговора, да му је лично било познато да је представник туженог на дан свечаног потписивања Колективног уговора био присутан, потписао и овјерио наведени Колективни уговор, те да је исто лице иницирало "поступак" да се поништи Колективни уговор. По наведеној иницијативи Влада БПК је 10. августа 2005. године донијела Одлуку број 03-34-1558/05 ("Службене новине Кантона БПК" број 10/05), којом се "поништава" Колективни уговор. По мишљењу апеланата, како је наведена одлука јавно објављена у службеном гласилу она је морала, као јавна исправа, да буде позната Кантоналном суду, а што је само по себи довољан доказ да је тужени потписао Колективни уговор 2000. године, јер да га није потписао поставља се питање због чега би доносио Одлуку о његовом поништавању. Апеланти виде као посебно питање правну ваљаност одлуке туженог о поништавању Колективног уговора, јер тужени није на то овлашћен, а нити поништавање може да се врши ретроактивно већ раскид Колективног уговора може да се тражи на начин који је предвиђен у самом Колективном уговору.

б) Одговор на апелацију

15. У свом одговору на апелацију Кантонални суд предлаже да се апелација одбије као неоснована јер је

оспорена одлука Кантоналног суда заснована на правилној примјени материјалног права.

16. У свом одговору на апелацију Кантонално правобранилаштво наводи да је тачно да БПК није закључио посебни Колективни уговор ("Службене новине Федерације БиХ", број 23/00), нити да му је касније приступио у смислу члана 73 Колективног уговора и чл. 11 и 112 Закона о раду. Наводе да је истина да је БПК учествовао у изради посебног Колективног уговора 1998. године и да је усаглашен предлог Уговора који је могао "да поднесе" овај кантон а и други сиромашнији кантони. Због тога је Влада БПК, у складу са одредбама Закона о раду, донијела одлуку којом је у принципу прихватила тај предлог и њоме овластила предсједника Владе да потпише и закључи такав усаглашени текст посебног Колективног уговора за службенике органа управе и судске власти у ФБиХ. Истичу да тај предлог Колективног уговора предсједник Владе БПК никада није потписао и закључио, иако је у "Службеним новинама Федерације БиХ", број 23/00, значи тек 2000. године, објављен неки други текст тог уговора у чијој преамбули је стављен број одлуке Владе БПК, те да предсједник Владе БПК никада није потписао уговор нити га је наведена влада закључила.

17. Кантонално правобранилаштво сматра да је тужени у предметном поступку извео доказе и доказао наведене чињенице. Истичу да је министар за правду БПК 18. маја 2000. године неовлашћено потписао - "приступио" Колективном уговору с тим што Влада БПК никада није донијела одлуку којом је дала сагласност на такав потпис, а на основу чега би се сматрало да је наведена Влада приступила наведеном уговору, а што је регулисано одредбама Закона о раду чланом 112 став 3. По мишљењу Кантоналног правобранилаштва, БПК је у судском поступку доказао да није закључио предметни уговор нити му је приступио у складу са одредбама о колективном уговарању из Закона о раду, те стога наведени уговор није примјењиван на подручју предметног кантона, па сходно томе ни према апелантима. Сматра да је оспорена одлука Кантоналног суда законита и уставна, те да би супротним одлучивањем била повријеђена уставна права не апеланата већ осталих 700 запосленика буџетских корисника БПК. Даље се наводи да је, с обзиром на сталан дефицит у буџету БПК, наведени кантон користећи уставна овлашћења доносио прописе на основу којих је вршио исплату плата и накнада плата свих буџетских корисника, односно свим запосленицима на основу унапријед утврђених критеријума, правилно и законито. Стога, предлажу да се предметна апелација одбије односно одбади због тога што апеланти нису користили правно средство ревизије.

V. Релевантни прописи

18. **Закон о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине** ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 53/03, 73/05 и 19/06) релевантне одредбе гласе:

"Члан 7 став 1

(1) Сјранке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и изведу доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 102

(1) Свака сјранка треба да у својим излагањима изнесе све чињенице које су потребне да образложи своје предлоге, да понуди доказе који су потребни да утврди своје наводе, те се изјасни о наводима и понуђеним доказима противне сјранке.

(2) *Свјеранке моћу њоком љавне расјраве да износе нове чињенице и предлажу нове доказе само ако учине вјеровитним да без своје кривице нису били у моћућности да их износе односно предложе на пријремном рочишту.*

Члан 123

(1) *Свака свјеранка дужна је да докаже чињенице на којима заснива свој захтјев.*

(2) *Суд ће слободном оцјеном доказа утврдити чињенице на основу којих ће донијети одлуку.*

Члан 125 свјав 4

(4) *Не треба доказивати чињенице које су очигледно познате.*"

VI. Допустивост

19. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

20. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући сходно закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

21. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 005-0-Гж-06 000 028 од 27. фебруара 2006. године, против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих сходно закону. Оспорену пресуду апеланти су примили 6. марта 2006. године, а апелација је поднесена 4. маја 2006. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. На крају, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштности.

VII. Меритум

23. Апеланти оспоравају пресуду Кантоналног суда, наводећи да им је том пресудом повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

24. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из свјав 2 овог члана, а она обухватају:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и дружа права у вези са кривичним поступком."

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

"1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њежа, свако има право на правично суђење и јавну расјраву у разумном року пред независним и нејрисјраним, законом усјановљеним судом. [...]"

25. Уставни суд констатује да се предметни поступак односи на исплату новчаног потраживања по основу радног односа (регреса, топлог оброка и трошка превоза). У одговору на питање да ли је члан 6 Европске конвенције примјенљив на конкретни случај, треба да се подсетимо на досадашњу праксу институција које су у Босни и Херцеговини одлучивале о заштити основних права и слобода које су гарантоване Европском конвенцијом, и да изведемо неспоран закључак да се спорови из радних односа тичу "грађанских права и обавеза", те се на поступке у вези са радним односом и правима из радног односа примјењује члан 6 Европске конвенције (СХ/99/2007, *Ракића против Федерације Босне и Херцеговине*, одлука о прихватљивости и меритуму од 31. марта 2003. године, тачка 51; СХ/99/3015, *Сулејман Ахметишевић против Федерације Босне и Херцеговине*, одлука о прихватљивости од 7. марта 2005. године, тачка 15. *et sequi*). Уставни суд, стога, је надлежан да испита да ли је поступак био у складу са стандардима из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

26. Уставни суд, прије свега, подсећа да је његова надлежност у апелационим поступцима ограничена "на питања која су садржана у овом уставу" и да Уставни суд није надлежан да врши проверу утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивно-правне прописе, сем уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај кад одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, кад је примјена позитивно-правних прописа била очигледно произвољна, кад је релевантни закон сам по себи неуставан или када је дошло до повреде основних процесних права као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине (види Уставни суд, Одлука број У 39/01, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 25/02).

27. Уставни суд констатује да је у конкретном случају спорно да ли Колективни уговор, из ког апеланти изводе право на исплату тражених накнада за регрес, топли оброк и трошкове превоза, обавезује туженог у смислу закључивања односно приступања туженог наведеном Колективном уговору. Даље се као спорно поставља питање која је од страна у поступку била дужна да докажу чињеницу да је закључен, односно да је тужени приступио Колективном уговору.

28. По мишљењу апеланата терет доказивања наведених чињеница је био на туженом, а не на апелантима како је то навео Кантонални суд. Даље сматрају да је Колективни уговор као јавна исправа био објављен у "Службеним новинама Федерације БиХ", те да су чињенице које се тичу Колективног уговора општепознате чињенице које апеланти нису морали посебно да доказују.

29. Уставни суд налази да је првостепени суд утврдио да Колективни уговор правно обавезује туженог, те је на основу релевантних одредби Колективног уговора утврђена обавеза туженог да апелантима исплати накнаду за топли оброк и накнаду за коришћење годишњег одмора. Насупрот томе, Кантонални суд је заузео супротно становиште наводећи при

томе да апеланти у поступку нису доказали чињеницу да је закључио, односно да је тужени приступио спорном Колективном уговору. Кантонални суд је нашао да сама сагласност на предлог уговора не значи самим тим и да се приступило том уговору, те да само навођење у уводу Колективног уговора БПК не може да се тумачи као да је тужени приступио уговору и да га тај уговор обавезује. При томе је Кантонални суд навео да није било на туженом да докажу процедуру да он није учествовао у закључивању Колективног уговора односно његовом иступању како је то утврдио првостепени суд, већ да су чињеницу да је тужени закључио, односно да је приступио Колективном уговору, били дужни да докажу апеланти.

30. У вези са наведеним Уставни суд констатује да су апеланти своје право на накнаду топлог оброка, регреса и трошкова превоза изводили из Колективног уговора. С обзиром да је у току цијелог поступка тужени оспоравао чињеницу да га наведени уговор обавезује због тога што га он није закључио, односно није му приступио, Уставни суд сматра да су управо апеланти били у обавези да докажу супротно, а не тужени, како то наводи и Кантонални суд. Даље, Уставни суд не може да прихвати као основане наводе апеланата да су чињенице у вези са наведеним Колективним уговором општепознате чињенице које, по мишљењу апеланата, није требало да се доказују, јер се ради о јавној исправи која је јавно објављена и сходно томе су и околности у вези са наведеним Колективним уговора морале да буду познате Кантоналном суду. С тим у вези Уставни суд налази да се, иако је судска пракса у погледу питања општепознатих чињеница неуједначена, у правној науци општепознатим чињеницама сматрају како оне чињенице које су познате сваком просјечном човјеку или знатном броју људи у цијелој земљи, тако и догађаји локалног значаја који су познати људима у ужој средини у којој се обавља суђење. Узимајући у обзир наведено, Уставни суд сматра да питање закључивања односно приступања туженог Колективног уговору, када је оно спорно, не може у смислу Закона о парничном поступку да се сматра општепознатом чињеницом коју странке нису дужне да доказују.

31. Апеланти наводе да су Кантоналном суду уз допис од 24. фебруара 2006. године (допуну одговора на жалбу туженог) доставили копију Колективног уговора који је потписао тужени, а чији се оригинал налази у службеној евиденцији Самосталног синдиката службеника органа управе и судске власти у ФБиХ. Такође наводе да су "касније" сазнали и за Одлуку Владе БПК, број 03-34-1558/05 од 10. августа 2005. године, која је објављена у "Службеним новинама Кантона БПК" број 10/05, којом се поништава спорни Колективни уговор. Уставни суд констатује да се у конкретном случају ради о новим чињеницама и доказима које су апеланти били дужни да приложе као доказ у првостепеном поступку односно на припремном рочишту, а најкасније током главне расправе, уколико учине вјероватним да без своје кривице нису били у могућности да их изнесу односно предложе на припремном рочишту. Дакле, произилази да наведене чињенице апеланти нису могли основано да доставе Кантоналном суду тек уз допуну одговора на жалбу туженог већ много раније.

32. На основу наведеног Уставни суд закључује да апеланти у предметном поступку нису доказали чињеницу да је закључен, односно да је тужени приступио спорном Колективним уговором из ког апеланти изводе основ за тражену накнаду, а на основу ког би тужени био у обавези да апелантима накнади тражене накнаде за топли оброк, регрес и трошкове превоза. Такође, увидом у одредбе члана 162 Закона

о радним односима и платама службеника органа управе у ФБиХ ("Службене новине Федерације БиХ" 13/98), те чл. 9, 10 и 11 Уредбе о накнадама које немају карактер плате ("Службене новине Федерације БиХ", број 44/98), на које се апеланти позивају, Уставни суд налази да се наведене одредбе односе на службенике у федералним органима управе, а не на службенике у кантоналним органима управе којима припадају апеланти.

33. Узимајући у обзир наведено, Уставни суд сматра да из навода у апелацији, као и документације која је приложена, не може да се закључи да су оспореном пресудом Кантоналног суда повријеђена или занемарена уставна права апеланата. Не може се закључити да је Кантонални суд примијенио закон произвољно или да је дошло до повреде процесних права, односно да утврђено чињенично стање указује на било коју повреду Устава Босне и Херцеговине. Апеланти су имали могућност да учествују у предметном поступку и предлажу доказе у истој мјери као и друга страна. Стога не може да се закључи да је у предметном поступку дошло до повреде принципа равноправности пред судом који је важан елемент правичног суђења и који захтијева да објема странама мора да буде дата разумна могућност да изложе свој предмет укључујући и изношење доказне грађе под условима који их не стављају у знатно подређен положај у односу на противника (види Европски суд за људска права, *Dombo B.V. íróltív Hollandiје*, пресуда од 27. октобра 1993. године, серија А, број 274, стр. 19). Такође, по мишљењу Уставног суда Кантонални суд је за своју одлуку дао јасне и прецизне разлоге.

34. Стога, имајући у виду изложено, Уставни суд сматра да у конкретном случају није дошло до повреде уставног права апеланата на правичан поступак из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали наводи

35. Уставни суд сматра да, с обзиром на закључке у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, није потребно да посебно разматра остале наводе апеланата.

VIII. Закључак

36. Уставни суд закључује да нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције јер апеланти у предметном поступку нису доказали да Колективни уговор, као правни основ из ког апеланти изводе своје право на исплату накнада за топли оброк, регрес и трошкове превоза, обавезује туженог.

37. На основу члана 61 ст. 1 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Хатица Хациосмановић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj **AP 1314/06**, гјеђавајући апелацију **Muamera Bajrovića i dr.**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. alineја 2. и члана 61. ст. 1. и 3. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Tudor Pantiru, sudija

Mato Tadić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

Krstan Simić, sudija

na sjednici održanoj 29. marta 2008. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Muamera Bajrovića, Mirsada Tire, Mirsada Hrape, Elvedina Omerovića i Nijaza Drakovca**, podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Goraždu broj 005-0-GŽ-06 000 028 od 27. februara 2006. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Muamer Bajrović i dr. (u daljnjem tekstu: apelanti) iz Goražda, koje zastupa Azem Mehonić, advokat iz Sarajeva, podnijeli su 4. maja 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Goraždu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 005-0-GŽ-06 000 028 od 27. februara 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda od Kantonalnog suda i učesnika u postupku, Kantonalno pravobranilaštvo Bosansko-podrinjskog kantona, Goražde (u daljnjem tekstu: Kantonalno pravobranilaštvo), zatraženo je 12. jula 2007. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 25. jula 2007. godine, a Kantonalno pravobranilaštvo 3. augusta 2007. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Kantonalnog suda i Kantonalnog pravobranilaštva dostavljeni su apelantu 7. novembra 2007. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

6. Apelanti su 27. maja 2005. godine Općinskom sudu u Goraždu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) podnijeli tužbu protiv Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (u daljnjem tekstu: BPK), Vlade Kantona i Ministarstva unutrašnjih poslova (u daljnjem tekstu: tuženi). U tužbi su naveli da su uposlenici kod tuženog na poslovima policije, te da kao njegovi radnici, prema odredbama člana 162. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u FBiH, imaju pravo na naknadu za topli obrok za vrijeme posla, naknadu (regres) za korištenje godišnjeg odmora, pravo na uvećanje plaća od najmanje 35% za rad noću, naknadu troškova za prijevoz na posao i sa posla ukoliko je mjesto stanovanja od radnog mjesta udaljeno najmanje dva kilometra, a nije organiziran prijevoz. Apelanti su istakli da im u toku 2002.

2003. i 2004. godine, te do maja mjeseca 2005. godine, nije isplaćena naknada za ishranu (topli obrok), odnosno da je isplata izvršena u znatno manjem iznosu od pripadajućeg 2% prosječne mjesečne plaće u Federaciji prema posljednjim objavljenim statističkim podacima. Dalje su naveli da im za 2002. i 2003. godinu nisu uopće isplaćene naknade za korištenje godišnjeg odmora, dok im je za 2004. godinu isplaćen regres manji od prosječnog po članu 32. Kolektivnog ugovora, kao i da im u toku 2003, 2004. i 2005. godine nije isplaćena naknada za troškove prijevoza na posao i sa posla u punom iznosu. Stoga, kako tuženi odbija da im uplati iznose koje duguje, apelanti su predložili da sud tuženog obaveže na izmirenje duga.

7. Presudom Općinskog suda broj P-247/05 od 15. decembra 2005. godine, tuženi je obavezan da apellantima isplati određene iznose za određene periode, kako je navedeno u izreci prvostepene presude, po osnovu naknade za topli obrok i regres sa zakonskom zateznom kamatom počevši od 27. maja 2005. godine, kao dana podnošenja tužbe, pa do isplate. Dio tužbenog zahtjeva apelanata Muamera Bajrovića, Mirsada Tire i Elvedina Omerovića, u kojem traže isplatu regresa za korištenje godišnjeg odmora za 2002. godinu i 2003. godinu, kao i onaj za naknadu troškova prijevoza na posao za 2003, 2004. i 2005. godinu, su odbijeni. Tuženi je obavezan da apellantima naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.242,00 KM.

8. U obrazloženju prvostepene presude se navodi da se, prema odredbama člana 164. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji BiH, na primanja plaća i drugih primanja i naknada na temelju rada, a koja nisu utvrđena tim zakonom, primjenjuju opći propisi o radu i kolektivni ugovori. Utvrđeno je da je posebni Kolektivni ugovor za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji BiH (u daljnjem tekstu: Kolektivni ugovor) zaključen 11. aprila 2000. godine, a na osnovu člana 7. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u FBiH. U preambuli ugovora se navodi da je on zaključen uz prethodno pribavljenu saglasnost između ostalih i BPK po Odluci broj 02-8405-1536/98 od 29. septembra 1998. godine. Uvidom u navedenu odluku, koju je donijela Vlada BPK Goražde, utvrđeno je da je prihvaćen prijedlog posebnog Kolektivnog ugovora za službenike i namještenike organa uprave BPK. Istom odlukom predsjednik Vlade BPK je ovlašten da sa Samostalnim sindikatom radnika društvenih organa FBiH zaključi poseban Kolektivni ugovor za službenike i namještenike Federacije BiH.

9. U pogledu osporavanja činjenice zaključenja posebnog Kolektivnog ugovora i sudjelovanja tuženog prvostepeni sud je naveo da se radi o aktu koji je javno objavljen, te da sudu nisu ponuđeni dokazi na okolnost postojanja procedure za utvrđivanje činjenice da tuženi nije učestvovao u njegovom zaključenju, odnosno proceduri istupanja tuženog iz ugovornog odnosa. Općinski sud je smatrao da se na radne odnose radnika uprave u BPK, a time i Ministarstva unutrašnjih poslova, imaju primijeniti odredbe posebnog Kolektivnog ugovora. Stoga je u konkretnom slučaju Općinski sud primijenio odredbe čl. 30, 31. i 32. Kolektivnog ugovora koje se odnose na troškove prijevoza, topli obrok i regres. Sud je zatim za svakog od apelanata pojedinačno, a na osnovu provedenog dokaznog postupka, utvrdio činjenično stanje u pogledu isplate naknade za topli obrok, regresa i troškova prijevoza.

10. Protiv navedene presude apelanti i tuženi su podnijeli žalbe. Kantonalni sud je Presudom broj 005-0-GŽ-06 000 028

od 27. februara 2006. godine uvažio žalbu tuženog, preinačio Presudu Općinskog suda broj P-247/05 od 15. decembra 2005. godine, te odbio tužbeni zahtjev apelanata da se tuženi obaveže da apelantima po osnovu isplate toplog obroka, regresa i prijevoza za period od 2002. godine do 30. aprila 2005. godine isplati pojedinačne iznose, kako je navedeno u izreci presude Kantonalnog suda. Apelanti su obavezani da tuženom na ime troškova pamičnog postupka isplate iznos od 1.638,00 KM u roku od 15 dana od dana donošenja presude. Žalba apelanata je odbijena kao neosnovana.

11. U obrazloženju presude se navodi da Kolektivni ugovor, iz kojeg apelanti izvode pravo na isplate u navedenim iznosima i koji je bio osnova vještaku finansijske struke za utvrđivanje naknade za izostale isplate, po svojoj osnovi ima elemente posebnog Kolektivnog ugovora kao granski kolektivni ugovor. Kod takve vrste ugovora za određenu djelatnost zaposlenike zastupa samostalni sindikat djelatnosti, a poslodavce udruženje poslodavaca određene grane odnosno njegov predsjednik, ili do formiranja udruženja poslodavaca to može biti Vlada FBiH, odnosno Vlada kantona u skladu sa članom 112. Zakona o radu kojim su regulisani kolektivni ugovori.

12. Kako se u konkretnom slučaju radi o spornoj činjenici da li je tuženi zaključio Kolektivni ugovor ili mu je pristupio, navedena činjenica se, po mišljenju Kantonalnog suda, morala utvrđivati. Kantonalni sud je naveo da je poznata činjenica ko je 11. aprila 2000. godine stavio potpis na taj ugovor, ali da je nepoznata činjenica da li je tuženi i kada stavio potpis na takav ugovor. Po shvatanju Kantonalnog suda nepristupanje je propuštanje radnje pristupanja, te su apelanti bili u obavezi da dokažu suprotno - da je bilo radnje pristupanja ili, kako smatraju, zaključivanja, odnosno da je ovlašten predstavnik BPK potpisao takav ugovor. Utvrđeno je da tu činjenicu apelanti nisu dokazali. Cijeneći odredbe člana 75. Kolektivnog ugovora i člana 115. Zakona o radu prema kojem "kolektivni ugovor je obavezan za strane koje su ga zaključile kao i za strane koje su mu naknadno pristupile", Kantonalni sud je smatrao da saglasnost na usaglašeni tekst prijedloga Kolektivnog ugovora po sadržini i nužnoj proceduri za zaključivanje i pristupanje nije punomoć Vladi Federacije BiH da ona u ime BPK zaključi takav ugovor, odnosno da navedena saglasnost nije pristupanje tuženog tom ugovoru. Utvrđeno je da apelanti kroz postupak nisu dokazali da je tuženi pristupio Kolektivnom ugovoru, te zbog toga Kantonalni sud smatra pogrešnim zaključak prvostepenog suda da je sporni Kolektivni ugovor osnova iz koje apelanti izvode svoje pravo.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

13. Apelanti navode povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Žale se na pogrešno utvrđeno činjenično stanje i pogrešnu primjenu materijalnog prava. Ističu da su se, s ciljem ostvarivanja svojih potraživanja, pored drugih pravnih osnova iz člana 162. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 13/98), čl. 9, 10, i 11. Uredbe o naknadama koje nemaju karakter plaće ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/98), u tužbi pozvali i na odredbe člana 31. i 32. Kolektivnog ugovora, te da je navedeni Kolektivni ugovor kao javna isprava objavljen u "Službenim

novinama Federacije BiH". Navode da u preambuli objavljenog Kolektivnog ugovora stoji da ga je u ime Vlade FBiH zaključio federalni ministar pravde uz prethodno pribavljenu saglasnost, na usaglašeni tekst prijedloga Kolektivnog ugovora, pored ostalih i Vlade BPK, iz čega po mišljenju apelanata jasno i nedvosmisleno proizlazi da je Vlada FBiH navedeni Kolektivni ugovor zaključila u ime Vlade FBiH, te u ime vlada kantona koje su dale saglasnost na konačan i usaglašen tekst prijedloga Kolektivnog ugovora. Apelanti smatraju da je navedena činjenica bila općepoznata i za apelante i za sud, te da apelanti nisu imali zakonsku obavezu da posebno dokazuju tu činjenicu. Navode da je teret dokazivanja o tome je li tuženi ili nije potpisao Kolektivni ugovor bio na strani tuženog, a ne apelanata. Smatraju da je Kantonalni sud bio dužan da zakaže raspravu na kojoj bi od tuženog zatražio da ponudi dokaze kojima bi dokazao svoje tvrdnje o tome da nije potpisao Kolektivni ugovor.

14. Dalje, apelanti ističu da su u toku žalbenog postupka, nakon dobijanja žalbe tuženog, zatražili od samostalnog Sindikata službenika organa uprave i sudske vlasti u Federaciji BiH izjašnjenje o tome je li tuženi u proceduri usvajanja i objavljivanja Kolektivnog ugovora učestvovao u njegovom donošenju, prihvatanju i potpisivanju, te da je navedeni Sindikat punomoćniku apelanata dostavio kopiju originalnog zaključenog Kolektivnog ugovora za službenike organa uprave i sudske vlasti u FBiH iz kojeg se na posljednjoj stranici jasno dokazuje da je tuženi, pored prethodne saglasnosti na usaglašen prijedlog Kolektivnog ugovora, i formalno pristupio Kolektivnom ugovoru tako što ga je potpisao i ovjerio pečatom, a što je protokolirano pod brojem 07-34-267/00 od 18. maja 2000. godine. Navode da je navedeni dokaz punomoćnik apelanata uz dopunu odgovora na žalbu tuženog dostavio na uvid Kantonalnom sudu 24. februara 2006. godine, te da Kantonalni sud u svojoj presudi nije naveo da je punomoćnik apelanata uz navedeni podnesak sudu dostavio i "nepobitan dokaz" odnosno kopiju Kolektivnog ugovora koji je potpisao tuženi, a čiji se original nalazi u evidenciji Sindikata službenika organa uprave i sudske vlasti u FBiH. Ističu da su "kasnije" saznali da je sam zastupnik tuženog lično učestvovao u postupku usaglašavanja teksta Kolektivnog ugovora, da mu je lično bilo poznato da je predstavnik tuženog na dan svečanog potpisivanja Kolektivnog ugovora bio prisutan, potpisao i ovjerio navedeni Kolektivni ugovor, te da je isto lice iniciralo "postupak" da se poništi Kolektivni ugovor. Po navedenoj inicijativi Vlada BPK je 10. augusta 2005. godine donijela Odluku broj 03-34-1558/05 ("Službene novine Kantona BPK" broj 10/05), kojom se "poništava" Kolektivni ugovor. Po mišljenju apelanata, kako je navedena odluka javno objavljena u službenom glasilu ona je morala, kao javna isprava, biti poznata Kantonalnom sudu, a što je samo po sebi dovoljan dokaz da je tuženi potpisao Kolektivni ugovor 2000. godine, jer da ga nije potpisao postavlja se pitanje zbog čega bi donosio Odluku o njegovom poništavanju. Apelanti vide kao posebno pitanje pravnu valjanost odluke tuženog o poništavanju Kolektivnog ugovora, jer tuženi nije na to ovlašten, a niti se poništavanje može vršiti retroaktivno već se raskid Kolektivnog ugovora može tražiti na način predviđen u samom Kolektivnom ugovoru.

b) Odgovor na apelaciju

15. U svom odgovoru na apelaciju Kantonalni sud predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana jer je osporena odluka Kantonalnog suda zasnovana na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

16. U svom odgovoru na apelaciju Kantonalno pravobranilaštvo navodi da je tačno da BPK nije zaključio posebni Kolektivni ugovor ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/00), niti da mu je kasnije pristupio u smislu člana 73. Kolektivnog ugovora i čl. 11. i 112. Zakona o radu. Navode da je istina da je BPK učestvovao u izradi posebnog Kolektivnog ugovora 1998. godine i da je usaglašen prijedlog Ugovora koji je mogao "podnijeti" ovaj kanton a i drugi siromašniji kantoni. Zbog toga je Vlada BPK, u skladu sa odredbama Zakona o radu, donijela odluku kojom je načelno prihvatila taj prijedlog i njome ovlasila predsjednika Vlade da potpiše i zaključi takav usaglašeni tekst posebnog Kolektivnog ugovora za službenike organa uprave i sudske vlasti u FBiH. Ističu da taj prijedlog Kolektivnog ugovora predsjednik Vlade BPK nikada nije potpisao i zaključio, iako je u "Službenim novinama" broj 23/00, znači tek 2000 godine, objavljen neki drugi tekst tog ugovora u čijoj preambuli je stavljen broj odluke Vlade BPK, te da predsjednik Vlade BPK nikada nije potpisao ugovor niti ga je navedena Vlada zaključila.

17. Kantonalno pravobranilaštvo smatra da je tuženi u predmetnom postupku izveo dokaze i dokazao navedene činjenice. Ističu da je ministar za pravdu BPK 18. maja 2000. godine neovlašteno potpisao - "pristupio" Kolektivnom ugovoru s tim što Vlada BPK nikada nije donijela odluku kojom je dala saglasnost na takav potpis, a na osnovu čega bi se smatralo da je navedena Vlada pristupila navedenom ugovoru, a što je regulisano odredbama Zakona o radu članom 112. stav 3. Po mišljenju Kantonalnog pravobranilaštva, BPK je u sudskom postupku dokazao da nije zaključio predmetni ugovor niti mu je pristupio u skladu sa odredbama o kolektivnom ugovaranju iz Zakona o radu, te stoga navedeni ugovor nije primjenjivan na području predmetnog kantona, pa prema tome ni prema apelantima. Smatra da je osporena odluka Kantonalnog suda zakonita i ustavna, te da bi suprotnim odlučivanjem bila povrijeđena ustavna prava ne apelanata već ostalih 700 uposlenika budžetskih korisnika BPK. Dalje se navodi da je, s obzirom na stalan deficit u budžetu BPK, navedeni kanton koristeći ustavna ovlaštenja donosio propise na osnovu kojih je vršio isplatu plaća i naknada plaća svih budžetskih korisnika, odnosno svim uposlenicima na osnovu unaprijed utvrđenih kriterija, pravilno i zakonito. Stoga, predlažu da se predmetna apelacija odbije odnosno odbaci zbog toga što apelanti nisu koristili pravno sredstvo revizije.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine Federacije BiH", br. 53/03, 73/05 i 19/06) relevantne odredbe glase:

"Član 7. stav 1.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvesti dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.

Član 102.

(1) Svaka stranka treba u svojim izlaganjima iznijeti sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te se izjasniti o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.

(2) Stranke mogu tokom glavne rasprave iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nisu bili u mogućnosti iznijeti odnosno predložiti na pripremnom ročištu.

Član 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati činjenice na kojima zasniva svoj zahtjev.

(2) Sud će slobodnom ocjenom dokaza utvrditi činjenice na osnovu kojih će donijeti odluku.

Član 125. stav 4.

(4) Ne treba dokazivati činjenice koje su općepoznate."

VI. Dopustivost

19. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

21. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 005-0-GŽ-06 000 028 od 27. februara 2006. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu apelanti su primili 6. marta 2006. godine, a apelacija je podnesena 4. maja 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelanti osporavaju presudu Kantonalnog suda, navodeći da im je tom presudom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

24. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

25. Ustavni sud konstatuje da se predmetni postupak odnosi na isplatu novčanog potraživanja po osnovu radnog odnosa (regresa, toplog obroka i troškova prijevoza). U

odgovoru na pitanje je li član 6. Evropske konvencije primjenjiv na konkretni slučaj, valja podsjetiti na dosadašnju praksu institucija koje su u Bosni i Hercegovini odlučivale o zaštiti osnovnih prava i sloboda garantiranih Evropskom konvencijom, i izvesti nesporn zaključak da se sporovi iz radnih odnosa tiču "građanskih prava i obaveza", te se na postupke u vezi s radnim odnosom i pravima iz radnog odnosa primjenjuje član 6. Evropske konvencije (CH/99/2007, *Rakita protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 31. marta 2003. godine, tačka 51; CH/99/3015, *Sulejman Ahmetašević protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, odluka o prihvatljivosti od 7. marta 2005. godine, tačka 15. *et sequi*). Ustavni sud, stoga, ima nadležnost ispitati je li postupak bio u skladu sa standardima iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

26. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je njegova nadležnost u apelacionim postupcima ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom Ustavu" i da Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivno-pravne propise, osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kad odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivno-pravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan ili kada je došlo do povrede osnovnih procesnih prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi Ustavni sud, Odluka broj *U 39/01*, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 25/02).

27. Ustavni sud konstatuje da je u konkretnom slučaju sporno obavezuje li Kolektivni ugovor, iz kojeg apelanti izvode pravo na isplatu traženih naknada za regres, topli obrok i troškove prijevoza, tuženog u smislu zaključivanja odnosno pristupanja tuženog navedenom Kolektivnom ugovoru. Dalje se kao sporno postavlja pitanje koja je od strana u postupku bila dužna dokazati činjenicu zaključivanja odnosno pristupanja tuženog Kolektivnom ugovoru.

28. Po mišljenju apelanata teret dokazivanja navedenih činjenica je bio na tuženom, a ne na apellantima kako je to naveo Kantonalni sud. Nadalje smatraju da je Kolektivni ugovor kao javna isprava bio objavljen u "Službenim novinama Federacije BiH", te da su činjenice koje se tiču Kolektivnog ugovora općepoznate činjenice koje apelanti nisu morali posebno dokazivati.

29. Ustavni sud nalazi da je prvostepeni sud utvrdio da Kolektivni ugovor pravno obavezuje tuženog, te je na osnovu relevantnih odredbi Kolektivnog ugovora utvrđena obaveza tuženog da apellantima isplati naknadu za topli obrok i naknadu za korištenje godišnjeg odmora. Nasuprot tome, Kantonalni sud je zauzeo suprotno stajalište navodeći pri tome da apelanti u postupku nisu dokazali činjenicu zaključivanja odnosno pristupanja tuženog spornom Kolektivnom ugovoru. Kantonalni sud je našao da sama saglasnost na prijedlog ugovora ne znači samim tim i pristupanje tom ugovoru, te da se samo navođenje u uvodu Kolektivnog ugovora BPK ne može tumačiti kao da je tuženi pristupio ugovoru i da ga taj ugovor obavezuje. Pri tome je Kantonalni sud naveo da nije bilo na tuženom da dokazuje proceduru da on nije sudjelovao u zaključivanju Kolektivnog ugovora odnosno njegovom istupanju kako je to utvrdio prvostepeni sud, već da su činjenicu zaključivanja odnosno pristupanja tuženog Kolektivnom ugovoru bili dužni da dokažu apelanti.

30. U vezi sa navedenim Ustavni sud konstatuje da su apelanti svoje pravo na naknadu toplog obroka, regresa i troškova prijevoza izvodili iz Kolektivnog ugovora. S obzirom da je u toku cijelog postupka tuženi osporavao činjenicu da ga navedeni ugovor obavezuje zbog toga što ga on nije zaključio, odnosno nije mu pristupio, Ustavni sud smatra da su upravo apelanti bili u obavezi da dokažu suprotno, a ne tuženi, kako to navodi i Kantonalni sud. Nadalje, Ustavni sud ne može prihvatiti kao osnovane navode apelanata da su činjenice u vezi sa navedenim Kolektivnim ugovorom općepoznate činjenice koje, po mišljenju apelanata, nije trebalo dokazivati, jer se radi o javnoj ispravi koja je javno objavljena i prema tome su okolnosti u vezi sa navedenim Kolektivnim ugovorom morale biti poznate Kantonalnom sudu. S tim u vezi Ustavni sud nalazi da se, iako je sudska praksa u pogledu pitanja općepoznatih činjenica neujednačena, u pravnoj nauci općepoznatih činjenica smatraju kako one činjenice koje su poznate svakom prosječnom čovjeku ili znatnom broju ljudi u cijeloj zemlji, tako i događaji lokalnog značaja koji su poznati ljudima u užoj sredini u kojoj se obavlja suđenje. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud smatra da se pitanje zaključivanja odnosno pristupanja tuženog Kolektivnom ugovoru, kada je ono sporno, ne može u smislu Zakona o parničnom postupku smatrati općepoznatom činjenicom koju stranke nisu dužne dokazati.

31. Apelanti navode da su Kantonalnom sudu uz dopis od 24. februara 2006. godine (dopunu odgovora na žalbu tuženog) dostavili kopiju Kolektivnog ugovora koji je potpisao tuženi, a čiji se original nalazi u službenoj evidenciji Samostalnog sindikata službenika organa uprave i sudske vlasti u FBiH. Također navode da su "kasnije" saznali i za Odluku Vlade BPK, broj 03-34-1558/05 od 10. augusta 2005. godine, objavljenu u "Službenim novinama Kantona BPK" broj 10/05, kojom se poništava sporni Kolektivni ugovor. Ustavni sud konstatuje da se u konkretnom slučaju radi o novim činjenicama i dokazima koje su apelanti bili dužni priložiti kao dokaz u prvostepenom postupku odnosno na pripremnom ročištu, a najkasnije tokom glavne rasprave, ukoliko učine vjerovatnim da ih bez svoje krivice nisu bili u mogućnosti iznijeti odnosno predložiti na pripremnom ročištu. Dakle, proizlazi da navedene činjenice apelanti nisu mogli osnovano dostaviti Kantonalnom sudu tek uz dopunu odgovora na žalbu tuženog već mnogo ranije.

32. Na osnovu navedenog Ustavni sud zaključuje da apelanti u predmetnom postupku nisu dokazali činjenicu zaključivanja odnosno pristupanja tuženog spornom Kolektivnom ugovoru iz kojeg apelanti izvode osnovu za traženu naknadu, a na osnovu kojeg bi tuženi bio u obavezi apellantima naknaditi tražene naknade za topli obrok, regres i troškove prijevoza. Također, uvidom u odredbe člana 162. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u FBiH ("Službene novine Federacije BiH" 13/98), te čl. 9, 10. i 11. Uredbe o naknadama koje nemaju karakter plaće ("Službene novine Federacije BiH", broj 44/98), na koje se apelanti pozivaju, Ustavni sud nalazi da se navedene odredbe odnose na službenike u federalnim organima uprave, a ne na službenike u kantonalnim organima uprave kojima pripadaju apelanti.

33. Uzimajući u obzir navedeno, Ustavni sud smatra da se iz navoda u apelaciji, kao i priložene dokumentacije, ne može zaključiti da su osporenim presudom Kantonalnog suda povrijeđena ili zanemarena ustavna prava apelanata. Ne može se zaključiti da je Kantonalni sud primijenio zakon proizvoljno ili da je došlo do povrede procesnih prava, odnosno da

utvrđeno činjenično stanje ukazuje na bilo koju povredu Ustava Bosne i Hercegovine. Apelanti su imali mogućnost da učestvuju u predmetnom postupku i predlažu dokaze u istoj mjeri kao i druga strana. Stoga se ne može zaključiti da je u predmetnom postupku došlo do povrede principa ravnopravnosti pred sudom koji je važan element pravičnog suđenja i koji zahtijeva da objema stranama mora biti data razumna mogućnost da izlože svoj predmet uključujući i iznošenje dokazne građe pod uvjetima koji ih ne stavljaju u znatno podređen položaj u odnosu na protivnika (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Dombo B.V. protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1993. godine, serija A, broj 274, str. 19). Također, po mišljenju Ustavnog suda Kantonalni sud je za svoju odluku dao jasne i precizne razloge.

34. Stoga, imajući u vidu izloženo, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede ustavnog prava apelanata na pravičan postupak iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali navodi

35. Ustavni sud smatra da, s obzirom na zaključke u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, nije potrebno posebno razmatrati ostale navode apelanata.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije jer apelanti u predmetnom postupku nisu dokazali da Kolektivni ugovor, kao pravna osnova iz koje apelanti izvode svoje pravo na isplatu naknada za topli obrok, regres i troškove prijevoza, obavezuje tuženog.

37. Na osnovu člana 61. st. 1. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 1512/06**, rješavajući apelaciju **Slobodana Ignjatovića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 3. travnja 2008. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Slobodana Ignjatovića**.

Utvrđuje se povreda članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na apellantovo pravo na donošenje odluke u razumnom roku u

postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj U-183/05 od 15. ožujka 2006. godine.

Odbija se apelacija **Slobodana Ignjatovića** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj U-183/05 od 15. ožujka 2006. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja, obnove i povratka broj 04-23-1629/00 od 15. travnja 2005. godine i Rješenja Službe za stambeno-komunalne poslove Općine Travnik broj 04/VII-372-1748/98 od 23. kolovoza 2004. godine u odnosu na članak II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te članak II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članak 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao neutemeljena.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Slobodan Ignjatović (u daljnjem tekstu: apellant) iz Krajišnika, Republika Srbija, kojeg zastupa Mileva Ignjatović, podnio je 26. svibnja 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj U-183/05 od 15. ožujka 2006. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja, obnove i povratka (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj 04-23-1629/00 od 15. travnja 2005. godine i Rješenja Službe za stambeno-komunalne poslove Općine Travnik (u daljnjem tekstu: Služba za stambene poslove) broj 04/VII-372-1748/98 od 23. kolovoza 2004. godine. Apellant je dopunio apelaciju 15. studenog 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Ministarstva i Službe za stambene poslove je zatraženo 21. lipnja 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 12. srpnja 2006. godine, Ministarstvo 6. srpnja 2006. godine, a Služba za stambene poslove 14. srpnja 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apellantu 12. ožujka 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apellantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Rješenjem Službe za stambene poslove broj 04/VII-372-1748/99 od 24. kolovoza 2000. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 8. studenog 2000. godine, odbijen je apellantov zahtjev za povrat u posjed stana koji se nalazi u Ulici šehida broj 19/3 u Travniku.

7. Presudom Kantonalnog suda u Travniku broj U-42/01 od 9. studenog 2001. godine je odbijena apellantova tužba podnesena protiv Rješenja Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 8. studenog 2000. godine.

8. Rješavajući apelantov priziv protiv Presude Kantonalnog suda u Travniku broj U-42/01 od 9. studenog 2001. godine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) je Rješenjem broj UŽ-103/02 od 11. rujna 2003. godine apelantov priziv uvažio, pobijanu presudu ukinuo i predmet vratio istom sudu na ponovno rješavanje.

9. U ponovnom postupku Kantonalni sud je Presudom broj U-123/03 od 22. listopada 2003. godine apelantovu tužbu uvažio, poništio prvostupanjsko i drugostupanjsko rješenje i predmet vratio prvostupanjskom tijelu na ponovni postupak.

10. Služba za stambene poslove u ponovnom postupku donijela je Rješenje broj 04/VII-372-1748/98 od 23. kolovoza 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 15. travnja 2005. godine. Ovim rješenjem je odbijen kao neutemeljen apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, koji se nalazi u Ulici šehida broj 19/3 u Travniku. Stavkom 2. izreke prvostupanjskog rješenja je utvrđeno da je predmetni stan slobodan od stvari i osoba korisnika stana.

11. U tijeku postupka je utvrđeno, između ostaloga, da je apelant povrat predmetnog stana u posjed tražio u svojstvu nositelja stanarskog prava, jer sa bivšom JNA nije zaključio ugovor o otkupu stana sukladno Zakonu o stambenom osiguranju u JNA. Dalje, utvrđeno je da se apelant ne može smatrati izbjeglicom u smislu odredaba članka 3.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01 i 56/01; u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene) obzirom da je 30. travnja 1991. godine bio u aktivnoj službi u Jugoslavenskoj narodnoj armiji (u daljnjem tekstu: JNA) sve do 30. travnja 1994. godine, kada je otišao u mirovinu. Osim toga, apelant 30. travnja 1991. godine nije bio državljanin SRBiH prema popisu državljana, te se, zbog svega navedenog, i nije moglo udovoljiti njegovom zahtjevu.

12. Presudom Kantonalnog suda broj U-183/05 od 15. ožujka 2006. godine je odbijena apelantova tužba podnesena u upravnom sporu protiv konačnog rješenja Ministarstva od 15. travnja 2005. godine. Ocjenjujući zakonitost pobijanog upravnog akta, Kantonalni sud se pozvao na iste zakonske odredbe iz Zakona o prestanku primjene koje su, prethodno, navela i upravna tijela u svojim rješenjima. Sud je, također, ispitao i navodnu povredu apelantovog prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i utvrdio da se radi o apelantovom domu. Međutim, obzirom da je u konkretnom slučaju riječ o stanu koji je vlasništvo bivše JNA, mora se primijeniti odredba članka 3.a Zakona o prestanku primjene prema kojoj se apelantu, zbog vojne službe u oružanim snagama izvan teritorija Bosne i Hercegovine 19. svibnja 1992. godine, ne može priznati status izbjeglice, niti pravo na povrat stana.

13. Dalje, prema pobijanoj odluci Kantonalnog suda, apelantu nije odobren ni boravak u statusu izbjeglice ili drugi oblik zaštite koji odgovara tomu statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1992. godine, što apelant nije ni pobijao. Kantonalni sud je zaključio da pobijanim drugostupanjskim aktom nije povrijeđeno pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacija

14. Apelant se žali da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Apelant smatra da su pobijane odluke rezultat nepravilno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene odredaba članka 3.a Zakona o prestanku primjene. Također, apelant navodi da sud nije uzeo u obzir činjenicu da je on prije 15. prosinca 1995. godine razriješen dužnosti i umirovljen, a da je od 31. prosinca 1993. godine do 1. svibnja 1994. godine bio na raspolaganju, bez ikakvih vojnih zaduženja. Apelant navodi da je upitni stan koji potražuje njegov dom, pa je, sukladno članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 8. Europske konvencije, taj stan trebalo vratiti apelantu u posjed, jer je i danas, kako navodi apelant, sa svoja tri člana obitelji podstanar i u teškoj materijalnoj situaciji. Apelant posebice navodi da njegov predmet koji se odnosi na povrat stana nije riješen u "razumnom roku", odnosno na brz i efikasan način, kako se navodi u apelaciji, čime je povrijeđeno i pravo na pravičan postupak u dijelu prava na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru Službe za stambene poslove na apelaciju navodi se da apelant nema status izbjegle osobe, jer je ostao u službi u oružanim snagama izvan teritorija BiH poslije 19. svibnja 1992. godine, te mu ne pripada pravo na povrat stana po osnovi članka 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene.

16. U odgovoru Ministarstva na apelaciju se navodi da u konkretnom predmetu ne postoji povreda apelantovog prava na dom.

17. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da nije povrijeđeno pravo na pravičan postupak u odnosu na "razuman rok", jer je tužba radi poništenja Rješenja Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 15. travnja 2005. godine zaprimljena 25. svibnja 2005. godine, a predmet riješen u Kantonalnom sudu 15. svibnja 2006. godine. Obzirom na velik broj neriješenih predmeta u ovom sudu i činjenicu da je sudac koji je bio zadužen konkretnim predmetom na dužnost stupio 1. ožujka 2006. godine, a predmet završen 15. ožujka 2006. godine, Kantonalni sud zaključuje da se neutemeljeno prigovara efikasnosti sudbene zaštite u konkretnom slučaju. Glede prigovora o povredi prava na dom, sud smatra da su ti navodi neutemeljeni, jer je na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenjeno materijalno pravo.

V. Relevantni propisi

18. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99 i 37/01 i 56/01) relevantne odredbe glase:

"Članak 3. stavak 2.

[...]Osobe koje su napustile svoje stanove između 30. travnja 1991. godine i 4. travnja 1998. godine smatraju se izbjeglicama i raseljenim osobama prema Aneksu VII. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Članak 3.a

Iznimno od odredbe članka 3. st. 1. i 2. ovog zakona u svezi sa stanovima koji su proglašeni napuštenim na teritoriju Federacije BiH, a koji su na raspolaganju Federalnom ministarstvu obrane, nositelj stanarskog prava ne smatra se izbjeglicom ako je 30. travnja 1991. godine bio u aktivnoj vojnoj službi u SSNO (Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu) - u JNA (tj. nije bio umirovljen) i nije bio državljanin Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine prema popisu državljana, izuzevši ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara ovom statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine.

Nositelj stanarskog prava na stan iz stavka 1. ovog članka ne smatra se izbjeglicom ukoliko je poslije 14. prosinca 1995. godine ostao u aktivnoj vojnoj službi u bilo kojim oružanim snagama izvan teritorija Bosne i Hercegovine, ili ako je stekao novo stanarsko pravo izvan teritorija Bosne i Hercegovine."

19. U Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/03) relevantna odredba glasi:

"Članak 1.

U Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ('Službene novine Federacije BiH' br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01 i 56/01) članak 3.a mijenja se i glasi:

'Iznimno od odredbe članka 3. st. 1. i 2. Zakona, stanovi koji su proglašeni napuštenim na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, a kojima raspolaže Federalno ministarstvo obrane čiji je nositelj stanarskog prava nakon 19. svibnja 1992. godine ostao u službi vojne ili civilne osobe u bilo kojim oružanim snagama izvan teritorija Bosne i Hercegovine, ne smatra se izbjeglicom, niti ima pravo na povrat stana u Federaciji Bosne i Hercegovine, izuzevši ako joj je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara tom statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. prosinca 1995. godine.'

VI. Dopustivost

20. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj U-183/05 od 15. ožujka 2006. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 1. travnja 2006. godine, a apelacija je podnesena 26. svibnja 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant se žali da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na donošenje odluke u "razumnom roku" kao segment prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, pravo na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

25. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

[...]

(e) pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom;

(f) pravo na privatni i obiteljski život, dom i prepisku;

(k) pravo na imovinu; [...]"

Pravo na pravično suđenje - suđenje u razumnom roku

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

a) Relevantna načela

26. Prema konzistentnoj praksi Europskog i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka mora se ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudbenom praksom Europskog suda, a osobito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

27. Osim toga, prema praksi Europskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta na kojima se radi nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati kako postoje ozbiljni nedostaci u ustroju pravosuđnog sustava (vidi, Europski sud, *Probmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. srpnja 1997. godine, stavak 64, Izvješća 1997-IV).

b) Razdoblje koje se uzima u obzir

28. Ustavni sud zapaža da je zahtjev za povrat upitnog stana podnesen 2. rujna 1998. godine. Dalje, postupak je okončan pobijanom Presudom Kantonalnog suda broj U-183/05 od 15. ožujka 2006. godine. U svezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je vrijeme koje se uzima u obzir prigodom utvrđivanja je li povrijeđeno pravo na pravičan postupak glede "razumnoga roka" trajalo sedam godina i šest mjeseci.

c) Analiza razumnosti duljine postupka

29. U konkretnom slučaju se radi o postupku u kojem je odlučivano o povratu upitnog stana apelantu u posjed u kojem je trebalo utvrditi ispunjava li apelant, prema važećim pozitivnim zakonskim normama, uvjete za povrat stana. Imajući u vidu ovo, Ustavni sud smatra da se ne radi o složenom, već o jednostavnom predmetu.

30. Ustavni sud zapaža da je upravnim i sudbenim tijelima trebalo više od sedam godina i šest mjeseci da donesu odluku o apelantovom zahtjevu za povrat stana, kao i da duljinu trajanja postupka u cjelini sud i upravna tijela nisu ni na koji način opravdali. U izjašnjenju na navode apelacije Kantonalni sud se pozvao na činjenicu da je zadužen velikim brojem predmeta, što ukazuje na sporost u rješavanju i organizacijske propuste u radu suda, a te razloge Europski sud za ljudska prava ne prihvaća kao opravdane. Osim toga, Ustavni sud zapaža da su najprije upravna tijela, a onda i Kantonalni sud relativno brzo, do 9. studenog 2001. godine, okončali postupak u ovom predmetu donošenjem presude Kantonalnog suda. Međutim, Presuda Kantonalnog suda broj U-42/01 od 9. studenog 2001. godine ukinuta je Rješenjem Vrhovnog suda broj UŽ-103/02 isključivo zbog toga što, prema obrazloženju rješenja, činjenice predmeta nisu pravilno utvrđene, niti o pravim pitanjima pravilno raspravljeno, što je obveza suda iz članka 35. Zakona o upravnim sporovima. Ovakva procesna greška, koja je dovela do ponavljanja i produljenja ukupnog trajanja postupka, može se staviti na teret isključivo sudbenim tijelima. Ustavni sud posebice ne može prihvatiti kao valjana postupanja slučajeve kada su upravni sudovi i tijela prigodom odlučivanja o prizivima protiv pobijanih odluka predmet vraćali nižestupanjskim tijelima na ponovni postupak umjesto da su donosili meritorne odluke za što su, prema relevantnim zakonskim odredbama, imali ovlasti.

31. Dalje, Ustavni sud zapaža da se duljina postupka ne može pripisati apelantu, jer nije koristio bilo kakve metode koje bi mogle dovesti do odugovlačenja postupka. Naime, apelant je posredstvom zastupnika bio nazočan raspravama pred tijelom uprave i u više navrata je urgirao da se donese rješenje. Dakle, apelant je koristio pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju u okviru Zakona o upravnom postupku kako bi u što kraćem roku dobio odluku. U apelantovom ponašanju Ustavni sud ne nalazi bilo kakve elemente koji bi ukazivali na to da je na bilo koji način doprinio ukupnoj duljini konkretnog postupka.

32. Ocjenjujući sve navedeno, kao i kriterije koji su navedeni u stavku 22. ove odluke, uključujući složenost predmeta, odnosno ukupnu duljinu postupka koji je trajao 7 godina i 6 mjeseci, kao i ponašanje nadležnih upravnih i sudbenih tijela i apelanta, Ustavni sud smatra da ukupna duljina konkretnog postupka ne zadovoljava zahtjev "razumnosti" iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te da postoji kršenje prava na "sudenje u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na dom

33. Članak 8. Europske konvencije glasi:

"1. Svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne

sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina, zaštite zdravlja ili zaštite prava i sloboda drugih."

34. U odnosu na apelantov navod da je pobijanim odlukama povrijeđeno i njegovo pravo na dom, prvo se mora utvrditi može li se predmetni stan smatrati apelantovim domom u smislu značenja članka 8. stavak 1. Europske konvencije.

35. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, pojam "dom" obuhvaća kako unajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. studenog 1986. godine, serija A broj 109, stavak 46.f, *Kroon protiv Nizozemske*, presuda od 27. listopada 1994. godine, serija A broj 297-C, stavak 31). Sukladno ovoj interpretaciji, Ustavni sud je proširio domenu članka 8. Europske konvencije na stanove u kojima se stanuje na temelju stanarskoga prava (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 8/99 od 11. svibnja 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/99). Sukladno navedenoj praksi, proizlazi da je "dom" faktično stanje koje ne zahtijeva postojanje pravnog temelja.

36. U konkretnom slučaju apelant je stan koji smatra svojim domom dobio na uporabu na temelju Ugovora o uporabi stana broj 188/24 od 3. srpnja 1974. godine i koristio ga do svibnja 1992. godine. To vrijeme je dostatno da apelant predmetni stan opravdano smatra svojim domom zbog čega je članak 8. Europske konvencije u ovom slučaju primjenjiv.

37. Dalje, Ustavni sud mora utvrditi radi li se u ovom slučaju o "miješanju" javnih vlasti u apelantovo pravo na poštivanje doma, je li to "miješanje" bilo sukladno zakonu, te je li zakon bio dostupan tako da pojedinac može saznati za njega i je li formuliran na jasan način tako da ga pojedinac može razumjeti i prema njemu prilagoditi svoje postupke, te je li bilo opravdano miješanje. Čak i u slučaju da se ispostavi da je izvršeno "miješanje" bilo sukladno zakonu, potrebno je utvrditi je li bilo neophodno u smislu da postoji razuman odnos između izvršenog miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi, Europski sud, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. prosinca 1992. godine, serija A broj 251). Svako miješanje u pravo na dom mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nositelja prava i javnog i općeg interesa. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na dom ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nositelji prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja. Miješanje je zakonito samo ako je zakon koji je temelj miješanja (a) dostupan građanima, (b) toliko precizan da omogućava građanima da odrede svoje postupke, (c) sukladan načelima pravne države, što znači da sloboda odlučivanja koja je zakonom dana izvršnoj vlasti ne smije biti neograničena, tj. zakon mora osigurati građanima adekvatnu zaštitu protiv proizvoljnog miješanja (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times*, presuda od 26. travnja 1979, serija A broj 30, stavak 49, i *Malone* od 2. kolovoza 1984. godine, serija A broj 82, st. 67. i 68).

38. U tijeku postupka je utvrđeno da se apelant ne može smatrati izbjeglicom u smislu odredaba članka 3.a Zakona o prestanku primjene obzirom da je 30. travnja 1991. godine bio u aktivnoj službi u JNA sve do 30. travnja 1994. godine, kada

je otišao u mirovinu. Osim toga, apelant 30. travnja 1991. godine nije bio državljanin SRBiH prema popisu državljana, te se, zbog svega navedenog, i nije moglo udovoljiti njegovom zahtjevu. Na temelju navedenih činjenica Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju postojao legitiman cilj za miješanje u apelantovo pravo na poštivanje mirnog i neometanog uživanja prava na dom, u smislu članka 8. Europske konvencije. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora dati odgovor jeste: Je li miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu", odnosno je li postojala ravnoteža između prava pojedinca i javnog interesa? Da bi se utvrdilo je li ispoštovano načelo proporcionalnosti, Ustavni sud će razmotriti jesu li upravna tijela i Kantonalni sud, u okviru danog predmeta u cjelini, imali "relevantne i dostatne razloge" da poduzmu navedene mjere, odnosno donesu pobijane odluke.

40. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da je i pitanje proporcionalnosti uplitanja u pravo na dom, također, ocijenjeno, pa Ustavni sud smatra da je i u konkretnom slučaju miješanje u pravo na poštivanje apelantovog doma bilo "neophodno u demokratskom društvu", te da je bilo proporcionalno legitimnom cilju. Osim toga, Ustavni sud u potpunosti podržava stajalište Povjerenstva za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine prema kojem postoji razumna relacija između miješanja i zakonitog cilja u slučajevima kada se osobama koje su sudjelovale u vojskama stranih država ne dopušta povrat stana u posjed (vidi, Povjerenstvo za ljudska prava, Odluka broj CH/00/5152 od 6. srpnja 2005. godine), odnosno stajalište da osobe koje nisu iskazale lojalnost prema svojoj državi ne mogu uživati jednaku zaštitu kao one koje jesu (vidi, Povjerenstvo za ljudska prava, Odluka broj CH/98/874 od 8. veljače 2005. godine, Ustavni sud, Odluka broj AP 2044/05 od 21. prosinca 2006. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 34/07).

39. Slijedeći izneseno, apelantov navod da je pobijanim odlukama povrijeđeno njegovo pravo na poštivanje doma iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije Ustavni sud smatra neutemeljenim.

Pravo na imovinu

40. Članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno i neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala uporabu imovine sukladno općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

41. Prema jurisprudenciji Europskog suda za ljudska prava, članak 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju obuhvaća tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stavka i koje je generalne naravi, izražava načelo mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, obuhvaća lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće, sadržano u drugom stavku, dopušta da države potpisnice imaju pravo kontrolirati uporabu imovine sukladno općem interesu provedbom takvih zakona koje smatraju potrebnim za tu svrhu (vidi, *inter alia*, presude Europskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske* od 23. rujna 1982, serija A broj 52, stavak 61, i *Scollo protiv Italije* od 28. rujna 1995, serija A broj 315-C, stavak 26. sa daljnjim

referencama). Svako miješanje u pravo, prema drugom ili trećem pravilu, mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nositelja prava i javnog i općeg interesa. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između uporabljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog kako bi se postigao legitiman cilj, a nositelji prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja.

42. Miješanje je zakonito samo ako je zakon koji je temelj miješanja (a) dostupan građanima, (b) toliko precizan da omogućava građanima da odrede svoje postupke, (c) sukladan načelu pravne države, što znači da sloboda odlučivanja koja je zakonom dana izvršnoj vlasti ne smije biti neograničena, tj. zakon mora osigurati građanima adekvatnu zaštitu protiv proizvoljnog miješanja (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Sunday Times*, presuda od 26. travnja 1979, serija A broj 30, stavak 49, i *Malone* od 2. kolovoza 1984. godine, serija A broj 82, st. 67. i 68).

43. Prigodom razmatranja pitanja je li povrijeđeno navedeno apelantovo ustavno pravo Ustavni sud, najprije, mora utvrditi je li apelant imao "imovinu" u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

44. Kada je riječ, u konkretnom slučaju, o pitanju može li se upitni stan smatrati apelantovom imovinom, Ustavni sud skreće pozornost na jurisprudenciju u svezi sa stanarskim pravom. Ustavni sud je u nekoliko prilika u svojoj praksi ustanovio da se stanarsko pravo može smatrati "imovinom" u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju "zbog činjenice da stanarsko pravo podrazumijeva, između ostalog, pravo na nesmetanu i stalnu uporabu stana, te mogućnosti članova obiteljskog kućanstva da dobiju stanarsko pravo nakon smrti nositelja stanarskog prava ili nakon prestanka njegovog stanarskog prava zbog drugih razloga" (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 83/03 od 22. rujna 2004. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 29/03).

45. Ustavni sud konstatira da su nadležna tijela pobila apelantovo pravo na povrat predmetnog stana u posjed na temelju članka 3.a Zakona o prestanku primjene, jer je utvrđeno da je apelant ostao u aktivnoj službi u oružanim snagama izvan teritorija Bosne i Hercegovine poslije 19. svibnja 1992. godine i da nije državljanin Bosne i Hercegovine.

46. Ustavni sud smatra da donošenje odluka kojima se zahtjev za povrat upitnog stana odbija predstavlja miješanje u apelantovo pravo na imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

47. U svezi s pitanjem je li to miješanje bilo "sukladno zakonu", u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj već citiranoj Odluci broj U 83/03 utvrdio da navedeni zakon "ima cilj ispraviti nejednakosti koje su postojale između nositelja stanarskog prava na stanovima JNA i svih drugih nositelja stanarskog prava. Drugim riječima, FBiH je pratila načelo koje je postojalo u bivšoj SFRJ, prema kojem 'građanin može biti nositelj stanarskog prava samo na jednom stanu' (članak 12. Zakona o stambenim odnosima). Drugo, cilj je osloboditi oskudan stambeni prostor za bivše vojnike Armije Bosne i Hercegovine i njihove obitelji ili osobe koje su bile prisiljene

napustiti svoje domove uslijed ratnih djelovanja" (stavak 53), te zaključio da odredba članka 3.a Zakona o prestanku primjene slijedi legitiman cilj. Ustavni sud u cijelosti ostaje pri ovakvom stajalištu, te smatra da je u konkretnom slučaju postojao legitiman cilj za miješanje u apelantovo pravo na poštivanje mirnog i neometanog uživanja imovine, u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora dati odgovor jeste: Je li miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu", odnosno je li postojala ravnoteža između prava pojedinca i javnog interesa. Da bi se utvrdilo je li ispoštovano načelo proporcionalnosti, Ustavni sud će razmotriti jesu li upravna tijela i Kantonalni sud, u okviru danog predmeta u cjelini, imali "relevantne i dostatne razloge" poduzeti navedene mjere, odnosno donijeti pobijane odluke.

48. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da je i pitanje proporcionalnosti navedenog zakona, također, analizirao u citiranoj Odluci broj U 83/03 u okviru prava na imovinu. Tom prigodom Ustavni sud je zaključio da članak 3.a Zakona o prestanku primjene, na način kako je izmijenjen ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/03), "uspostavlja pravičnu ravnotežu između prava nositelja stanarskog prava i javnog interesa". Do takve ocjene Ustavni sud je došao nakon što je razmotrio niz relevantnih činitelja, a osobito da "prvo, članak 3.a Zakona u izmijenjenom obliku ne utječe na one osobe koje su već kupile stan; drugo, on, također, ne utječe na osobe kojima je priznat zaštićeni status ili status koji je jednak statusu izbjeglice ili raseljene osobe od države izvan teritorija bivše SFRJ; treće, druge osobe, koje sada žive u tim stanovima, mogu potraživati stanarsko pravo na njima. Sa točke gledišta pravne sigurnosti, sukladno članku 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine, povratak u posjed stana će izazvati pravnu nesigurnost u velikom broju slučajeva, te jasne i praktične poteškoće". Analogno tomu, Ustavni sud smatra da je i u konkretnom slučaju miješanje u pravo na poštivanje mirnog i neometanog uživanja imovine bilo "neophodno u demokratskom društvu", te da je bilo proporcionalno legitimnom cilju.

49. Na temelju izloženog Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na dom iz članka II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada je odbijen zahtjev za povratak stana zbog toga što je apelant, kao raniji nositelj stanarskog prava, ostao u profesionalnoj vojnoj službi u oružanim snagama izvan teritorija BiH nakon nadnevnika propisanog Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, a, s druge strane, apelantu nije priznat zaštićeni status izbjeglice ili status koji je jednak statusu izbjeglice ili raseljene osobe od države izvan teritorija bivše SFRJ, budući da je miješanje u pravo na dom i pravo na imovinu u takvom slučaju sukladno zakonu, ima legitiman cilj od općeg interesa, te je postignuta pravična ravnoteža između zaštite apelantovog prava i općeg interesa.

51. Na temelju članka 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnoga suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 1512/06**, рјешавајући апелацију **Слободана Игњатовића**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1, 2 и 3 Правила Устavnог суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Хатида Хаџиосмановић, председница

Миодраг Симоновић, потпредседник

Валерија Галић, потпредседница

Мато Тадић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 3. априла 2008. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Слободана Игњатовића**.

Утврђује се повреда члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на апелантово право на доношење одлуке у разумном року у поступку који је окончан Пресудом Кантоналног суда у Новом Травнику број У-183/05 од 15. марта 2006. године.

Одбија се апелација **Слободана Игњатовића** поднесена против Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику број У-183/05 од 15. марта 2006. године. Рјешења Министарства просторног уређења, обнове и повратка број 04-23-1629/00 од 15. априла 2005. године и Рјешења Службе за стамбено-комуналне послове Општине Травник број 04/VI-372-1748/98 од 23. августа 2004. године у односу на члан II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члан 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те члан II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода као неоснована.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Слободан Игњатовић (у даљњем тексту: апелант) из Крајишника, Република Србија, кога заступа Милева Игњатовић, поднио је 26. маја 2006. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Кантоналног суда у Новом Травнику (у даљњем тексту: Кантонални суд) број У-183/05 од 15. марта 2006. године, Рјешења Министарства просторног уређења, обнове и повратка (у даљњем тексту: Министарство) број 04-23-1629/00 од 15. априла 2005. године и Рјешења Службе за стамбено-комуналне послове Општине Травник (у даљњем тексту: Служба за стамбене послове) број

04/VII-372-1748/98 од 23. августа 2004. године. Апелант је допунио апелацију 15. новембра 2007. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Министарства и Службе за стамбене послове затражено је 21. јуна 2006. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор на апелацију 12. јула 2006. године, Министарство 6. јула 2006. године, а Служба за стамбене послове 14. јула 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори на апелацију су достављени апеланту 12. марта 2008. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

6. Рјешењем Службе за стамбене послове број 04/VII-372-1748/99 од 24. августа 2000. године, које је потврђено Рјешењем Министарства број 04-23-1629/00 од 8. новембра 2000. године, одбијен је апелантов захтјев за враћање у посјед стана који се налази у Улици шехида број 19/3 у Травнику.

7. Пресудом Кантоналног суда у Травнику број У-42/01 од 9. новембра 2001. године одбијена је апелантова тужба поднесена против Рјешења Министарства број 04-23-1629/00 од 8. новембра 2000. године.

8. Рјешавајући апелантову жалбу против Пресуде Кантоналног суда у Травнику број У-42/01 од 9. новембра 2001. године, Врховни суд Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Врховни суд) је Рјешењем број Уж-103/02 од 11. септембра 2003. године апелантову жалбу уважио, оспорену пресуду укинуо и предмет вратио истом суду на поновно рјешавање.

9. У поновном поступку Кантонални суд је Пресудом број У-123/03 од 22. октобра 2003. године апелантову тужбу уважио, поништио првостепено и другостепено рјешење и предмет вратио првостепеном органу на поновни поступак.

10. Служба за стамбене послове у поновном поступку је донијела Рјешење број 04/VII-372-1748/98 од 23. августа 2004. године, које је потврђено Рјешењем Министарства број 04-23-1629/00 од 15. априла 2005. године. Овим рјешењем је одбијен као неоснован апелантов захтјев за враћање стана у посјед, који се налази у Улици шехида број 19/3 у Травнику. Ставом 2 изреке првостепеног рјешења је утврђено да је предметни стан слободан од ствари и лица корисника стана.

11. У току поступка је утврђено, између осталог, да је апелант враћање предметног стана у посјед тражио у својству носиоца станарског права, јер са бившом ЈНА није закључио уговор о откупу стана у складу са Законом о стамбеном обезбјеђењу у ЈНА. Даље, утврђено је да се апелант не може да сматра избјеглицом у смислу одредби члана 3а Закона о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима ("Службене новине Федерације Босне и Херцеговине" бр. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01 и 56/01; у даљњем тексту: Закон о престанку примјене) с обзиром на то да је 30. априла 1991. године био у активnoj служби у Југословенској народној армији (у даљњем тексту: ЈНА) све до 30. априла 1994. године, када је отишао у пензију. Осим тога, апелант 30. априла 1991. године није био

држављанин СРБиХ према евиденцији држављана, те се, због свега наведеног, и није могло да удовољи његовом захтјеву.

12. Пресудом Кантоналног суда број У-183/05 од 15. марта 2006. године је одбијена апелантова тужба поднесена у управном спору против коначног рјешења Министарства од 15. априла 2005. године. Оцјењујући законитост оспореног управног акта, Кантонални суд се позвао на исте законске одредбе из Закона о престанку примјене које су, претходно, навели и управни органи у својим рјешењима. Суд је, такође, испитао и наводну повреду апелантовог права на дом из члана II(3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и утврдио да се ради о апелантовом дому. Међутим, с обзиром на то да је у конкретном случају ријеч о стану који је својина бивше ЈНА, мора да се примјени одредба члана 3а Закона о престанку примјене сходно којој се апеланту, због војне службе у оружаним снагама ван територије Босне и Херцеговине 19. маја 1992. године, не може да призна статус избјеглице, нити право на враћање стана.

13. Даље, према оспореној одлуци Кантоналног суда, апеланту није одобрен ни боравак у статусу избјеглице или други облик заштите који одговара томе статусу у некој од земаља ван бивше СФРЈ прије 14. децембра 1992. године, што апелант није ни оспоравао. Кантонални суд је закључио да оспореним другостепеним актом није повријеђено право на дом из члана II(3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције.

IV. Апелација

а) Наводи из апелација

14. Апелант се жали да му је оспореним одлукама повријеђено право на дом из члана II(3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, те право на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Апелант сматра да су оспорене одлуке резултат неправилно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене одредби члана 3а Закона о престанку примјене. Такође, апелант наводи да суд није узео у обзир чињеницу да је он прије 15. децембра 1995. године разријешен дужности и пензионисан, а да је од 31. децембра 1993. године до 1. маја 1994. године био на располагању, без икаквих војних задужења. Апелант наводи да је спорни стан који потражује његов дом, па је, у складу са чланом II(3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције, тај стан требало вратити апеланту у посјед, јер је и данас, како наводи апелант, са своја три члана породице подстанар и у тешкој материјалној ситуацији. Апелант посебно наводи да његов предмет који се односи на враћање стана није ријешен у "разумном року", односно на брз и ефикасан начин, како се наводи у апелацији, чиме је повријеђено и право на правичан поступак у дијелу права на доношење одлуке у разумном року из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

б) Одговор на апелацију

15. У одговору Службе за стамбене послове на апелацију наводи се да апелант нема статус избјеглог лица, јер је остао у служби у оружаним снагама ван територије БиХ после 19. маја 1992. године, те му не припада право на враћање стана по основу члана 3 ст. 1 и 2 Закона о престанку примјене.

16. У одговору Министарства на апелацију се наводи да у конкретном предмету не постоји повреда апелантовог права на дом.

17. Кантонални суд је у одговору на апелацију навео да није повријеђено право на правичан поступак у односу на "разуман рок", јер је тужба ради поништења Рјешења Министарства број 04-23-1629/00 од 15. априла 2005. године запримљена 25. маја 2005. године, а предмет ријешен у Кантоналном суду 15. маја 2006. године. С обзиром на велик број неријешених предмета у овом суду и чињеницу да је судија који је био задужен конкретним предметом на дужност ступио 1. марта 2006. године, а предмет завршен 15. марта 2006. године, Кантонални суд закључује да се неосновано приговара ефикасности судске заштите у конкретном случају. У погледу приговора о повреди права на дом, суд сматра да су ти наводи неосновани, јер је на потпуно и правилно утврђено чињенично стање правилно примијењено материјално право.

V. Релевантни прописи

18. У **Закону о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима** ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99 и 37/01 и 56/01) релевантне одредбе гласе:

"Члан 3 *ст*ав 2

[...] Лица која су најустиила своје *ст*анове између 30. априла 1991. године и 4. априла 1998. године *сматрају се избјежлицима и расељеним лицима према Анексу VII Ојшинег оквирног *ст*оразума за мир у Босни и Херцеговини.*

Члан 3а

*Изузетно од одредбе члана 3 *ст*. 1 и 2 овог закона у вези са *ст*ановима који су *про*глашени најуштиеним на *т*ериторији Федерације БиХ, а који су на *рас*полагању Федералном министарству одбране, носилац *ст*анарског *пра*ва не *сматра се избјежлицом ако је 30. априла 1991. године био у активној војној служби у ССНО (Савезном секретаријату за народну одбрану) - у ЈНА (*т*ј. није био *пен*зионисан) и није био држављанин Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине према евиденцији држављана, изузев ако му је одобрен боравак у *ст*аиусу избјежлице или дружи вид *заш*титае који одговара овом *ст*аиусу у некој од земаља ван бивше СФРЈ *и*рије 14. децембра 1995. године.**

*Носилац *ст*анарског *пра*ва на *ст*ан из *ст*ава 1 овог члана не *сматра се избјежлицом* уколико је *пос*лије 14. децембра 1995. године *ос*тао у активној војној служби у било којим оружаним снагама ван *т*ериторије Босне и Херцеговине, или ако је *с*текао ново *ст*анарско *пра*во ван *т*ериторије Босне и Херцеговине."*

19. У **Закону о измјенама и допунама Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима** ("Службене новине Федерације БиХ", број 29/03) релевантна одредба гласи:

"Члан 1

У **Закону о *пр*естанку *пр*имјене Закона о најуштиеним *ст*ановима** ("Службене новине Федерације БиХ" бр. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01 и 56/01) члан 3а се мијења и *гласи*:

*Изузетно од одредбе члана 3 *ст*. 1 и 2 Закона, *ст*анови који су *про*глашени најуштиеним на *т*ериторији Федерације Босне и Херцеговине, а којима *рас*полаже Федерално министарство одбране чији је носилац *ст*анарског *пра*ва након 19. маја 1992. године *ос*тао у служби војног или цивилног лица у било којим оружаним снагама ван*

*т*ериторије Босне и Херцеговине, не *сматра се избјежлицом, ниш*и има *пра*во на *вра*ћање *ст*ана у Федерацији Босне и Херцеговине, изузев ако му је одобрен боравак у *ст*аиусу избјежлице или дружи вид *заш*титае који одговара *т*ом *ст*аиусу у некој од земаља ван бивше СФРЈ *и*рије 14. децембра 1995. године."

VI. Допустивост

20. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

21. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

22. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број У-183/05 од 15. марта 2006. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 1. априла 2006. године, а апелација је поднесена 26. маја 2006. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 *ст*. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

23. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 *ст*. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

24. Апелант се жали да му је оспореним одлукама повријеђено право на доношење одлуке у "разумном року" као сегмент права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, право на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

25. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

"Сва лица на *т*ериторији Босне и Херцеговине *уживају* људска *пра*ва и слободе из *ст*ава 2 овог члана, *и*што укључује:

[...]

е) *пра*во на *пра*вично *саслуша*ње у *гра*ђанским и кривичним *ст*варима и друга *пра*ва у вези са кривичним *пос*тупком;

ф) *пра*во на *приватни* и *породични* *живот*, дом и *пр*ејиску;

к) *пра*во на имовину; [...]"

Право на правично суђење - суђење у разумном року

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

"1. Приликом *у*тврђивања *гра*ђанских *пра*ва и обавеза или *ос*нованосиби било какве кривичне *о*птужбе *пр*отив *не*га

свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и нејприсрасним, законом установљеним судом. [...]"

а) Релевантни принципи

26. Сходно конзистентној пракси Европског и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се оцјењује у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

27. Осим тога, према пракси Европског и Уставног суда, велики број предмета на којима се ради није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка, а стално враћање одлуке на поновно суђење може да покаже да постоје озбиљни недостаци у организацији судског система (види, Европски суд, *Протејер против Немачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји 1997-IV).

б) Период који се узима у обзир

28. Уставни суд запажа да је захтјев за враћање спорног стана поднесен 2. септембра 1998. године. Даље, поступак је окончан оспореном Пресудом Кантоналног суда број У-183/05 од 15. марта 2006. године. У вези с наведеним, Уставни суд запажа да је вријеме које се узима у обзир при утврђивању да ли је повријеђено право на правичан поступак у погледу "разумног рока" трајало седам година и шест мјесеци.

в) Анализа разумности дужине поступка

29. У конкретном случају се ради о поступку у ком је одлучивано о враћању спорног стана апеланту у посјед у ком је требало утврдити да ли апелант, сходно важећим позитивним законским нормама, испуњава услове за враћање стана. Имајући у виду ово, Уставни суд сматра да се не ради о сложеном, већ о једноставном предмету.

30. Уставни суд запажа да је управним и судским органима требало више од седам година и шест мјесеци да донесу одлуку о апелантовом захтјеву за враћање стана, као и да дужину трајања поступка у цјелини суд и управни органи нису ни на који начин оправдали. У изјашњењу на наводе апелације Кантонални суд се позвао на чињеницу да је задужен великим бројем предмета, што указује на спорост у рјешавању и организационе пропусте у раду суда, а те разлоге Европски суд за људска права не прихвата као оправдане. Осим тога, Уставни суд запажа да су најприје управни органи, а онда и Кантонални суд релативно брзо, до 9. новембра 2001. године, окончали поступак у овом предмету доношењем пресуде Кантоналног суда. Међутим, Пресуда Кантоналног суда број У-42/01 од 9. новембра 2001. године укинута је Рјешењем Врховног суда број Уж-103/02 искључиво због тога што, сходно образложењу рјешења, чињенице предмета нису правилно утврђене, нити о правним питањима правилно расправљено, што је обавеза суда из члана 35 Закона о управним споровима. Оваква процесна грешка, која је довела до понављања и продужења укупног трајања поступка, може да се стави на терет искључиво судским органима. Уставни суд посебно не може да прихвати као ваљана поступања случајеве када су управни судови и органи при одлучивању о жалбама против оспорених одлука предмет враћали нижестепеним органима на поновни поступак умјесто да су доносили

мериторне одлуке за шта су, према релевантним законским одредбама, имали овлашћења.

31. Даље, Уставни суд запажа да се дужина поступка не може да припише апеланту, јер није користио било какве методе које би могле да доведу до одуговлачења поступка. Наиме, апелант је посредством заступника био присутан на расправама пред органом управе и у више наврата је ургирао да се донесе рјешење. Дакле, апелант је користио правна средства која су му била на располагању у оквиру Закона о управном поступку да би у што краћем року добио одлуку. У апелантовом понашању Уставни суд не налази било какве елементе који би указивали на то да је на било који начин допринио укупној дужини конкретног поступка.

32. Оцјењујући све наведено, као и критеријуме који су наведени у ставу 22 ове одлуке, укључујући сложеност предмета, односно укупну дужину поступка који је трајао 7 година и 6 мјесеци, као и понашање надлежних управних и судских органа и апеланта, Уставни суд сматра да укупна дужина конкретног поступка не задовољава захтјев "разумности" из члана 6 став 1 Европске конвенције, те да постоји кршење права на "суђење у разумном року" као једном од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на дом

33. Члан 8 Европске конвенције гласи:

"1. Свако има право на поштивање својој приватној и породичној животи, дома и прейске.

2. Јавна власи се не мијеша у вршење овој права осим ако је икакво мијешање предвиђено законом и ако је то неопходна мјера у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности, економске добробити земље, сиречавања нереди или сиречавања злочина, заштити здравља или заштити права и слобода других."

34. У односу на апелантов навод да је оспораваним одлукама повријеђено и његово право на дом, прво мора да се утврди да ли се предметни стан може да сматра апелантовим домом у смислу значења члана 8 став 1 Европске конвенције.

35. Сходно пракси Европског суда за људска права, појам "дом" обухвата како изнајмљен дом, тако и дом у приватној својини (види, Европски суд за људска права, *Gillow против Велике Британије*, пресуда од 24. новембра 1986. године, серија А број 109, став 46ф. *Kroon против Холандије*, пресуда од 27. октобра 1994. године, серија А број 297-Ц, став 31). У складу са овом интерпретацијом, Уставни суд је проширио домен члана 8 Европске конвенције на станове у којима се станује на основу станарског права (види, Уставни суд, Одлука број У/8/99 од 11. маја 1999. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 24/99). У складу са наведеном праксом, произилази да је "дом" фактичко стање које не захтијева постојање правног основа.

36. У конкретном случају апелант је стан који сматра својим домом добио на коришћење на основу Уговора о коришћењу стана број 188/24 од 3. јула 1974. године и користио га до маја 1992. године. То вријеме је довољно да апелант предметни стан оправдано сматра својим домом због чега је члан 8 Европске конвенције у овом случају примјенљив.

37. Даље, Уставни суд мора да утврди да ли се у овом случају ради о "мијешању" јавних власти у апелантово право на поштивање дома, да ли је то "мијешање" било у складу са законом, те да ли је закон био доступан тако да појединац

може да сазнат за њега и да ли је формулисан на јасан начин тако да га појединац може да разумије и према њему прилагоди своје поступке, те да ли је било оправдано мијешање. Чак и у случају да се испостави да је извршено "мијешање" било у складу са законом, потребно је утврдити да ли је било неопходно у смислу да постоји разуман однос између извршеног мијешања и законитог циља ком се тежи (види, Европски суд, *Niemietz против Немачке*, пресуда од 16. децембра 1992. године, серија А број 251). Свако мијешање у право на дом мора да буде предвиђено законом, мора да служи легитимном циљу, мора да успоставља правичну равнотежу између права носиоца права и јавног и општег интереса. Другим ријечима, оправдано мијешање не може да се наметне само законском одредбом која испуњава услове владавине права и служи легитимном циљу у јавном интересу, него мора, такође, да одржи разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља који жели да се оствари. Мијешање у право на дом не смије ићи даље од потребног да би се постигао легитиман циљ, а носиоци права не смију да се подвргавају произвољном третману и од њих не смије да се тражи да носе превелики терет у остваривању легитимног циља. Мијешање је законито само ако је закон који је основ мијешања (а) доступан грађанима, (б) толико прецизан да омогућава грађанима да одреде своје поступке, (ц) у складу с принципом правне државе, што значи да слобода одлучивања која је законом дата извршној власти не смије бити неограничена, тј. закон мора да обезбједи грађанима адекватну заштиту против произвољног мијешања (види, Европски суд за људска права, *Sunday Times*, пресуда од 26. априла 1979, серија А број 30, став 49, и *Malone* од 2. августа 1984. године, серија А број 82, ст. 67 и 68).

38. У току поступка је утврђено да се апелант не може да сматра избјеглицом у смислу одредби члана 3а Закона о престанку примјене с обзиром на то да је 30. априла 1991. године био у активној служби у ЈНА све до 30. априла 1994. године, када је отишао у пензију. Осим тога, апелант 30. априла 1991. године није био држављанин СРБиХ према евиденцији држављана, те се, због свега наведеног, и није могло да удовољи његовом захтјеву. На основу наведених чињеница Уставни суд сматра да је у конкретном случају постојао легитиман циљ за мијешање у апелантово право на поштивање мирног и неометаног уживања права на дом, у смислу члана 8 Европске конвенције. Сљедеће питање на које Уставни суд мора да да одговор јесте: Да ли је мијешање било "неопходно у демократском друштву", односно да ли је постојала равнотежа између права појединца и јавног интереса? Да би се утврдило да ли је испоштован принцип пропорционалности, Уставни суд ће размотрити да ли су управни органи и Кантонални суд, у оквиру датог предмета у цјелини, имали "релевантне и довољне разлоге" да предузму наведене мјере, односно донесу оспорене одлуке.

40. Уставни суд подсећа на чињеницу да је и питање пропорционалности уплитања у право на дом, такође, оцијенено, па Уставни суд сматра да је и у конкретном случају мијешање у право на поштивање апелантовог дома било "неопходно у демократском друштву", те да је било пропорционално легитимном циљу. Осим тога, Уставни суд у потпуности подржава становиште Комисије за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине према ком постоји разумна релација између мијешања и законитог циља у случајевима када се лицима која су учествовала у војскама страних држава не дозвољава враћање стана у посјед (види, Комисија за људска права, Одлука број *CH/00/5152* од 6. јула 2005. године), односно становиште да лица која нису исказала

лојалност према својој држави не могу да уживају једнаку заштиту као она која јесу (види, Комисија за људска права, Одлука број *CH/98/874* од 8. фебруара 2005. године, Уставни суд, Одлука број АП 2044/05 од 21. децембра 2006. године, објављена у "Службеном гласнику БиХ", број 34/07).

39. Слједећи изнесено, апелантов навод да је оспореним одлукама повријеђено његово право на поштивање дома из члана II(3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције Уставни суд сматра неоснованим.

Право на имовину

40. Члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

"Свако физичко или правно лице има право на мирно и неометано уживање своје имовине. Нико не може да буде лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и опшћим принципима међународног права.

Прелиминарне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује такве законе које сматра опшћерним да би надзирала коришћење имовине у складу с опшћим интересима или да би обезбједила најлакши пореза или оруђих доприноса или казни."

41. Сходно јуриспруденцији Европског суда за људска права, члан 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију обухвата три различита правила. Прво, које је изражено у првој реченици првог става и које је генералне природе, изражава принцип мирног уживања у имовини. Друго правило, у другој реченици истог става, обухвата лишавање имовине и подвргава га извјесним условима. Треће, садржано у другом ставу, дозвољава да државе потписнице имају право да контролишу коришћење имовине у складу са опшћим интересом спровођењем таквих закона које сматрају потребним за ту сврху (види, *inter alia*, пресуде Европског суда за људска права, *Sporrong и Lönnroth против Шведске* од 23. септембра 1982, серија А број 52, став 61, и *Scotto против Италије* од 28. септембра 1995, серија А број 315-Ц, став 26 са даљњим референцама). Свако мијешање у право, према другом или трећем правилу, мора да буде предвиђено законом, мора да служи легитимном циљу, мора да успостави правичну равнотежу између права носиоца права и јавног и општег интереса. Другим ријечима, оправдано мијешање не може да се наметне само законском одредбом која испуњава услове владавине права и служи легитимном циљу у јавном интересу, него мора, такође, да одржи разуман однос пропорционалности између употребљених средстава и циља који жели да се оствари. Мијешање у право на имовину не смије ићи даље од потребног да би се постигао легитиман циљ, а носиоци права не смију да се подвргавају произвољном третману и од њих не смије да се тражи да носе превелики терет у остваривању легитимног циља.

42. Мијешање је законито само ако је закон који је основ мијешања (а) доступан грађанима, (б) толико прецизан да омогућава грађанима да одреде своје поступке, (ц) у складу с принципом правне државе, што значи да слобода одлучивања која је законом дата извршној власти не смије да буде неограничена, тј. закон мора да обезбједи грађанима адекватну заштиту против произвољног мијешања (види, Европски суд за људска права, *Sunday Times*, пресуда од 26. априла 1979, серија А број 30, став 49, и *Malone* од 2. августа 1984. године, серија А број 82, ст. 67 и 68).

43. Приликом разматрања питања да ли је повријеђено наведено апелантово уставно право Уставни суд, најприје,

мора да утврди да ли је апелант имао "имовину" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

44. Када је ријеч, у конкретном случају, о питању да ли може спорни стан да сматра апелантовом имовином, Уставни суд скреће пажњу на јуриспруденцију у вези са станарским правом. Уставни суд је у неколико прилика у својој пракси установио да се станарско право може да сматра "имовином" у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију "због чињенице да станарско право подразумијева, између осталог, право на несметано и стално коришћење стана, те могућности чланова породичног домаћинства да добију станарско право након смрти носиоца станарског права или након престанка његовог станарског права због других разлога" (види, Уставни суд, Одлука број У 83/03 од 22. септембра 2004. године, "Службени гласник Босне и Херцеговине" број 29/03).

45. Уставни суд констатује да су надлежни органи оспорили апелантово право на враћање предметног стана у посјед на основу члана 3а Закона о престанку примјене, јер је утврђено да је апелант остао у активној служби у оружаним снагама ван територије Босне и Херцеговине послје 19. маја 1992. године и да није држављанин Босне и Херцеговине.

46. Уставни суд сматра да доношење одлука којима се захтјев за враћање спорног стана одбија представља мијешање у апелантово право на имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

47. У вези са питањем да ли је то мијешање било "у складу са законом", у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд подсећа да је у својој већ цитираној Одлуци број У 83/03 утврдио да наведени закон "има циљ да исправи неједнакости које су постојале између носилаца станарског права на становима ЈНА и свих других носилаца станарског права. Другим ријечима, ФБиХ је праћила принцип који је постојао у бившој СФРЈ, према ком 'грађанин може бити носилац станарског права само на једном стану' (члан 12 Закона о стамбеним односима). Друго, циљ је да се ослободи оскудан стамбени простор за бивше војнике Армије Босне и Херцеговине и њихове породице или лица која су била присиљена да напусте своје домове услјед рајних дејстава" (став 53), те закључио да одредба члана 3а Закона о престанку примјене слиједи легитиман циљ. Уставни суд у цијелости остаје при оваквом становишту, те сматра да је у конкретном случају постојао легитиман циљ за мијешање у апелантово право на поштивање мирног и неометаног уживања имовине, у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Сљедеће питање на које Уставни суд мора да д? одговор јесте: Да ли је мијешање било "неопходно у демократском друштву", односно да ли је постојала равнотежа између права појединца и јавног интереса. Да би се утврдило да ли је испоштован принцип пропорционалности, Уставни суд ће размотрити да ли су управни органи и Кантонални суд, у оквиру датог предмета у цијелини, имали "релевантне и довољне разлоге" да предузму наведене мјере, односно донесу оспорене одлуке.

48. Уставни суд подсећа на чињеницу да је и питање пропорционалности наведеног закона, такође, анализирао у цитираној Одлуци број У 83/03 у оквиру права на имовину. Том приликом Уставни суд је закључио да члан 3а Закона о престанку примјене, на начин како је измијењен ("Службене новине Федерације БиХ", број 29/03), "успоставља јавичну равнотежу између права носиоца станарског права и јавног интереса". До такве оцјене Уставни суд је дошао након што је размотрио низ релевантних фактора, а нарочито да "прво, члан 3а Закона у измијењеној форми не утиче на она лица која су већ кућила стан; друго, он, такође, не утиче на лица којима

је признат заштићени станаус или станаус који је једнак станаусу избјеглице или расељеног лица од државе ван територије бивше СФРЈ; треће, друга лица, која сада живе у тим становима, могу да ипоиражују станарско право на њима. Са тачке гледишта правне сигурности, у складу са чланом 1/2 Устава Босне и Херцеговине, враћање у посјед стана ће изазвати правну несигурност у великом броју случајева, те јасне и практичне пошешкоће". Аналогно томе, Уставни суд сматра да је и у конкретном случају мијешање у право на поштивање мирног и неометаног уживања имовине било "неопходно у демократском друштву", те да је било пропорционално легитимном циљу.

49. На основу изложеног Уставни суд закључује да није повријеђено апелантово право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

50. Уставни суд закључује да нема кршења права на дом из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, те права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када је одбијен захтјев за враћање стана због тога што је апелант, као ранији носилац станарског права, остао у професионалној војној служби у оружаним снагама ван територије БиХ након датума прописаног Законом о престанку примјене Закона о напуштеним становима, а, с друге стране, апеланту није признат заштићени статус избјеглице или статус који је једнак статусу избјеглице или расељеног лица од државе ван територије бивше СФРЈ, будући да је мијешање у право на дом и право на имовину у таквом случају у складу са законом, има легитиман циљ од општег интереса, те је постигнута правична равнотежа између заштите апелантовог права и општег интереса.

51. На основу члана 61 ст. 1, 2 и 3 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

52. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Хатица Хадџосмановић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u predmetu broj AP 1512/06, rješavajući apelaciju Slobodana Ignjatovića, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, potpredsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 3. aprila 2008. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija Slobodana Ignjatovića.

Utvrđuje se povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu

ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na apelantovo pravo na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj U-183/05 od 15. marta 2006. godine.

Odbija se apelacija **Slobodana Ignjatovića** podnesena protiv Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj U-183/05 od 15. marta 2006. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja, obnove i povratka broj 04-23-1629/00 od 15. aprila 2005. godine i Rješenja Službe za stambeno-komunalne poslove Općine Travnik broj 04/VII-372-1748/98 od 23. augusta 2004. godine u odnosu na član II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i član 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao neosnovana.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Slobodan Ignjatović (u daljnjem tekstu: apelant) iz Krajišnika, Republika Srbija, koga zastupa Mileva Ignjatović, podnio je 26. maja 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Kantonalnog suda u Novom Travniku (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj U-183/05 od 15. marta 2006. godine, Rješenja Ministarstva prostornog uređenja, obnove i povratka (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) broj 04-23-1629/00 od 15. aprila 2005. godine i Rješenja Službe za stambeno-komunalne poslove Općine Travnik (u daljnjem tekstu: Služba za stambene poslove) broj 04/VII-372-1748/98 od 23. augusta 2004. godine. Apelant je dopunio apelaciju 15. novembra 2007. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Ministarstva i Službe za stambene poslove zatraženo je 21. juna 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor na apelaciju 12. jula 2006. godine, Ministarstvo 6. jula 2006. godine, a Služba za stambene poslove 14. jula 2006. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori na apelaciju su dostavljeni apelantu 12. marta 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Rješenjem Službe za stambene poslove broj 04/VII-372-1748/99 od 24. augusta 2000. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 8. novembra 2000. godine, odbijen je apelantov zahtjev za povrat u posjed stana koji se nalazi u Ulici šehida broj 19/3 u Travniku.

7. Presudom Kantonalnog suda u Travniku broj U-42/01 od 9. novembra 2001. godine odbijena je apelantova tužba podnesena protiv Rješenja Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 8. novembra 2000. godine.

8. Rješavajući apelantovu žalbu protiv Presude Kantonalnog suda u Travniku broj U-42/01 od 9. novembra 2001. godine, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) je Rješenjem broj UŽ-103/02 od 11. septembra 2003. godine apelantovu žalbu uvažio, osporenu presudu ukinuo i predmet vratio istom sudu na ponovno rješavanje.

9. U ponovnom postupku Kantonalni sud je Presudom broj U-123/03 od 22. oktobra 2003. godine apelantovu tužbu uvažio, poništio prvostepeno i drugostepeno rješenje i predmet vratio prvostepenom organu na ponovni postupak.

10. Služba za stambene poslove u ponovnom postupku donijela je Rješenje broj 04/VII-372-1748/98 od 23. augusta 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 15. aprila 2005. godine. Ovim rješenjem odbijen je kao neosnovan apelantov zahtjev za povrat stana u posjed, koji se nalazi u Ulici šehida broj 19/3 u Travniku. Stavom 2. izreke prvostepenog rješenja utvrđeno je da je predmetni stan slobodan od stvari i lica korisnika stana.

11. U toku postupka je utvrđeno, između ostalog, da je apelant povrat predmetnog stana u posjed tražio u svojstvu nosioca stanarskog prava, jer sa bivšom JNA nije zaključio ugovor o otkupu stana u skladu sa Zakonom o stambenom osiguranju u JNA. Dalje, utvrđeno je da se apelant ne može smatrati izbjeglicom u smislu odredaba člana 3.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01 i 56/01; u daljnjem tekstu: Zakon o prestanku primjene) s obzirom na to da je 30. aprila 1991. godine bio u aktivnoj službi u Jugoslavenskoj narodnoj armiji (u daljnjem tekstu: JNA) sve do 30. aprila 1994. godine, kada je otišao u penziju. Osim toga, apelant 30. aprila 1991. godine nije bio državljanin SRBiH prema evidenciji državljana, te se, zbog svega navedenog, i nije moglo udovoljiti njegovom zahtjevu.

12. Presudom Kantonalnog suda broj U-183/05 od 15. marta 2006. godine odbijena je apelantova tužba podnesena u upravnom sporu protiv konačnog rješenja Ministarstva od 15. aprila 2005. godine. Ocjenjujući zakonitost osporenog upravnog akta, Kantonalni sud se pozvao na iste zakonske odredbe iz Zakona o prestanku primjene koje su, prethodno, naveli i upravni organi u svojim rješenjima. Sud je, također, ispitao i navodnu povredu apelantovog prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i utvrdio da se radi o apelantovom domu. Međutim, s obzirom na to da je u konkretnom slučaju riječ o stanu koji je vlasništvo bivše JNA, mora se primijeniti odredba člana 3.a Zakona o prestanku primjene prema kojoj se apelantu, zbog vojne službe u oružanim snagama izvan teritorije Bosne i Hercegovine 19. maja 1992. godine, ne može priznati status izbjeglice, niti pravo na povrat stana.

13. Dalje, prema osporenoj odluci Kantonalnog suda, apelantu nije odobren ni boravak u statusu izbjeglice ili drugi oblik zaštite koji odgovara tome statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. decembra 1992. godine, što apelant nije ni osporavao. Kantonalni sud je zaključio da osporenim drugostepenim aktom nije povrijeđeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacija

14. Apelant se žali da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Apelant smatra da su osporene odluke rezultat nepravilno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene odredaba člana 3.a Zakona o prestanku primjene. Također, apelant navodi da sud nije uzeo u obzir činjenicu da je on prije 15. decembra 1995. godine razriješen dužnosti i penzioniran, a da je od 31. decembra 1993. godine do 1. maja 1994. godine bio na raspolaganju, bez ikakvih vojnih zaduženja. Apelant navodi da je sporni stan koji potražuje njegov dom, pa je, u skladu sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije, taj stan trebalo vratiti apelantu u posjed, jer je i danas, kako navodi apelant, sa svoja tri člana porodice podstanar i u teškoj materijalnoj situaciji. Apelant posebno navodi da njegov predmet koji se odnosi na povrat stana nije riješen u "razumnom roku", odnosno na brz i efikasan način, kako se navodi u apelaciji, čime je povrijeđeno i pravo na pravičan postupak u dijelu prava na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije.

b) Odgovor na apelaciju

15. U odgovoru Službe za stambene poslove na apelaciju navodi se da apelant nema status izbjeglog lica, jer je ostao u službi u oružanim snagama izvan teritorije BiH poslije 19. maja 1992. godine, te mu ne pripada pravo na povrat stana po osnovu člana 3. st. 1. i 2. Zakona o prestanku primjene.

16. U odgovoru Ministarstva na apelaciju se navodi da u konkretnom predmetu ne postoji povreda apelantovog prava na dom.

17. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju naveo da nije povrijeđeno pravo na pravičan postupak u odnosu na "razuman rok", jer je tužba radi poništenja Rješenja Ministarstva broj 04-23-1629/00 od 15. aprila 2005. godine zaprimljena 25. maja 2005. godine, a predmet riješen u Kantonalnom sudu 15. maja 2006. godine. S obzirom na velik broj neriješenih predmeta u ovom sudu i činjenicu da je sudija koji je bio zadužen konkretnim predmetom na dužnost stupio 1. marta 2006. godine, a predmet završen 15. marta 2006. godine, Kantonalni sud zaključuje da se neosnovano prigovara efikasnosti sudske zaštite u konkretnom slučaju. U pogledu prigovora o povredi prava na dom, sud smatra da su ti navodi neosnovani, jer je na potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenjeno materijalno pravo.

V. Relevantni propisi

18. U **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima** ("Službene novine Federacije BiH", br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99 i 37/01 i 56/01) relevantne odredbe glase:

"Član 3. stav 2.

[...]Lica koja su napustila svoje stanove između 30. aprila 1991. godine i 4. aprila 1998. godine smatraju se izbjeglicama i raseljenim licima prema Aneksu VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 3.a

Izuzetno od odredbe člana 3. st. 1. i 2. ovog zakona u vezi sa stanovima koji su proglašeni napuštenim na teritoriji Federacije BiH, a koji su na raspolaganju Federalnom ministarstvu odbrane, nosilac stanarskog prava ne smatra se izbjeglicom ako je 30. aprila 1991. godine bio u aktivnoj vojnoj službi u SSNO (Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu) - u JNA (tj. nije bio penzionisan) i nije bio državljanin Socijalističke republike Bosne i Hercegovine prema evidenciji državljana, izuzevši ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara ovom statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. decembra 1995. godine.

Nosilac stanarskog prava na stan iz stava 1. ovog člana ne smatra se izbjeglicom ukoliko je poslije 14. decembra 1995. godine ostao u aktivnoj vojnoj službi u bilo kojim oružanim snagama izvan teritorije Bosne i Hercegovine, ili ako je stekao novo stanarsko pravo izvan teritorije Bosne i Hercegovine."

19. U **Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima** ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/03) relevantna odredba glasi:

"Član 1.

U Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ('Službene novine Federacije BiH' br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01 i 56/01) član 3.a mijenja se i glasi:

'Izuzetno od odredbe člana 3. st. 1. i 2. Zakona, stanovi koji su proglašeni napuštenim na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, a kojima raspolaže Federalno ministarstvo odbrane čiji je nosilac stanarskog prava nakon 19. maja 1992. godine ostao u službi vojnog ili civilnog lica u bilo kojim oružanim snagama izvan teritorije Bosne i Hercegovine, ne smatra se izbjeglicom, niti ima pravo na povrat stana u Federaciji Bosne i Hercegovine, izuzevši ako mu je odobren boravak u statusu izbjeglice ili drugi vid zaštite koji odgovara tom statusu u nekoj od zemalja izvan bivše SFRJ prije 14. decembra 1995. godine.'

VI. Dopustivost

20. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

21. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

22. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj U-183/05 od 15. marta 2006. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 1. aprila 2006. godine, a apelacija je podnesena 26. maja 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

23. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

24. Apelant se žali da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na donošenje odluke u "razumnom roku" kao segment prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

25. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

[...]

e) pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom;

f) pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku;

k) pravo na imovinu; [...]"

Pravo na pravično suđenje - suđenje u razumnom roku

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

a) Relevantni principi

26. Prema konzistentnoj praksi Evropskog i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora se ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

27. Osim toga, prema praksi Evropskog i Ustavnog suda, veliki broj predmeta na kojima se radi nije valjano opravdanje za prekomjerno odugovlačenje postupka, a stalno vraćanje odluke na ponovno suđenje može pokazati da postoje ozbiljni nedostaci u organizaciji sudskog sistema (vidi, Evropski sud, *Probmeier protiv Njemačke*, presuda od 1. jula 1997. godine, stav 64, Izvještaji 1997-IV).

b) Period koji se uzima u obzir

28. Ustavni sud zapaža da je zahtjev za povrat spornog stana podnesen 2. septembra 1998. godine. Dalje, postupak je okončan osporenim Presudom Kantonalnog suda broj U-183/05 od 15. marta 2006. godine. U vezi s navedenim, Ustavni sud zapaža da je vrijeme koje se uzima u obzir pri utvrđivanju da li je povrijeđeno pravo na pravičan postupak u pogledu "razumnog roka" trajalo sedam godina i šest mjeseci.

c) Analiza razumnosti dužine postupka

29. U konkretnom slučaju se radi o postupku u kojem je odlučivano o povratu spornog stana apelantu u posjed u kojem

je trebalo utvrditi da li apelant, prema važećim pozitivnim zakonskim normama, ispunjava uvjete za povrat stana. Imajući u vidu ovo, Ustavni sud smatra da se ne radi o složenom, već o jednostavnom predmetu.

30. Ustavni sud zapaža da je upravnim i sudskim organima trebalo više od sedam godina i šest mjeseci da donesu odluku o apelantovom zahtjevu za povrat stana, kao i da dužinu trajanja postupka u cjelini sud i upravni organi nisu ni na koji način opravdali. U izjašnjenju na navode apelacije Kantonalni sud se pozvao na činjenicu da je zadužen velikim brojem predmeta, što ukazuje na sporost u rješavanju i organizacione propuste u radu suda, a te razloge Evropski sud za ljudska prava ne prihvata kao opravdane. Osim toga, Ustavni sud zapaža da su najprije upravni organi, a onda i Kantonalni sud relativno brzo, do 9. novembra 2001. godine, okončali postupak u ovom predmetu donošenjem presude Kantonalnog suda. Međutim, Presuda Kantonalnog suda broj U-42/01 od 9. novembra 2001. godine ukinuta je Rješenjem Vrhovnog suda broj UŽ-103/02 isključivo zbog toga što, prema obrazloženju rješenja, činjenice predmeta nisu pravilno utvrđene, niti o pravnim pitanjima pravilno raspravljeno, što je obaveza suda iz člana 35. Zakona o upravnim sporovima. Ovakva procesna greška, koja je dovela do ponavljanja i produženja ukupnog trajanja postupka, može se staviti na teret isključivo sudskim organima. Ustavni sud posebno ne može prihvatiti kao valjana postupanja slučajeve kada su upravni sudovi i organi pri odlučivanju o žalbama protiv osporenih odluka predmet vraćali nižestepenim organima na ponovni postupak umjesto da su donosili meritorne odluke za šta su, prema relevantnim zakonskim odredbama, imali ovlaštenja.

31. Dalje, Ustavni sud zapaža da se dužina postupka ne može pripisati apelantu, jer nije koristio bilo kakve metode koje bi mogle dovesti do odugovlačenja postupka. Naime, apelant je posredstvom zastupnika bio prisutan na raspravama pred organom uprave i u više navrata je urgirao da se donese rješenje. Dakle, apelant je koristio pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju u okviru Zakona o upravnom postupku da bi u što kraćem roku dobio odluku. U apelantovom ponašanju Ustavni sud ne nalazi bilo kakve elemente koji bi ukazivali na to da je na bilo koji način doprinio ukupnoj dužini konkretnog postupka.

32. Ocjenjujući sve navedeno, kao i kriterije koji su navedeni u stavu 22. ove odluke, uključujući složenost predmeta, odnosno ukupnu dužinu postupka koji je trajao 7 godina i 6 mjeseci, kao i ponašanje nadležnih upravnih i sudskih organa i apelanta, Ustavni sud smatra da ukupna dužina konkretnog postupka ne zadovoljava zahtjev "razumnosti" iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te da postoji kršenje prava na "suđenje u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na dom

33. Član 8. Evropske konvencije glasi:

"1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javna vlast se ne miješa u vršenje ovog prava osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, javne sigurnosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprečavanja nereda ili sprečavanja zločina, zaštite zdravlja ili zaštite prava i sloboda drugih."

34. U odnosu na apelantov navod da je osporavanim odlukama povrijeđeno i njegovo pravo na dom, prvo se mora utvrditi da li se predmetni stan može smatrati apelantovim domom u smislu značenja člana 8. stav 1. Evropske konvencije.

35. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, pojam "dom" obuhvata kako iznajmljen dom, tako i dom u privatnom vlasništvu (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Gillow protiv Velike Britanije*, presuda od 24. novembra 1986. godine, serija A broj 109, stav 46.f, *Kroon protiv Holandije*, presuda od 27. oktobra 1994. godine, serija A broj 297-C, stav 31). U skladu sa ovom interpretacijom, Ustavni sud je proširio domen člana 8. Evropske konvencije na stanove u kojima se stanuje na osnovu stanarskog prava (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 8/99 od 11. maja 1999. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 24/99). U skladu sa navedenom praksom, proizlazi da je "dom" faktičko stanje koje ne zahtijeva postojanje pravnog osnova.

36. U konkretnom slučaju apelant je stan koji smatra svojim domom dobio na korištenje na osnovu Ugovora o korištenju stana broj 188/24 od 3. jula 1974. godine i koristio ga do maja 1992. godine. To vrijeme je dovoljno da apelant predmetni stan opravdano smatra svojim domom zbog čega je član 8. Evropske konvencije u ovom slučaju primjenjiv.

37. Dalje, Ustavni sud mora utvrditi da li se u ovom slučaju radi o "miješanju" javnih vlasti u apelantovo pravo na poštivanje doma, da li je to "miješanje" bilo u skladu sa zakonom, te da li je zakon bio dostupan tako da pojedinac može saznati za njega i da li je formuliran na jasan način tako da ga pojedinac može razumjeti i prema njemu prilagoditi svoje postupke, te da li je bilo opravdano miješanje. Čak i u slučaju da se ispostavi da je izvršeno "miješanje" bilo u skladu sa zakonom, potrebno je utvrditi da li je bilo neophodno u smislu da postoji razuman odnos između izvršenog miješanja i zakonitog cilja kojem se teži (vidi, Evropski sud, *Niemietz protiv Njemačke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, serija A broj 251). Svako miješanje u pravo na dom mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nosioca prava i javnog i općeg interesa. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na dom ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja. Miješanje je zakonito samo ako je zakon koji je osnova miješanja (a) dostupan građanima, (b) toliko precizan da omogućava građanima da odrede svoje postupke, (c) u skladu s principom pravne države, što znači da sloboda odlučivanja koja je zakonom data izvršnoj vlasti ne smije biti neograničena, tj. zakon mora osigurati građanima adekvatnu zaštitu protiv proizvoljnog miješanja (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times*, presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A broj 30, stav 49, i *Malone* od 2. augusta 1984. godine, serija A broj 82, st. 67. i 68).

38. U toku postupka je utvrđeno da se apelant ne može smatrati izbjeglicom u smislu odredaba člana 3.a Zakona o prestanku primjene s obzirom na to da je 30. aprila 1991. godine bio u aktivnoj službi u JNA sve do 30. aprila 1994. godine, kada je otišao u penziju. Osim toga, apelant 30. aprila

1991. godine nije bio državljanin SRBiH prema evidenciji državljana, te se, zbog svega navedenog, i nije moglo udovoljiti njegovom zahtjevu. Na osnovu navedenih činjenica Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju postojao legitiman cilj za miješanje u apelantovo pravo na poštivanje mirnog i neometanog uživanja prava na dom, u smislu člana 8. Evropske konvencije. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora dati odgovor jeste: Da li je miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu", odnosno da li je postojala ravnoteža između prava pojedinca i javnog interesa? Da bi se utvrdilo da li je ispoštovan princip proporcionalnosti, Ustavni sud će razmotriti da li su upravni organi i Kantonalni sud, u okviru datog predmeta u cjelini, imali "relevantne i dovoljne razloge" da preduzmu navedene mjere, odnosno donesu osporene odluke.

40. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da je i pitanje proporcionalnosti uplitanja u pravo na dom, također, ocijenjeno, pa Ustavni sud smatra da je i u konkretnom slučaju miješanje u pravo na poštivanje apelantovog doma bilo "neophodno u demokratskom društvu", te da je bilo proporcionalno legitimnom cilju. Osim toga, Ustavni sud u potpunosti podržava stav Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine prema kojem postoji razumna relacija između miješanja i zakonitog cilja u slučajevima kada se licima koja su učestvovala u vojskama stranih država ne dopušta povrat stana u posjed (vidi, Komisija za ljudska prava, Odluka broj CH/00/5152 od 6. jula 2005. godine), odnosno stav da lica koja nisu iskazala lojalnost prema svojoj državi ne mogu uživati jednaku zaštitu kao ona koja jesu (vidi, Komisija za ljudska prava, Odluka broj CH/98/874 od 8. februara 2005. godine, Ustavni sud, Odluka broj AP 2044/05 od 21. decembra 2006. godine, objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 34/07).

39. Sljedeći izneseno, apelantov navod da je osporenim odlukama povrijeđeno njegovo pravo na poštivanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije Ustavni sud smatra neosnovanim.

Pravo na imovinu

40. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

"Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na mirno i neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim principima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

41. Prema jurisprudenciji Evropskog suda za ljudska prava, član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je generalne prirode, izražava princip mirnog uživanja u imovini. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, obuhvata lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uvjetima. Treće, sadržano u drugom stavu, dopušta da države potpisnice imaju pravo da kontroliraju korištenje imovine u skladu sa općim interesom provođenjem takvih zakona koje smatraju potrebnim za tu svrhu (vidi, *inter alia*, presude Evropskog suda za ljudska prava, *Sporrong i Lönnroth protiv Švedske* od 23. septembra 1982. godine, serija A broj 52, stav 61, i *Scollo protiv Italije* od 28. septembra 1995. godine, serija A broj

315-C, stav 26. sa daljnjim referencama). Svako miješanje u pravo, prema drugom ili trećem pravilu, mora biti predviđeno zakonom, mora služiti legitimnom cilju, mora uspostavljati pravičnu ravnotežu između prava nosioca prava i javnog i općeg interesa. Drugim riječima, opravdano miješanje se ne može nametnuti samo zakonskom odredbom koja ispunjava uvjete vladavine prava i služi legitimnom cilju u javnom interesu, nego mora, također, održati razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. Miješanje u pravo na imovinu ne smije ići dalje od potrebnog da bi se postigao legitiman cilj, a nosioci prava se ne smiju podvrgavati proizvoljnom tretmanu i od njih se ne smije tražiti da snose preveliki teret u ostvarivanju legitimnog cilja.

42. Miješanje je zakonito samo ako je zakon koji je osnova miješanja (a) dostupan građanima, (b) toliko precizan da omogućava građanima da odrede svoje postupke, (c) u skladu s principom pravne države, što znači da sloboda odlučivanja koja je zakonom data izvršnoj vlasti ne smije biti neograničena, tj. zakon mora osigurati građanima adekvatnu zaštitu protiv proizvoljnog miješanja (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Sunday Times*, presuda od 26. aprila 1979, serija A broj 30, stav 49, i *Malone* od 2. augusta 1984. godine, serija A broj 82, st. 67. i 68).

43. Prilikom razmatranja pitanja da li je povrijeđeno navedeno apelantovo ustavno pravo Ustavni sud, najprije, mora utvrditi da li je apelant imao "imovinu" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

44. Kada je riječ, u konkretnom slučaju, o pitanju da li može sporni stan smatrati apelantovom imovinom, Ustavni sud skreće pažnju na jurisprudenciju u vezi sa stanarskim pravom. Ustavni sud je u nekoliko prilika u svojoj praksi ustanovio da se stanarsko pravo može smatrati "imovinom" u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju "zbog činjenice da stanarsko pravo podrazumijeva, između ostalog, pravo na nesmetano i stalno korištenje stana, te mogućnosti članova porodičnog domaćinstva da dobiju stanarsko pravo nakon smrti nosioca stanarskog prava ili nakon prestanka njegovog stanarskog prava zbog drugih razloga" (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 83/03* od 22. septembra 2004. godine, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 29/03).

45. Ustavni sud konstatira da su nadležni organi osporili apelantovo pravo na povrat predmetnog stana u posjed na osnovu člana 3.a Zakona o prestanku primjene, jer je utvrđeno da je apelant ostao u aktivnoj službi u oružanim snagama izvan teritorije Bosne i Hercegovine poslije 19. maja 1992. godine i da nije državljanin Bosne i Hercegovine.

46. Ustavni sud smatra da donošenje odluka kojima se zahtjev za vraćanje spornog stana odbija predstavlja miješanje u apelantovo pravo na imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

47. U vezi sa pitanjem da li je to miješanje bilo "u skladu sa zakonom", u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud podsjeća da je u svojoj već citiranoj Odluci broj *U 83/03* utvrdio da navedeni zakon "ima cilj da ispravi nejednakosti koje su postojale između nosilaca stanarskog prava na stanovima JNA i svih drugih nosilaca stanarskog prava. Drugim riječima, FBiH je pratila princip koji je postojao u bivšoj SFRJ, prema kojem 'građanin može biti nosilac stanarskog prava samo na jednom stanu' (član 12. Zakona o stambenim odnosima). Drugo, cilj je da se oslobodi oskudan stambeni prostor za bivše vojnike Armije Bosne i

Hercegovine i njihove porodice ili lica koja su bila prisiljena da napuste svoje domove uslijed ratnih djelovanja" (stav 53), te zaključio da odredba člana 3.a Zakona o prestanku primjene slijedi legitiman cilj. Ustavni sud u cijelosti ostaje pri ovakvom stavu, te smatra da je u konkretnom slučaju postojao legitiman cilj za miješanje u apelantovo pravo na poštovanje mirnog i neometanog uživanja imovine, u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Sljedeće pitanje na koje Ustavni sud mora dati odgovor jeste: Da li je miješanje bilo "neophodno u demokratskom društvu", odnosno da li je postojala ravnoteža između prava pojedinca i javnog interesa. Da bi se utvrdilo da li je ispoštovan princip proporcionalnosti, Ustavni sud će razmotriti da li su upravni organi i Kantonalni sud, u okviru datog predmeta u cjelini, imali "relevantne i dovoljne razloge" da preduzmu navedene mjere, odnosno donesu osporene odluke.

48. Ustavni sud podsjeća na činjenicu da je i pitanje proporcionalnosti navedenog zakona, također, analizirao u citiranoj Odluci broj *U 83/03* u okviru prava na imovinu. Tom prilikom Ustavni sud je zaključio da član 3.a Zakona o prestanku primjene, na način kako je izmijenjen ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/03), "uspostavlja pravičnu ravnotežu između prava nosioca stanarskog prava i javnog interesa". Do takve ocjene Ustavni sud je došao nakon što je razmotrio niz relevantnih faktora, a naročito da "prvo, član 3.a Zakona u izmijenjenoj formi ne utječe na ona lica koja su već kupila stan; drugo, on, također, ne utječe na lica kojima je priznat zaštićeni status ili status koji je jednak statusu izbjeglice ili raseljenog lica od države izvan teritorije bivše SFRJ; treće, druga lica, koja sada žive u tim stanovima, mogu potraživati stanarsko pravo na njima. Sa tačke gledišta pravne sigurnosti, u skladu sa članom 112. Ustava Bosne i Hercegovine, vraćanje u posjed stana će izazvati pravnu nesigurnost u velikom broju slučajeva, te jasne i praktične poteškoće". Analogno tome, Ustavni sud smatra da je i u konkretnom slučaju miješanje u pravo na poštovanje mirnog i neometanog uživanja imovine bilo "neophodno u demokratskom društvu", te da je bilo proporcionalno legitimnom cilju.

49. Na osnovu izloženog Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

50. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na dom iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada je odbijen zahtjev za povrat stana zbog toga što je apelant, kao raniji nosilac stanarskog prava, ostao u profesionalnoj vojnoj službi u oružanim snagama izvan teritorije BiH nakon datuma propisanog Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, a, s druge strane, apelantu nije priznat zaštićeni status izbjeglice ili status koji je jednak statusu izbjeglice ili raseljenog lica od države izvan teritorije bivše SFRJ, budući da je miješanje u pravo na dom i pravo na imovinu u takvom slučaju u skladu sa zakonom, ima legitiman cilj od općeg interesa, te je postignuta pravična ravnoteža između zaštite apelantovog prava i općeg interesa.

51. Na osnovu člana 61. st. 1, 2. i 3. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

52. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudaca u predmetu broj **AP 2019/06**, rješavajući apelaciju **Alekse Basraka**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 59. stavak 2. alineja 2, članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 60/05), u sastavu:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Valerija Galić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 3. travnja 2008. godine je donio

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Alekse Basraka**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Uvl-103/05 od 5. travnja 2006. godine i ostavlja na snazi Presuda Okružnog suda u Banjaluci broj U-20/05 od 8. rujna 2005. godine.

Ova odluka se dostavlja Fondu za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Odjel za rješavanje o pravima iz MIO u drugom stupnju u Banjaluci radi osiguranja ustavnih prava podnositelja apelacije koja su mu povrijeđena.

Nalaže se Fondu za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Odjel za rješavanje o pravima iz MIO u drugom stupnju u Banjaluci da u roku od 90 dana od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u svrhu izvršenja ove odluke, sukladno članku 74. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Alekša Basrak (u daljnjem tekstu: apelant) iz Ljubije, Općina Prijedor, kojeg zastupa Zlatan Ljubljanac, odvjetnik iz Gradiške, podnio je 11. srpnja 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Uvl-103/05 od 5. travnja 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i sudionika u postupku Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Odjel za rješavanje o pravima iz MIO u drugom stupnju u Banjaluci (u daljnjem tekstu: Fond, Odjel Banjaluka) zatraženo je 25. srpnja 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 6. rujna 2006. godine. Fond je dostavio odgovor na apelaciju 4. rujna 2006. godine.

4. Na temelju članka 26. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda i Fonda su dostavljeni apelantu 29. veljače 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Rješenjem Fonda, Filijala Prijedor, broj 1044392295 od 13. svibnja 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Fonda, Odjel Banjaluka, broj 1044392295 od 30. srpnja 2004. godine, apelantu je priznato pravo na razmjerni dio starosne mirovine u iznosu od 353,62 KM mjesečno počevši od 10. svibnja 2004. godine.

7. U obrazloženju drugostupanjskog rješenja se navodi da je nadnevak priznavanja prava i početak isplate mirovine određen prema odredbi članka 135. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju (u daljnjem tekstu: Zakon o MIO) od dana ispunjenja uvjeta, odnosno od dana kada su izmirene i uplaćene obveze na ime doprinosa iz mirovinskog i invalidskog osiguranja.

8. Protiv drugostupanjskog rješenja apelant je podnio tužbu koju je Okružni sud Presudom broj U-20/05 od 8. rujna 2005. godine uvažio i poništio drugostupanjsko rješenje.

9. U obrazloženju ove presude se navodi da je stjecanje prava na mirovinu osobno pravo o kojem se rješava u upravnome postupku, a koji se, kako to proizlazi iz članka 133. Zakona o MIO, pokreće na zahtjev osiguranika, koji je apelant podnio 30. rujna 2003. godine. Utvrđeno je da apelantov mirovinski staž iznosi punih 40 godina, 10 mjeseci i 7 dana, te da je apelant u vrijeme podnošenja zahtjeva ispunio uvjete iz članka 46. stavak 4. Zakona za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu. Okružni sud je naveo kako činjenica da je dio doprinosa za apelantovo mirovinsko-invalidsko osiguranje uplaćen nakon podnošenja zahtjeva ne može utjecati na nadnevak ostvarivanja prava na mirovinu i određivanje dana početka isplate mirovine, prije svega, zbog toga što je apelant za sve vrijeme trajanja radnog odnosa bio obvezno osigurana osoba (članak 11. Zakona o MIO), a obveznik uplate doprinosa, prema odredbama članka 22. Zakona o MIO, jeste poslodavac.

10. Obzirom da se uplata vrši u korist Fonda, Okružni sud je smatrao da je zakon ostavio mogućnost Fondu da, kao korisnik, vrši kontrolu obračuna i plaćanja doprinosa (članak 25. Zakona), da određuje rokove za propuštenu uplatu, pa i mogućnost da putem Porezne uprave vrši prinudnu naplatu dugovanja, te poduzimanja drugih mjera u smislu članka 187. Zakona o MIO (prekršajna prijava i naplata kamata). Prema tomu, prema mišljenju Okružnog suda, nepravodobna uplata doprinosa je propust Fonda da, u smislu spomenutih zakonskih odredaba, poduzme mjere u svrhu naplate doprinosa, te da, zbog takvih propusta, posljedice ne može snositi djelatnik kao

obvezno osigurana osoba, a koji nije ni obveznik osiguranja. Konstatirano je da, kada bi se tolerirali navedeni propusti Fonda kao korisnika doprinosa, onda uposleni djelatnik ne bi bio u mogućnosti ostvariti svoja temeljna prava koja proistječu iz radnog odnosa, a time ni pravo na imovinu, jer pravo na mirovinu za određeno razdoblje predstavlja imovinu u smislu članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija), kako je to zaključio Ustavni sud u svojoj Odluci AP 311/04 od 22. svibnja 2005. godine.

11. Na temelju navedenog Okružni sud je zaključio da je Fond pogrešno zaključio da pravo na starosnu mirovinu apelantu pripada od dana kada su uplaćeni doprinosi za mirovinsko i invalidsko osiguranje, jer je odredbom članka 135. stavak 1. Zakona o MIO propisano da pravo na osobnu i obiteljsku mirovinu pripada od dana kada su ispunjeni uvjeti za stjecanje prava koji su propisani Zakonom o MIO. Dalje je navedeno da je stavkom 2. spomenutog članka Zakona o MIO (koji je važio u vrijeme donošenja pobijanog akta) propisano da, ako je zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu i obiteljsku mirovinu podnesen nakon ispunjenja uvjeta za ostvarivanje prava, pravo na isplatu mirovine pripada najviše za 6 mjeseci unazad od dana podnošenja zahtjeva ako je podnositelj ispunjavao uvjete za stjecanje prava i na taj dan. Stoga je Okružni sud zaključio, pošto je apelant sa 31. ožujkom 2003. godine ostvario staž od 40 godina, 10 mjeseci i 7 dana, a zahtjev za ostvarivanje prava na mirovinu podnio 30. rujna 2003. godine, da mu pripada pravo na isplatu mirovine i za navedeno razdoblje unazad, odnosno od 1. travnja 2003. godine, jer od dana podnošenja zahtjeva do dana prestanka radnog odnosa nije proteklo šest mjeseci. Okružni sud se pozvao i na odredbu članka 1. stavak 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o MIO ("Službeni glasnik RS" broj 110/03), koji je stupio na snagu 28. prosinca 2003. godine, a kojim je propisano da poslodavac koji do dana stupanja na snagu navedenog zakona nije uplatio doprinos, u smislu stavka 1. navedenog članka (za sve djelatnike), može uplatiti doprinos za jednog ili više djelatnika za određeno razdoblje unazad ako time djelatnici stječu pravo na dio staža osiguranja koji im nedostaje da bi ostvarili pravo na mirovinu. Stoga, radi se o retroaktivnoj uplati doprinosa (sa zakonskom kamatom), što, prema mišljenju Okružnog suda, osim navedenog, ukazuje da nadnevak pojedinačne uplate doprinosa ne može utjecati na početak ostvarivanja prava i isplate starosne mirovine.

12. Protiv navedene presude Fond je podnio zahtjev za izvanredno preispitivanje koji je Vrhovni sud Presudom broj Uvl-103/05 od 5. travnja 2006. godine uvažio i preinačio presudu Okružnog suda tako što je apelantovu tužbu odbio kao neutemeljenu.

13. U obrazloženju navedene presude se navodi da je uvjete za stjecanje prava na starosnu mirovinu, u smislu članka 135. Zakona o MIO, apelant stekao tek naknadnom uplatom doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje, te da prije navedene uplate nije bio ispunio uvjete za stjecanje prava na umirovljenje. Vrhovni sud je naveo da je u svezi s time i zakonsko određenje iz članka 24.a Zakona o MIO kojim je dopuštena mogućnost poslodavcu da za određeno razdoblje unazad uplati doprinos za jednog ili više djelatnika koji nisu uplaćeni prigodom isplate plaća, ali pod uvjetom da time djelatnici stječu pravo na dio staža koji im nedostaje kako bi ostvarili pravo na mirovinu. Nedostatak tog dijela staža osiguranja u danj stvari, prema mišljenju Vrhovnog suda, znači i da nisu ispunjeni uvjeti za stjecanje prava na umirovljenje, te da naknadna uplata doprinosa ne može značiti

ništa drugo nego činidbu kojom se u momentu uplate ispunjavaju uvjeti za stjecanje prava. Stoga je Vrhovni sud zaključio da je Okružni sud nepravilno primijenio odredbu članka 135. Zakona o MIO na apelantovu činjeničnu situaciju, te da odredba članka 133, na koju se pozvao Okružni sud, ne uređuje čak ni upućivanjem na neku drugu odredbu početni dan od kada pripadaju mirovinska prava, nego u procesnom smislu pokretanje postupka umirovljenja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant se žali na povredu prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, te prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. U apelaciji je apelant iznio kronologiju predmetnog postupka, te naveo da mu je Vrhovni sud pobijanom presudom uskratio pravo na mirovinu kao stečeno imovinsko pravo, te time povrijedio njegovo pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

15. U svojem odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je naveo da su navodi u apelaciji neutemeljeni. Istaknuto je da se pravo na starosnu mirovinu, suglasno zakonu koji uređuje tu materiju, stječe onog trenutka kad nadležno tijelo utvrdi da su ispunjeni uvjeti za ostvarivanje tog prava. Konstatirano je da je u konkretnom slučaju ispunjavanje tih uvjeta utvrđeno suglasno Zakonu o MIO, čiji je pročišćeni tekst objavljen u "Službenom glasniku RS" broj 106/05.

16. U svojem odgovoru na apelaciju Fond navodi da je u predmetnom postupku Vrhovni sud pravilno proveo dokazni postupak i primijenio materijalni propis, te da nije bilo kršenja apelantovih prava.

V. Relevantni propisi

17. U Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03 i 67/05) relevantne odredbe glase:

"Članak 11. st. 1. i 2. točka 1.

Osiguranicima, u smislu ovog zakona, smatraju se osobe koje su obvezno osigurane na mirovinsko i invalidsko osiguranje u Fondu i osobe kojima je, sukladno ovom zakonu, priznato svojstvo osiguranika u dragovoljno osiguranje.

Obvezno su osigurani na mirovinsko i invalidsko osiguranje:

1) osoba u radnom odnosu;

Članak 24.

Obveznik uplate doprinosa koji ne uplati doprinos u roku dospelosti obvezan je uz dospjeli iznos doprinosa platiti kamatu po kamatnoj stopi propisanoj važećim propisima.

Članak 24.a

Obveznik je dužan doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje uplatiti za sve uposlene djelatnike-osiguranike prigodom isplate plaća i drugih primanja po osnovi rada na koja se, sukladno zakonu, plaća doprinos. Ako poslodavac uposlenim djelatnicima u određenom mjesecu nije isplatio plaću i druga primanja po osnovi rada, dužan je uplatiti doprinos do 15. u mjesecu za prethodni mjesec, prema osnovici koju predstavlja iznos plaće na koju djelatnik ima pravo za taj mjesec, prema zakonu i kolektivnom ugovoru.

Iznimno, poslodavac koji do dana stupanja na snagu ovog zakona nije uplatio doprinos u smislu stavka 1. ovog članka može uplatiti doprinos za jednog ili više djelatnika za određeno razdoblje unazad ako tim djelatnici stječu pravo na dio staža osiguranja koji im nedostaje za ostvarivanje prava na mirovinu. Ukoliko ne postoji poslodavac, doprinos može uplatiti pravni sljednik poslodavca ili sam djelatnik.

Odredbe stavka 2. ovog članka mogu se primjenjivati najdulje godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članak 25. st. 1. i 4.

Fond vodi evidenciju i vrši kontrolu obračunavanja i plaćanja doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Ako obveznik uplate doprinosa ne uplati utvrđeni iznos dugovanja u roku određenom zapisnikom o izvršenoj kontroli, Fond dostavlja zapisnik Poreznoj upravi radi prinudne naplate utvrđenog iznosa dugovanja.

Članak 41.

Staž osiguranja u smislu čl. 26. do 34. ovog zakona računa se osiguraniku za vrijeme za koje je plaćen doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Članak 46. st. 1, 2, 3. i 4.

Pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik kad navršši 65 godina života i najmanje 20 godina staža osiguranja.

Osiguranik iz stavka 1. ovog članka koji nema 20 godina staža osiguranja stječe pravo na starosnu mirovinu kad navršši 65 godina života i najmanje 25 godina mirovinskog staža.

Osiguranik koji navršši 40 godina staža osiguranja stječe pravo na starosnu mirovinu bez obzira na godine života.

Osiguranik kojem je utvrđen poseban staž u dvostrukom trajanju u smislu članka 42. ovog zakona stječe pravo na starosnu mirovinu kad navršši 40 godina mirovinskog staža bez obzira na godine života.

Članak 133.

Postupak za ostvarivanje prava na starosnu i invalidsku mirovinu pokreće se na zahtjev osiguranika. Zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu može se podnijeti nakon prestanka osiguranja.

Članak 135. st. 1. i 2.

Pravo na osobnu i obiteljsku mirovinu pripada od dana kada su ispunjeni uvjeti za stjecanje prava koji su propisani ovim zakonom.

Ako je zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu i obiteljsku mirovinu podnesen nakon ispunjenja uvjeta za ostvarivanje prava, pravo na isplatu mirovine pripada od dana podnošenja zahtjeva, ako je podnositelj ispunjavao uvjete za stjecanje prava i na taj dan. "

VI. Dopustivost

18. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. Sukladno članku 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj

apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Uv1-103/05 od 5. travnja 2006. godine, kojom je usvojen zahtjev Fonda, Odjel Banjaluka, za izvanredno preispitivanje Presude Okružnog suda broj U-20/05 od 8. rujna 2005. godine tako što je apelantova tužba odbijena kao neutemeljena. Protiv navedene presude nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Pobijanu presudu apelant je primio 12. svibnja 2006. godine, a apelacija je podnesena 11. srpnja 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 16. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glade dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant pobija presudu Vrhovnog suda tvrdeći da je navedenom presudom povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

a) Pravo na pravično suđenje

23. Članak II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stavka 2. ovog članka, što uključuje:

(...)

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom."

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili utemeljenosti bilo kakve kaznene optužbe protiv njega svatko ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

24. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv, jer se u predmetnom postupku odlučivalo o apelantovom pravu na ostvarivanje prava na starosnu mirovinu, što predstavlja njegovo građansko pravo. Stoga, Ustavni sud mora ispitati je li taj postupak bio pravičan, onako kako to zahtijeva članak 6. stavak 1. Europske konvencije.

25. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u proizvoljnom tumačenju Vrhovnog suda relevantnih odredaba Zakona o MIO. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je u apelacijskim postupcima njegova nadležnost ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom ustavu" i da Ustavni sud nije nadležan vršiti provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redoviti sudovi protumačili pozitivnopravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kad odluka redovitog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan, ili kada su povrijeđena

temeljna procesna prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *U 39/01*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 25/02).

26. Ustavni sud konstatira da je u predmetnom postupku među stranama, apelanta kao obvezno osigurane osobe i Fonda kao korisnika osiguranja, upitna činjenica u svezi sa nadnevkom ostvarivanja prava na mirovinu, odnosno nadnevak početka isplate mirovine.

27. Vrhovni sud, primjenjujući relevantne odredbe Zakona o MIO, u pobijanoj odluci je usvojio pravno stajalište da je apelant stekao uvjete za stjecanje starosne mirovine tek kada je poslodavac naknadno uplatio doprinose za MIO, te da je, prema tomu, Okružni sud nepravilno primijenio odredbe članka 135. Zakona o MIO.

28. Ustavni sud konstatira da pravo na starosnu mirovinu, u smislu članka 46. Zakona o MIO, osigurana osoba stječe kada navršši određene godine života kombinirane sa navršavanjem određenih godina staža osiguranja, odnosno mirovinskog staža. U staž osiguranja, u smislu članka 41. ovog zakona, računa se ono vrijeme za koje su plaćeni doprinosi za MIO. Na temelju navedenog proizlazi da neuplaćivanje doprinosa isključuje mogućnost da se osiguranoj osobi vrijeme za koje nisu uplaćeni doprinosi uračuna u staž osiguranja, čija je posljedica da osigurana osoba ne može ispuniti uvjete za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu. Međutim, Ustavni sud smatra da je odredbom članka 24.a Zakona o MIO dana mogućnost obvezniku uplate, odnosno poslodavcu da retroaktivno plati doprinose ako time djelatnici stječu pravo na dio staža osiguranja koji im nedostaje kako bi ostvarili pravo na mirovinu. Navedenom odredbom nije eksplicitno propisano da od trenutka naknadne uplate doprinosa počinje i isplata starosne mirovine. Naime, prema mišljenju Ustavnog suda, retroaktivnom uplatom doprinosa poslodavca, kao obveznika osiguranja, uz plaćanje zatezne kamate Fondu, kao korisniku osiguranja, otklanjaju se samo posljedice neurednog ispunjavanja zakonske obveze poslodavca u korist djelatnika kako bi stekao uvjete za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, navedena retroaktivna uplata doprinosa ne može utjecati na početak ostvarivanja prava na mirovinu i određivanje dana početka isplate mirovine osobito ako se uzme u obzir da se naknadna uplata doprinosa vrši uz plaćanje zatezne kamate Fondu. Prema mišljenju Ustavnog suda, sve suprotno predstavljalo bi prevelik teret za apelanta koji bi bio u situaciji da, zbog neizvršenja zakonske obveze poslodavca, kao obveznika osiguranja, prema Fondu, kao korisniku osiguranja, koji, također, ima zakonsku obvezu da kontrolira obveznika osiguranja i poduzima odgovarajuće zakonske mjere u slučaju da se doprinosi ne plaćaju, snosi posljedice neurednog plaćanja doprinosa od poslodavca (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1330/06* od 6. srpnja 2007. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 79/07, točka 28).

29. Na temelju navedenog Ustavni sud smatra da se početak ostvarivanja prava na mirovinu, odnosno početak isplate mirovine određuje u smislu odredaba članka 133. Zakona o MIO, a u svezi sa člankom 135. Zakona o MIO, odnosno upravo onako kako je to utvrdio i Okružni sud u svojoj presudi.

30. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je tumačenje Vrhovnog suda relevantnih odredaba Zakona o MIO

proizvoljno, te da je time u predmetnom postupku povrijeđeno apelantovo ustavno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

b) Ostali navodi

31. Obzirom na zaključke u svezi sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebice razmatrati apelantove navode o povredi prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

32. Ustavni sud konstatira da je u konkretnom slučaju proizvoljnim tumačenjem Vrhovnog suda relevantnih odredaba Zakona o MIO povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

33. Na temelju članka 61. st. 1. i 2. i članka 64. stavak 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članku VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnoga suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вијећу од пет судија у предмету број **АП 2019/06**, рјешавајући апелацију **Алексе Басрака**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 59 став 2 алинеја 2, члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Хатица Хаџиосмановић, председница

Миодраг Симовић, потпредседник

Валерија Галић, потпредседница

Мато Тадић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 3. априла 2008. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Алексе Басрака**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Врховног суда Републике Српске број Увл-103/05 од 5. априла 2006. године и оставља на снази Пресуда Окружног суда у Бањој Луци број У-20/05 од 8. септембра 2005. године.

Ова одлука доставља се Фонду за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске - Одјељење за рјешавање о правима из ПИО у другом степену у Бањој Луци ради обезбјеђења уставних права подносиоца апелације која су му повријеђена.

Налаже се Фонду за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске - Одјељење за рјешавање о правима из ПИО у другом степену у Бањој Луци да у року од 90 дана од

дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке, у складу са чланом 74 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Алекса Басрак (у даљњем тексту: апелант) из Љубије, Општина Приједор, кога заступа Златан Љубљанац, адвокат из Градишке, поднио је 11. јула 2006. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Врховног суда Републике Српске (у даљњем тексту: Врховни суд) број Увл-103/05 од 5. априла 2006. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 22 ст. 1 и 2 Правила Уставног суда, од Врховног суда и учесника у поступку Фонда за пензионо и инвалидско осигурање Републике Српске - Одјељење за рјешавање о правима из ПИО у другом степену у Бањој Луци (у даљњем тексту: Фонд, Одјељење Бања Лука) затражено је 25. јула 2006. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Врховни суд је доставио одговор на апелацију 6. септембра 2006. године. Фонд је доставио одговор на апелацију 4. септембра 2006. године.

4. На основу члана 26 став 2 Правила Уставног суда, одговори Врховног суда и Фонда су достављени апеланту 29. фебруара 2008. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

6. Рјешењем Фонда, Филијала Приједор, број 1044392295 од 13. маја 2004. године, које је потврђено Рјешењем Фонда, Одјељење Бања Лука, број 1044392295 од 30. јула 2004. године, апеланту је признато право на сразмјерни дио старосне пензије у износу од 353,62 КМ мјесечно почев од 10. маја 2004. године.

7. У образложењу другостепеног рјешења се наводи да је датум признавања права и почетак исплате пензије одређен сходно одредби члана 135 Закона о пензионом и инвалидском осигурању (у даљњем тексту: Закон о ПИО) од дана испуњења услова, односно од дана када су измирене и уплаћене обавезе на име доприноса из пензионог и инвалидског осигурања.

8. Против другостепеног рјешења апелант је поднио тужбу коју је Окружни суд Пресудом број У-20/05 од 8. септембра 2005. године уважио и поништио другостепено рјешење.

9. У образложењу ове пресуде се наводи да је стицање права на пензију лично право о ком се рјешава у управном поступку, а који се, како то произилази из члана 133 Закона о ПИО, покреће на захтјев осигураника, који је апелант поднио 30. септембра 2003. године. Утврђено је да апелантов пензиони стаж износи пуних 40 година, 10 мјесеци и 7 дана, те да је апелант у вријеме подношења захтјева испунио услове из члана 46 став 4 Закона за остваривање права на старосну пензију. Окружни суд је навео да чињеница да је дио доприноса за апелантово пензионо-инвалидско осигурање уплаћен након

подношења захтјева не може да утиче на датум остваривања права на пензију и одређивање дана почетка исплате пензије, прије свега, због тога што је апелант за све вријеме трајања радног односа био обавезно осигурано лице (члан 11 Закона о ПИО), а обвезник уплате доприноса, сходно одредбама члана 22 Закона о ПИО, јесте послодавац.

10. С обзиром на то да се уплата врши у корист Фонда, Окружни суд је сматрао да је закон оставио могућност Фонду да, као корисник, врши контролу обрачуна и плаћања доприноса (члан 25 Закона), да одређује рокове за пропуштenu уплату, па и могућност да путем Пореске управе врши принудну наплату дуговања, те предузимања других мјера у смислу члана 187 Закона о ПИО (прекршајна пријава и наплата камата). Сходно томе, према мишљењу Окружног суда, недовољна уплата доприноса је пропуст Фонда да, у смислу поменутих законских одредби, предузме мјере ради наплате доприноса, те да, због таквих пропуста, последице не може да сноси радник као обавезно осигурано лице, а који није ни обвезник осигурања. Константовано је да, када би се толерисали наведени пропусти Фонда као корисника доприноса, онда запослени радник не би био у могућности да оствари своја основна права која проистичу из радног односа, а тиме ни право на имовину, јер право на пензију за одређени период представља имовину у смислу члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), како је то закључио Уставни суд у својој Одлуци АП 311/04 од 22. маја 2005. године.

11. На основу наведеног Окружни суд је закључио да је Фонд погрешно закључио да право на старосну пензију апеланту припада од дана када су уплаћени доприноси за пензионо и инвалидско осигурање, јер је одредбом члана 135 став 1 Закона о ПИО прописано да право на личну и породичну пензију припада од дана када су испуњени услови за стицање права који су прописани Законом о ПИО. Даље је наведено да је ставом 2 поменутог члана Закона о ПИО (који је важио у вријеме доношења оспореног акта) прописано да, ако је захтјев за остваривање права на старосну и породичну пензију поднесен након испуњења услова за остваривање права, право на исплату пензије припада највише за 6 мјесеци уназад од дана подношења захтјева ако је подносилац испуњавао услове за стицање права и на тај дан. Стога је Окружни суд закључио, пошто је апелант са 31. мартом 2003. године остварио стаж од 40 година, 10 мјесеци и 7 дана, а захтјев за остваривање права на пензију поднио 30. септембра 2003. године, да му припада право на исплату пензије и за наведени период уназад, односно од 1. априла 2003. године, јер од дана подношења захтјева до дана престанка радног односа није протекло шест мјесеци. Окружни суд се позвао и на одредбу члана 1 став 2 Закона о измјенама и допунама Закона о ПИО ("Службени гласник РС" број 110/03), који је ступио на снагу 28. децембра 2003. године, а којим је прописано да послодавац који до дана ступања на снагу наведеног закона није уплатио допринос, у смислу става 1 наведеног члана (за све раднике), може да уплати допринос за једног или више радника за одређени период уназад ако тиме радници стичу право на дио стажа осигурања који им недостаје да би остварили право на пензију. Стога, ради се о ретроактивној уплати доприноса (са законском каматом), што, сходно мишљењу Окружног суда, осим наведеног, указује на то да датум појединачне уплате доприноса не може да утиче на почетак остваривања права и исплате старосне пензије.

12. Против наведене пресуде Фонд је поднио захтјев за ванредно преиспитивање који је Врховни суд Пресудом број

Увл-103/05 од 5. априла 2006. године уважио и преиначио пресуду Окружног суда тако што је апелантову тужбу одбио као неосновану.

13. У образложењу наведене пресуде се наводи да је услове за стицање права на старосну пензију, у смислу члана 135 Закона о ПИО, апелант стекао тек накнадном уплатом доприноса за пензионо и инвалидско осигурање, те да прије наведене уплате он није био испунио услове за стицање права на пензионисање. Врховни суд је навео да је с тим у вези и законско одређење из члана 24а Закона о ПИО којим је дозвољена могућност послодавцу да за одређени период уназад уплати доприносе за једног или више радника који нису уплаћени приликом исплате плата, али под условом да тиме радници стичу право на дио стажа који им недостаје да би остварили право на пензију. Недостатак тог дијела стажа осигурања у датој ствари, сходно мишљењу Врховног суда, значи и да нису испуњени услови за стицање права на пензионисање, те да накнадна уплата доприноса не може да значи ништа друго него чињење којим се у моменту уплате испуњавају услови за стицање права. Стога је Врховни суд закључио да је Окружни суд неправилно примијенио одредбу члана 135 Закона о ПИО на апелантову чињеничну ситуацију, те да одредба члана 133, на коју се позвао Окружни суд, не уређује чак ни упућивањем на неку другу одредбу почетни дан од када припадају пензиона права, него у процесном смислу покретање поступка пензионисања.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

14. Апелант се жали на повреду права на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, те права на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. У апелацији је апелант изнио хронологију предметног поступка, те навео да му је Врховни суд оспорено пресудом ускратио право на пензију као стечено имовинско право, те тиме повриједио његово право на правично суђење и право на имовину.

б) Одговор на апелацију

15. У свом одговору на апелацију Врховни суд је навео да су наводи у апелацији неосновани. Истакнуто је да се право на старосну пензију, сагласно закону који уређује ту материју, стиче оног момента кад надлежни орган утврди да су испуњени услови за остваривање тог права. Констатовано је да је у конкретном случају испуњавање тих услова утврђено сагласно Закону о ПИО, чији је пречишћени текст објављен у "Службеном гласнику РС" број 106/05.

16. У свом одговору на апелацију Фонд наводи да је у предметном поступку Врховни суд правилно спровео доказни поступак и примијенио материјални пропис, те да није било кршења апелантових права.

V. Релевантни прописи

17. У **Закону о пензионом и инвалидском осигурању** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03 и 67/05) релевантне одредбе гласе:

"Члан 11 ств. 1 и 2 тачка 1

Осигураницима, у смислу овог закона, сматрају се лица која су обавезно осигурана на пензионо и инвалидско осигурање у Фонду и лица којима је, у складу са овим законом, признато својство осигураника у добровољно осигурање.

Обавезно су осигурани на пензионо и инвалидско осигурање:

1) лице у радном односу;

Члан 24

Обвезник ујлаће доприноса који не ујлаћи допринос у року досјелосћи обавезан је да уз досјели износ доприноса ујлаћи камају по камајној стипи прописаној важећим прописима.

Члан 24а

Обвезник је дужан да допринос за пензионо и инвалидско осигурање ујлаћи за све зайослене раднике-осигуранике приликом исјлаће улаћа и других уримања по основу рада на која се, у складу са законом, улаћа допринос. Ако послодавац зайосленим радницима у одређеном мјесецу није исјлаћио улаћу и друга уримања по основу рада, дужан је да ујлаћи допринос до 15. у мјесецу за претходни мјесец, према основици коју предсјавља износ улаће на коју радник има право за улај мјесеца, према закону и колективном уговору.

Изузетно, послодавац који до дана стиујања на снагу овог закона није ујлаћио допринос у смислу стјава 1 овог члана може да ујлаћи допринос за једног или више радника за одређени период уназад ако тим радници стичу право на дио стажа осигурања који им недостјаје за остваривање права на пензију. Уколико не посјоји послодавац, допринос може да ујлаћи правни сљедник послодавца или сам радник.

Одредбе стјава 2 овог члана могу да се примјењују најдаље годину дана од дана стиујања на снагу овог закона.

Члан 25 ств. 1 и 4

Фонд води евиденцију и врши контролу обрачунавања и улаћања доприноса за пензионо и инвалидско осигурање.

Ако обвезник ујлаће доприноса не ујлаћи ујврђени износ дуђовања у року одређеном записником о извршеној контроли, Фонд досјавља записник Пореској ујрави ради уринудне најлаће ујврђеног износа дуђовања.

Члан 41

Сјаж осигурања у смислу чл. 26 до 34 овог закона рачуна се осигуранику за вријеме за које је улаћен допринос за пензионо и инвалидско осигурање.

Члан 46 ств. 1, 2, 3 и 4

Право на старосну пензију стиче осигураник кад наврши 65 година животиа и најмање 20 година сјажа осигурања.

Осигураник из стјава 1 овог члана који нема 20 година сјажа осигурања стиче право на старосну пензију кад наврши 65 година животиа и најмање 25 година пензионог сјажа.

Осигураник који наврши 40 година сјажа осигурања стиче право на старосну пензију без обзира на године животиа.

Осигураник ком је ујврђен посебан сјаж у двоструком тјајању у смислу члана 42 овог закона стиче право на старосну пензију кад наврши 40 година пензионог сјажа без обзира на године животиа.

Члан 133

Посјууак за остваривање права на старосну и инвалидску пензију покреће се на захтјев осигураника. Захтјев за остваривање права на старосну пензију може да се поднесе након пресјања осигурања.

Члан 135 ст. 1 и 2

Право на личну и породичну пензију припада од дана када су испуњени услови за стицање права који су прописани овим законом.

Ако је захтјев за остваривање права на старосну и породичну пензију поднесен након испуњења услова за остваривање права, право на исплату пензије припада од дана подношења захтјева, ако је подносилац испуњавао услове за стицање права и на тај дан.

VI. Допустивост

18. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

19. У складу са чланом 16 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

20. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број Увл-103/05 од 5. априла 2006. године, ком је усвојен захтјев Фонда. Одјељење Бања Лука, за ванредно преиспитивање Пресуде Окружног суда број У-20/05 од 8. септембра 2005. године тако што је апелантова тужба одбијена као неоснована. Против наведене пресуде нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Оспорену пресуду апелант је примио 12. маја 2006. године, а апелација је поднесена 11. јула 2006. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 16 став 1 Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 16 ст. 2 и 4 Правила Уставног суда, јер није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допустива.

21. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 16 ст. 1, 2 и 4 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

22. Апелант оспорава пресуду Врховног суда тврдећи да је наведеном пресудом повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на имовину из члана II/3к) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

а) Право на правично суђење

23. Члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине гласи:

"Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и слободе из става 2 овог члана, што укључује:

(...)

е) Право на правично саслушање у грађанским и кривичним стварима и дружа права у вези са кривичним посљедицама."

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

"1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе прошив њега

свако има право на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и неупријасним, законом устанољеним судом. [...]"

24. Уставни суд сматра да је у конкретном случају члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив, јер се у предметном поступку одлучивало о апелантовом праву на остваривање права на старосну пензију, што представља његово грађанско право. Стога, Уставни суд мора да испита да ли је тај поступак био правичан, онако како то захтјева члан 6 став 1 Европске конвенције.

25. Повреду права на правично суђење апелант види у произвољном тумачењу Врховног суда релевантних одредби Закона о ПИО. С тим у вези, Уставни суд, прије свега, подсјећа да је у апелационим поступцима његова надлежност ограничена "на питања која су садржана у овом уставу" и да Уставни суд није надлежан да врши провјеру утврђених чињеница и начина на који су редовни судови протумачили позитивноправне прописе осим уколико одлуке тих судова крше уставна права. То ће бити случај кад одлука редовног суда не укључује или погрешно примјењује уставно право, кад је примјена позитивноправних прописа била очигледно произвољна, кад је релевантни закон сам по себи неуставан, или када су повријеђена основна процесна права као што су право на правичан поступак, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек или уколико утврђено чињенично стање указује на повреду Устава Босне и Херцеговине (види, Уставни суд, Одлука број У 39/01, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 25/02).

26. Уставни суд констатује да је у предметном поступку међу странама, апеланта као обавезно осигураног лица и Фонда као корисника осигурања, спорна чињеница у вези са датумом остваривања права на пензију, односно датум почетка исплате пензије.

27. Врховни суд, примјењујући релевантне одредбе Закона о ПИО, у оспореној одлуци усвојио је правно становиште да је апелант стекао услове за стицање старосне пензије тек када је послодавац накнадно уплатио допринос за ПИО, те да је, сходно томе, Окружни суд неправилно примјенио одредбе члана 135 Закона о ПИО.

28. Уставни суд констатује да право на старосну пензију, у смислу члана 46 Закона о ПИО, осигурано лице стиче када наврши одређене године живота комбиноване са навршавањем одређених година стажа осигурања, односно пензионог стажа. У стаж осигурања, у смислу члана 41 овог закона, рачуна се оно вријеме за које су плаћени доприноси за ПИО. На основу наведеног произилази да неуплаћивање доприноса искључује могућност да се осигураном лицу вријеме за које нису уплаћени доприноси урачуна у стаж осигурања, чија је посљедица да осигурано лице не може да испунит услове за остваривање права на старосну пензију. Међутим, Уставни суд сматра да је одредбом члана 24а Закона о ПИО дата могућност обвезнику уплате, односно послодавцу да ретроактивно плати допринос ако тиме радници стичу право на дио стажа осигурања који им недостаје да би остварили право на пензију. Наведеном одредбом није експлицитно прописано да од момента накнадне уплате доприноса почиње и исплата старосне пензије. Наиме, према мишљењу Уставног суда, ретроактивном уплатом доприноса послодавца, као обвезника осигурања, уз плаћање затезне камате Фонду, као кориснику осигурања, отклањају се само посљедице неуредног испуњавања законске обавезе послодавца у корист радника како би стекао услове за остваривање права на старосну пензију. Стога, према мишљењу Уставног суда, наведена

ретроактивна уплата доприноса не може да утиче на почетак остваривања права на пензију и одређивање дана почетка исплате пензије нарочито ако се узме у обзир да се накнадна уплата доприноса врши уз плаћање затезне камате Фонду. Према мишљењу Уставног суда, све супротно представљало би превелик терет за апеланта који би био у ситуацији да, због неизвршења законске обавезе послодавца, као обвезника осигурања, према Фонду, као кориснику осигурања, који, такође, има законску обавезу да контролише обвезника осигурања и предузима одговарајуће законске мјере у случају да се доприноси не плаћају, сноси посљедице неуредног плаћања доприноса од послодавца (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1330/06* од 6. јула 2007. године, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 79/07, тачка 28).

29. На основу наведеног Уставни суд сматра да се почетак остваривања права на пензију, односно почетак исплате пензије одређује у смислу одредби члана 133 Закона о ПИО, а у вези са чланом 135 Закона о ПИО, односно управо онако како је то утврдио и Окружни суд у својој пресуди.

30. Стога, Уставни суд закључује да је тумачење Врховног суда релевантних одредби Закона о ПИО произвољно, те да је тиме у предметном поступку повријеђено апелантово уставно право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

b) Остали наводи

31. С обзиром на закључке у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције, Уставни суд сматра да није потребно посебно разматрати апелантове наводе о повреди права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

VIII. Закључак

32. Уставни суд констатује да је у конкретном случају произвољним тумачењем Врховног суда релевантних одредби Закона о ПИО повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

33. На основу члана 61 ст. 1 и 2 и члана 64 став 2 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

34. Сходно члану VI/4 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједница
Уставног суда
Босне и Херцеговине
Хатица Хаџиосмановић, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Вјећу од пет судија у предмету број **АП 2019/06**, рјешавајући апелацију **Alekse Basraka**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 59. став 2. алинеја 2, члана 61. ст. 1. и 2. и члана 64. став 2. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 60/05), у саставу:

Hatidža Hadžiosmanović, predsjednica
Miodrag Simović, potpredsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

на сједници одржаној 3. априла 2008. године donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Alekse Basraka**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske broj Uvl-103/05 od 5. aprila 2006. godine i ostavlja na snazi Presuda Okružnog suda u Banjoj Luci broj U-20/05 od 8. septembra 2005. godine.

Ova odluka dostavlja se Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Odjeljenje za rješavanje o pravima iz PIO u drugom stepenu u Banjoj Luci radi osiguranja ustavnih prava podnosioca apelacije koja su mu povrijeđena.

Nalaže se Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Odjeljenje za rješavanje o pravima iz PIO u drugom stepenu u Banjoj Luci da u roku od 90 dana od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke, u skladu sa članom 74. stav 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Aleksa Basrak (u daljnjem tekstu: apelant) iz Ljubije, Općina Prijedor, koga zastupa Zlatan Ljubljanić, advokat iz Gradiške, podnio je 11. jula 2006. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj Uvl-103/05 od 5. aprila 2006. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda i učesnika u postupku Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - Odjeljenje za rješavanje o pravima iz PIO u drugom stepenu u Banjoj Luci (u daljnjem tekstu: Fond, Odjeljenje Banja Luka) zatraženo je 25. jula 2006. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Vrhovni sud je dostavio odgovor na apelaciju 6. septembra 2006. godine. Fond je dostavio odgovor na apelaciju 4. septembra 2006. godine.

4. Na osnovu člana 26. stav 2. Pravila Ustavnog suda, odgovori Vrhovnog suda i Fonda dostavljeni su apelantu 29. februara 2008. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

6. Rješenjem Fonda, Filijala Prijedor, broj 1044392295 od 13. maja 2004. godine, koje je potvrđeno Rješenjem Fonda, Odjeljenje Banja Luka, broj 1044392295 od 30. jula 2004. godine, apelantu je priznato pravo na srazmjerni dio starosne

penzije u iznosu od 353,62 KM mjesečno počevši od 10. maja 2004. godine.

7. U obrazloženju drugostepenog rješenja se navodi da je datum priznavanja prava i početak isplate penzije određen prema odredbi člana 135. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (u daljnjem tekstu: Zakon o PIO) od dana ispunjenja uvjeta, odnosno od dana kada su izmirene i uplaćene obaveze na ime doprinosa iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

8. Protiv drugostepenog rješenja apelant je podnio tužbu koju je Okružni sud Presudom broj U-20/05 od 8. septembra 2005. godine uvažio i poništio drugostepeno rješenje.

9. U obrazloženju ove presude se navodi da je stjecanje prava na penziju lično pravo o kojem se rješava u upravnom postupku, a koji se, kako to proizlazi iz člana 133. Zakona o PIO, pokreće na zahtjev osiguranika, koji je apelant podnio 30. septembra 2003. godine. Utvrđeno je da apelantov penzijski staž iznosi punih 40 godina, 10 mjeseci i 7 dana, te da je apelant u vrijeme podnošenja zahtjeva ispunio uvjete iz člana 46. stav 4. Zakona za ostvarivanje prava na starosnu penziju. Okružni sud je naveo da činjenica da je dio doprinosa za apelantovo penzijsko-invalidsko osiguranje uplaćen nakon podnošenja zahtjeva ne može utjecati na datum ostvarivanja prava na penziju i određivanje dana početka isplate penzije, prije svega, zbog toga što je apelant za sve vrijeme trajanja radnog odnosa bio obavezno osigurano lice (član 11. Zakona o PIO), a obveznik uplate doprinosa, prema odredbama člana 22. Zakona o PIO, jeste poslodavac.

10. S obzirom na to da se uplata vrši u korist Fonda, Okružni sud je smatrao da je zakon ostavio mogućnost Fondu da, kao korisnik, vrši kontrolu obračuna i plaćanja doprinosa (član 25. Zakona), da određuje rokove za propuštenu uplatu, pa i mogućnost da putem Porezne uprave vrši prinudnu naplatu dugovanja, te preduzimanja drugih mjera u smislu člana 187. Zakona o PIO (prekršajna prijava i naplata kamata). Prema tome, prema mišljenju Okružnog suda, nepravovremena uplata doprinosa je propust Fonda da, u smislu spomenutih zakonskih odredaba, preduzme mjere u svrhu naplate doprinosa, te da, zbog takvih propusta, posljedice ne može snositi radnik kao obavezno osigurano lice, a koji nije ni obveznik osiguranja. Konstatirano je da, kada bi se tolerirali navedeni propusti Fonda kao korisnika doprinosa, onda zaposleni radnik ne bi bio u mogućnosti da ostvari svoja osnovna prava koja proistječu iz radnog odnosa, a time ni pravo na imovinu, jer pravo na penziju za određeni period predstavlja imovinu u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kako je to zaključio Ustavni sud u svojoj Odluci AP 311/04 od 22. maja 2005. godine.

11. Na osnovu navedenog Okružni sud je zaključio da je Fond pogrešno zaključio da pravo na starosnu penziju apelantu pripada od dana kada su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, jer je odredbom člana 135. stav 1. Zakona o PIO propisano da pravo na ličnu i porodičnu penziju pripada od dana kada su ispunjeni uvjeti za stjecanje prava koji su propisani Zakonom o PIO. Dalje je navedeno da je stavom 2. spomenutog člana Zakona o PIO (koji je važio u vrijeme donošenja osporenog akta) propisano da, ako je zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu i porodičnu penziju podnesen nakon ispunjenja uvjeta za ostvarivanje prava, pravo na isplatu penzije pripada najviše za 6 mjeseci unazad od dana podnošenja zahtjeva ako je podnosilac ispunjavao uvjete za stjecanje prava i na taj dan. Stoga je Okružni sud zaključio, pošto je apelant sa 31. martom 2003. godine ostvario staž od

40 godina, 10 mjeseci i 7 dana, a zahtjev za ostvarivanje prava na penziju podnio 30. septembra 2003. godine, da mu pripada pravo na isplatu penzije i za navedeni period unazad, odnosno od 1. aprila 2003. godine, jer od dana podnošenja zahtjeva do dana prestanka radnog odnosa nije proteklo šest mjeseci. Okružni sud se pozvao i na odredbu člana 1. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o PIO ("Službeni glasnik RS" broj 110/03), koji je stupio na snagu 28. decembra 2003. godine, a kojim je propisano da poslodavac koji do dana stupanja na snagu navedenog zakona nije uplatio doprinos, u smislu stava 1. navedenog člana (za sve radnike), može da uplati doprinos za jednog ili više radnika za određeni period unazad ako time radnici stječu pravo na dio staža osiguranja koji im nedostaje da bi ostvarili pravo na penziju. Stoga, radi se o retroaktivnoj uplati doprinosa (sa zakonskom kamatom), što, prema mišljenju Okružnog suda, osim navedenog, ukazuje na to da datum pojedinačne uplate doprinosa ne može utjecati na početak ostvarivanja prava i isplate starosne penzije.

12. Protiv navedene presude Fond je podnio zahtjev za vanredno preispitivanje koji je Vrhovni sud Presudom broj Uv1-103/05 od 5. aprila 2006. godine uvažio i preinačio presudu Okružnog suda tako što je apelantovu tužbu odbio kao neosnovanu.

13. U obrazloženju navedene presude se navodi da je uvjete za stjecanje prava na starosnu penziju, u smislu člana 135. Zakona o PIO, apelant stekao tek naknadnom uplatom doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, te da prije navedene uplate on nije bio ispunio uvjete za stjecanje prava na penzioniranje. Vrhovni sud je naveo da je s time u vezi i zakonsko određenje iz člana 24.a Zakona o PIO kojim je dopuštena mogućnost poslodavcu da za određeni period unazad uplati doprinose za jednog ili više radnika koji nisu uplaćeni prilikom isplate plaća, ali pod uvjetom da time radnici stječu pravo na dio staža koji im nedostaje da bi ostvarili pravo na penziju. Nedostatak tog dijela staža osiguranja u datoj stvari, prema mišljenju Vrhovnog suda, znači i da nisu ispunjeni uvjeti za stjecanje prava na penzioniranje, te da naknadna uplata doprinosa ne može značiti ništa drugo nego činjenje kojim se u momentu uplate ispunjavaju uvjeti za stjecanje prava. Stoga je Vrhovni sud zaključio da je Okružni sud nepravilno primijenio odredbu člana 135. Zakona o PIO na apelantovu činjeničnu situaciju, te da odredba člana 133, na koju se pozvao Okružni sud, ne uređuje čak ni upućivanjem na neku drugu odredbu početni dan od kada pripadaju penzijska prava, nego u procesnom smislu pokretanje postupka penzioniranja.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

14. Apelant se žali na povredu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, te prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. U apelaciji je apelant iznio hronologiju predmetnog postupka, te naveo da mu je Vrhovni sud osporenim presudom uskratio pravo na penziju kao stečeno imovinsko pravo, te time povrijedio njegovo pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu.

b) Odgovor na apelaciju

15. U svom odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je naveo da su navodi u apelaciji neosnovani. Istaknuto je da se pravo na starosnu penziju, saglasno zakonu koji uređuje tu materiju, stječe onog momenta kad nadležni organ utvrdi da su ispunjeni

uvjeti za ostvarivanje tog prava. Konstatirano je da je u konkretnom slučaju ispunjavanje tih uvjeta utvrđeno saglasno Zakonu o PIO, čiji je prečišćeni tekst objavljen u "Službenom glasniku RS" broj 106/05.

16. U svom odgovoru na apelaciju Fond navodi da je u predmetnom postupku Vrhovni sud pravilno proveo dokazni postupak i primijenio materijalni propis, te da nije bilo kršenja apelantovih prava.

V. Relevantni propisi

17. U **Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 32/00, 40/00, 37/01, 32/02, 40/02, 47/02, 110/03 i 67/05) relevantne odredbe glase:

"Član 11. st. 1. i 2. tačka 1.

Osiguranicima, u smislu ovog zakona, smatraju se lica koja su obavezno osigurana na penzijsko i invalidsko osiguranje u Fondu i lica kojima je, u skladu sa ovim zakonom, priznato svojstvo osiguranika u dobrovoljno osiguranje.

Obavezno su osigurani na penzijsko i invalidsko osiguranje:

1) lica u radnom odnosu;

Član 24.

Obveznik uplate doprinosa koji ne uplati doprinos u roku dospelosti obavezan je da uz dospjeli iznos doprinosa plati kamatu po kamatnoj stopi propisanoj važećim propisima.

Član 24.a

Obveznik je dužan da doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje uplati za sve zaposlene radnike-osiguranike prilikom isplate plaća i drugih primanja po osnovu rada na koja se, u skladu sa zakonom, plaća doprinos. Ako poslodavac zaposlenim radnicima u određenom mjesecu nije isplatio plaću i druga primanja po osnovu rada, dužan je da uplati doprinos do 15. u mjesecu za prethodni mjesec, prema osnovici koju predstavlja iznos plaće na koju radnik ima pravo za taj mjesec, prema zakonu i kolektivnom ugovoru.

Izuzetno, poslodavac koji do dana stupanja na snagu ovog zakona nije uplatio doprinos u smislu stava 1. ovog člana može da uplati doprinos za jednog ili više radnika za određeni period unazad ako tim radnici stječu pravo na dio staža osiguranja koji im nedostaje za ostvarivanje prava na penziju. Ukoliko ne postoji poslodavac, doprinos može da uplati pravni sljednik poslodavca ili sam radnik.

Odredbe stava 2. ovog člana mogu se primjenjivati najdalje godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 25. st. 1. i 4.

Fond vodi evidenciju i vrši kontrolu obračunavanja i plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Ako obveznik uplate doprinosa ne uplati utvrđeni iznos dugovanja u roku određenom zapisnikom o izvršenoj kontroli, Fond dostavlja zapisnik Poreznoj upravi radi prinudne naplate utvrđenog iznosa dugovanja.

Član 41.

Staž osiguranja u smislu čl. 26. do 34. ovog zakona računa se osiguraniku za vrijeme za koje je plaćen doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Član 46. st. 1, 2, 3. i 4.

Pravo na starosnu penziju stječe osiguranik kad navršši 65 godina života i najmanje 20 godina staža osiguranja.

Osiguranik iz stava 1. ovog člana koji nema 20 godina staža osiguranja stječe pravo na starosnu penziju kad navršši 65 godina života i najmanje 25 godina penzijskog staža.

Osiguranik koji navršši 40 godina staža osiguranja stječe pravo na starosnu penziju bez obzira na godine života.

Osiguranik kojem je utvrđen poseban staž u dvostrukom trajanju u smislu člana 42. ovog zakona stječe pravo na starosnu penziju kad navršši 40 godina penzijskog staža bez obzira na godine života.

Član 133.

Postupak za ostvarivanje prava na starosnu i invalidsku penziju pokreće se na zahtjev osiguranika. Zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu penziju može se podnijeti nakon prestanka osiguranja.

Član 135. st. 1. i 2.

Pravo na ličnu i porodičnu penziju pripada od dana kada su ispunjeni uvjeti za stjecanje prava koji su propisani ovim zakonom.

Ako je zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu i porodičnu penziju podnesen nakon ispunjenja uvjeta za ostvarivanje prava, pravo na isplatu penzije pripada od dana podnošenja zahtjeva, ako je podnosilac ispunjavao uvjete za stjecanje prava i na taj dan."

VI. Dopustivost

18. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

19. U skladu sa članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

20. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj Uvl-103/05 od 5. aprila 2006. godine, kojom je usvojen zahtjev Fonda, Odjeljenje Banja Luka, za vanredno preispitivanje Presude Okružnog suda broj U-20/05 od 8. septembra 2005. godine tako što je apelantova tužba odbijena kao neosnovana. Protiv navedene presude nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Osporenu presudu apelant je primio 12. maja 2006. godine, a apelacija je podnesena 11. jula 2006. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 16. stav 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 16. st. 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

21. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. st. 1, 2. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

22. Apelant osporava presudu Vrhovnog suda tvrdeći da je navedenom presudom povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6.

stav 1. Evropske konvencije, te pravo na imovinu iz člana II/3.k) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

a) Pravo na pravično suđenje

23. Član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

"Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

(...)

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom."

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

"1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]"

24. Ustavni sud smatra da je u konkretnom slučaju član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv, jer se u predmetnom postupku odlučivalo o apelantovom pravu na ostvarivanje prava na starosnu penziju, što predstavlja njegovo građansko pravo. Stoga, Ustavni sud mora ispitati da li je taj postupak bio pravičan, onako kako to zahtijeva član 6. stav 1. Evropske konvencije.

25. Povredu prava na pravično suđenje apelant vidi u proizvoljnom tumačenju Vrhovnog suda relevantnih odredaba Zakona o PIO. S tim u vezi, Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je u apelacionim postupcima njegova nadležnost ograničena "na pitanja koja su sadržana u ovom ustavu" i da Ustavni sud nije nadležan da vrši provjeru utvrđenih činjenica i načina na koji su redovni sudovi protumačili pozitivnopravne propise osim ukoliko odluke tih sudova krše ustavna prava. To će biti slučaj kad odluka redovnog suda ne uključuje ili pogrešno primjenjuje ustavno pravo, kad je primjena pozitivnopravnih propisa bila očigledno proizvoljna, kad je relevantni zakon sam po sebi neustavan, ili kada su povrijeđena osnovna procesna prava kao što su pravo na pravičan postupak, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek ili ukoliko utvrđeno činjenično stanje ukazuje na povredu Ustava Bosne i Hercegovine (vidi, Ustavni sud, Odluka broj U 39/01, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 25/02).

26. Ustavni sud konstatira da je u predmetnom postupku među stranama, apelanta kao obavezno osiguranog lica i Fonda kao korisnika osiguranja, sporna činjenica u vezi sa datumom ostvarivanja prava na penziju, odnosno datum početka isplate penzije.

27. Vrhovni sud, primjenjujući relevantne odredbe Zakona o PIO, u osporenoj odluci usvojio je pravni stav da je apelant stekao uvjete za stjecanje starosne penzije tek kada je poslodavac naknadno uplatio doprinose za PIO, te da je, prema tome, Okružni sud nepravilno primijenio odredbe člana 135. Zakona o PIO.

28. Ustavni sud konstatira da pravo na starosnu penziju, u smislu člana 46. Zakona o PIO, osigurano lice stječe kada navršši određene godine života kombinirane sa navršavanjem određenih godina staža osiguranja, odnosno penzijskog staža. U staž osiguranja, u smislu člana 41. ovog zakona, računa se ono vrijeme za koje su plaćeni doprinosi za PIO. Na osnovu navedenog proizlazi da neuplaćivanje doprinosa isključuje mogućnost da se osiguranom licu vrijeme za koje nisu uplaćeni doprinosi uračuna u staž osiguranja, čija je posljedica da osigurano lice ne može ispuniti uvjete za ostvarivanje prava na

starosnu penziju. Međutim, Ustavni sud smatra da je odredbom člana 24.a Zakona o PIO data mogućnost obvezniku uplate, odnosno poslodavcu da retroaktivno plati doprinose ako time radnici stječu pravo na dio staža osiguranja koji im nedostaje da bi ostvarili pravo na penziju. Navedenom odredbom nije eksplicitno propisano da od momenta naknadne uplate doprinosa počinje i isplata starosne penzije. Naime, prema mišljenju Ustavnog suda, retroaktivnom uplatom doprinosa poslodavca, kao obveznika osiguranja, uz plaćanje zatezne kamate Fondu, kao korisniku osiguranja, otklanjaju se samo posljedice neurednog ispunjavanja zakonske obaveze poslodavca u korist radnika kako bi stekao uvjete za ostvarivanje prava na starosnu penziju. Stoga, prema mišljenju Ustavnog suda, navedena retroaktivna uplata doprinosa ne može utjecati na početak ostvarivanja prava na penziju i određivanje dana početka isplate penzije naročito ako se uzme u obzir da se naknadna uplata doprinosa vrši uz plaćanje zatezne kamate Fondu. Prema mišljenju Ustavnog suda, sve suprotno predstavljalo bi prevelik teret za apelanta koji bi bio u situaciji da, zbog neizvršenja zakonske obaveze poslodavca, kao obveznika osiguranja, prema Fondu, kao korisniku osiguranja, koji, također, ima zakonsku obavezu da kontrolira obveznika osiguranja i preduzima odgovarajuće zakonske mjere u slučaju da se doprinosi ne plaćaju, snosi posljedice neurednog plaćanja doprinosa od poslodavca (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1330/06 od 6. jula 2007. godine, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 79/07, tačka 28).

29. Na osnovu navedenog Ustavni sud smatra da se početak ostvarivanja prava na penziju, odnosno početak isplate penzije određuje u smislu odredaba člana 133. Zakona o PIO, a u vezi sa članom 135. Zakona o PIO, odnosno upravu onako kako je to utvrdio i Okružni sud u svojoj presudi.

30. Stoga, Ustavni sud zaključuje da je tumačenje Vrhovnog suda relevantnih odredaba Zakona o PIO proizvoljno, te da je time u predmetnom postupku povrijeđeno apelantovo ustavno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

b) Ostali navodi

31. S obzirom na zaključke u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati apelantove navode o povredi prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

VIII. Zaključak

32. Ustavni sud konstatira da je u konkretnom slučaju proizvoljnim tumačenjem Vrhovnog suda relevantnih odredaba Zakona o PIO povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

33. Na osnovu člana 61. st. 1. i 2. i člana 64. stav 2. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

34. Prema članu VI/4. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda
Bosne i Hercegovine
Hatidža Hadžiosmanović, s. r.

K A Z A L O

**MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA
I PROMETA BOSNE I HERCEGOVINE**

296 Pravilnik o homologaciji vozila, dijelova uređaja i opreme vozila (hrvatski jezik)

1

Правилник о хомологацији возила, дијелова уређаја и опреме возила (српски језик)

8

Pravilnik o homologaciji vozila, dijelova uređaja i opreme vozila (bosanski jezik)

16

297 Pravilnik o certificiranju vozila i uvjetima koja ustrojstva za certificiranje vozila moraju ispuniti (hrvatski jezik)

23

Правилник о сертификацији возила и условима које организације за сертификавање возила морају испунити (српски језик)

30

Pravilnik o certificiranju vozila i uvjetima koje organizacije za certificiranje vozila moraju ispuniti (bosanski jezik)

37

**MINISTARSTVO SIGURNOSTI
BOSNE I HERCEGOVINE**

298 Pravilnik o udaljenju stranca iz Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

44

Правилник о удаљењу странца из Босне и Херцеговине (српски језик)

50

Pravilnik o udaljenju stranca iz Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

56

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Odluka broj AP 1314/06 (hrvatski jezik)

63

Одлука број АП 1314/06 (српски језик)

67

Odluka broj AP 1314/06 (bosanski jezik)

71

Odluka broj AP 1512/06 (hrvatski jezik)

76

Одлука број АП 1512/06 (српски језик)

81

Odluka broj AP 1512/06 (bosanski jezik)

86

Odluka broj AP 2019/06 (hrvatski jezik)

92

Одлука број АП 2019/06 (српски језик)

95

Odluka broj AP 2019/06 (bosanski jezik)

99

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Marin Vukoja - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Magribija 3 - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 554-160, 554-161 - Ravnatelj: 554-150 - Pretplata: 554-570, faks: 554-571 - Oglasni odjel: 554-111, faks: 554-110 - Pravna služba: 554-151 - Računovodstvo: 558-440, faks 550-295 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: GIK "OKO" d. d. Sarajevo - Za tiskaru: Fehim Škaljić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za I polugodište 2008. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 200,00 KM